T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ KAMU YÖNETİMİ TEŞKİLATLANMASI

Mehmet DEMİRTAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Emine ÇELİKSOY

Çankırı – 2023

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ KAMU YÖNETİMİ TEŞKİLATLANMASI

Mehmet DEMİRTAŞ

ORCID: 0000-0003-3491-1323

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Emine ÇELİKSOY

Çankırı – 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ ..... **v**

TEZ KABUL VE ONAY ..... **vi**

ÖNSÖZ ..... **vii**

ÖZET ..... **viii**

ABSTRACT ..... **ix**

1.GİRİŞ **1**

2.TARİHTE KIBRIS ADASI **5**

2.1.Osmanlı Devleti Döneminde Kıbrıs 8
2.2.Birleşik Krallık Döneminde Kıbrıs: 13
2.3.Kıbrıs Cumhuriyeti Dönemi: 31

3. KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NİN KURULMA SÜRECİ **42**

4.KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NİN İDARİ YAPISI **58**

4.1.Merkezi Yönetim 58
4.1.1 Başkent Teşkilatı 58
4.1.2.Taşra Teşkilatı 75
4.2.Merkezi İdare Yardımcı Kuruluşlar 79
4.2.1.Sayıştay 79
4.2.2.Cumhuriyet Güvenlik Kurulu 81
4.2.3.Devlet Planlama Örgütü 82
4.3.Yerel Yönetimler 83
4.3.1. Belediyeler 84
4.4.Yasama Organı: 93
4.5.Yargı Teşkilatı: 96
4.6. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Güvenlik Teşkilatı: 99

5. KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE GÜNCEL SORUNLAR VE YANSIMALARI **104**

6. SONUÇ **140**

KAYNAKÇA **148**

ÖZGEÇMİŞ **159**

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım *(Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kamu Yönetimi Teşkilatlanması)* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

… / / 2023

İmza

Mehmet DEMİRTAŞ

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Mehmet Demirtaş tarafından hazırlanan *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kamu Yönetimi Teşkilatlanması* başlıklı bu çalışma, *(10/02/2023)* tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *(oy birliği-oy çokluğuyla)* başarılı bulunarak jürimiz *tarafından Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi* Ana bilim dalında "Yüksek Lisans Tezi" olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Doç. Dr. Emine ÇELİKSOY	İmza: ……..
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Ali Samir MERDAN	İmza: ……..
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Utku AYBUDAK	İmza: ……..

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../…/2023 tarih ve ..... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof.Dr.Coşkun POLAT

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kamu Yönetimi Teşkilatlanması ele alınmıştır. Çalışma; Tarihte Kıbrıs adası, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Kurulma Süreci, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin İdari Yapısı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Güncel Sorunlar ve Yansımaları şeklinde 4 ana başlıkta ele alınmıştır. Kıbrıs adasında milattan öncesinden başlayarak günümüze kadar olan süreçte Kıbrıs adasının siyasi ve sosyal durumları üzerinde durulmuş, adada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulması öncesinde yaşanan gelişmeler ile birlikte kurulma aşaması, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin idari yapısı ayrıntılı bir şekilde ele alınmış daha sonra Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşanan güncel sorunlar açıklanmıştır.

Bu çalışmamda her zaman yanımda olan danışman hocam Doç. Dr. Emine ÇELİKSOY'a çok teşekkür ederim.

Çalışmamın tamamlanması sürecinde her daim yanımda olup desteklerini esirgemeyen canım aileme çok teşekkür ederim.

…./…./ 2023

Mehmet DEMİRTAŞ

ÖZET

Tezin Başlığı : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kamu Yönetimi Teşkilatlanması

Tezin Yazarı : Mehmet DEMİRTAŞ
Danışman : Doç. Dr. Emine ÇELİKSOY
Anabilim Dalı : Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Tezin Türü : Yüksek Lisans
Kabul Tarihi :

Kıbrıs adasının tarihsel süreçleri üzerinde durulmuş, Osmanlı Devleti öncesi ve Osmanlı Devleti dönemindeki gelişmeler incelenmiştir. Günümüzde Kıbrıs adasının ekonomik, sosyal ve siyasal yönden gelişimi açıklanmış. Döneminin güçlü ülkelerinin Kıbrıs adasını topraklarına katma nedenleri ile günümüzde Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve diğer ülkelerin Kıbrıs adasına bakış açıları üzerinde çalışılmıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin idari yapısı ele alınmış, ülkenin egemenliğinin göstergesi olan; yargı, yasama ve yürütme erkleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, ülkede Cumhurbaşkanlığı seçimi, Milletvekilliği seçimleri ve yerel seçimler üzerinde durulmuş, Cumhurbaşkanlığı Kurumu, Bakanlar Kurulu, Merkezi Yönetim, Yerel Yönetimler üzerinde ayrıntılı çalışmalar yapılmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ilçe, bucak ve belediye kurumlarının kuruluşları, yapıları organlarının seçimleri ile ilgili çalışmalar yapılarak kurumlar arasındaki ilişkiler anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Kıbrıs adasının tarihten gelen sorunu açıklanırken Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye ve Yunanistan'ın çözümün neresinde oldukları çözüm için tüm tarafların üstünde anlaşmaya varabileceği bir çözüm getirilip getirilmediği, Kıbrıs sorunu için getirilen çözümlerin neler olduğu, bu çözümlerin iki tarafın öz iradesiyle mi getirildiği yoksa dayatmalar sonucunda getirilen çözüm önerileri mi olduğu üzerinde durulmuştur. Son zamanlarda Doğu Akdeniz'de keşfedilen hidrokarbon kaynaklarının bulunduğu yetki alanları üzerinde çıkan sıkıntılar bu sıkıntıların çözüm yolları için hangi ülkelerin ne tür çözüm yolları getirdiği, Akdeniz'in altında bulunan enerji kaynakları ile ilgili Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bakış açılarının neler olduğu bu konu ile ilgili hangi çalışmaların yapıldığı konuları ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Merkezi Yönetim, Yerel Yönetim, Doğu Akdeniz

ABSTRACT

Thesis Title **:** Public Administration Organization of the Turkish Republic of Northern Cyprus

Author **:** Mehmet DEMİRTAŞ
Supervisor **:** Assoc. Prof. Dr. Emine ÇELİKSOY
Department **:** Political Science and Public Administration
Thesis Type **:** Master's Thesis
Date **:**

The historical processes of the island of Cyprus were emphasized, and the developments before the Ottoman Empire and during the Ottoman Empire were examined. Today, the economic, social and political development of the island of Cyprus has been explained. The reasons for the incorporation of the island of Cyprus by the powerful countries of the period and the perspectives of the United States of America, the European Union and other countries on the island of Cyprus today have been studied.

Administrative structure of the Turkish Republic of Northern Cyprus is discussed, which is the indicator of the country's sovereignty; The Judiciary, Legislative and Executive powers were examined in detail, Presidential elections, parliamentary elections and local elections were emphasized, detailed studies were carried out on the Presidential Institution, Council of Ministers, Central Government and Local Administrations. In the Turkish Republic of Northern Cyprus, studies on the establishment of District, Sub-district and Municipality institutions, their structures, and the election of their organs have been made and the relations between the institutions have been tried to be understood.

While explaining the historical problem of the island of Cyprus, where are the European Union, United States of America, Turkey and Greece in the solution, whether a solution has been brought for the solution that all parties can agree on, what are the solutions for the Cyprus problem, are these solutions brought by the self-will of the two sides or are they impositions. As a result, it was emphasized that there were suggestions for solutions. The problems that have arisen over the areas of jurisdiction where the hydrocarbon resources discovered in the Eastern Mediterranean lately are located, which countries have brought what kind of solutions for the solution of these problems, what are the perspectives of Turkey and the Turkish Republic of Northern Cyprus regarding the energy resources under the Mediterranean. The topics related to which studies have been carried out are discussed in detail.

Keywords: Turkish Republic of Northern Cyprus, Central Administration,

Local Government, East Mediterranean

1.GİRİŞ

Kıbrıs adası tarih boyunca bulunduğu konumdan dolayı stratejik önemini hep korumuştur. Tarihte; Hititler, Mısırlılar, Asurlar, Büyük İskender komutasındaki Makedonya Krallığı, Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu, Cenevizler, Memlükler, Osmanlı Devleti, İngilizler Kıbrıs adasında hakimiyet sürdürmüşlerdir. Kıbrıs adasının Afrika, Ortadoğu, Anadolu ve Avrupa'ya yakınlığından dolayı tarihte her daim güçlü devletler tarafından hüküm altına alınmak istenmiştir. Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'de tam hakimiyet kurması için Kıbrıs adasının fethedilmesi zaruri bir hal almış, 1571 yılında Osmanlı Devleti tarafından fethedilerek Osmanlı Devleti toprağı haline getirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin adayı almasından önce adanın hakimiyetini elinde bulunduran Hristiyanlık dininin Katolik mezhebine sahip olan Venedikliler adada yaşayan Ortodoks halka baskı yaptıkları için ada halkı Osmanlı Devleti'nin adayı fethetmesi esnasında zorluk çıkarmamışlardır. Kıbrıs adası 1571-1914 yılları arasında Osmanlı Devleti Devleti'nin hakimiyeti altında kalmıştır. Osmanlı Devleti tarafından fethedilen Kıbrıs adasına zamanla Türkleştirme politikası gereği Anadolu'dan Türkler yerleştirilmiş adada Türk ve Müslüman nüfus artmıştır. 1877-78 Osmanlı Devleti Rus savaşında Ruslara yenilen Osmanlı Devleti zor durumda kalmış Birleşik Krallık'tan yardım istemiştir. Birleşik Krallık Kıbrıs adasının yönetiminin kendisine verilmesi şartı ile Osmanlı Devleti'ne yardım etmeyi kabul etmiştir. Böylelikle ada Osmanlı Devleti toprağı sayılmasına karşılık adanın yönetimini İngilizler devralmıştır. 1924 Lozan Antlaşması ile beraber ada tamamen İngilizlerin egemenliği altına girmiştir. Türkiye Cumhuriyeti 1950'li yıllara kadar Kıbrıs adası ile pek ilgilenmedi. İlgilenmeme sebepleri arasında: Balkanlarda Yunanistan ile yaşanan olumlu gelişmelerin bozulmasını istememek, adada İngilizlerin hakimiyetine müdahale etmemek, ayrıca dış politikada yaşanan başka sorunlarla uğraşıyor olması gösterilebilir. 1950'li yıllara gelindiğinde Rumlar adada kanun dışı faaliyetlere başvurmaya başlamışlardır. İngiliz idaresinin adadaki varlığından rahatsızlıklarını belirten Rumlar terörist faaliyetlerde bulunmuşlar. Bu faaliyetlerden adada yaşayan Türkler önemli derecede etkilenmişlerdir. 1953 yılında EOKA terör örgütü kurulmuş, amacı Kıbrıs adasının Yunanistan'a bağlanması anlamına gelen Enosisi gerçekleştirmek olan örgüt, eylemlerini 1955 yılında adadaki

İngilizlere ve Türklere yapmaya başlamıştır. Rumların terör faaliyetlerinden kendilerini korumak isteyen Kıbrıslı Türkler, Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) ve başka çeşitli örgütler kurmuşlardır. 1950'li yıllarla beraber Yunanistan, Kıbrıs adasının tarihsel olarak kendi vatanı olduğunu iddia ederek Birleşmiş Milletler nezdinde lehine bir sonuç almak için başvurularda bulunmuştur. Kıbrıs adasında bir çözüm bulmak amacıyla Türkiye, Birleşik Krallık ve Yunanistan arasında görüşmeler başlamış görüşmeler sonucunda 1960 yılında Zürih ve Londra Antlaşmaları imzalanarak Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuştur. Türkiye, Birleşik Krallık ve Yunanistan Zürih ve Londra Antlaşmaları ile garantör ülke olarak kabul edilmişlerdir. Kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Rum, Cumhurbaşkanı yardımcısı ise Türk olacak şekilde aynı anda yapılacak seçim ile 5 yıl için seçilecek, adadaki Rumlar Cumhurbaşkanını, Türkler ise Cumhurbaşkanı Yardımcısını seçeceklerdir. Hem Cumhurbaşkanı hem de Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Temsilciler Meclisinin; Savunma, Dışişleri ve Emniyet ile ilgili aldığı kararları veto etme hakkına sahip olacaklardır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması ile beraber adadaki olaylar ilk başta sona ermiş gibi görünse de zamanla Rumların Türklere karşı gerek yönetimde gerekse halk arasında davranışlarından dolayı olaylar yeniden başlamıştır. Türkiye, adada yaşayan Türklerin hakkını korumak amacıyla garantör ülke hakkından gelen sorumluluğunu kullanarak adaya askeri müdahalelerde bulunmuştur. Askeri müdahaleler arasındaki en kapsamlı olan 20 Temmuz 1974 yılında yapılan Kıbrıs Barış Harekâtı olmuştur. Bu harekatla Kıbrıslı Türklerin haklarının Rumlar tarafından gasp edilmesinin önü kesilmiştir. 13 Şubat 1975 tarihinde adanın kuzeyinde Türk Federe Devleti kurulmuş bu devlet 15 Kasım 1983 tarihinde kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin temellerini oluşturmuştur. Kıbrıs sorununun çözümünde Avrupa Birliği ve Avrupa her daim Kıbrıs Rum Kesimi ve Yunanistan'ın tezlerini destekler nitelikte fikirler beyan etmişlerdir. Bu taraflı politikalardan dolayı Kıbrıs sorunu günümüzde sorun olmaya devam etmektedir. 2004 yılında Kıbrıs Rum Kesimi'nin Avrupa Birliği'ne tam üye olması ile beraber Avrupa Birliği Rum Kesimi'ni adanın tek temsilcisi olarak görmüş adadaki Türkleri yok sayan bir politika izlemiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde isminden de anlaşılacağı üzere Cumhuriyet rejimi ile yönetilmektedir. Kuvvetler ayrılığı kapsamında yasama, yürütme ve yargı erkleri

bulunmaktadır. Halk tarafından seçilen Cumhurbaşkanı aynı zamanda devlet başkanıdır. Başbakan ise hükümet başkanı olarak görev yapmaktadır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna aittir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yasama görevi, 50 milletvekilinden oluşan Cumhuriyet Meclisi tarafından yerine getirilmektedir. Yargı yetkisi ise bağımsız mahkemeler eliyle yürütülmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin idari teşkilat yapısı merkezi yönetim ve yerinden yönetim şeklindedir. Merkezi yönetim kendi içesinde Başkent Teşkilatı ve Taşra Teşkilatı şeklinde ayrılmıştır.

Konu Tanımı:

Tezde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kamu Yönetiminin tanımı yapılmış, Yasama, Yargı ve Yürütme birimleri geniş bir şekilde açıklanmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasından önce Kıbrıs Adası'ndaki tarihsel süreç milattan önceki dönemden itibaren açıklanmış, Osmanlı Devleti dönemi, Birleşik Krallık dönemi ile beraber günümüze kadar gelen dönem hakkında daha geniş bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Amacı:

Tezde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kamu Yönetimi Teşkilatlanması, Kıbrıs Adası'nın tarihsel süreci ve adadaki güncel sorunlar hakkında araştırmalar yapmak amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi:

Kıbrıs Adası'nın tarihi ile ilgili çalışmalar bulunmasına rağmen, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Kamu Yönetimi Teşkilatlanmasını Kıbrıs Adası'nın tarihsel süreci ile birlikte ele alan çalışmaların sınırlı olduğu tarafımdan tespit edilmiştir. Tezimde ele aldığım Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kamu Yönetimi Teşkilatlanması konusu, Kıbrıs Adası'nın tarihsel gelişimi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kamu yönetimi yapısı ve adadaki güncel sorunlar hakkında bilgiler vermesiyle önemli bir yere sahiptir.

Varsayımlar:

Tezimde ele aldığım konu sözel konuları kapsayan nitel bir çalışmadır, çalışmada test ve ispat yapılmamıştır dolayısıyla test ve ispat yapılmadığı için herhangi bir varsayım ileri sürülememiştir.

Sınırlıkları:

Tezde, Kıbrıs Adası'nın tarihsel gelişimi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Kamu Yönetimi Teşkilatlanması ve adadaki güncel sorunlar ikincil kaynaklar kullanılarak ele alınmıştır.

Tez dört ana bölümde incelenmiştir.

Birinci bölümde, Kıbrıs adasının tarihi anlatılmış, tarihte adada ilk yaşayan halktan günümüze kadar kimlerin egemenliği altına girdiği konuları anlatılmış. Osmanlı Devleti'nin adaya hâkim olma süreci adaya hâkim olduktan sonra adadaki yaşantı ve sistem ile ilgili bilgiler verilmiştir. 19. yüzyılın sonuna doğru Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve askeri anlamda zor durumlar yaşaması ile beraber adanın idaresini Birleşik Krallık'a bırakılması konusu işlenilmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulma sürecinde Rumların Türklere ve İngilizlere yaptıkları saldırı ve katliamlar açıklanmıştır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Zürih ve Londra Antlaşmaları ile kurulması daha sonra yaşanan gelişmeler ile birlikte tekrardan Rumlar tarafından Türklere yapılan katliamlar açıklanmıştır. Adada Rumların Türklere karşı yaptığı saldırı ve haksızlıkları önlemek için Türkiye'nin yaptığı askeri müdahaleler açıklanmıştır.

İkinci bölümde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulma süreçleri hakkında bilgiler verilmiş. Adada Rumların yaptığı katliam ve haksızlıklar sonucunda Türkiye Cumhuriyeti'nin yaptığı Kıbrıs Barış Harekâtı ve harekatın Kıbrıs, Türkiye ve Dünya'ya yansımaları açıklanmaya çalışılmıştır. Bu başlık altında ayrıca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yasama ve yargı erkleri açıklamıştır.

Üçüncü bölümde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin idari yapısı açıklanmıştır. Merkezi İdare Teşkilatı, Merkezi İdare Taşra Teşkilatı, Merkezi İdare Yardımcı Kuruluşlar, Yerel Yönetimler ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Güvenlik Teşkilatı açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile ilgili yaşanan güncel sorunlar hakkında bilgi verilmiştir. 2022 ocak ayında yapılan seçimler ve sonraki süreç ile birlikte erken seçimin yapılıp yapılmayacağı açıklanmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde eğitim, sağlık ve sendikalar ile ilgili yaşanan sıkıntılar hakkında bilgiler verilmiştir. Doğu Akdeniz'de; münhasır ekonomik bölgeler, hidrokarbon,

petrol ve doğalgaz aramaları kıta sahanlığı konusunda hem bölgesel hem de bölge dışı ülkeler ile yaşanan sıkıntılar açıklanmaya çalışılmıştır.

2.TARİHTE KIBRIS ADASI

Kıbrıs tarihinin geçmişi MÖ 7000 yılına kadar dayanır. Kıbrıs isminin nerden geldiği ile ilgili çeşitli görüşler ileri sürülmektedir. Bunlardan bazıları: Finikeliler tarafından kullanılan "Kubru" ismi "kıyı" anlamına gelmektedir. Finikeliler Anadolu'da yaşadıkları için karşı tarafı yani kıyı anlamında bu ismi vermişlerdir. Başka bir görüşe göre adada bakır madenleri olduğu için Latince "Cuprum" olarak adlandırılan bakır isminden "Cyprus" isminin çıkarıldığı savunulmaktadır. Ayrıca Kıbrıs isminin kına çiçeğinden geldiği söyleyen kaynaklarda karşımıza çıkmaktadır. Adada ilk yerleşim belirtileri Neolitik Çağ veya Yeni Taş Devri'ne aittir. 5000 yıl kadar önce yaşayan ve tarımla uğraşıp taştan aletler yapan bu insanlar; Anadolu, Suriye ve Filistin'den gelip adaya yayılmışlardır. Kalkolitik Çağ'da (MÖ 3500-2300) adada bakır madenlerinin bulunması ile beraber ülkenin önemi daha da artmış ve birçok devletin egemenliği altına girmiştir. MÖ 31 yılında Kıbrıs Roma İmparatorluğu'na bağlanmış. Roma İmparatorluğu'nun adaya hakimiyeti ile beraber MS 46 yılında adaya Hristiyanlık dini gelmeye başlamıştır (Bayram,2017, s.48).

Eski Mısırlılar M. 1450 yılından itibaren Hititlilerin adaya hâkim olmasına kadar Kıbrıs adasını yönetmişlerdir. Hititlerin belli bir süre adada hüküm sürmelerinden sonra MÖ 709 yılında Asurlular adaya hâkim olmuşlardır. Makedonya hükümdarı Büyük İskender MÖ 332 yılında adayı kendi hakimiyetine almış. Dünyaya hüküm süren Roma İmparatorluğu, MÖ 58-M. 395 yılına kadar ülkeyi yönetmiştir. Kıbrıs adasında bu tarihten itibaren, Bizans İmparatorluğu egemen olmuş, Araplar MS adaya çeşitli akınlar yapsalar da ada üzerinde net bir egemenlik oluşturamamışlardır. Haçlı seferleri ile beraber İngiliz Kral'ı I. Richard, adada kendi yönetimini kurdu ve adayı hakimiyetine aldı. Kral adayı kendi yönetmeyip Templer Şövalyeleri'ne bırakmış adayı belli bir süre Şövalyeler yönetmiştir. Zamanla adada Lüzinyanların hakimiyeti sürmüş, Cenevizliler ve Memlükler kısmen de olsa adada hakimiyet kurmuşlardır. Osmanlı Devleti'nin 1571 yılında adayı fethetmesinden önceki dönemde adada Venedikliler hakimiyet sürmüşlerdir (Vatansaver,2012, s.1490).

Mısırlılar, Hititler, Akalar, Dorlar, bazı kolonilere sahip olan Yunanlılar, Fenikeliler, Asurlular, Persler, Büyük İskender, Romalılar, Araplar, Bizanslılar, İngilizler, Cenevizliler, Memlukler, Venedikliler ve Osmanlı Devleti Kıbrıs adasında sırayla hüküm süren topluluklardır. Günümüzde halen devam eden Kıbrıs sorunun kökeninin MS 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra imparatorluğun doğu tarafının Bizans İmparatorluğu'nun egemenliğine geçmesi ile beraber başlamıştır. Kıbrıs adasında Rumlardan başka milletlerinde yaşamasına rağmen resmi dil olarak Rumca ilan edilmiştir. Adada bulunan diğer etnik gruba ait bireyler zamanla asimile olmuş asıllarını kaybedip Rumlaşmışlardır. Rumcanın resmi dil ilan edilmesi ve herkesi Rumlaştırma politikası Kıbrıs sorununun günümüzde halen var olmasına yol açmıştır. Bu devirde yaşanan diğer bir gelişme Ortodoks mezhebine bağlı Kıbrıs kilisesinin bağımsızlığı tanınmıştır (Vatansaver,2012, s.1489).

Kıbrıs adası dünyadaki konumu açısından önemli bir yerdedir. Dünyanın doğusu ile batısı ve kuzeyi ile güneyi arasında bulunan konumu ile, iklim özelliğinin elverişli ayrıca ticaret yollarının da olduğu bir bölgede olmasından, her daim önemini diri tutmuş ve dünya üzerindeki devletlerin ilgi alanına girmiştir (Kapucu,2020:83).

Doğu Akdeniz'de stratejik olarak çok önemli bir yerde bulunan Kıbrıs adası 1571 yılında Osmanlı Devleti hakimiyeti altına girmiştir. Ada Osmanlı Devleti hakimiyeti altına girmeden önce deniz üssü olarak kullanılırken Osmanlı Devleti hakimiyeti ile birlikte adanın çehresi değişecek şekilde birçok yapıt yapılmıştır. Günümüzde Kıbrıs adasında bulunan tarihi yapıtların çoğunluğunu Osmanlı Devleti döneminden kalanlar oluşturmaktadır. Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla Kıbrıs adasının önemi hem jeopolitik hem de jeostratejik yönden artmıştır. Ada; konum olarak Avrupa, Ortadoğu ve Uzakdoğu ticaretinin güzergâhında olduğu için her zaman güçlü ülkelerin egemenliklerine katmak istediği yerlerden biri olmuştur. Bu önemli özelliklerinden dolayı Batı dünyası tarafından denizde duran hareketsiz bir uçak gemisi olarak adlandırılmıştır (Özbey, 2017, s.29).

Kıbrıs adası Akdeniz içerisindeki adalar ile kıyaslandığında en büyük üçüncü adadır. Kıbrıs adası stratejik yönden çok önemli bir yere sahiptir. Ortadoğu petrollerinin Avrupa Kıtası'na taşınmasında önemli bir konumdadır. Ayrıca Anadolu'nun Afrika Kıtası'na giden yollara hâkim olması açısından stratejik bir öneme sahiptir. Süveyş Kanalı'nın açılmasından sonra Kıbrıs adasının önemi daha da artmıştır. Ortadoğu

coğrafyasında petrol kaynaklı bir savaş çıktığı zaman Kıbrıs adası bir depo görevini üstlenmiş olacaktır (Vatansever,2012, s.1487).

Kıbrıs adası Akdeniz'de önemli bir ada konumundadır. Kıbrıs adasında yaşayan Rumlar, Ortodoks mezhebine aittir. Adada hakimiyet süren Venedik Devleti Ortodoks mezhebine bağlı olan halka baskılar yapmıştır. (Tosun, 2001, s.95)

Bizans döneminde Kıbrıs'ta öne çıkan önemli olaylara yaşananlar depremler ve Ortodoks Kilisesinin özerklik için yaptığı mücadeleleri gösterebiliriz. Kilise Antakya Patrikhanesi'ne karşı özerklik mücadelesi vermiş ve zamanla özerkliğini kazanmıştır (Bayram,2017, s.56).

Kıbrıs'ta yaşayan Lusignalar Filistin'den yandaşlarını getirip onlara arazi vererek dahada güçlenmiş, bu şekilde 1489'a kadar Kıbrıs'ı yönetimleri altında bulundurmuşlardır. Daha sonraki yıllarda Kıbrıs'ı Cenevizler ve Venedikler yönetmiştir. Zamanla Osmanlı Devleti'nin Mısır ve Rodos adasını almasından sonra Kıbrıs'ın fethedilmesinin önemi daha da arttı. Venediklerin yönetiminden hoşnut olmayan ada halkı Osmanlı Devleti'nin adayı almasını olumlu karşılamıştır (Bayram,2017, s.57).

Kıbrıs adası 34.33 ve 35.41 kuzey enlemleri ile 32.17 ve 34.35 doğu boylamları arasında yer alır. 9251.50 kilometrekarelik yüzölçümüne sahip ve bu anlamda Akdeniz' de Sicilya ve Sardinya adalarından sonra en büyük adadır. Kıbrıs adası Türkiye'ye 71 km Suriye'ye 98 km Mısıra 384 km ve Yunanistan'a yaklaşık 900 km uzaklıktadır. Ada doğu batı yönünde 225, kuzey güney yönünde ise 93 km uzunluğundadır. Kıbrıs adasının eski dönemlerde Türkiye'den koptuğu ve halen deniz altında bağlantılarının olduğu bilinmektedir. Türkiye ile ada en yakın komşu olmasından dolayı kültürel ve tarihi anlamda da birbirine benzer yapıdadır (Bayram,2017, s.58).

Türkiye diğer ülkelere göre Kıbrıs adasına 71 km ile en yakın ülkedir. Yunanistan 900 km, Suriye 98 km, Mısır ise Kıbrıs adasına 384 km uzaklıktadır. Kıbrıs adasının yüzölçümü 9283 kilometrekaredir. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi adanın yaklaşık %60'ını, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti %35'ini, Birleşik Krallık %2'sini, Birleşmiş Milletlere ait Barış Gücü ise adada %2'lik kısmı kontrolü altında bulundurmaktadır. Kıbrıs adası Türkiye'nin Hazar Denizi'ndeki, Karadeniz'deki, Akdeniz'deki ve Süveyş Kanalı'ndaki öneminin korunması için oldukça önemli bir yere sahiptir. Kıbrıs

adası, Akdeniz'deki konumu, Afrika ve Ortadoğu bölgelerinde yakınlığından dolayı her devlet için stratejik bir önem arz etmektedir. Ortadoğu petrol varlığının ortaya çıkmasından sonra Kıbrıs adasının önemi çok daha artmıştır. Dünyadaki büyük güçler başta Amerika olmak üzere Rusya ve büyük batılı ülkeler Akdeniz'de güçlerini bulundurmak için Kıbrıs adasına büyük önem vermişlerdir. Kıbrıs adası Birleşik Krallık için Süveyş Kanalı'ndaki üslerini kaybettikten sonra daha da önemli olmuştur. Kıbrıs adası 1571 yılından itibaren 1914 yılına kadar Osmanlı Devleti'nin egemenliğinde kalmıştır. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndaki zayıf durumundan yararlanan Birleşik Krallık 1878 yılından beri kendi idaresinde bulunan Kıbrıs adasını tamamen kendi yönetimine aldığını ilan etmiştir. Bu durum Osmanlı Devleti tarafından kabul edilmemiş ancak 1923 Lozan Antlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti Birleşik Krallık'ın Kıbrıs adasındaki varlığını resmen kabul etmiştir (Kocakılıç,2021, s.59).

2.1.Osmanlı Devleti Döneminde Kıbrıs:

Osmanlı Devleti 16. yüzyıldan itibaren güney seferlerine önem vermiş, artık Kıbrıs'ın çevresi Osmanlı Devleti himayesine geçmiş dolayısıyla ada stratejik, ekonomik ve siyasi yönden Osmanlı Devleti için önemli bir duruma gelmiştir. 2 Temmuz 1570 tarihinde Osmanlı Devleti tarafından Kıbrıs'ın fethi başlamış 1571 yılında ada Osmanlı Devleti egemenliğine geçmiştir. Venedik ve müttefikleri ile yapılan savaşlarda Venediklerin Osmanlı Devleti'ne yenilmesi sonucunda 7 Mart 1573 tarihinde barış antlaşması imzalanmış. Anlaşma ile beraber Kıbrıs Venediklerden Osmanlı Devleti'ne geçmiştir (Bayram,2017, s.74).

Kıbrıs adasında Osmanlı Devleti döneminden önce büyük sıkıntılar mevcuttu, bu sıkıntılardan biride korsanlıktı, halk korsanlıktan dolayı büyük sıkıntılara maruz kalmış ki artık Osmanlı Devleti'ne bir an önce Kıbrıs'ı almasını istemiştir. Osmanlı Devleti 1571 tarihinde Kıbrıs adasını fethetmeden önce 1488 tarihinden itibaren adayı kontrolü altına alma çalışmalarına başlamıştır. Mısırın fethedilmesinden sonra Osmanlı Devleti toprakları arasında kalan Kıbrıs'ın fethi dahada bir önem kazanmıştır (Tosun,2001, s.96).

Değişik kaynaklar, Kıbrıs'ın Osmanlı Devleti tarafından alınması sırasında adada yaşayan halkın nüfusunun 100000-200000 arasında olduğu belirtilmektedirler. Adada genel olarak Rumca konuşulduğu, Rumların yanında, sayıları azda olsa Latin, Maruni,

Kıpti, Jacobite ve Ermeniler yaşamaktaydı. Osmanlı Devleti Kıbrıs adasını fethetmeden önce adada Venedikler hüküm sürmekteydi. Venedikler adada yaşayan halka iyi davranmadığı için Osmanlı Devleti'nin adayı fethi sırasında ada halkı tarafından fazla bir direnişle karşılaşmamıştır. Osmanlı Devleti'ne adayı ele geçirmesinden sonra idari anlamda bazı makamlarda yetkili konumda Türklerin olmasında eski yöneticilerin destekleri olmuştur. Girne'de Osmanlı Devleti'ne adayı ele geçirmesine yardımcı olan kişilerden bazı vergiler alınmamıştır (Çoruh, 2008, s.12).

Kıbrıs adası aralıksız 307 yıl boyunca Osmanlı Devleti'nin egemenliğinde kalmıştır. Osmanlı Devleti Kıbrıs'ı fethetmesiyle beraber adada Türk hakimiyetini artırmak istiyordu. Bu amaçla Anadolu'nun çeşitli yerlerinden Kıbrıs adasına Türkleri yerleştirmeye başlamıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki Türklerin ataları o dönemde adaya yerleştirilmiş Türkler 'dir. Osmanlı Devleti ilk başta Kıbrıs adasına Anadolu'dan getirdiği 30.000 kişiyi yerleştirmiştir. Anadolu'dan Türkler Kıbrıs adasına yerleştirirken; demirciler, marangozlar, dericiler, terziler, kuyumcular, ayakkabıcılar, dokumacılar, hayvan, tahıl ve meyve yetiştiricileri, taş ustaları gibi farklı mesleklerden ve birbirlerini ihtiyaçlarını giderebilecek meslek guruplarından olmasına dikkat edilmiştir. Adada iskanı yönlendirmek için Anadolu'da sık sık Kıbrıs adasının suyunun ve havasının çok güzel olduğu belirtilmiş. Tüm bu özendirici çalışmalar yapılsa bile adada Türk iskanı istenildiği gibi gerçekleştirilememiştir (Vatansaver,2012, s.1492).

Osmanlı Devleti'ne adaya hâkim olmasıyla beraber ada halkı durumdan çok memnun kalmış çünkü Osmanlı Devleti öncesi adada hüküm süren Venedikliler halka zülüm ediyorlardı, halkın özgürlüklerini kısıtlıyorlardı. Adada yaşayan Rum Ortodokslar ibadet yerleri olan kiliselerine özgür bir şekilde gidip ibadet edemez duruma gelmiş, kiliselerinin mallarına el konulmuştu. Osmanlı Devleti'ne adayı fethetmesinden sonra ada halkının bu tarz sıkıntıları giderilmiş halk dini yönden bağımsız olmuş özgür bir şekilde ibadetlerini yerine getirmiştir. Ortodoks Kilisesi Osmanlı Devleti'nin adada hakimiyet sağlamasıyla büyük özgürlükler elde etmiş, Kıbrıs Piskoposları adada yaşayan Hristiyanların resmi temsilcisi hakkını elde etmekle beraber Bab-ı Ali'ye doğrudan, araya aracı koymadan başvurma hakkını da kazanmışlardır (Vatansaver,2012, s.1492).

Kıbrıs Osmanlı Devleti tarafından alındıktan sonra Kıbrıs adına bir kanunname hazırlanması gerekiyordu bu kanunname daha hazır olmadığı için hazır olana kadar geçici olarak Karaman Vilayeti Kanunnamesi Kıbrıs'ta kullanıldı. Osmanlı Devleti zamanla adadaki asker sayısını artırdı askerliği özendirici uygulamalar yapmaya başladı yapılan bu özendirici uygulamalar sonucunda bazı askerler aileleri ile birlikte adaya yerleşmeye başlamışlardır (Çoruh, 2008, s.10).

Adada önemli köklü değişikler yapılmış; kanunlar, vergiler, araziler ile ilgili konularda düzenlemeler yapılmış ayrıca Polis ve Jandarma Teşkilatı, Şeri, Nizamı, Ticaret Mahkemeleri ve Yargıtay kurulmuştur. Adaya sürgün yoluyla zanaatkârlar gönderilmiş adada her anlamda gelişmeler baş göstermiştir. Zamanla süren çatışmalar, kuraklıklar gibi sebeplerden dolayı aileler Kıbrıs'ı terk etmeye başlamışlardır. (Bayram,2017, s.75).

Osmanlı Devleti merkezi Lefkoşa olan, içerisinde Girne, Baf ve Magosa'nın bulunduğu bir bölgeyi eyalet idaresi haline getirilmiş bu eyalet salyâne ile yönetilmeye başlanılmıştır. Kıbrıs adasını fethettikten sonra ordaki hakimiyetini sağlamlaştırmak isteyen Osmanlı Devleti Anadolu'dan adaya gönderdiği Türk halkından üç yıl boyunca vergi almayarak göçen kişiler lehine kararlar vermiştir. Kıbrıs adasında yaşayan halk Osmanlı Devleti'ne adayı fethine kadar çok fazla savaş yaşandığı için çok yorgun ve büyük sıkıntılar içindeydi. Osmanlı Devleti bunun farkında olduğu için ada halkına karşı oldukça hoşgörülü davranmış, özgürlüklerini genişletmiş ada halkı da bu durumdan memnun kalmıştır (Yazıcı,2015, s.40).

Osmanlı Devleti fethettiği bölgelerde yaptığı ilk işlerden biri hemen idari yapılanmasını kurup oraya yetkili kişileri atamaktı. Kıbrıs'ın fethi tamamlanmadan Kıbrıs adasına beylerbeyi olarak Muzaffer Paşa atanmıştır. Osmanlı Devleti fethettiği yerlerde idari yapılanmasını kurarken birçok idareciyi atardı bunlardan biride adaleti sağlamakla görevli kadılardı. Kıbrıs'ın fethi tamamlanmadan önce Ekmeleddin Efendi adaya Kıbrıs Kadısı görevine getirilmiştir. Osmanlı Devleti'ne bağlı bir Beylerbeyi olan Kıbrıs adası' na kadı atanarak ada İslam Hukukunun esaslarına göre yönetilmeye başlanılmıştır. 1839 Tazminat Fermanı'na kadar Şeyhülislam tarafından önerilen Rumeli Kazaskeri tarafından atanan Baş Kadı, Kıbrıs'taki adalet işlerinden sorumluydu. Kıbrıs'taki Türkler Baş Kadıya "Molla" derlerdi. Baş Kadı, adalet işlerinin yanı sıra mali kontrol işlerden de sorumluydu (Turan, 2008, s.257).

Osmanlı Devleti döneminde Kıbrıs adası 15 kazaya ayrılmıştır. Kazaların başında Kadı Naipleri bulunurdu, Kadı Naipleri 'ni Rumeli Kazaskeri atardı. Kadı naipleri görevli oldukları kazalarda Baş Kadı adına adalet işlerini yürütürlerdi. Kadı Naipleri, hukuki anlamda günümüzün ilk derece mahkemelerinin görevini yerine getirirlerdi. Kadı Naibi verdiği kararları denetleyecek temyiz edecek kurul vali başkanlığında Lefkoşe'de toplanır, Kıbrıs Divan'ı olarak isimlendirilen bu kurula Baş Kadı da katılırdı (Turan, 2008, s.257).

Osmanlı Devleti Kıbrıs adasını aldıktan sonra üçlü bir yapı kurmuştur. Bu üçlü yapı Vali, Kilise ve merkezi yapı şeklindeydi. İdari işlere Vali (Beylerbeyi) bakardı. Beylerbeyinin ismi daha sonraki dönemlerde "Kaptan Paşa" olarak adlandırılmıştır. Osmanlı Devleti'ne Kıbrıs adasını almasından sonra merkez Lefkoşe Beylerbeyliği kurulmuştu. Beylerbeyliğin Lefkoşe Merkez sancağı ile beraber Baf, Magosa, Girne sancaklarından oluşmaktaydı. Kıbrıs ilk fethedildiği zaman Kıbrıs'ı koruyan asker sayısı yaklaşık 1000 kişi kadardı. Adanın stratejik konumundan dolayı savunmasının güçlü olması gerekirdi. Bu amaç doğrultusunda Alaiye, Tarsus, İçil, Zülkadriye ve Sis sancakları Kıbrıs Beylerbeyliğine bağlı birer Sancak haline getirilmiştir (Çoruh, 2008, s.10).

Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs Adasını ele geçirmesinden sonra Kıbrıs Ortodoksları daha özgür bir ibadet hakkı elde ettiler. Kırmızı mürekkeple imzalı dilekçeyi padişaha sunabilmek ayrıca asa taşıma hakkı bu dönemde verilmiştir. Bu haklarla Kıbrıs Ortodoks Başpiskoposun yeri Ortodoks Hristiyanları dünyasında özel bir duruma gelmiştir. Rusya Osmanlı Devleti'ne Kıbrıs Ortodokslarına verdiği bu ayrıcalıklara karşı hoşnut olmadığı için adada karışıklar çıkarmaya başlamıştır (Tosun,2001, s.96).

Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçilik ortamı ile adada Rumlar tarafından isyanlar baş göstermiştir. Kıbrıs adasında Osmanlı Devleti'ne karşı yapılan isyanlarda papazlar ön saflarda bulunmuşlardır. Papazların planlarına göre Kıbrıs adasında çıkarılacak isyanlarda önce top atışları yapılacak top atışları ile beraber Lefkoşe'ye saldırılacak daha sonra orda bulunan tüm Müslümanlar katledilecektir. Fakat işler planlandıkları gibi gitmemiştir. Plan Osmanlı Devleti yöneticileri tarafından duyulduktan sonra dönemin Kıbrıs Valisi Küçük Mehmet Başpiskoposu idam ettirmiştir. Olayla ilgileri olan diğer papazları adadan uzaklaştırıp sürgüne göndermiştir. Sürgünde bulunan Rum Papazlar faaliyetlerine devam ettirmişler, Roma'da 1821 yılında toplanan Papazlar

Hristiyan ülkelerin krallarına Kıbrıs adasının Yunanistan'a verilmesi için çağrıda bulunup ilk defa Enosis Bildirisi'ni okumuşlardır (Somuncuoğlu, 2004, s.32).

Kıbrıs adası yaklaşık 300 yıl Osmanlı Devleti'nin egemenliği altında kalmıştır. 1571 yılından itibaren Osmanlı Devleti'nde toprağı olan Kıbrıs adası, Osmanlı Devleti'nin gerilemeye başlayıp gücünü kaybetmesinden sonra emperyalist güçlerin ilgi odağı haline gelmeye başlamıştır. Bu dönemde Rusya Akdeniz'deki faaliyetlerine hız vermiş Rusya'nın bu faaliyetleri Birleşik Krallık'ın Akdeniz'deki hedefleriyle ters düştüğü için Birleşik Krallık, Kıbrıs adasını ele geçirmek için fırsat kollamıştır (Gülen, 2012, s.390).

Osmanlı Devleti'ne Kıbrıs adasındaki varlığı uzun süre devam etmiştir. 1878 yılındaki Osmanlı Devleti Rus savaşından sonra Kıbrıs adasında Osmanlı Devleti açısından sıkıntılı günler başlamıştır. Çar Deli Petro; Çarlık Rusya'sını kurduktan sonra topraklarını genişletmek için her daim çaba göstermiş, komşu ülkelerin topraklarına göz dikmeye başlamıştır. Saldırdığı topraklardan biri de Osmanlı Devleti'ne ait topraklardandır (Tosun,2001, s.98).

Çarlık Rusya'sı Osmanlı Devleti'ne topraklarında yaşayan Gayri-Müslim halkı her zaman Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtmıştır. Bu kışkırtma bölgelerinden biri de Kıbrıs adasıdır. 1878-79 yıllarında Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yapılan savaşta Ruslar bir yandan Anadolu'dan diğer yandan Balkanlardan Osmanlı Devleti topraklarına saldırmış ve başarılı olmuşlardır. Rus kuvvetleri yapılan saldırılardan sonra Yeşilköy'e kadar dayanmış ardından Ayastafanos (Yeşilköy) anlaşması yapılmıştır. Bu anlaşmanın şartlarını kabul etmeyen Birleşik Krallık itirazda bulunmuş itirazlar sonrasında Osmanlı Devleti ile Birleşik Krallık arasında 4 Haziran 1978 tarihinde Berlin Anlaşması imzalanmıştır. Berlin Antlaşmasında Kıbrıs ile ilgili olarak: "Rusya; Batum, Ardahan ve Kars'ı ele geçirip buralardan Osmanlı Devleti'nin topraklarına saldırırsa Birleşik Krallık Osmanlı Devleti ile beraber Osmanlı Devleti'nin topraklarını koruyacaktır." maddesi bulunmaktadır. Birleşik Krallık bu maddeye karşı Kıbrıs adasının idaresinin kendisine verilmesini istemiş Osmanlı Devleti yaşadığı sıkıntılı durumlardan dolayı bunu kabul etmek zorunda kalmıştır (Tosun,2001, s.98).

Yaşanan gelişmelerden sonra İstanbul'da yaşayan Rumlar Kıbrıs adasının Birleşik Krallık idaresine bırakılacağını fırsat bilip adaya yerleşmeye başlamışlardır. Kıbrıs

adasının idaresinin Birleşik Krallık'a verilmesinden sonra adada bulunan Türklerden bir kısmı Türkiye'ye göç etmeye başlamış, yaşanan bu gelişmeler sonucunda Kıbrıs adasında Türk nüfus giderek azınlık durumuna düşmüştür. Kıbrıs adasında idareyi ele geçiren Birleşik Krallık, önemli mevkilerden Türkleri alıp onların yerine Rumları yerleştirmiştir. Osmanlı Devleti 1. Dünya Savaşında Birleşik Krallık'ın olduğu bloka katılmayıp karşı blokta olan Almanya tarafında savaşa katıldığını açıkladı. Bu gelişmeler üzerine Birleşik Krallık Kıbrıs adasını tamamen kontrolü altına alarak ilhak etti (Tosun,2001, s.98).

Osmanlı Devleti'ne Birinci Dünya Savaşı'nda yenilmesinden sonra 1920 yılında yapılan Sevr Antlaşması ile Kıbrıs adasının Birleşik Krallık'ta kalması onaylanmış fakat itilaf devletlerinin İstanbul'u işgali ile Sevr Antlaşması meclisten geçirilemediği için geçerliliğini kaybetmiştir. Daha sonra İstanbul'da toplanamayan meclis yerine Ankara'da yeni meclis toplanmış, Sevr Antlaşması'nı vatana ihanet olarak kabul ederek onaylamamıştır. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra 1923 yılında imzalanan Lozan Antlaşması ile Sevr Antlaşması'nın Kıbrıs ile ilgili maddesi aynen kabul edilmiş, Kıbrıs adası resmen Birleşik Krallığı bırakılmıştır. Kurtuluş Savaşı Türkiye'nin zaferi ile sonuçlanınca Anadolu'da ki birçok Rum Kıbrıs'a göç etmiş, Lozan Antlaşması ile birlikte Kıbrıs adasından Türkiye topraklarına Türk göçü artmış, Kıbrıs'taki nüfus Rumların lehine artış göstermiştir. Kıbrıs adası ile ilgili madde hemen kabul edilmeyip tıpkı Musul ile olan maddelerdeki gibi ileriki bir tarihte çözüme kavuşturulacak şeklinde bir madde eklenilmiş olsaydı, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kıbrıs adasını geri alma ihtimali olmuş olurdu (Hasgüller ve Uludağ, 2004, s.237).

2.2.Birleşik Krallık Döneminde Kıbrıs:

İngiliz yönetimi 4 Haziran 1878 yılında yapılan Berlin Anlaşması'ndan sonra 12 haziranda adaya asker çıkartmaya başlamış, ada yönetimini ele geçirdikten sonra adada toprak satışını yasaklamıştır. Toprak satışının sebebi de Yunanistan'da yaşayan Rumlardan kaynaklanmaktadır. Yunanistan'daki Rumlar adaya gelip arazi satın alıyorlardı, bunu engellemek için yasak getirilmiştir. İngilizlerin Kıbrıs adasını istemelerinin amacının sadece stratejik öneminden değil aynı zamanda adanın yeraltı ve yerüstü zenginliklerinden yararlanmaktır. Bu amaçla İngilizler adanın idaresini elde ettikten sonra maden kaynakları ve su kaynaklarının yerlerinin tespiti çalışmalarına başlamışlardır (Çelik, 2012, s.101).

İngilizler adada ekonomik kaynakların idaresini düzenlerken bir yandan da Osmanlı Devleti döneminden kalan idari yapılanmayı da değiştirmeye çalışmışlardır. Kazaların yönetiminde bir değişiklik yaparak kaymakamlık makamı kaldırıldı, yerine komiser ve komiser yardımcılığı getirildi. Kaymakamlık makamı dışında birçok idari teşkilatlarda değişikliğe gidilerek Osmanlı Devleti'nin İdari yapısı yerine kendi idari yapılanmalarını kurdular (Çelik, 2012, s.101).

İngilizlerin Kıbrıs adasında idareyi ele aldıktan sonra yaptığı atama ve değişiklikler bir hukuki dayanağa göre yapılmıyordu. Hukuki dayanağının olması için İngiliz Kraliçesi, Kıbrıs adası ile ilgili 28 maddeden oluşan bir emirname yayımladı. 17 Ocak 1879 yılında Kraliçenin emri ile yayımlanan emirnameye uyularak Kıbrıs adasının İdari Taksimatının Belirlenmesine Dair Kanun yayımlandı. Bu kanuna göre Kıbrıs adası, kaza, nahiye ve köy diye idari birimlere ayrıldı (Çelik, 2012, s.102).

İngilizlerin 1882 yılında yaptıkları bir değişiklik ile 9 Rum, 3 Türk ve yüksek komiser tarafından seçilen 6 kişi ile meclisin yapısını oluşturdular. Kıbrıs adasının İngilizlerin bir sömürgesi olarak kabul edilmesinden sonra adadaki meclisin yapısı aralıklarla değişikliklere uğramıştır (Bayram,2017, s.104).

Osmanlı Devleti zamanında asayiş ve güvenlik Zaptiye Teşkilatı ile sağlanmakta olup İngilizler döneminde ise Kıbrıs askeri polisi adı altında hem polis hem de Jandarma tarafından yerine getirildi. Mahkemelerde ve idari işlerde İngilizcenin yanı sıra Rumca ve Türkçe kullanılmıştır. Yüksek mahkeme Lefkoşe'de iki İngiliz yargıçtan oluşuyordu, kazalarda İngiliz başkanın yanı sıra bir Türk ve bir Rum yargıcın eşlik ettiği kaza mahkemeleri bulunuyordu. Kıbrıs adası Osmanlı Devleti tarafından fethedildikten sonra yapılan iskân politikaları ile adada Türk nüfusu artmış fakat adanın İngiliz himayesine girmesinden sonra yapılan politikalarla Rum nüfus artmış Türk nüfus azalmıştır (Bayram,2017, s.106).

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yapılan Lozan Antlaşması ile Kıbrıs'ta yaşayan Türklere vatandaşlık konusunda Türk vatandaşlığı ile İngiliz vatandaşlığı arasında bir tercih yapmaları istendi. Antlaşma metninde Türk vatandaşlığını seçenler: "12 aya kadar adayı terk edeceklerdir." ibaresi vardır. Bu sebeple Kıbrıs'tan Türkiye'ye 1940'lı yıllara kadar Türk göçü devam etmiştir (Vatansaver,2012, s.1495).

Birleşik Krallık'ın 1878 yılında Kıbrıs idaresini ele almasından sonra Kıbrıs adasına ilk yüksek komiser olarak Garnet Wolseley'i atamıştır. Garnet Wolseley' Kıbrıs

adasına gittiğinde Larnaka Piskoposu karşılamıştır. Larnaka Piskoposu karşılama esnasında: "Birleşik Krallık nasıl adaları Yunanistan'a verdiyse Kıbrıs'ı da Yunanistan'a vereceğine inanıyoruz." anlamında söylediği sözleri Kıbrıs Ortodoks Kilisesi'nin gerçek niyetini ortaya koymuştur (Irkıçatal,2012, s.41).

Birleşik Krallık'ın adaya gelmesinden sonra Kıbrıslı Rumların adayı Yunanistan'a bağlama istekleri adada yaşayan Türkler tarafından kabul edilemez olarak karşılandı. Türkler Rumların bu isteklerine karşılık, dönemin Kıbrıs Müftüsü Ali Rıfkı Kıbrıslı Birleşik Krallık'tan adayı terk etmeleri durumunda adayı tekrar Osmanlı Devleti'ne bırakmasını talep etmiştir (Irkıçatal,2012, s.41).

1878 yılında adada İngilizlerin hâkim olmasından sonrada Rumlar Türklere karşı baskılarına devam etmiş bu baskılara karşı bir kısım Türk anavatana göçmüş bir kısmı ise İngiliz vatandaşlığına geçerek bu baskıdan kurtulmaya çalışmıştır. Rumlar adada İngilizlere karşı ilk ayaklanmalarını 1931 yılında gerçekleştirmiş İngilizler Kuzey Afrika'daki sömürgelerinden getirdiği ek kuvvetle isyanı bastırmışlardır (Bayram,2017, s.82).

Kıbrıs adasındaki fakirlik 1930 yılındaki ekonomik bunalım ile dahada etkisini artırmaya başladı. Osmanlı Devleti'ne kiraya karşılık ödenen vergiler devam ettiği için bu durum ada halkını ekonomik yönden daha kötü bir duruma getirmişti. Ekonomik bunalımın yarattığı ortam ve Kıbrıslı Rumların enosis istekleri Birleşik Krallık'a karşı bir hoşnutsuzluk ortamı oluşturuyordu. Kıbrıs yasama meclisinde Türk üyenin desteği ile meclisten kabul oyu alan bir yasa vali tarafından iptal edildi, bu durum ile birlikte 1931 yılında adada Birleşik Krallık'a karşı ayaklanmalar başladı ayaklanmalar İngiliz idaresi tarafından bastırıldı. Ayaklanmalar çıkınca anayasa askıya alındı. Ada bu süreçten sonra 1960 yılına kadar askıda kalan anayasa yerine kararnameler ile yönetildi. Yunanistan önceleri Birleşik Krallık'ın yardımına ihtiyacı olduğundan enosis düşüncesine fazla taraf olmadı. 1923 Lozan Antlaşmasından sonra Yunanistan'ın Birleşik Krallık'a bağlılığı dahada artı, Kıbrıs adasındaki sorunları Birleşik Krallık'ın iç meselesi diye taraf olmak istemedi. Yunanistan Kıbrıslı Rumların, Birleşik Krallık'ın adada kuracağı Anayasal düzene geçmelerini istiyordu. İkinci Dünya Savaşı'nda Yunanistan Alman tehdidine karşı Birleşik Krallık'ın yanında savaşa girdi. Bu savaş ortamında Kıbrıslı Rumlar enosis isteklerini daha gür bir şekilde dile getirdiler fakat o dönemin Birleşik Krallık Başbakanı Churchill savaş

bitmeden toprak değişimine karşı olmasından dolayı Kıbrıslı Rumların bu istekleri de karşılanmamış oldu (Irkıçatal,2012, s.41).

Türkiye ve Yunanistan 19. yüzyıldan itibaren birbirleri ile ilişkiler kurumaya başlamışlardır. İki ülke arasındaki ilişkiler sıkıntılı süreçlerden geçmiş, 1934 yılında imzalanan Balkan Antantı'ndan önce ilişkiler düzelmeye başlamış, Balkan Antantı ile beraber ilişkiler daha da iyi bir duruma gelmiştir. Türkiye İkinci Dünya Savaşı'na katılmamış, Yunanistan ise 2. Dünya Savaşı'na katılmış, Türkiye 2. Dünya Savaşı'na katılmadığı halde savaştan çok kötü etkilenmiş, durumunun kötü olmasına rağmen daha kötü durumda olan Yunanistan'a gıda yardımında bulunmuştur. İki ülke arasındaki ilişkiler ikinci Dünya Savaşı'ndan sonrada devam etmiş iki ülkenin NATO'ya girmesiyle ilişkiler daha da güçlenmiştir. Bu dönemde iyi giden ilişkiler Kıbrıs ve Ege adaları sorunlarından dolayı bozulmuştur (Kocakılıç,2021, s.58).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1950 yılında yapılan oylama ile Rumlar İngilizlerin adayı ilhak ettiği yönünde oy kullandılar fakat Birleşik Krallık bu oylamayı tanımadı. Daha sonraki yıllarda Yunanistan uluslararası kuruluşlar nezdinde başta Birleşmiş Milletler olmak üzere Kıbrıs için Self Determinasyon talebinde bulunarak "Enosisi" gerçekleştirmek istemiştir (Bayram,2017, s.82).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Ortadoğu petrolleri Birleşik Krallık için çok büyük bir önem taşımaktadır. Buralara hâkim olmak için Kıbrıs adasındaki üstlerinin önemi de giderek artmıştır. Bu yıllarda Kıbrıslı Rumların Yunanistan ile birleşme istekleri Birleşik Krallık tarafından kabul edilmemiştir (Irkıçatal,2012, s.31).

İkinci Dünya Savaşı'ndan önce Yunanistan enosis fikrini dillendiriyordu hatta Yunanistan'daki bir kısım üstleri Birleşik Krallık'a verilip karşılığında Kıbrıs adasını Yunanistan'a bırakmayı düşünüyordu. İkinci Dünya Savaşı'nın çıkması ile beraber Yunanistan bu fikrinden şimdilik vazgeçerek Kıbrıs'ın Birleşik Krallık'ın bünyesinde kalmasına karar verdi. Birleşik Krallık tarafında enosis fikrine sıcak bakanlarda vardı. Birleşik Krallık'ın Atina Büyükelçisi Reginald, Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı'na enosisi kabul etmesini teklif etmiş ancak Birleşik Krallık Genel Kurmay Başkanlığının bu konu ile ilgili yazdığı raporda Kıbrıs adasının Birleşik Krallık, Ortadoğu ve bölge için öneminin çok büyük olduğunu dolayısıyla enosis fikrinin kabul edilemeyeceğini bildirmiştir. Yunanistan'da çıkan iç savaş ve arkasından gelen siyasi çalkantılar Birleşik Krallık için enosisi kabul etmemenin ne denli önemli bir karar olduğunu

ortaya koydu. Birleşik Krallık'ta o dönemde iktidarda olan İşçi Partisi Kıbrıslı Rumların çoğunlukta olacakları bir anayasa teklifinde bulundular. Kıbrıslı Türklerin kabul ettiği bu teklifi Kıbrıs Başpiskoposu enosisten başka bir fikir kabul edilemez düşüncesiyle reddetti. Kıbrıslı Rumların tarihte bir daha alamayacakları bir teklifi reddetmişlerdir (Irkıçatal,2012, s.46).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Birleşik Krallık Ortadoğu ve Akdenizde zayıf duruma düşmüş onun yerini ise artık Amerika almıştır. Bu dönemlerde Sovyetler Birliği; Türkiye, İran ve Yunanistan gibi ülkelere baskı yaparak Akdeniz ve sıcak denizlere inmek niyetindeydi. Sovyetler Birliği; Rum ve Yunanistan'daki komünistleri bu amaçla kullanmaya başlamıştır. Rumlar Sovyetler Birliği'nden aldıkları destek ile enosisi gerçekleştirmeye çalıştılar. Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs'taki etkisi zamanla artmaya başladı. 1948 yılının Ekim ayında Lefkoşe'de komünist parti AKEL tarafından bir miting düzenlendi mitinge yaklaşık 25.000 kişi katıldı. Mitinge katılanlar: "Kıbrıs'ta Amerikan ve İngiliz üstleri kaldırılsın." şeklinde pankartlar taşımışlardır. Mitingde Yunanistan iç savaşında taraf olan Komünist Parti başkanı Markos için para toplanmıştır. Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs üstündeki etkisi Türkiye'yi önemli derecede rahatsız etmiş olmasına rağmen adanın İngiliz idaresinde kalmasından yana olduğu için uzun bir süre bu duruma sessiz kalmıştır. Dönemin Türk hükümeti Kıbrıs'taki gelişmelere sessiz kalmasına rağmen gerek Türkiye kamuoyu gerek Kıbrıs Türk halkı, Türkiye'nin adadaki gelişmelerle ilgilenmesini istemiştir. Türkiye'nin Kıbrıs konusundaki bu sessiz tavrı bir yandan Rusya'nın yayılmacı politikası diğer bir yandan Türkiye'nin Lozan Antlaşması ile elde ettiği kazanımları koruma isteğinden ileri gelmektedir. Türkiye ile Amerika arasında Truman Doktrini ve Marshall Planı ekseninde imzalanan antlaşmalar ile Türkiye dış politikada Amerika'dan bağımsız bir dış politika üretemez hale gelmiştir (Baytal, 2021, s.304).

Türkiye 1950'li yıllarda Kıbrıs'ta sert olmayan bir politika izledi. Kıbrıslı Rumlar ise Yunanistan'dan aldıkları destek ile enosisi gerçekleştirmek için bütün yolları denemişlerdir. Kıbrıs Başpiskoposu Makarios Birleşik Krallık'ın Atina Büyükelçiliği ziyaretinde enosisi tanımaları durumunda istedikleri yerde üs açma izni verileceğini belirtip enosis konusundaki isteklerinde ciddi olduklarını tekrardan belirtmiştir. Adada plebisit yapmak isteyen komünist AKEL partisi 1949 yılından itibaren Rumların enosisi isteyip istemediklerini anlamak için "Enosis istiyorum." şeklindeki bir yazı

hazırlayıp halkın bunun altına imza atmalarını istemiştir. Sonraki dönemde 15 Ocak 1950 tarihinde Kiliseler bünyesinde plebisit yapılmış burada "enosise evet" veya "enosise hayır" şeklinde Rumların bunlardan birisine imza atmaları istenmiştir. Plebisit sonucunda gayri resmî sonuçlarda %96'lık bir evet oyu çıkmış, Rumlar bu sonucu uluslararası ilişkilerde kullanmışlardır. %96'lık bir evet oyunun çıkmasından sonra Makarios Rumlar arasında popülaritesi artan bir din adamı olmuş zamanla Başpiskoposluğa seçilmiştir. Enosis taraftarı olan Makariosi'un Başpiskopos seçilmesi ile Rumların enosis istekleri daha da artmış terör olaylarında yükselme meydana gelmiştir.1950 yılında yapılan plebisit sonucunda Rumların büyük çoğunluğunun enosisten yana tavır koymasından sonra Yunanistan ve Rum yöneticileri bu konu etrafında ortak tavır sergilemişlerdir. Kıbrıs Rum Ortodoks Kilisesi enosis konusunda çok aktif çalışmalar sürdürmüştür. Hem içte hem de ülke dışında enosisi gerçekleştirmek için faaliyetlerde bulunmuş, Amerika ve diğer ülkelere sık sık ziyaretlerde bulunmuştur. Amerika'daki Ortodoks Kilisesi kanalıyla propagandalarını daha geniş kitlelere ulaştırmayı amaçlamışlardır (Baytal, 2021, s.305).

Kilise Amerika'daki yetkilileri etkileyip enosisi dünya gündemine taşımak istemiş eğer buradan bir sonuç çıkmazsa Birleşmiş Milletler nezdinde daha fazla girişimlerde bulunmayı amaçlamıştır. Başpiskopos Makarios enosisi gerçekleştirme uğruna her türlü yola başvurmaktan çekinmemiş sol komünist guruplarla bile iş birliği içerisine girmiştir. Bu yıllarda Kıbrıs Rum Kesiminde Komünist Parti'nin etkisi giderek artmış birçok şehirde örgütlenmişlerdir. Bu durum İngilizleri oldukça tedirgin etmiş olup İngilizler bu konuda girişimlerde bulunsalar da bir sonuç elde edememişlerdir. Adada Komünistlerin Türklere ve kiliseye ait malları devletleştirdiği haberleri yayılmaya başlamıştır. Bu tür haberler doğruluğu teyide muhtaç olan bilgiler olup buradaki amaç adada etkisini giderek artıran komünist fikirlerin etkisini kırmak ve Rusya'nın adadan uzaklaşmasını sağlamak olsada komünist partinin enosis düşüncesinin olduğu bilinmektedir. Yunan ve Kıbrıslı Rumlar enosis için dini çok aktif bir şekilde kullanmışlardır. Sağ ve sol görüşler normal şartlarda bir araya gelmeyecekleri halde enosisi gerçekleştirmek uğruna bir araya gelmişlerdir. Bu dönemde sol fikirlerin etkisinde kalan Rum basını komünistler için bir propaganda merkezi haline gelmiştir. Basının 1952 yılında yayımladığı haberde İngiliz paraşütçü tugayı ve Amerikan avcı uçaklarından oluşan yaklaşık 3500 kişilik bir gurubun Kıbrıs'a geleceğini belirtmiş bu durum Rum halkında Amerika ve Birleşik Krallık'a karşı antipatikliğin artmasına

neden olmuştur. Amerika ve Birleşik Krallık adadaki Rumların giderek komünizm fikrinin etkisine girmelerinden dolayı Türkiye ve Türkleri kullanmış bu durumu dengelemeye çalışmıştır (Baytal, 2021, s.306).

Yunanistan'da 1952 yılında yapılan seçimlerde Kıbrıs ile birleşmeyi hedefleyen partinin rakiplerine büyük bir fark atarak kazanması Rumlar arasında enosis düşüncesinin daha güçlü bir şekilde dile getirilmesine olanak sağlamış bu yolda adımlar atılmaya başlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti bu tarihlerde ise NATO'ya üye olmak için çabalar içerisine girmiştir. Türkiye; Yunanistan'da enosis fikrinin artmasıyla beraber Amerika Birleşik Devletleri'nin Kıbrıs konusunda Yunanistan'a destek vereceği düşüncesi her daim Türkiye Yunanistan ilişkilerini etkilemiştir. (Balıkel, 2017, s.79).

Rum Başpiskoposu Makarios aslında Komünist tehlikenin farkındaydı. Bu tehlikenin ülkeyi bölünmeye kadar götürebileceğinden korkuyordu ama enosis uğruna komünistlere fazla itirazda bulunamıyordu. Rumlarda farklı düşüncelerde olan kesimleri arada tutan tek düşünce enosis düşüncesiydi. Rumlar enosis düşüncelerinden dolayı adada Türklere saldırılara geçmiş, adadan Türkleri atmayı amaçlamışlardır. 15 Ocak 1952 yılında plebisitin 2. yılında Başpiskopos Makarios enosis fikrinin halk arasında gündemden düşmemesi için törenler yapmak istemiş bu törenlere çeşitli şehirlerden üniversite öğrencileri de katılmış gösterileri bastırmak için yerel hükümet güç kullanmıştır. O sıralarda Türkiye'de bulunan Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos gösterilerin Türkiye'ye karşı değil Birleşik Krallık'a karşı olduğunu belirtmiştir. Sofokles Venizelos, daha önce 1951 yılında Kıbrıs'ın Yunanistan'a verilmesi gerektiğini savunmuş ve enosis fikrinin gerçekleşmesi gerektiğini belirtmiştir. 22 Şubat 1952 tarihli NATO toplantısı Lizbon'da yapılmış bu toplantıda Venizelos Kıbrıs adasındaki sorunun sadece Birleşik Krallık ve Yunanistan'ı ilgilendirmediğini aynı zamanda Türkiye'yi de ilgilendirdiğini belirtmiştir. Birleşmiş Milletler oturumunda Yunanistan self-determinasyon (halkların kendi kendini yönetmesi) sisteminin Kıbrıs'ta yürürlüğe girmesi gerektiğini belirtmiştir. Birleşmiş Milletler Türkiye temsilcisi Adil Derinsu, Yunanistan'ın bu talebine karşı çıkmış; adada sadece Rumların yaşamadığını aynı zamanda Türklerinde yaşadığını self determinasyonun (halkların kendi kendini yönetmesi) Türklere de

verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Rumlar bu isteklerinde ısrarcı olsalar da bir sonuç elde edememişlerdir (Baytal, 2021, s.307).

1953 yılında kurulan EOKA örgütü Yunanca'da birleşme anlamına gelen enosis, Bizans düşüncesinin tekrar yeşereceğine dayanan Megali İdea kapsamında Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasını hedeflemektedir. Kıbrıs'ta Rumların enosis faaliyetleri Osmanlı Devleti yönetiminin ilk yıllarına dayanır. Osmanlı Devleti Kıbrıs'ı ele geçirdikten sonra Rumlara özgürlükler vermiş dini liderlerine imtiyazlar tanımıştır, tüm bunlara rağmen adada Rumlar enosisi gerçekleştirmek için her zaman adadaki Türklere baskı yapmışlardır (Bayram,2017, s.82).

EOKA terör örgütü 1 Nisan 1955 yılanda eylemlere geçmiş Türk ve İngilizlere karşı şiddet eylemleri yapmış, bu eylemlere karşı kendini koruma ihtiyacı duyan Kıbrıs Türk halkı 1 Ağustos 1956 yılında Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatını (TMT) kurmuştur.

Kıbrıs adasında Rumlar ve Türkler asırlardır beraber yaşıyorlar, adadaki Rumlar adayı Yunanistan'a bağlama fikrinden hiçbir zaman vazgeçmediler, Rumların bu düşüncelerinden dolayı Türkiye ve Yunanistan arasında yıllardır bir anlaşmazlık söz konusudur. Yunanistan Kıbrıslıların durumlarına kendilerinin karar vermesi için Birleşmiş Milletlere başvurarak Kıbrıs meselesinin uluslararası bir sorun haline getirmiştir. Kıbrıs o dönemde Birleşik Krallık yönetiminde olduğu için konunun taraflarından biri Birleşik Krallık olmuştur. Diğer taraflar ise Türkiye ve Yunanistan'dır. Yunanistan görünürde Kıbrıs halkının kendi kaderini belirlemesi için Birleşmiş Milletlere başvurmuş ise de gerçek fikrinin adayı zamanla Yunanistan'a bağlamak olduğu anlaşılmıştır. Yunanistan'ın bu girişimi Türkiye ile Yunanistan'ın ilişkilerini önemli bir derce de gerginleştirmiştir. Türkiye'nin bu girişiminden sonra dış politikasında Kıbrıs önemli bir faktör haline gelmiştir (Kocakılıç,2021, s.59).

Türkiye Cumhuriyeti İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyet Rusya'nın emperyalist tehditleri ile karşı karşıya kalmıştır. Sovyet Rusya'nın tehditlerinden kurtulmak için NATO'ya üye olma isteğini muhataplarına bildirmiş. Türkiye NATO'ya üye olmak için Kore savaşında NATO'nun yanında savaşa katılarak Kore'ye asker göndermiştir. Kore Savaşı bittikten sonra 1952 yılının şubat ayında Türkiye NATO'ya üye olmuştur. Yunanistan Kıbrıs adası üzerinde her daim hak iddia etmiş, 1952-54 yılları arasında Yunanistan Kıbrıs adası üzerindeki isteklerini daha da yoğunlaştırmış, Birleşik Krallık'tan Kıbrıs'ın kendisine verilmesini talep etmiştir. Yunanistan'ın bu talepleri

Birleşik Krallık tarafından kabul edilmemiştir. Türkiye Balkan Paktı'na kurucu üye olarak katılmasından sonra Kıbrıs'ın Yunanistan'a katılması meselesi ile daha fazla ilgilenmeye başlamıştır (Tosun, 2001, s.101).

1954-55 yıllarına kadar Kıbrıs meselesi ile fazla ilgilenmeyen Türkiye, bu tarihten sonra Kıbrıs meselesinin asli taraflarından biri olmuştur. Bu tarihe kadar Türkiye'nin Kıbrıs konusunda tarafsız kalmasının bir diğer sebebi de Kıbrıs adasının Birleşik Krallık'ın kontrolü altında olmasıdır (Kocakılıç,2021, s.60).

Kıbrıs sorununun uluslararası bir mesele haline dönüştüğü zamanlarda Türkiye'de iktidarda Demokrat Parti vardı. Başbakanlık koltuğunda ise Adnan Menderes bulunuyordu. O dönemde Adnan Menderes'in *"Kıbrıs asla Yunanistan'ın olmayacaktır."* sözü Türkiye'nin Kıbrıs meselesine verdiği önemin ne kadar fazla olduğunu göstermektedir (Kocakılıç,2021, s.60).

Birleşik Krallık İkinci Dünya Savaşı'ndan yorgun bir şekilde çıkmıştı. Ortadoğu ve Mısır gibi egemenliği altındaki coğrafyalarda bulunan ülkelerde Arap Milliyetçiliği başlamış bu durum Birleşik Krallık'ın Ortadoğu politikasını sekteye uğratıyordu. İngilizlerin askerlerini Mısır'dan çekmesinden sonra Ortadoğu'daki politikalarının güvenliği için askerlerini konuşlandıracak bir ülke gerekliydi bunun için Filistin tercih edilmek istendi ancak Filistin'deki karışıklıklardan dolayı tercih edilmediği için İngilizler için Kıbrıs'ın önemi arttı (Irkıçatal,2012, s.37).

Birleşik Krallık askerlerini Mısırdan çekerken Süveyş Kanalı bölgesindeki askerlerini çekmemişti. 1954 yılında Süveyş Kanalı'ndaki askerlerini geri çekerek Süveyş Kanalı'nda bulunan Ortadoğu Komuta Merkezi'ni Kıbrıs'a taşımıştır. Yunanistan'ın Birleşmiş Milletlere Kıbrıs'ın kendi kendisini yönetmesi ile ilgili başvuruşundan sonra Birleşik Krallık bu durumu kabul etmemiş, Süveyş Kanalı'ndaki üssün elden çıkmasından sonra Kıbrıs adasının kendileri için stratejik bir öneme sahip olduğunu belirterek bu duruma karşı çıkmışlardır (Irkıçatal,2012, s.37).

Kıbrıs adasında Rumlar enosis diye adlandırılan Yunanistan ile birleşme fikrini dillendirip bu amaçla Türklere karşı saldırılar gerçekleştirmeye başladılar. O dönemde Türkiye Cumhuriyeti Yunanistan ile iyi ilişkiler içerisinde olduğu için konuya fazla taraf olmak istememiştir. (Kapucu,2020, s.84).

Zamanla Birleşik Krallık'ın Kıbrıs adası ile ilgili stratejisi değişmeye başlamıştı, artık Kıbrıs adasının bütün olarak Birleşik Krallık'ın egemenliği altında kalması gerekmiyordu, adada Birleşik Krallık'a ait iki üç üssün ve tesislerin bulunması Birleşik Krallık için yeterli görünmüştür. Türkiye, 1954 yılına kadar Kıbrıs'ta Birleşik Krallık'ın Kıbrıs'taki stratejisinin değişmeyeceğine inanıyordu, bu konuda resmi bir mutabakat olmasa da anlayış böyle devam etti. Bu dönemde Yunanistan'ın Birleşmiş Milletlere başvurmasından sonra Türkiye'de konunun tarafı olduğunu ve buna müdahil olma isteğini Birleşik Krallık'a iletti. Birleşik Krallık Ortadoğu'daki kendi politikalarından dolayı Türkiye'den vazgeçemeyeceği için Türkiye'nin bu isteğine olumsuz bakamamıştır. (Irkıçatal,2012, s.39).

Birleşik Krallık Hindistan'daki sömürgelerini kaybettiği için gözünü Ortadoğu topraklarına kaydırdı. Ortadoğu'da bulunan zengin petrol yatakları tüm Batılılar'da olduğu gibi Birleşik Krallık'ın de ilgisini çekmeye başlamıştı. Ortadoğu'nun güvenliği için Kıbrıs adası oldukça önemliydi. Kıbrıslı Rumlar Birleşik Krallık'ın bu stratejik düşüncesini okumada yetersiz kaldılar. Hindistan ve diğer İngiliz sömürgelerinin Birleşik Krallık'tan bağımsızlığını kazanması Kıbrıslı Rumların enosis düşüncesi için bir umut doğurdu. Birleşik Krallık tarafında ise durum farklıydı. Birleşik Krallık Genel Kurmay Başkanı Kıbrıs'ta aslında enosis isteyenlerin fazla olmadığını Kıbrıs iş çevreleri ile entelektüel kesimin enosis fikrine karşı olduğunu belirtmiştir. Türkiye Birleşik Krallık'ın Ortadoğu'daki önemli müttefiklerinden biriydi. Türkiye Kıbrıs adasında mevcut durumun yani İngiliz yönetiminin devamından yanaydı. Yunanistan'ın enosis düşüncesine karşı olduğunu dillendiren Türkiye, bu durumu Birleşik Krallık makamlarına resmi yoldan bildirmiştir (Irkıçatal,2012, s.45).

Kıbrıs sorunu belli bir dönem yatay seyir izlerken Yunanistan'da İktidar değişimi ile 1953 yılında Papagos 'un Başbakan olması ile yeniden hareketli bir döneme girmiştir. Yunanistan 16 Ağustos 1954 tarihinde ilk defa Kıbrıs meselesini Birleşmiş Milletlere götürmüştür. Yunanistan burada Kıbrıs adasına kendi kaderini kendi çizme hakkının verilmesi anlamına gelen Self-determinasyon 'un verilmesini istemiştir. Yunanistan'ın bu talebi Birleşmiş Milletler tarafından gündeme alınmamıştır. Yunanistan'ın bu talebinden sonra Türkiye'nin Kıbrıs adası ile ilgili izlediği yolda bir değişikliğin meydana gelmesine sebep olmuştur. 21 Nisan 1954 yılında Türkiye'de Kıbrıs'taki Yunan ve Rum politikalarına karşı mitingler düzenmiş ülkede bir kamuoyu

oluşturulmaya çalışılmıştır. Ada yönetimini elinde bulunduran Birleşik Krallık'a karşı Rumlar tarafından ilk defa şiddet olayları başladı. Durumdan rahatsız olan Birleşik Krallık Londra'da Yunanistan ve Türkiye'nin de katılacağı bir konferans düzenlemeye karar verdi. Konferansa Türkiye'nin de çağrılması adada Türkiye'nin de artık olaya taraf olduğunu göstermiştir. Londra Konferansı'nda Türkiye'yi Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu temsil etmiştir. Zorlu Birleşik Krallık'ın adadan çekilmesi durumunda adayı asıl sahibi olan Türkiye'ye bırakmasını istemiştir. Yunanistan temsilcisi ada için özerklik ve self determinasyon (kendi kaderini kendi çizme hakkı) hakkının verilmesini istemiştir. Birleşik Krallık, adada çoğunluk sistemi denilen sisteme göre bir meclis oluşturulmasını öngören Mac Millan planını önermiş fakat taraflar bu konuda anlaşamamışlardır (Gülen,2012, s.392).

9 Ağustos 1954 yılında Türkiye ile beraber Yunanistan ve Yugoslavya'nın katıldığı Balkan Antlaşması imzalandı. Türkiye ile aynı antlaşmada bulunmasına rağmen Yunanistan 16 Ağustos 1954 tarihinde Kıbrıs sorununu birleşmiş milletlere götürmüştür. Yunan Başbakanı Papagos Birleşik Krallık'ın enosisi istememesinden dolayı konuyu Birleşmiş Milletler bünyesine taşımak istemiyordu fakat Rumların ve Yunan toplumunun kamuoyu baskısından dolayı konunun Birleşmiş Milletlere taşımaya karar verdi. Yunanistan ve Kıbrıslı Rumlar Türkiye için Trakya bölgesinde Türkiye lehine toprak düzenlemesi ile beraber Türkiye'nin Kıbrıs konusunda Yunanistan'ın isteğine hayır diyemeyeceğini düşünüyorlardı. Çünkü Yunan bürokrasi çevresinde Türkiye'nin Kıbrıs meselesi ile aslında fazla ilgilenmediği görüşü hakimdi. Amerika Birleşik Devletleri Yunanistan'ın bu isteğine olumsuz bakmıştır. 24 Eylül 1954 tarihinde BM genel kurulunda Yunanistan hükümetinin verdiği talep oylamasına sıra geldiğinde bu talebe sosyalist hükümetin olduğu devletler, Asya kökenliler ve Güney Amerika devletleri evet oyu kullanmış toplam evet oyu 30'u bulmuş bunun yanında ABD, Avrupa devletleri aleyhte oy kullanmışlar. Ülkelerin bir kısmı ise bu oylamaya katılmamışlardır (Sevinç, 2017, s.179).

14 Aralık 1954 tarihinde Birleşmiş Milletler Siyasi Komitesi'nde Kıbrıs sorunu görüşüldü. Türkiye'yi BM'de temsil eden Selim Sarper, Kıbrıs'ın Yunanistan tarafına bırakılmayacağını ifade etti. Bu ifadelerden Yunan tarafı oldukça rahatsız oldu. Selanik'te bulunan Atatürk'ün doğduğu evin önünde toplanan Yunanlılar; Türkiye, Amerika ve Birleşik Krallık'a karşı gösteriler düzenlediler. Bu sert protestolara

rağmen Türk hükümeti yumuşak bir tutum sergilemiştir. 17 Aralık 1954 yılında Yunanistan'ın Kıbrıs için önerdiği self determinasyon teklifi için toplanan Birleşmiş Milletler bu konuyu müzakere etmeme kararı aldı. Dönemin Başbakanı Adnan Menderes, Balkan Paktı'nın yarattığı barışçıl ortamın bozulmasını istemediği için Kıbrıs sorununa tarafsız kalmayı tercih etmişti. Yaşanan son gelişmeler ile beraber dönemin Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'ya, Kıbrıs adasında Türkler'in haklı olduğunu gösteren bir çalışma yapmasını söylemiş. Dışişleri Bakanlığı bünyesinde Kıbrıs Komisyonu kurulmuş, kurulun amacı Türkiye'nin Kıbrıs konusundaki haklılığını ortaya koymak ve bu sorunlar bitene kadar Kıbrıs halkının yanında olup onları Rumlara karşı korumaktı. Komisyon belli bir zaman sonra yaptığı çalışmaları topladığı Beyaz Kitap'ı çıkardı bu kitabı Türkiye'nin dış temsilciliklerine gönderdi. Yunanlılar Mart 1955 tarihinde Birleşmiş Milletlerden çıkan kararı protesto etmek amacıyla Kıbrıs'ta olaylar çıkarmışlardır. Bundan sonra Kıbrıs'ta terör ve şiddet olayları hız kazandı. Birleşik Krallık yaşanan bu olaylardan sonra Kıbrıs'ta şiddet yanlısı devlet konumuna düşmemek için Türkiye'yi de Kıbrıs sorununun tarafı haline getirmek istemiştir (Sevinç, 2017, s.180).

Birleşik Krallık, Türkiye ve Yunanistan'ı Kıbrıs sorunu ile ilgili toplantı yapmak için Londra'da bir toplantı tertipledi. 24 Ağustos 1955 yılında başlayan görüşmelerde Türk ve Yunan tarafından her ikiside Kıbrıs'ın kendilerine verilmesini istediler. Görüşmelerden bir sonuç çıkmadı bu durum adada birikmiş olan siniri dahada üst seviyeye çıkarmıştır. Londra'daki görüşmeler öncesinde dönemin Başbakanı Adnan Menderes konuşmasında Yunanistan'ın bu tutumunu sert bir dille eleştirmiş, adada İngiliz yönetiminin görevini yerine getireceğinden emin olduğunu şayet İngiliz yönetimi görevini yerine getirmezse orda yaşayan Türk halkının savunmasız kalmayacağını belirtmiştir. Yunanistan Adnan Menderes'in bu konuşmasının Türk Yunan dostluğunu zayıflattığını bildirmiş, aslında Birleşik Krallık'ın bunu amaçladığını, Türkiye'nin komşusunun Birleşik Krallık değil Yunanistan olduğu belirtilmiştir. Birleşik Krallık'ın başkenti Londra'da yapılan görüşmelerden bir netice çıkmamış, sonuç çıkmayınca 7 eylülde görüşmeler sona ermiştir. 6 Eylül 1955 tarihinde başta İstanbul ve İzmir olmak üzere çeşitli yerlerde Türkiye'deki Rumlara karşı 6-7 Eylül olayları olarak anılacak olan hadiseler meydana gelmiştir (Sevinç, 2017, s.181).

Kıbrıs adası Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngiliz sömürgesi olmuştur. Yunanistan bu durumu kabullenememiş, bundan kurtulmak için uluslararası girişimlerde bulunmuştur. Fakat diplomasiden de bir sonuç elde edemeyince liderliğini emekli bir General Grivas'ın yaptığı EOKA adında terör örgütü kurmuştur. EOKA terör örgütü 1955 yılının 1 Nisan tarihinde adada bulunan özellikle yüksek rütbeli İngiliz askerlerine ve yetkili sivil otoritelerine saldırılar düzenlemeye başlamışlardır. Zamanla EOKA terör örgütünün bu saldırıları Türklere karşı da yapılmaya başlanmıştır (Öymen, 2008, s.251).

Londra'da Birleşik Krallık ile beraber Türkiye ve Yunanistan Dışişleri arasında yapılan Kıbrıs görüşmeleri sırasında Türkiye'de yayın yapan Ekspres Gazetesinde bir haber yayımlandı. Haberde, Atatürk'ün Selanik'teki evinin Yunanlılar tarafından bombalandığı yazıyordu. Bu haber üzerine başta İstanbul ve İzmir olmak üzere Rum azınlıklara karşı saldırılar baş gösterdi. Olaylar iki gün sürdü. İstanbul'daki olaylar öyle bir duruma geldi ki artık polis ve askeriye müdahalede bulanmakta zorlandı. Üç kişi hayatını kaybetmiş, 3000 civarında kişi tutuklanmış fakat bu kişiler daha sonra serbest bırakılmışlardır. İzmir'de olaylar çıkmış, Ankara'daki olaylar İzmir ve İstanbul'a göre daha kısa sürede kontrol altına alınmıştır. Yaşanan bu olaylar sonucunda Demokrat Parti hükümetinin dış politikada sıkıntılar yaşamasına sebep olmuştur. Türk siyasetinde 6-7 Eylül olaylarının Demokrat Parti eliyle yapıldığı fikri egemendir. Birleşik Krallık ve Almanya Başkonsoloslukları 6-7 Eylül ile ilgili bir rapor yayınladılar bu raporlara göre olayların amacı Londra'da devam eden Kıbrıs görüşmeleri üzerinde baskı oluşturmaktır. Aynı olaylarla ilgili Amerika'nın İstanbul Başkonsolosluğu olayların yatıştırılamamasının olaya müdahalede bulunan güvenlik görevlilerinin pasifliğinden değil asıl sebep hükümetin güvenlik güçlerine verdiği talimatlardan kaynaklanmaktadır, şeklinde rapor düzenlemiştir. İstanbul'daki bu olaylardan sonra aynı durumun Batı Trakya'da bulunan Türk azınlığa karşı yapılabileceği endişesi hâkim olmaya başlamıştır. Dönemin Dışişleri Bakanlığına vekaleten bakan Panayotis Kanellopoulos Türkiye Maslahatgüzar'ını başkent Atina'ya çağırdı, Yunanistan'da yaşayan Türk azınlıkların Yunan hükümeti tarafından herhangi bu tarz olaylara karşı korunacağı garantisini verdi. Ayrıca Türkiye'deki hükümetin olayları önleyemediğinden dolayı değişmesi talep etmiştir (Sevinç, 2017, s.185).

Londra Konferansının bitmesinden sonra taraflar ülkelerine geri gitmişlerdir. NATO Genel Sekreteri 8 Eylül 1955 tarihinde NATO'nun daimî konseyini topladı. Toplantıda 6-7 olaylarının NATO'nun kuruluş amacına zarar verdiği, bunun yanında itibarını da tahrip ettiği bildirildi. Yunanistan'ın Ankara Büyükelçisi de olayları kınayan bir notayı Türkiye Dışişleri Bakanlığına sözlü olarak gönderdi. Dönemin Başbakanı Adnan Menderes konu ile ilgili bu durumun sadece milli hassasiyetlere yapıldığı fikrinin yanlış olduğunu bunun bir komünist darbe olduğunu belirtmiştir. 6-7 Eylül 1955 yılındaki olayların nasıl ortaya çıktığı ile ilgili daha sonra Yassıada Duruşmaları sırasında gündeme getirilmiştir. İddiaya göre 27-30 Ağustos 1955 tarihinde dönemin Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun talimatıyla Türkiye'nin Londra Büyükelçiliği tarafından Adnan Menderes'e bir telgraf gönderilmiş bu telgrafta İngiliz Hükümetinin Yunanistan'ın Kıbrıs'a self determinasyon (kendi kaderini belirleme) hakkını verme niyetinde olduğu belirtilmiş Başbakanın gerekli yerlere emirler verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Yargılamalarda savcı belirtilen telgrafın bulunmasını istemiş fakat telgraf bulunamamıştır (Sevinç, 2017, s.187).

6-7 Eylül ile ilgili diğer bir iddia ise Yunan derin devleti ve İngilizlerin beraber planladıklarıdır. İddiaya göre Türk-Yunan dostluğunun kırılgan olduğu için çabuk bozulabileceği, bunu bozmak içinde Atatürk'ün Selanik'teki evi ile ilgili bir saldırı olduğu bilgisinin bilerek yayıldığı belirtilmiştir. 6-7 Eylül olayları ile ilgili Yassıada'daki yargılamalarda 1961 yılında karar açıklandı kararda Adnan Menderes 6 yıl, Fatin Rüştü Zorlu 6 yıl, o dönemde İzmir Valisi olarak görev yapan Kemal Hadımlı 4,5 ay hüküm giymiş, diğer sanıklar ise ceza almamışlardır (Sevinç, 2017, s.188).

6-7 Eylül olaylarından sonra olaylarda mağdur olan kişilere tazminat ödenmesi kararlaştırıldı. Ancak Yunanistan Büyükelçiliği bu tazminatın az olduğunu bunun artırılması gerektiğini belirtmiş daha sonra olaylarda mağdur olanlar vergiden muaf sayılmışlardır. Türk Kızılay'ı bir yandan olaylarda mağdur olanlara para dağıtmış, bir yardım kuruluşu ise bu olaylarda mağdur olan kişilere para yardımında bulunmuştur. Eksik kalan diğer ödemeler Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından mağdur kişilere süratli bir şeklide yapılmıştır. 6-7 olaylarından sonra Yunanistan Kıbrıs ile ilgili Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna yeniden başvuruda bulunmuş fakat bu başvurusu da Birleşmiş Milletlerde kabul görmemiştir (Sevinç, 2017, s.189).

Makarios'u sürgüne gönderilmesi üzerine Yunanistan buna büyük tepki göstererek Londra Büyükelçisi'ni ülkeye geri getirdi. Makarios'un sürgüne gitmesi Türkiye açısından olumlu bir gelişme olarak algılandı. Çünkü Makarios Ortodoks Kilisesi'ni enosis lehine ve Türkler aleyhine kullanan bir dini kişilikti. EOKA adada giderek eylemlerini sertleştirmeye başlamış Türk polislerini ve Türkleri öldürmeye başlamışlardır. EOKA, aynı zamanda adadaki İngiliz askerlerine karşıda silah kullanıp onları öldürmüştür. Yaşanan bu olaylardan sonra İngiliz yönetimi tarafından sayıları iki olan Rum terörist idam edildi, teröristlerin idam edilmesinden sonra olaylar dahada artmaya başladı. Olaylar Yunanistan'a sıçradı. Muhalefet partileri bu durumu hükümetin başarısızlığı olarak görüp tepkiler gösterdiler. Tepkiler karşısında Yunanistan Dışişleri Bakanı istifa etmek zorunda kaldı. Adadaki karışıklıklardan sonra Birleşik Krallık Hükümeti hukuk konusunda uzman olan Lord Radcliffe'i Kıbrıs'ta bir anayasa yapması için görevlendirdi. Anayasa hazırlandı, hazırlanan anayasada Meclisin çoğunluğu Rumlara aitti. Meclis içerisinden oluşturulacak hükümette Türk işlerinden sorumlu bir Türk bakan olacak, dışişleri, iç güvenlik ve savunma ile ilgili konularda yetkili İngiliz hükümeti tarafından görevlendirilen valide olacak. Rumlar hazırlanan yeni anayasayı self determinasyona (kendi kaderini belirleme) aykırı olduğu için kabul etmediler. İngilizler tarafından hazırlanan bu anayasa Rumlar tarafından kabul edilmeyince adada uzlaşma imkânı yeniden bozulmuş. İngiliz yönetimi adada düzeni yerine getirmek için daha sert tedbirler uygulamaya başlamıştır. Birleşik Krallık tarafından tüm çözüm yollarını tıkayan örgüt olarak görülen EOKA 16 Ağustos 1956 tarihinde ateşkes ilan ettiğini bildirdi. EOKA 'ya göre kendilerinin yaptığı ateşkese rağmen İngiliz yönetiminin duruşunda bir değişiklik olmadığı gerekçesiyle ateşkes bozulmuş, adada eylemler tekrardan başlamıştır (Sevinç, 2017, s.189).

1950'li yılların ikinci yarısı Türkiye ile Yunanistan arası Kıbrıs'taki anlaşmazlıklardan dolayı sıkıntılı bir şekilde geçmiştir. İkiside NATO üyesi olan bu iki ülke ilişkileri için NATO devreye girmiş fakat olumlu bir ilerleme sağlanamamıştır. Amerika Birleşik Devletleri Sovyet Rusya'ya karşı Türkiye ve Yunanistan'ı ekonomik olarak desteklemiştir. Marshall ve Truman adıyla ABD Türkiye ve Yunanistan'a ekonomik yardımda bulundu. O dönemde Türkiye'de iktidar olan Demokrat Parti ile Yunanistan'da hükümette bulunan Ellinikos Sinagermos (Yunan Dirilişi) Partisi kendi ülkelerinde Amerika yanlısı bir siyaset yapmakla suçlanmışlardır. Türkiye ve

Yunanistan Sovyet Rusya tehdidine karşılık Amerika tarafında yer alarak kendilerini bu tehditten korumayı amaçlamışlardır. Balkan Paktı ve Bled Antlaşması ile Türkiye ve Yunanistan Batı bloğundaki yerlerini almışlardır. Basında çıkan Kıbrıs sorunu haberlerine rağmen Balkan Paktı'na zarar vermek istemeyen Adnan Menderes hükümeti, Kıbrıs sorununu görmezden gelmiştir. Kıbrıs'ta iktidar olan Ellinikos Sinagermos hükümeti Kıbrıs sorununu Birleşmiş Milletlere taşımasından sonra Menderes hükümeti konunun önemini fark etmiş bu amaçla Kıbrıs Komisyonu kurulmuştur. Kıbrıs Komisyonunun kurulma amacı Türkiye'nin ada üzerinde tarihten gelen haklarını kanıtlayacak belgeleri ortaya koymaktır. Menderes Hükümetinin ada ile ilgili çözüm planı "Taksim" adı verilen adanın Rum ve Türk halkı arasında paylaşma tezi olurken, Yunanistan'daki iktidar partisinin tezi ise "Self determinasyon" olarak isimlendirilen "Halkların kendi geleceklerini tayin etme hakkı vardır," şeklindedir. Rumların tezi ise her zaman gündeme getirdikleri enosis yani Yunanistan ile birleşmek olmuştur. Birleşik Krallık'ta yapılan görüşmeler Türkiye'de meydana gelen 6-7 Eylül olaylarından sonra tamamlanmadan sona ermiştir (Sevinç, 2017, s.195)

EOKA'nın eylemleri Kıbrıs'ta giderek artmaya devam etmiş, bu eylemlere karşı Kıbrıs Türkleri Volkan Direniş Örgütü, Türk Mukavemet Teşkilatı, Kıbrıs Türk Kurumları Federasyon Başkanlığı kurulmuştur. Kıbrıs Türk Kurumları Federasyon Başkanlığına Rauf Denktaş seçilmiştir (Bilgin,2008, s.288).

Volkan isminin anlamı, "Var olmak lazımsa kan akıtmamak niye?" cümlesinin her kelimesinin 1. harflerinden oluşuyordu. Dr. Fazıl Küçük Volkan Örgütünde görev alıyordu. Volkan Direniş Örgütü EKOA terör örgütünün eylemlerine daha sert karşılık veremiyorlardı. Daha aktif bir karşılık için Volkan Örgütündeki görevleri devam ederken Kıbrıslı gençler 9 Eylül adı altında başka bir örgüt kurdular. Türkler tarafından Rumlara karşı kurulan diğer bir örgütün adı Kara Çete'dir. Kara Çete Lefkoşe'de kurulmuş eylemlerini silahsız olarak gerçekleştirmiştir. Adada EOKA'nın saldırıları giderek artıyordu, Kıbrıslı Türkler bu örgüte karşı kendi yapılanmalarını güçlendirmektedirler, Türklerin bu yapılanmaları Yunanistan tarafında rahatsızlık yaratmış. Yunanistan Şubat 1957 yılında Birleşmiş Milletlere Türklerin adadaki faaliyetlerini şikâyet etmiştir. Genel Kurulda oylama sonucunda 74 oydan 72'si evet 2'si çekimser şeklinde kullanılmış oylama ile birlikte Kıbrıs adasındaki sıkıntı

uluslararası bir sorun adını almış oldu. Adadaki barışın tesis edilmesi demokratik, yasal ve diğer hakların yeniden hayata geçirilmesi anlamında müzakerelere başlanılması için adımlar atılması kararlaştırıldı. 1957 yılının mart ayında Türkler ile Rumlar arasında barış ortamı tesis edilemediği için ateşkes yapılamadı. Yunanistan bu durumu bahane ederek Birleşmiş Milletlere 1957 yılının aralık ayında bir kez daha başvururdu. Genel Kurul Kıbrıslı Rumları haklı bularak adada Kıbrıs halkının kendi geleceğini belirleme hakkı olduğuna dair karar verdi. Alınan bu karara Kıbrıslı Rumlar çok sevinmiş ilk defa uluslararası arenada kendilerince bir zafer kazandıklarını beyan etmişlerdir ancak bu karar Birleşmiş Milletler Siyasi Komisyonunda 2/3 çoğunlukla kabul edilmediği için Genel Kurul tarafından geçersiz sayılmıştır (Sevinç, 2017, s.190).

Her geçen gün EOKA terör örgütünün Türklere karşı olan düşmanca tavırları arttı. Rumlara karşı koymak amacıyla daha sistemli bir örgüt olan Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) kuruldu. Daha önce kurulan Türk örgütlerinden farklı olarak Türk Mukavemet Teşkilatı Manga, Bölük. Tabur ve Alay şeklinde nizamlı bir yapıya sahiptir. Örgütün kurluma amacı Rumların saldırılarını önlemek, Türklerin can ve mallarına karşı yapılacak girişimlere karşı koymak, adadaki Rumlar ve İngilizlerin yaptıklarına karşı Kıbrıs Türk halkının haklarını korumak ayrıca Anavatan ile daha bütüncül bir ilişki içerisinde olmak şeklinde sıralanabilir (Sevinç, 2017, s.191).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, Türk Mukavemet Teşkilatı'nın kuruluşundan kısa bir süre sonra Dr. Fazıl Küçük ile birlikte Türkiye'yi ziyaret etmişlerdir. Dönemin Türkiye Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorluyu ziyaret ettiklerinde Yunanistan'ın EOKA terör örgütüne eğitim verdiğini, silah yardımında bulunduğunu belirtmiş Türkiye'nin de Türk Mukavemet Teşkilatı'na silah konusunda yardım etmesini talep etmiştir. Böylece Türk Mukavemet Teşkilatı'na yardım kanalının açılmasına zemin hazırlanmıştır. Birleşik Krallık adadaki gelişmelerden oldukça rahatsız olduğu için yapılan eylemleri kesin bir şekilde durdurmak istiyordu. Bu amaçla Mac Millan Planı'nı devreye sokmuştur. Plana göre adada bir hükümet kurulacak hükümetin savunma ve dışişleri bakanı İngiliz olacak iç güvenlik ile ilgili bakanlık ise Birleşik Krallık ve Rumlar ile Türkler arasında ortaklaşa yapılacaktır. 7-10 yıl sonra adada Türklerin istekleri de göz önünde bulundurularak self determinasyon (kendi kaderini belirleme) şeklinde bir yönetim sistemi

uygulanacaktır. Birleşik Krallık'ın bu planı kabul edilmedi, sorunun tekrar Birleşmiş Milletler bünyesine Yunanistan tarafından götürüldü fakat Birleşmiş Milletlerde istenilen karar çıkmadı. Türkiye ve Yunanistan Kıbrıs konusunda anlaşmak için temaslara başladılar, Türkiye ve Yunanistan Başbakanları Adnan Menderes ve Georgios Karamanlis sorunu çözmek için İsviçre'nin başkenti Zürih'te bir araya geldiler bu görüşme 5 Şubat 1959 tarihinde yapıldı. Görüşmeler sonucunda 11 Şubat 1959 yılında aralarında görüş birliği oluştu, oluşan bu görüş birliği ile Zürih Antlaşması'nın esasları meydana getirilmiştir. Zürih Antlaşması'nın esasları 10 maddeden oluşmaktaydı bu maddelere baktığımızda, Kıbrıs Cumhuriyeti kurulacak Cumhuriyetin başında başkan olarak Rum, başkan yardımcısı olarak ta Türk bulunacak icra yetkisi bu kişilerde bulunacaktır. Bakanlar Kurulu 10 kişiden oluşacak bunlardan 7 tanesi Rum, 3 tanesi de Türklerden oluşacaktır. Temsilciler Meclisinde Rumlar %70, Türkler ise %30 oranında temsil edileceklerdir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin resmi dili Türkçe ve Rumca olacaktır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin 2000 kişilik bir ordusu bulunacak bu ordunun %46'ı Rum %40'ı Türklerden oluşacak, 2000 kişilik polis ve jandarma gücünün %70'i Rum %30'u Türklerden oluşacaktır. Lefkoşa, Magosa, Larnaka, Limasol, Baf kasabalarında Türkler ayrı bir şekilde belediye kurabilme hakkına sahip olacaklar, Türk ve Rum halkının hukuk ve ceza davaları her kesimin kendi milletine ait hakimleri tarafından yürütülecektir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin garantör Türkiye, Yunanistan ve Birleşik Krallık Kıbrıs Cumhuriyeti'nin garantör devletleri olacak, adada enosis faaliyetleri yasaklanacak bu düşüncede hareket edenler cezalandırılacaktır (Sevinç, 2017, s.192).

Zürih antlaşmasının esasları konusunda mutabık kalan Yunanistan ve Türkiye Başbakanları ülkelerine dönmüşlerdir. İki ülkenin Dışişleri Bakanları Birleşik Krallık Dışişleri Bakanı ile görüşüp ona bilgi vermek amacıyla Londra'ya gitmişlerdir. Londra'da yapılan görüşmelerde tekrar Londra'da bir araya gelme kararı alındı. İkinci Londra Konferansı olarak adlandırılan görüşmelere Türkiye adına Başbakan Adnan Menderes, Yunanistan adına Başbakan Karamanlis, Birleşik Krallık'ı temsilen Başbakan Mc Millan, Kıbrıs Türkleri adına Dr. Fazıl Küçük, Kıbrıs Rumlarını temsilen ise Başpiskopos Makarios katılacak şikelinde planlama yapıldı. Dr. Fazıl Küçük ile Makarios Zürih Antlaşmasını kabul ettiklerine dair Londra Antlaşması'nın metnine imza attılar. Daha sonra antlaşmaya imza atmak için Türkiye ve Yunanistan Başbakanları Londra'ya gideceklerdi fakat Başbakan Adnan Menderes'in uçağı

Londra'ya giderken Gatwick havaalanına yakın bir yerde düştü. Başbakan Adnan Menderes kazadan yaralı olarak kurtuldu, kazada 14 kişi öldü. İmza töreni 19 Şubat 1959 tarihinde Londra'daki Lancaster Sarayında yapıldı, törene Birleşik Krallık ve Yunanistan Başbakanları katılmış; Adnan Menderes hastanede tedavi gördüğü için antlaşmayı hastanede imzalamıştır (Sevinç, 2017, s.193).

Lozan ve Montrö Antlaşmalarından sonra Türkiye için en büyük antlaşmalardan 1959 yılında imzalanan Zürih ve Londra antlaşmaları Türkiye'de halk tarafından olumlu karşılandı, Türk halkı Adana'da ve diğer illerde antlaşmaya destek vermek amacıyla mitingler düzenledi. Mitingler esnasında hiçbir olumsuzluk meydana gelmemesi de Türk halkının bu antlaşmaları ne kadar desteklediğinin göstergesidir (Cindoruk, 2017, s.41).

2.3.Kıbrıs Cumhuriyeti Dönemi:

Londra Antlaşması'ndan sonra 3 Aralık 1959 yılında seçimler yapıldı. Seçimler sonucunda Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı olarak Başpiskopos Makarios, Cumhurbaşkanı Yardımcısı olarakta Dr. Fazlı Küçük seçildi (Akman,2012, s.72).

Daha önce Birleşik Krallık elinde bulunan Kıbrıs adasının yeni statüsü İngiliz parlamentosunda kabul edildi ve 29 Temmuz 1960 yılında Birleşik Krallık kraliçesi tarafından imzalanarak onaylandı. 16 Ağustos 1960 yılında Zürih ve Londra Antlaşmalarında üstünde anlaşılan tüm evraklar taraflarca imzalandı böylece Kıbrıs Cumhuriyeti resmen ilan edildi. Türkiye ve Yunanistan Kıbrıs'ta belli sayıda asker bulundurabilecekti bu sayı Türkiye için 650 Yunanistan için 950 kişi şeklindedir. (Akman,2012, s.73).

Kıbrıs Cumhuriyeti Bakanlar kurulunda 7 Rum ve 3 Türk'ten oluşmaktaydı, yasama meclisi ise 35 Rum ve 15 Türk'ten oluşmaktaydı. Kamusal alanda ise polis ve jandarma teşkilatında %70 Rum %30 ise Türklerden oluşmaktaydı (Bayram,2017:81).

Kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Rum, Cumhurbaşkanı yardımcısı ile Türk olacak şekilde aynı anda 5 yıl için seçilecekler hem Cumhurbaşkanı hem de Cumhurbaşkanı Yardımcısı Temsilciler Meclisi'nin aldığı kararlar; Savunma, Dişileri veya Emniyet ile ilgili ise bunları veto etme hakkına sahip olacaklardır. Türkiye ile Yunanistan adada ortak savunma amacıyla asker konuşlandırmaya devam edecek,

Birleşik Krallık daha önceden adada sahip olduğu üstleri korumaya devam edecek şeklinde karar alınmıştır (Şahin, 2000, s.135).

Türkiye, Yunanistan ve Birleşik Krallık Kıbrıs'ın bütünlüğünü koruma konusunda garantör devlet olmuşlardır. Kıbrıs adasına herhangi bir saldırı girişiminde öncelik üçlü ortak karar alarak beraber müdahale etmek eğer bu mümkün olmuyorsa her devlet tek başına müdahale etme hakkına sahip olacaktır (Gülen,2012, s.394).

Yeni sitem ile birlikte uygulanan sıkıyönetim kaldırıldı. Daha önceki olaylardan dolayı cezaevlerinde bulunan Rumlar serbest bırakıldı, adada genel af ilan edildi. EOKA örgütünün elindeki silahlar toplatıldı. Yıllardır adada hüküm süren İngilizlerden Kıbrıslılara geçen adanın Kıbrıslılara aktarılması gerekiyordu bunun için komiteler oluşturulmuş. Birleşik Krallık'ın adadaki üstlerinin teslimi ile ilgili sıkıntılar yaşanmış, Birleşik Krallık daha geniş üstlerin kendisinde kalmasını istiyordu. Yapılan görüşmeler sonucunda Birleşik Krallık'a bırakılan üstlerin genişliği 99 mil kare olacak şekilde anlaşmaya varılmıştır. Uzun süre devam eden şiddet olaylarının bitmesi umut verici olmuştu ayrıca Türkiye ile Yunanistan arasındaki komşuluk ilişkilerinde her zaman sıkıntı yaşatan Kıbrıs sorunun çözülmesi iyi ilişkilerin tahsis edilmesinin önünü açmıştı. Kıbrıs Cumhuriyeti kurulduktan sonra Birleşmiş Milletlere üye olmuştur (Akman,2012, s.73).

Yıllardır aralarında çatışmalar çıkan Türk ve Rum toplumunun bir arada yaşamalarının zor tarafı mevcuttur. Türklerin devlet işlerinde %30 temsil haklarının bulunması, Türk olan başkan yardımcısının veto hakkının bulunması, kurulacak Kıbrıs ordusu ile ilgili iki taraf arasında anlaşmazlıklar meydana gelmiştir (Akman,2012, s.82).

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin resmen kurulması ile beraber beklenen olumlu gelişmeler yaşanmamıştır. Türklerin antlaşmalar gereği elde ettiği haklar Rumlar tarafından verilmemiştir. Adada Rum ve Yunanlılar beraber Türklerin haklarına silah zoruyla el koymuş, Türklere karşı bir imha planı gün geçtikçe daha da artarak uygulanmaya konulmuştur (Tosun,2001, s.102).

Yeni kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nde anlaşmazlıklar halen sürüyordu. Yunanistan'da bazı çevreler Türklerin adada silahlandığını söylemeye başlamışlardır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fazıl Küçük, bir kısım Rum bakanların ırkçı söylemleri, konseyde çoğunluğu elinde bulunduran Rumların tiranca zorbalığı, iki taraf arasında yeterli danışmanın olmaması, Rumların Cumhurbaşkanı Yardımcısı

makamını dikkate almaması, Rum yöneticilerin Zürih ve Londra Antlaşmaları'nın karşıtı propagandalar yaparak enosisi tekrar canlandırmak istemelerinden dolayı sıkıntılar kendini göstermeye başlamıştır. 25 Mart 1962 tarihinde Başkent Lefkoşa'da bulunan Türk camisine konulan saatli bombalar patladı. Olay sonrasında Türkiye tepki göstererek olayı gerçekleştirenleri en kısa zamanda bulunup gerekli cezaya çarptırılmalarını istemiştir. "Aktiras Planı" olarak adlandırılan plan, 13 Aralık 1963 tarihinde uygulandı. Bu plan çerçevesinde kanlı Noel katliamı gerçekleştirildi, birçok Türk yaşamını yitirdi, birçoğu da yaralı olarak katliamdan kurtuldu. Kanlı Noel olayları sonrasında Türkiye, Birleşik Krallık ve Yunanistan birlikte Lefkoşa'da tüm taraflara yaşanan olayların bitmesi için bir çağrıda bulundular. Yapılan bu bildiriler olayların sona ermesine bir çare olmamıştır. Türklere ait otomobil 21 Aralık 1963 gece saatlerinde Girne'den Lefkoşa'ya doğru seyir halindeyken Rum polisi tarafından sebepsiz yere arama yapılması sonucu olaylar çıkmış ve bir Türk kadın yaşamını yitirmiş, olay adada daha büyük sıkıntıların yaşanmasına yol açmıştır. Türkler ve Rumlar arasında silahlı çatışmalar başlamış, Rum tarafından olayların durdurulmaması üzerine Türk jetleri Kıbrıs adası üzerinde uçuşlar yapmışlardır. ABD bu durum ile ilgili endişeli olduğunu, çatışmaların adada komünizmin etkisini artıracağını, hükümetin tehlikeye düşeceği ve NATO'nun zayıflamaya başlayacağını bildirmiştir. Lefkoşa'da Bayraktar Camisine bombalar atılmış. Bombalama olaylarından dolayı İstanbul'da bir grup gösteriler düzenleyerek Rumları protesto etmişlerdir. Kıbrıs'ta olayların devam etmesi üzerine TBMM'de gizli oturum düzenlemiş oturum sonunda Türk Askerinin yurtdışında kullanılmasına dair evet kararı çıkmıştır. 24 kasım tarihinde Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay yaşanan olaylardan dolayı Türk askerinin Kıbrıs'a çıkarma yapacağını belirtmiş, ABD Türkiye'nin bu kararına karşı çıktığı için bu karardan vazgeçilmiştir. Adada olaylar devam ederken Londra'da üçüncü konferans yapılma teklifini taraflar kabul etti. Konferansta Kıbrıs Türk tarafı ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Zürih ve Londra Antlaşmalarında adadaki hakların korunmadığını belirtmiştir. Hakların korunmasının yolunun federal bir yönetimden geçtiği belirtilmiştir. Konferansta bir sonuç çıkmadığı için 31 Ocak 1964 tarihinde sona erdi (Akman,2012, s.83).

Türkiye tüm bu girişimlerden bir sonuç alınamayacağını anladıktan sonra Kıbrıs'ta bulunan Türk Alayı'nı hareket pozisyonuna getirmiş, Türkiye'den kalkan Türk Hava Kuvvetlerine ait jetler adada Rumlara gözdağı vermek için uçuşlar yapmıştır. Türkiye,

Yunanistan ve Birleşik Krallık adada huzuru temin etmek için beraber hareket edeceklerini Kıbrıs Cumhuriyeti yetkililerine bildirerek bu 3 ülkeden oluşan kuvvet adada görev yapmaya başladı. Rum lider Makarios yapılan tüm antlaşmaları feshettiğini söylemiş bu durumdan rahatsız olan Birleşik Krallık Makarios üzerinde baskı kurmuş Makarios bu fikrini yumuşatarak geri adım atmıştır. Üç ülke Londra'da tekrar bir araya gelmişlerdir, toplantılarda Rum tarafı Garanti ve İttifak antlaşmalarını tanımadıklarını, antlaşmaları feshettiklerini belirtmişler bununla beraber adada konuşlu bulunan Türkiye ve Yunanistan'a ait askeri kuvvetlerin adayı terk etmelerini Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası ile Türklere verilen hakların geri alınmasını istemişlerdir. Tüm bu gelişmeler artık konferansı yapılamaz duruma getirmiş konferans bir sonuç elde edilmeden bitmiştir. Takip eden günlerde adada Rumların Türkler üzerinde kurdukları baskı ve şiddet artmıştır. Türkiye adadaki bu sıkıntıların giderilmesi için Birleşmiş Milletler Güvenlik konseyine başvuruda bulunmuş ancak çözüm anlamında bir sonuç elde edememiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Türk Silahlı Kuvvetlerine yurt dışına asker gönderme yetkisi vermiştir. Türkiye'nin bu konuda kararlı bir duruş sergilediğini gören Birleşmiş Milletler 1964 yılının mart ayında Kıbrıs adası için Barış Gücünü kurup görevlendirilmiştir (Tosun,2001, s.103).

Makarios 'un ittifak antlaşmalarını feshetmesini Yunanistan'da Başbakan koltuğunda oturan Papandreou'ya destek vermiştir. Rumlar adada Milli Muhafız Alayını kurmak istemişlerdir. Bu gelişmeler üzerine Türkiye Cumhuriyeti Kıbrıs adasına askeri müdahale yapmak istemiş fakat dönemin ABD başkanı Johnson duruma müdahale edip Türkiye'yi bu kararından vazgeçirmek için Türkiye'ye bir mektup yazmıştır. Mektup, nezaketsiz bir üslupla yazılmış ve müttefiklik ile bağdaşmayan tavırlarla doludur. Johnson, mektubunda Türkiye'ye NATO kapsamında verilen silahların Kıbrıs'ta kullanılamayacağını, kullanırsa NATO anlaşmanın 5. maddesinde geçen "Üye ülkenin saldırıya uğraması durumunda yardım edilmeyeceğini" ima ederek Türkiye karşı yapılacak bir Sovyet saldırısına karşı Türkiye'yi korumayacaklarını belirtmişlerdir (Mor, 2016, s.45).

Türk ve ABD yetkilileri arasında yapılan görüşmelerden sonra ortak bir bildiri yayınlanmış ve Kıbrıs'ta yürürlükte olan antlaşmaların halen geçerli olduğu belirtilmiştir. Rumlar ABD'nin Kıbrıs meselesindeki tavrından cesaret almış Kıbrıs'ta görev yapan birleşmiş Milletler Barış Gücü komutanının bulunduğu bir ortamda,

Erenköy'de, Türklere karşı katliam gerçekleştirmiş birçok Türk hayatını kaybetmiştir. Türkiye bu gelişmeler üzerine 9 Ağustos 1964'te adaya hava harekâtı düzenleyerek Türklerin haklarını korumuştur (Tosun,2001, s.103).

Türkiye ile ABD ve NATO arasında 1964 yılında Türkiye'nin Rumlara karşı Kıbrıs'a yaptığı Hava Operasyonundan sonra ilişkiler sıkıntılı bir durum almıştı. 1965 yılında Türk ve Sovyet Rusya Dışişleri Bakanları ülkelerine karşılıklı ziyaretlerde bulunmuş iki ülke arasında bir yakınlaşma olsa da Sovyet Rusya ada ile ilgili Türkiye ile aynı şekilde düşünmemiştir. Türkiye bir yandan Birleşmiş Milletler ile ilişkilerini kuvvetlendirmek bir yandan da Bağlantısızlara ve üçüncü ülkeler ile sıcak ilişkiler kurmak istemiş, yapılan çabalara rağmen Türkiye bu konuda istediğini alamamıştır. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Sakari Tuomioja hayatını kaybetmiş yerine Galo Plaza Lasso göreve gelmiştir. Yeni göreve gelen genel sekreter Kıbrıs konusunda Rumlardan yana tavır koymuştur. Lasso 26 Mart 1965 yılında adanın askerden arındırılması ve garanti antlaşmalarını iptal ettirmek için bir rapor hazırlamış Birleşmiş Milletlere sunmuştur. Türkiye raporun uluslararası normlara uygun olmadığını belirterek kabul etmemiştir. Rum lider Makarios raporu kabul ettirmek için çabalar içerisine girmiş, 18 Aralık 1965'te Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna konuyu taşımış kurul adada Türklerin azınlık olduğunu belirten 2077 sayılı kararı kabul etmiştir (Kapucu,2020, s.85).

Karar ile ilgili BM Genel Kurulunda yapılan oylamada sadece Türkiye ve Arnavutluk hayır oyu vermiş, 47 ülke "evet" şeklinde oy kullanmış 54 üye ülkede "çekimser" kalmıştır. Bu karardan sonra adada Rum yönetimi tek yetkili gibi görülmüş Türkler adeta yok sayılmıştır. Galo Plaza Lasso palanını Rum kesimi ve Yunanistan uygulamak istese de bunun uygulanmayacağı anlaşılmıştır. 1965 yılında Türk ve Yunan temsilciler konu ile ilgili görüşmelere başlamıştır. Fakat Rum kesiminin meseleyi Birleşmiş Milletlere taşıma isteği ve Yunanistan'ın kendi içindeki iç karışıklıklardan dolayı soruna bir çözüm bulunamamıştır.1964-1965 yılları adadaki Türkler için sıkıntılı yıllar olmuş can ve mal güvenliklerinin korunması için garantör devlet olan Türkiye'den yardım talep etmişlerdir. Türkiye yaşanan bu sıkıntıları NATO ve CENTO'nun gündemine getirmiş sonraki yıllarda 1965-66 yılları arası eskiye göre daha sakin geçmiştir. 1967 yılında Rumların saldırıları bu sefer Boğaziçi ve Geçitkale Türk köylerine yapılmış saldırılar sonunda birçok Türk hayatını

kaybetmiş veya yararlanmıştır. Olaylar sonucunda Türkiye Büyük Millet Meclisi Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yurt dışında kullanılması yetkisini hükümete vermiş. Türkiye'nin buradaki ciddiyetini anlayan ABD devreye girerek Türkiye'nin harekâtı yapmasını önlemiştir. Türkiye'nin harekâtı yapmaması karşılığında Rumlar Türkiye'nin öne sürdüğü birtakım isteklerini kabul etmiştir (Kapucu,2020, s.86).

Kıbrıs adasında Rum tarafının saldırıları ve Türklere karşı kışkırtmaları devam ederken, Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı ve Birleşik Krallık Dışişleri Bakanı Türkiye'yi ziyaret ederek Dışişleri Bakanı Feridun C. Erkin ile görüşmeler yapmışlardır. Taraflar adadaki sıkıntıların Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasına uygun bir şekilde çözülmesi konusunda mutabakata varmışlardır. Tarafların bu şekilde anlaşmaları Rum tarafı için bir uyarı anlamını taşımıştır. Rum tarafının tahrikleri hız kesmemiş, camilere olan saldırılarını devam ettirmişlerdir. Bu camilerden biri olan ve Rum kesiminde bulunan Ömeriye Camisine saldıran saldırganlar, karanlıkta izlerini kaybedip olay yerinden uzaklaşmışlardır. Kıbrıs Hirsofu köyünde EOKA üyesi olan Yeoryios Stilyanu, İngilizlerin yaptığı saldırı sonucu hayatını kaybetmiştir. Kıbrıs Cumhurbaşkanı aynı zamanda Başpiskopos olan Makarios Yeoryios Stilyanu'un heykelinin açılış töreninde tahrik edici konuşmalar yaparak adada gergin olan ortamın daha da gerilmesine sebep vermiştir (Serter,2014, s.318).

Kıbrıslı Rumlar bu yeni durumu hep ihmal etmişlerdir. Özellikle Rum din adamları bu konuda aktif bir şekilde çalışmışlardır. Dönemin Türkiye Dışişleri Bakanı Selim Sarper bu konuda Rumlara hitaben: "Bu ihlalleri yapanlar sanmasınlar ki bu durum onlara yarar sağlayacaktır, yapılması gereken tek şey Zürih ve Londra Antlaşmalarının ne kadar faydalı bir antlaşma olduğunu görüp ona göre davranmak olacaktır." anlamında açıklamalarda bulunarak Türkiye'nin konu hakkındaki hassasiyetini belirtmiştir. Kıbrıs Anayasasında iki taraf arasında anlaşmazlıklar devam etmiş. Türkiye, Rumlar tarafından oluşturulmak istenen farklı bir durumun kendileri için yok sayılacağını belirtmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilanından sonra belediyelerin kurulması ayrıca bunların sınırlarının belirlenmesi iki toplum arasında sıkıntılar meydana getirmiştir. Bakanlıkların çoğunluğu Rumlardaydı. Rumlar, Türklerin fazla olduğu belediye sınırlarında belediyelerin Türklerde olmasını engellemek için bu yerleri genel ve ortak yönetilecek konumda değerlendirmişlerdir. Bu duruma itiraz eden Türk tarafı konuyu Anayasa Mahkemesine taşımış Anayasa Mahkemesinin

başında tarafsız Alman Profesör Fasthof, Türkleri haklı bulmuş olmasına rağmen karar uygulanmamıştır. Rumlar Anayasa Mahkemesi Başkanının tutumunu beğenmediklerinden görevi bırakmalarını istemişlerdir (Eroğlu, 2002, s.746).

Rumlar Anayasayı her daim ihlal etmeye devam edip, ileri ki zamanlarda işi dahada ileriye taşıyıp Türklere tanınan hakların azaltılması için Anayasanın değiştirilmesini teklif etmişlerdir. Buradaki asıl amaç Türkleri adada azınlık durumuna düşürüp zamanla adayı tamamen Rumlaştırmaktır. Türkler bu teklifin adadaki yaşam haklarını azaltmak niyetiyle verilmek istendiğini belirtip bu teklifi kesin bir dille reddetmişlerdir. Rumlar bu şekilde bir sonuç alamayacaklarını anladıktan sonra Türklere karşı fiziki şiddete başvurmaya başlamışlardır (Eroğlu, 2002, s.747).

1967 yılının Kasım aynıda Rumlar yeni bir saldırı düzenlemiş, saldırı tıpkı 3 yıl önceki Erenköy saldırısında olduğu gibi Yunan subayları ve askerleri ile beraber Eoka örgütünden Grivas'ında olduğu, sayıları 5000-6000 olan grup ile Geçitkale ve Boğaziçi köylerine saldırılar düzenlemiştir. bu saldırılarda 30 Mücahit hayatını kaybetmiştir (Eroğlu, 2002, s.750).

Türkiye Cumhuriyeti Dış Politikası konjektürel duruma göre değişkenlik göstermiştir. Türkiye konu ile ilgili muhatap ülkelerin veya Batılı ülkelerin gösterdiği duruş ve niyete göre tavrını belirlemiştir. 1960 ve 1970'li yıllarda Kıbrıs Meselesi bu durumu tanımlayan durumlardan biridir. Amerika Birleşik Devletleri ve Batılı devletler Türkiye ile olan ilişkilerini belirlerken Kıbrıs meselesini dikkate alıp bir ölçü olarak kullanmışlardır (Oğuzlu ve Ongun, 2019, s.344).

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra Türk ve Rum tarafı arasında sıkıntılar sona ermemiştir. Türkiye Cumhuriyeti devleti 1974 yılında Kıbrıs Barış Harekâtını yaparak adada yaşayan Türklerin haklarını güvence altına almak istemiş aynı zamanda Türklerin yaşadıkları bölgelerde yönetim sistemlerini kurmalarının önünü açmıştır. Batılı devletlerin taraflı tutumları sonucunda Rumlar adada siyasi ve diplomatik yönden başarı elde etmiş olsalar da Türkiye Cumhuriyeti'nin yapmış olduğu Kıbrıs Barış Harekâtı ile Rumlar adanın %36'sını kaybetmişlerdir. Kıbrıs Barış Harekâtından sonra uluslararası arenada Türkiye gerek ekonomik gerek siyasi olarak büyük sıkıntılar yaşamış günümüzde de Kıbrıs adası bir sıkıntı olarak karşımıza çıkarılmaktadır. Türkiye Kıbrıs adasında 1960 yılında imzalanan anlaşmaları dikkate alarak adada bir

çözüm arasa da uluslararası diplomaside bu görüşünün karşılığını yeterli derecede alamamaktadır (Uslu, 2006, s.303).

Vatansız bir duruma sürüklenen ve ağır ekonomik zorluk çeken Kıbrıslı Türkler teşkilatlanma çalışmalarına başladılar. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Başkan vekili, Türk kabine üyesi olan 3 kişi ve Kıbrıs Türk Temsilciler Meclisi tarafından Genel Komite kuruldu. Eokacı Rum lider Grivas Kıbrıslı Türklerin yaşadığı bölgelere saldırmaya devam etmesi üzerine 28 Kasım 1967 tarihinde Geçici Kıbrıs Türk Yönetimi kuruldu. Geçici Kıbrıs Türk Yönetimi'nin kurulması sonucu adada Rum ve Türk toplumlarının birbirinden ayrılmaları gerçekleşmiş oldu. Rum lider Makarios yönetimi adada ve yönetimde Türklere kendilerini gösterecek bir fırsat vermediğinden, Türklerin kendi teşkilatlarını kurmalarını zorunlu hale getirmiştir. Geçici Kıbrıs Türk Yönetimi 19 maddeden oluşan geçici bir anayasa hazırladı, bu anayasa ile Geçici Kıbrıs Türk Yönetimi'nin yol göstericisi olan hukuki dayanaklar belirlenmiştir. 1967 yılında adada meydana gelen olaylardan sonra Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğinin öncülüğünde tekrardan 1968 Haziran ayında barış görüşmelerine başlanmıştır. Bu görüşmeler daha önceki görüşmelere kıyasla daha uzun sürmüş 24 Haziran 1968 tarihinde başlayan görüşmeler yaklaşık 4 yıl sonra 8 Haziran 1972 tarihinden itibaren dahada genişleyerek toplumlararası görüşmeler şeklinde 1974 yılının haziran ayına kadar devam etmiştir. Bu görüşmelerin asıl amacı Zürih Antlaşması'ndaki maddelerden üstünde anlaşmazlığa düşülen maddeleri tarafların onayı ile değiştirerek anlaşma sağlamaktır (Eroğlu, 2002, s.751).

Yapılan görüşmelerde bir sonuç çıkmamasındaki asıl neden Rum tarafının Kıbrıs'ta Üniter devlet yapısı kurmak ve bu yapı içeresinde Türklerin azınlık statüsünde olmalarını sağlamak fikirlerinden vazgeçmemeleridir. Rum lider Makarios uzlaşma yolunu hep tıkamış asıl hedefi olan Kıbrıs adasını Yunanistan'a katmak için her türlü yola başvurmuştur (Eroğlu, 2002, s.751).

Rauf Denktaş 13 Nisan 1968 tarihinde Kıbrıs'a geri dönmüş, yaşanan gelişmelerden sonra Türkiye Yunanistan ilişkilerinde düzelme meydana gelmiştir. 1968 yılının Mart ve Nisan aylarında Yunanistan ve Türkiye Dışişleri Bakanları Ankara ve Atina'da bir araya gelmiş daha sonra aynı yılın mayıs ayında Avusturya'nın başkenti Viyana'da buluşup mutabakata varılan konular ile ilgili bir rapor düzenlemişlerdir. Dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant'ın daveti üzerine 3 Haziran 1968 tarihinde

Türk Cemaat Meclisi Başkanı Rauf Denktaş ile Rum Temsilciler Meclisi Başkanı Glafkos Klerides Lefkoşa'da görüşmelere katılmışlardır. Görüşmeler Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kıbrıs Özel temsilcisi B.F. Osorio-Tafall'in katılımı ile 20 Eylül 1971 tarihine denk sürdü. Önce Rumlar, Kıbrıslı Türkler ve Birleşmiş Milletler Kıbrıs Özel Temsilcisin katılımıyla üçlü başlamış daha sonra bu heyet Türkiye ve Yunanistan temsilcilerinin katılımı ile beşli devam etmiştir. Rum Kesimi'nin Enosisi gerçekleştirme fikrinden vazgeçmemesi üzerine görüşmeler kesilmiş bu arada Kıbrıs dışında olan Grivas adaya 1971 yılında geri dönmüş. Grivas EOKA-B adlı örgütü kurduğunu açıklamış. Kıbrıs adasını Yunanistan ile birleştirmek düşüncesinde olan Grivas'ı Rum lider Makarios istememiş, Makarios'tan rahatsız olan Yunanistan Makarios'u öldürüp onun yerine Yunanistan ile uyum içinde çalışabilecek bir lider getirmek istiyordu. 15 Temmuz 1974 tarihinde Nikos Sampson öncülüğünde Rum Milli Muhafız Ordusu Cumhurbaşkanlığı sarayını ele geçirip Makarios'u öldürmek istemiş fakat bu girişim başarısız olmuştur. Makarios suikasttan kurtularak adadan kaçmayı başarmıştır. Yaşanan bu durumdan sonra adadaki Türk direnişin liderlerinden Rauf Denktaş Türkiye'den yardım istemiştir. Darbeden sonra Cuntacılar Zinona Severi'nin Cumhurbaşkanı olmasını istediler ama bu kişi bu teklifi kabul etmedi. Bu gelişmelerin ardından suikastın öncülüğünü yapan Nikos Sampson Cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturmuştur (Kapucu,2020, s.87).

Adadan kaçan Makarios Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde bir konuşma yapmış konuşmasında Yunanistan'ın adayı işgal ettiğini, Yunanistan'ın silah kullandığını ve adada birçok yaralının olduğunu sürekli ambulansların yaralıları hastanelere taşıdığını söylemiş ayrıca Yunanistan'ın Türklere göre daha tehlikeli olduğunu dile getirmiştir. Darbecilerin adada yönetimi ele geçirmeleri ile birlikte adadaki şehirlerde kontroller darbecilerin eline geçti, adada sıkıyönetim ilan edildi. Darbeciler tarafından Kıbrıs'ta başa getirilen Nikos Sampson Kıbrıs'ta artık Helen Cumhuriyeti'ni kurduklarını beyan etmiştir. Türkiye adada meydana gelen darbenin gayrimeşru olduğunu belirtmiş 1960 yılında yapılan antlaşmalara aykırı bir durum olduğunu belirtip sert bir şekilde kınamış ve bu durumu hiçbir şekilde kabul etmediğini belirtmiştir. Kıbrıs'taki bu durum ile ilgili ABD ve Birleşik Krallık 18-19 Temmuz 1974 tahinlerinde barışçıl bir yöntemle çözülmesi için yoğun çabalar göstermişlerdir. Yunanistan sorunun barışçıl şekilde çözülmesi için Türkiye'nin isteklerini kabul etmemiş asıl niyetinin enosisi gerçekleştirmek olduğu için darbe ile başa gelen Nikos

Sampson ’un ada dışına çıkarmasına olumlu yaklaşmamıştır. Yapılan tüm diplomatik girişimler Yunanistan’ın fikrini değiştirmemiş, sonuçsuz kalmıştır (Kapucu,2020, s.88).

Yunanistan’dan subayların oluşturduğu Kıbrıs Rum Ulusal Muhafız Ordusu Birliği 15 Temmuz 1974 tarihinde Lefkoşe’de Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı olan Başpiskopos Makarios’un sarayını basarak sarayı yağmalayıp kullanılamaz duruma getirdiler, ölümden kıl payı kurtulan Makarios saraydan kaçarak Birleşik Krallık’a sığınmıştır. Aradan geçen kısa bir zamanda sonra Enosis fikrini hayata geçirmek isteyen EOKA-B’nin başkanı Nikos Sampson Kıbrıs Cumhuriyeti’nin Cumhurbaşkanı olarak göreve başlamıştır. Tüm bu olanlardan sonra Türkiye Cumhuriyeti sessiz kalsaydı belki bugün Kıbrıs adası tamamen Rumlardan oluşmuş olacaktı (Girgin,1994, s.225).

Yaşanan olaylar sonunun da Türkiye adada bulunan 3 garantör ülkeden biri olarak bu hakkını kullanmış 20 Temmuz 1974 tarihinde Kıbrıs’a müdahale etmiştir. Türkiye’nin yaptığı bu harekât Kıbrıslı Rumlar tarafından olumlu karşılanmıştır. Çünkü Yunan cuntasının Kıbrıs’ta Rumlara kaşı darbe yaptığını savunmuşlar, harekatın bu katliamı engellediğini bildirmişlerdir. Türkiye 14 Ağustos 1974 tarihinde adaya tekrar müdahale ederek Kıbrıs adasının kuzeyini kontrol altına aldı, 16 Ağustos 1974 tarihinde iki taraf arasında ateşkes ilan edildi. Günümüzde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin sınırları bu harekât ile Türklerin eline geçmiş oldu. Kıbrıs Barış Harekâtı, Kıbrıslı Türkleri korumak ve ülkelerinde huzurlu bir şekilde Rum tehdidi olmadan yaşamak için çok önemli bir yere sahip olmakla birlikte Türkiye ile Yunanistan arasında yeni bir sayfa açmış oldu. İlk hava bombardımanı ile başlayan harekât kara birliklerin desteği ile hızla ilerledi. Rumlar ile savaşın en şiddetli saatlerinde Dönemin Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Bülent Ecevit, basın toplantısı düzenledi. Toplantıda Cenevre’de yapılan görüşmelerde alınan kararların Rumlar tarafından yerine getirilmek istenmediği için harekâtın başladığını belirti. Kıbrıs Barış Harekatı’nda Başbakan Yardımcısı olan Necmettin Erbakan’da harekâta destek vermiş ve yapılması için Başbakan Ecevit’in yanında durmuştur. 1974 Kıbrıs Barış Harekatı’nın ardından Türkiye ile ABD arasındaki ilişkilerde aksamalar meydana gelmiştir. Türkiye’de afyon ekimi engellenmiş buda Türkiye ile ABD arasında sıkıntılı bir duruma sebep olmuştur. Yunanistan tarafında ise halk arasında ABD’ye tepki

vardı. Halk, ABD'nin cuntacıların arkasında olduğu onlara destek verdiği bir yandan ise Kıbrıs'ta durumun bu hale gelmesinden ABD'yi sorumlu tutuyorlardı. 1967-1974 yılları arasında Yunanistan'ı yöneten cunta yönetimi Kıbrıs Barış Harekâtından sonra dağıldı. 17 Kasım 1974 yılında yapılan seçimi Karamanlis kazandı. Karamanlis Başbakan olduktan sonra Yunanistan NATO'nun askeri kanadından çekildi. Yunanistan'ın buradaki amacı ABD Türkiye'nin ilişkilerini bozmak ve Türkiye'yi ABD nezdinde zor durumda bırakmaktır (Yılmaz, 2017, s.93).

Kıbrıs Barış Harekâtından sonra ABD Türkiye'ye karşı yaptırımlar uygulamıştır. ABD şubat 1975 tarihinde aldığı bir kararla Türkiye'ye silah ambargosunu uygulamış, Türkiye bu duruma sessiz kalmayarak 1969 yılında imzalanan Savunma İş Birliği Antlaşması'nı iptal etmiş, ardından Türkiye'deki ABD üstlerini kendi bünyesine aldığını bildirmiştir. Adana'da bulunan İncirlik Üssü'nün sadece NATO için ve kısmen kullanılmasına izin verilebileceği belirtilmiştir. NATO üyesi batılı ülkeler Kıbrıs Barış Harekatı'ndan sonra Türkiye Yunanistan ilişkilerinden dolayı Batı ittifakının zarar görmemesi için çaba sarf emişlerdir. 1974 yılındaki Kıbrıs Barış Harekatı'ndan sonra NATO'nun Türkiye'nin harekâtını önleyemediği için NATO'nun askeri kanadından ayrılan Yunanistan 1980 yılında Türkiye'nin de evet oyu kullanmasıyla ittifaka geri dönmüştür (Yılmaz, 2017, s.93).

Türkiye bölgesinde güçlü ordusu sağlam devlet yapısı, dinamik genç nüfusu ile Yunanistan'dan daha üstün bir konumda olmuştur. Bölgede de yükselmeye devam etmiştir. Bu durum Amerika Birleşik Devletleri'ni rahatsız etmiştir. Türkiye'nin Kıbrıs'ta düzenlediği Kıbrıs Barış Harekâtından sonra Amerika kendi silahlarının Kıbrıs'ta kullanılmasını istemediği için ayrıca Türkiye'nin bölgede giderek güçlenmesine olumlu bakmadığından Türkiye'ye silah ambargosunu uygulamıştır (Sander, 1998, s.127).

Kıbrıs Barış Harekatı'ndan sonra Türkiye'ye karşı batı ülkelerinde tepkiler meydana gelmiş. Batılı devletlerin Türkiye Yunanistan arasında çıkacak bir savaş ve Türkiye'nin bu müdahalesi ile Kıbrıs adasının tümünü ele geçireceği korkusu kaygı yaratmıştır. Kıbrıs Barış Harekatı'ndan sonra ABD Türkiye'ye karşı ambargolar uygulamak için harekete geçmiş, ABD yönetimi Türkiye'ye karşı yapılacak ambargolar için daha dikkatli davransa da Temsilciler Meclisi bu konuda çok istekli davranmıştır. 1974 öncesi Kıbrıs'ta Türklere karşı yapılan soykırıma karşı Türkiye'nin

Yunanistan ve Kıbrıs Rumlarını defalarca uyarmasına rağmen bir sonuç alınamamıştır. Türkiye Garanti Anlaşmalarını dikkate alıp 4. maddesine dayanarak Barış Harekatı'nı gerçekleştirdiği için hukuki olarak da bir problem teşkil etmemektedir. Türkiye'nin yaptığı Barış Harekâtı adada sadece Türkler adına huzur getirmemiş aynı zamanda Faşist zihniyete sahip Sampson yönetiminin sonunu getirerek Rum halkına rahat nefes aldırmıştır. Rumlarda hep var olan enosis düşüncesinin kolay kolay gerçekleşmeyeceğini Türkler bu harekâtla tüm dünyaya duyurmuş oldular (Yılmaz, 2017, s.94).

Kıbrıs Türkleri için Kıbrıs Barış Harekatı'ndan sonra yeni bir dönem başlamış oluyordu. 1974 öncesi adada Türklere karşı dayatılan tüketici bir toplumdan, üretici, demokratik ve özgürlükçü bir topluma geçme zamanının geldiği anlaşılmıştır. Bu düşüncelerle bağlı olarak 1975 tarihinde Kıbrıs Türk Federe Devleti kuruldu. Birleşmiş Milletler bu süre içerisinde aldığı kararlar genellikle Rumlar lehine olması Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasını mecburi hale getirmiştir (Yılmaz, 2017, s.95).

3. KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NİN KURULMA SÜRECİ

Yunanistan'da 1967 yılında darbe yaparak iktidara gelen Albaylar Cuntası 1974 yılında Kıbrıs'ın Rum bölgesinde darbeyle başa geçen Makarios'u devirmiş yerine Nikos Sampson başa geçmiştir. Türkiye yaşanan bu durumlardan sonra Adaya müdahale etme fikrini ortaya atmış fakat Birleşik Krallık Garanti anıtlaşmalarına göre garantör devletlerin müdahale etme hakkı olmadığını ileri sürerek Türkiye'nin müdahale teklifini kabul etmemiştir. Türkiye ise yaşanan bu duruma sessiz kalmamış Garanti Antlaşmalarının 4. Maddesindeki hakkını kullanarak 20 Temmuz 1974 yılında Kıbrıs adasına askeri müdahale yapmıştır. Dönemin Türkiye Başbakanı Bülent Ecevit; *"Biz aslında savaş için değil, barış için, yalnız Türkler'e değil, Rumlar'a da barış getirmek için Ada'ya gidiyoruz. Türkiye'nin Kıbrıs'ta barış, kardeşlik ve özgürlük için giriştiği harekât, bu sabah erken saatlerde başlamıştır."* söylemi ile harekatın başladığını bildirmiştir (Sarı,2016, s.15).

Harekatın başlaması ile beraber Türk Silahlı Kuvvetleri iki gün gibi kısa bir sürede Girne'ye kadar gelmişlerdir. Birleşmiş Miletler Türkiye'nin bu ilerleyişine karşılık

Güvenlik Konseyini toplamış ve Türkiye'nin ilerleyişi durdurulmuştur. Kıbrıs Barış Harekatı'ndan sonra Sason'un başbakanlığındaki hükümet devrilmiş, yeni hükümet Klerides başbakanlığında kurulmuştur. Cenevre'de yapılan 1. Cenevre görüşmelerine Türkiye, Yunanistan ve Birleşik Krallık katılmış bu üç devlet Türkiye'nin Kıbrıs adasına yaptığı müdahalenin Garanti Antlaşmaları kapsamında olduğunu kabul etmişlerdir. Ayrıca Yunanistan ve Birleşik Krallık Kıbrıs adasında bulunan Türk Silahlı Kuvvetlerinin varlığına evet demiş oldular. 30 Temmuz 1974 yılında taraflar arasında anlaşma sağlanmış ve Cenevre'de bir protokol imzalanmıştır. Protokole göre Londra ve Zürih Antlaşmalarının geçerliliğini hala koruduğu belirtilmiştir. Rum ve Türkler arasında güvenli bölge oluşturulacağı hem Rumların hem de Türklerin yaşadığı karma köylerin Birleşmiş Milletler tarafından korunacağı, Rum işgali altında bulunan Türk köylerinden Rumların çekileceği bildirtilmiştir. Kıbrıs adasında Türk varlığının tanınması ayrıca Türkler ve Rumlar diye iki ayrı irade Cenevre Protokolünde ortaya konulmuştur. Protokolde alınan kararları Yunan ve Rum tarafı uygulamaya koymamıştır. Türk tarafı 8 Ağustos 1974 tarihinde toplanan 2. Cenevre Konferansında Adada Türk ve Rum kesimi olmak üzere iki halklı Federatif bir yönetim biçimini sunmuş fakat Rum tarafı bunu reddetmiştir. Konferanstan bir sonuç çıkmayınca Türkiye Cumhuriyeti Kıbrıs adasına 2. askerî harekâtı başlatmış kısa süre içerisinde Lefkoşe, Lefke ve Magosa şehirlerine girilmiş sınırda mevziler tutmaya başlanmıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin ilerleyişi karşısında 16 Ağustos 1974 tarihinde ateşkes ilan edildi. Türk Silahlı Kuvvetlerinin ilerleyişi ile beraber adanın 1/3'ü Türklerin kontrolüne geçmiş bu durum adanın iki taraflı federasyon ile yönetilmesi için olumlu şartları sağlamıştır (Sarı,2016, s.16).

1974 yılında Türkiye Cumhuriyeti bu garantörlük hakkını kullanarak Kıbrıs Barış Harekâtını düzenlemiş bu esnada diğer iki ülkenin görüş ve fikrini almamıştır. Kıbrıs Barış Harekâtından sonra Türkiye'nin önünde iki seçenek oluşmuş bunlardan biri Barış Harekâtından sonra Kuzeyde fiili olarak oluşturulan Türk tarafının uluslararası alanda tanınmasını sağlamak diğer seçenek ise adanın kuzeyinde oluşturduğu fiili Türk yapısının geçici olduğunu bildirip sorunun çözümü için diplomasiyi kullanmak olacaktır (Canbolat, 2012, s.243).

Birleşmiş Milletler 1 Kasım 1974 tarihinde aldığı bir karar ile Kıbrıs'ta bulunan yabancı askerlerin adadan çıkmasını istemiş, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin egemenlik ve

toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesini istemiştir. Önceki dönemlerde adada çok kantonlu federasyona bile karşı çıkan Rum tarafı, Türkiye'nin adaya müdahalesi sonucunda çok kantonlu federasyonu kabul eder hale gelmiştir. Fakat Türk tarafı, Türk ve Rum olmak üzere iki taraflı federe Kıbrıs tezinde ısrarcı olmuştur (Bayram,2017, s.92).

Birleşik Krallık'ın adayı terk etmesinden itibaren günümüze kadar gerek garantör ülkeler gerekse Birleşmiş Milletler nezdinde yapılan görüşmelerde bir sonuca ulaşamamış, Kıbrıs sorunu günümüzde halen çözülememiştir. Kıbrıs'ta 1974 yılının sonlarına doğru artık soruna bir çözümün zor olduğu belliydi, 1974 Eylül ayında Kıbrıslı Türkler ile Rumlar arasında görüşmeler başlamış görüşmelere Rauf Denktaş ve Rum Lider Klerides katılmış fakat iki tarafında tavizler vermemesi üzerine bir sonuca ulaşılamamıştır. Bu dönemde Türkiye ve Yunanistan'da iktidarda olan hükümetler siyasi açıdan güçlü olmadıkları için Kıbrıs konusunda taviz vermekten kaçınmışlardır. Çünkü verilecek bir taviz kendi kamuoyu tarafından kabullenilmeyebilirdi. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtından sonra Yunanistan'da iktidar değişikliği ile birlikte cunta yönetimi son buldu. Cuntacıların yerine gelen hükümet güçlü değildi. Yeni hükümet Kıbrıs sorununun çözülmesi için vereceği tavizleri halkına anlatamayacağı için çözüme yaklaşamamıştır. Türkiye'de iktidarda koalisyon hükümeti vardı, Başbakan Bülent Ecevit koalisyon ortağı olan Necmettin Erbakan ile fikir ayrılığı yaşıyordu. Bu fikir ayrılığı zamanla hükümetin devam etmesine engel oldu ve 18 Eylül 1974 yılında Başbakan Bülent Ecevit istifasını sundu. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk Sadi Irmak'ı hükümeti kurmak için görevlendirdi. Sadi Irmak'ın kurduğu hükümet partiler üstü bir hükümet şeklindedir. Sadi Irmak hükümeti Kıbrıs sorunun çözümü için taviz vermediğinden sorunun çözümü konusunda bir ilerleme sağlanamamıştır (Çoşkun,2018, s.4).

Kıbrıs Barış Harekatı'ndan sonra Kıbrıs sorununun nasıl çözüleceği konusunda taraflar ve ilgili devletler bir öngörüde bulunamıyorlardı. Stephen Olver, adada görev yapan Birleşik Krallık Yüksek Komiseriydi. İngiliz Yüksek Komiser Olver Kıbrıs'ın geleceği ile ilgili Rauf Denktaş'a fikirlerini sormuş Denktaş fikirlerinin otonom bir devlet kurmak olduğunu söylemiş fakat Ankara'nın bu konuda kendisine katılmadığını belirtmiştir. Olver, her ne kadar Denktaş'a Kıbrıs'ta otonom bir Türk bölgesinin kurulmasının kolay olmadığını belirtse de Türklerin kendi otonom bölgelerinde Türk

lirasını kullanmayı düşündüklerini ve bunun için hazırlıklar yapıldığını belirtmiştir (Çoşkun,2018, s.5).

Adada Türkler tarafından 1 Ekim 1974 tarihinde Otonom Kıbrıs Türk Yönetimi kurulmuştur. Bu yeni yapı Kıbrıs Cumhuriyet'inde ki durumdan farklı olarak Kıbrıslı Türkler kendi Merkez Bankasını kurmuş ve yerel paralarını kullanmışlardır. Bu yönetim şekli 1975 yılında kurulacak olan Kıbrıs Türk Federe Devletinin temellerini atmıştır. Türkiye'nin 1974 yılında yaptığı Kıbrıs Barış Harekâtından sonra ABD Türkiye'ye karşı ambargo girişimlerine başlamış Amerikan kongresi ekim 1974 yılında Türkiye'ye yaptırım kararlarını kabul etmiş olmasına rağmen bu kararlar 5 Şubat 1975 tarihine kadar uygulanmamıştır. Ambargonun bu tarihe kadar uygulanmasının nedeni Türkiye'ye daha fazla baskı yaparak Türkiye'nin Kıbrıs'a bundan sonra asker ve ekipman göndermemesidir. Türkiye Cumhuriyeti ABD'nin ambargosunun uygulanmaması için Kıbrıs konusunda istemese de tavizler vermiştir. Türkiye ABD'nin ambargosunun uygulanmaması için girişimlerde bulunsa da bunun önüne geçememiş ve 5 Şubat 1975'te ABD ambargosu Türkiye'ye karşı başlamıştır. ABD'nin ambargosu Türkiye tarafından tepki ile karşılanmış, Türkiye'deki ABD askeri üstleri kapatılmıştır. Denktaş, ABD'nin Türkiye'ye askeri olarak yardımı kesmesi halinde Türklerin bağımsız bir Türk bölgesi ilan edeceklerini bildirmiştir. ABD ve Birleşik Krallık Kıbrıslı Türklerin adada olası bir bağımsızlık ilan etmeleri durumunda iki taraf arasında çatışmaların yeniden başlayacağı konusunda endişelerini belirterek Türkleri böyle bir girişimden vazgeçirmeye çalışmışlarıdır. Kıbrıslı Türkler bu görüşmeler üzerine 13 Şubat 1975 tarihinde tam bağımsız bir devlet kurmadılar fakat Kıbrıs Türk Federe Devleti'ni kurdular (Çoşkun,2018, s.6).

Kıbrıs Barış Harekatı'ndan sonra adada fiili bir durum meydana gelmiş bu durumun hukuki boyutunu oluşturmak için 13 Şubat 1975 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Federe Devleti kurulmuştur. Bu süre içerisinde Fazıl Küçük ve Rauf Denktaş Rumlara karşı oluşturdukları örgütler ile yeni kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin simge isimleri olmuşlardır. Rum Kesimi Türklerin yeni devlet ilanını 1960 yılındaki antlaşmalar ile bağdaşmadığını belirterek Kuzey Kıbrıs Türk Federe Devleti'ne karşı çıkmıştır. Türklerin yeni devletinin kurulmasından sonra Türk kesimindeki iş gücü açığının bir şekilde kapatılması gerekiyordu. Bu açığı gidermek için Türkiye'den 40 bin işçi Kuzey Kıbrıs Türk Federe Devleti (KKTFD)'ne gönderilmesi kararı alınmıştır.

Birleşmiş Milletler aracılığıyla yapılan görüşmeler sonucunda Kıbrıs'ın kuzey kısmında yaşayan Rumlar adanın güney bölgesine Kıbrıs'ın güneyinde yaşayan Türkler ise adanın kuzey bölgesine aktarılmıştır (Sarı,2016, s.16).

Kıbrıs Barış Harekâtından sonra Türkler otonom bir şekilde kendilerini yönettiler. Bu durum zamanla Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kurulmasına zemin hazırladı. 13 Şubat 1975 tarihinde Kıbrıs Federe Devleti ilan edildi. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kıbrıs Federe Devleti'ni kınamıştır. İlandan sonra Türkler adanın geleceği ile ilgili uluslararası kurumlar ve Rumlar ile her zaman görüşebileceklerini iki taraflı bir federasyon şeklinde adanın yönetilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Birleşmiş Milletler Güvenlik konseyi hem bu yeni devletin kuruluşunu kınamakta aynı zamanda adadaki iki tarafı da eşit iki taraf şeklinde görüşmelere çağırmıştır. Görüşmeler Avusturya'nın başkenti Viyana'da 28 Nisan- 1 Mayıs 1975 tarihleri arasında yapılmış bu ilk görüşmelerden bir sonuç çıkmamıştır (Dolanbay,2019, s.853).

Denktaş ve Klerides 1976 yılında tekrar görüşmelere başlamış görüşmeler sonunda 6 hafta içerisinde çözüm için anayasa çalışmaları yapacak komiteler kurma ve yazılı öneriler verme konusunda anlaşmış olmalarına rağmen Makarios bu durumdan haberi olmadığını belirtip tepki göstermesinden dolayı Klerides tepkiler karşısında istifa etmiştir (Sarı,2016, s.17).

27 Ocak 1977'de Kıbrıs Türk Lideri Rauf Denktaş ile Rum lider Makarios arasında görüşme yapılmış fakat bir sonuç alınamamış. Daha sonraki görüşme Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kurt Waldheim'inde katılması ile 12 Şubat 1977'de yapılmış, toplantı tarafların antlaşması ile sonuçlanmış, antlaşmaya göre iki taraflı bir federasyon sistemine dayalı bir yönetim üzerinde görüşmeler yapılacak ayrıca toprak düzenlenmesi konusu da görüşülecektir. 3 Ağustos 1977 yılında Rum Cumhurbaşkanı Makarios hayatını kaybetti onun yerine gelen Spyros Kipriyanu tarafından bir çözüm üretilemedi, sorunlar devam etti. Bu dönemde Rumların adada Türklere karşı tavırları çok sert olmuştur. Birleşmiş Milletler nezdinde Türkiye aleyhine girişimlerde bulunmuşlardır (Dolanbay,2019, s.853).

Rumlar Kıbrıs'taki Türk askerlerinin işgalci olduklarını Kıbrıs'tan ayrılmaları gerektiğini kendilerinin adada egemenlik haklarına sahip olduklarını öne sürerek 13 Mayıs 1983'te Birleşmiş Milletlere başvurmuşlardır. Rumların bu tutumlarına rağmen

Türkiye ve Kıbrıslı Türkler Rumların bu kararını kabul etmemiş, 15 Kasım 1983 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni kurmuşlardır (Sarı,2016, s.17).

Yeni kurulan devletin anayasası için çalışmalar devam etmiş, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kurucu Meclisinin çalışmaları ile Anayasa tasarısı hazırlanmış, 5 Mayıs 1985 tarihinde halkın onayı için halkoyuna sunulmuş ve oyların %70,18'inain evet oyu ile kabul edilmiştir. Daha sonra 9 Haziran 1985 tarihinde seçim yapılmış seçimi Rauf Denktaş kazanarak Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Bu durumu daha önemli kılan ise Rauf Denktaş'ın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı olmasıydı. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilan edildikten sonra Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne ambargolar uygulanmaya başlandı. Birleşik Krallık, İtalya ve Fransa Kıbrıs ile ilgili uluslararası görüşmelerin tekrar başlaması için Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine hazırladıkları tasarıyı sundular. ABD başkanı Kissinger Türkiye'ye yaptığı ziyarette Kıbrıs ile ilgili görüşmelerin tekrardan başlamasını istemiş, şayet görüşmeler başlarsa ABD ambargolarının kalkacağını söylemiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni Türkiye tanımıştır, Rumlar ise bu durumu kabul etmemişlerdir. Durumdan rahatsız olan Birleşik Krallık Birleşmiş Milletlere itirazda bulunmuş, 18 Kasım 1983 tarihinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi verdiği kararla, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasını kabul etmemiş ayrıca diğer devletlerin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni kabul etmemelerini söylemiştir (Sarı,2016, s.17).

İlerleyen zamanlarda Kıbrıs adasında iki taraf arasında görüşmeler devam etmiş bunlardan biri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Cuellar'ın düzenlediği, 27 Aralık 1984 tarihinde taraflara sunulmuş olan taslak metindir. Bu taslak metin, Türk lider Denktaş tarafından kabul edilmiş fakat Rum kesimi tarafından onaylanmamıştır. Cuellar planı On-Nokta Antlaşması temel alarak hazırlanmış plan Kıbrıs'ta Türk ve Rum Kesimi olmak üzere iki kısma ayrılan ve Türklerin güvenliği konularını da ele alan bir palandır (Sarı,2016, s.18).

Kıbrıs Barış Harekatı'ndan sonra Kıbrıs Türkleri uluslararasında dışlanmaya tabi tutulmuşlarıdır. Rumlarla yapılan görüşmelerde bir sonuç elde edilememiş buda Türklerin yaşadığı yerden başka yerlere göçmeleri, ellerinde bulunan mülklerinin tapularının ellerinden alınacağı korkusu bu anlaşamama belirsizliği ile daha da artmaktadır. Bu belirsizlikle yaşamak istemeyen Kıbrıslı Türkler Annan Planına büyük

bir oranda evet demişlerdir. 2000'li yılların arifesinde ve 2000'li yılların başında Avrupa Birliğinin genişlemeye başlaması Kıbrıslı Türklerinde Avrupa Birliğine katılma isteklerini artırmıştır. Kıbrıslı Türlerin uzun yıllardır Türkiye dışında başka bir ülke ile doğrudan ilişki kuramamasının verdiği içe kapanıklık Avrupa birliğinin sunmuş olacağı sosyal ve ekonomik refah sayesinde ortadan kalkacağı düşüncesi Avrupa Birliğine karşı olumlu bir bakış oluşturmuştur (Güner, 2017, s.151).

Uluslararası görüşmelerde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' ile ilgili konular gündeme geldi fakat bir çözüm bulunamamıştır. Yunanistan'ın Avrupa Topluluğu nezdindeki girişimleri sonucunda Kıbrıs sorunu tarihte ilk defa resmi olarak gündeme alındı. Bu gelişmelerden sora Avrupa Topluluğu Kıbrıs konusunda Yunanistan lehine taraf olmuştur. Türkiye'nin Avrupa Topluluğu için yaptığı başvurularda Yunanistan Kıbrıs sorununu her zaman gündeme getirerek Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna girmesini engellemiştir. 4 Temmuz 1990 yılında Güney Kıbrıs Rum Kesimi üye olmak için Avrupa Topluluğuna resmi olarak başvurmuştur (Köse,2013, s.51).

Rumların Avrupa Topluluğuna tam üyelik başvurularının sonucu olarak Türkiye'nin adadaki garantörlük haklarının anlamının yitirilmesi amaçlanmıştır. Rumların Avrupa Topluluğuna katılması sonucunda adada Rumlara göre daha fakir duruma düşecek olan Türklerin, mallarını parayla satın almayı ve demografik yapıyı Rumlar lehine değiştirmeyi amaçlamışlardır. Rumların Avrupa Topluluğuna girmesi ile beraber amaçladıkları diğer bir hedef ise Türk askerlerinin adadan çekilmelerini sağlamaktır (Köse,2013, s.52).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilan edilmesinden sonra Birleşmiş Milletler harekete geçip farklı çözümler bulma çabalarına girişmiş, Birleşmiş Milletler Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra iki tarafı Kıbrıs meselesinin çözümü için çok defa bir araya getirmiştir. Bu görüşmeler 3 dönem şeklinde ayrılabilir. Her dönem Birleşmiş Milletler Genel sekreterleri tarafından yürütülmüştür. 1982-1991, 1992-1996 yılları arasında yapılan ve adına "Fikirler Dizisi "denilen görüşmeler, 1997-2006 yılları arasında "Kıbrıs Sorunu İçin Kapsamlı Uzlaşma Temeli" adı verilen kamuoyunda "Annan Planı" olarak adlandırılmış görümeler yapılmış fakat adaya kalıcı çözümü getirecek bir sonuca ulaşılamamıştır (Bayram,2017, s.92).

19 Mart 1986 tarihinde Cuellar 5 maddeden oluşan bir teklifi taraflara sunmuştur. Plan ile birlikte taraflar sorunu uluslararası bir duruma getirmeyeceklerdir. Planda ayrıca

Rum ve Türk tarafının askeri güçlerini artırmaması istenilmektedir, Türklerden Maraş bölgesini Birleşmiş Milletler kontrolüne vermeleri istenilmiştir. Planın hayata geçirilmesi konusunda gerekli çalışmaları içeren "Çalışma Esasları" hazırlanmıştır. Bu rapor Denktaş tarafından onaylanmış fakat Rumlar tarafından reddedilmiştir. Cuellar daha sonraki yıllarda 1990 yılının temmuz ayında ve 1991 yılının aralık ayında hazırladığı iki raporu Birleşmiş Milletlere sunmuş, planların burada her iki toplumun hem siyasi hem de hukuki yönden eşit bir şekilde olmasının üstünde durmuştur. İki toplumunda egemenliği paylaştığı ve devlet organlarının iki toplumu da temsil etmesi gerektiğini belirtmiştir (Sarı,2016, s.18).

Türkiye'de ise o dönemde ABD yanlısı Anavatan Partisinin tek başına hükümeti vardı. Başbakanlığı ise Turgut Özal yapıyordu. Özal Yunanistan ile sıkıntıları gidermek yönünde bir politika izliyordu. 1990 yılında Yunanistan'da yapılan seçimi Yeni Demokrasi Partisi kazanmış ve hükümeti kurmuştur. Kurulan yeni hükümet ABD ile savunma iş birliği konusunda antlaşmalar yapmıştır. Yunanistan 1990 yılında Avrupa Topluluğu Türkiye'ye 700 milyon dolar değerinde kredi vermeyi planlamış fakat Yunanistan bunu kendi hava sahasının Türkiye tarafından ihlali ve Türkiye'nin Kıbrıs'ı işgal ettiğini bahane ederek krediyi veto etmiştir (Sarı,2016, s.18).

Kıbrıs sorunu ile ilgili 1990'ların başından itibaren taraflar arasında tekrardan görüşmelere başlanmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Denktaş tarafından ayrıntılı bir harita oluşturulmuştur. Haritada Türklerin sadece Kıbrıs'ın %29'na hâkim olduğu görülmektedir. Güzelyurt'un Türk tarafında yer alması iki taraf arasında anlaşmazlıklara sebep olup görüşmelerin ilerlemesini engellemiştir. Kıbrıs Rum Kesiminin 1990 yılında Avrupa Birliği'ne üye olmak için başvuruda bulunmuş böylelikle sorunun tarafları sadece Türkler ve Rumlardan başka devletlerde olmuştur. Avrupa Birliği 1995 yılında Rum Kesimi'nin daha önce yaptığı başvuruyu kabul etmiş (Sarı,2016, s.19).

Avrupa Birliği Haziran 1990 tarihinde İrlanda'nın başkenti Dublin'deki zirvede Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyeliğini Kıbrıs sorunu ile ilişkilendirmiş olması Avrupa Birliğinin Türkiye'nin üyeliği konusunda tarafsız davranmayıp açıkça Yunanistan'a destek verdiği açıktır. Kıbrıs sorununu bu zirve ile beraber Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyeliğinde Yunanistan'ın kışkırtmaları ile üye ülkeler tarafından Türkiye'nin önüne bir engel olarak konulacaktır (Özer, 2010, s.559).

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Gali, 1992 yılında çözüm için iki tarafın siyasi eşitliği kabul edecek bir şekilde "Fikirler Dizisi" adı altında hazırladığı teklifte 1960 yılındaki antlaşmalarda kurulmuş olan düzen esas alınacak başka devletlere bağlanma olmayacaktı. Gali somut adımlar atamayınca oluşan güvensizliği kırmak için "Güven Artırıcı Önlemler" şeklinde bir paket hazırlayarak Rum ve Türk tarafını görüşmelere çağırmıştır. Türk tarafı antlaşmaya olumlu bakmış ve antlaşmayı imzalamaya hazır olduklarını belirtmiş olmasına rağmen Gali Güvenlik Konseyine 1994 yılında verdiği raporda, görüşmelerin durmasının sebebinin Türk tarafının olduğunu belirtmiştir. Gali'nin çabaları sonucunda 18-31 Ekim 1994 yılında Denktaş ile Klerides görüşmelerinde Rum tarafı özelikle Rumların Avrupa Birliği'ne üyeliği konusunu gündemde tutmaya çalışmaları dikkate değer bir durum oluşturmuştur. Gali'nin "Fikirler Dizisi" adı verilen teklifini taraflar kabul etmeyince, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş tarafından 14 maddeden oluşan planı Rum Kesimi lideri Klerides'e sunup hiçbir şart öne sürmeden görüşmelere başlanabileceğini teklif etmiş fakat teklif Klerides tarafından reddedilmiştir. Rum tarafının buradaki asıl amacının çözüm üretmek yerine çözümsüzlüğü devam ettirip Avrupa Birliği'ne üye olmak ve Kıbrıs sorununu artık Avrupa Birliği sorunu haline getirip Türkiye ve Kıbrıslı Türkler üzerinde daha fazla baskı kurup Kıbrıs sorununu kendi tezleri paralelinde bir çözüme kavuşmak olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye ile Avrupa Birliği arasında 6 Mart 1995 tarihinde Türkiye'nin Gümrük Birliğine katılması yönünde karar alınmasında imzalanan antlaşma gereği Türkiye 2001 yılına kadar Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile ticaret antlaşmasına imza atmak zorundaydı, Türkiye bu karar ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimini tanımış olacaktı (Sarı,2016, s.19).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş 20 Ocak 1995 tarihinde hazırlamış olduğu 14 maddeden oluşan barış planını Rum tarafına sunarak koşulsuz olarak müzakereye davet etmiştir. Geçerli bir çözüm için toprak fikrinin görüşülebileceğini söyleyen Türk tarafı ayrıca adanın bir bütün olarak Avrupa Birliği'ne üye olması konusunun yapılacak görüşmeler sonucunda karara bağlanılması gerektiğini belirtmiştir. Birleşmiş Milletler Kuruluşu içerisinden de olumlu bakılan bu planı Rum tarafı yönetimi tarafından kabul edilmemiştir. Adada 1996 ve 1997 yıllarında, sınır gösterileri, Rus yapımı S-300 savunma sistemlerinin adaya yerleştirilmesi çabaları ve Rum tarafının adanın tek temsilcisi olarak Avrupa Birliği'ne

üye olma düşüncesi gündemi oluşturan konuların başında gelmiştir (Sönmezoğlu, 2004, s.575).

Rumların Avrupa Birliği'ne üye olması için Yunanistan tüm gücüyle çalışmıştır. Korfu Zirvesinde Avrupa Birliği tam üyeliğe hazırlık amacıyla Kıbrıslı Rumlarla ekonomik ve siyasi anlamda ilişkilerin geliştirilip güçlendirilmesi kararı alındı. Zirvede Malta ile birlikte Rumların daha sonra yapılacak Avrupa Birliği zirvesinde birliğe katılacağına, Rumlar ile Avrupa Birliği arasındaki tam üyelik müzakerelerine 31 Mart 1998 yılında start verileceğine karar verildi. Avrupa Birliği ile Türkiye arasında 1995 yılının aralık ayında Gümrük Birliği Antlaşması yapıldı. Avrupa Birliğine tam üye olmayıp, birliğin karar mekanizmasında söz sahibi olmadan Gümrük Birliğine üye olan tek ülke Türkiye'dir (Köse,2013, s.52).

Türkiye'nin Gümrük Birliğine üye olmasından sonra Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında daha önce yapılan Ticaret antlaşmalarının uygulanması durumu netliğini kaybetmişti. Bu netliği yeniden kazanmak, belirsizliği oltadan kaldırmak için Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Süleyman Demirel ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş arasında Ankara'da yapılan görüşmelerde 12 maddeden oluşan bir antlaşma imzalandı. Antlaşmada Garantörlük Antlaşmalarına dayanılarak Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Türk Kesimi olmadan Avrupa Birliği'ne üye olamayacağı belirtilmiştir. Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında devam eden ilişkiler Gümrük Birliği Antlaşmasından dolayı daha fazla güçlenecek vurgusu yapıldı (Köse,2013, s.53).

Türkiye Avrupa Birliği tam üyelik yolunda çalışmalarını devam ediyordu. Aralık 1997 yılındaki Lüksemburg Zirvesinde Türkiye'nin tam üyelik konusunda beklentileri yüksekti fakat Almanya ve diğer bazı ülkelerin özellikle Yunanistan'ın karşı çıkması ile Zirveden Türkiye'nin memnun olmadığı kararlar çıktı. Zirvede Fransa, Hollanda ve İtalya Türkiye'nin üyeliğini desteklemişlerdir. Avrupa Birliği Mart 1998'de Güney Kıbrıs Rum Kesimi ile tam üyelik müzakerelerine başlayarak Kıbrıs'ın tek temsilcisinin Rum kesimi olduğunu göstermiştir (Köse,2013, s.53).

Birleşmiş Milletler, 1250 sayılı ve 29.06.1999 tarihli Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararına dayanarak 3 Aralık 1999 tarihinde New York'ta Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumlar arasında dolaylı olarak görüşmeler başlatıldı. Buradaki ilk tur görüşmelerin temel amacı: İleride yapılması planlanan dolaysız görüşmeler için alt

yapı oluşturmaktır. Türkiye'de 1999 yılında yapılan seçimlerde iktidarda koalisyon hükümetini oluşturan Demokratik Sol Parti (DSP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ve Anavatan Partisi'nin (ANAP) koalisyonu bulunmaktaydı. Hükümet Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hükümetinin sunduğu konfederasyon fikrinin adada uygulanabilecek bir sistem olarak gördüğünü ve desteklediğini beyan etmiştir (Köse,2013, s.54).

Türkiye'de 1999 yılında yeni hükümet kurulmuş aynı yılın aralık ayında Helsinki'de Avrupa Birliği Zirvesi yapılacak Türkiye bu zirvede Avrupa Birliği'ne adaylık statüsü verilecek beklentisi içerisine girmiştir. Türkiye'ye verilecek adaylık statüsünün önündeki en büyük engel Yunanistan'ın yapacağı vetoydu. Helsinki zirvesi öncesi ABD Türkiye'nin adaylık statüsünün verilmesi için Avrupa Birliği üye ülkelerine baskı yaptı bu baskı etkisini gösterdi. Ayrıca Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin adayı temsilen Avrupa Birliğine alınacağı konusunda Yunanistan'a garanti verildiği için Yunanistan Türkiye'nin adaylık statüsünü veto etmedi ve Türkiye'nin adaylık statüsü kabul edildi (Köse,2013, s.54).

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne aday ülke olma statüsünün verilme şartlarından biri de 2004 yılına kadar Yunanistan ile olan sorunlarını çözüme kavuşturması çözüme kavuşturulamıyorsa sorunun Lahey Adalet Divanı'na gitmesine onay vermekti. Yunanistan bu dönemde Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin Avrupa Birliği'ne girmesi için olası vetoların olmaması konusunda üye ülkelerden garanti aldığı için sürecin en kârlısı çıkmıştı. Helsinki Zirvesi'ndeki karardan sonra Başbakan Bülent Ecevit ve Dışişleri Bakanı İsmail Cem, Helsinki'de toplu çekilen fotoğrafta bulunmuşlardır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş Avrupa Birliğinin Rum Kesimine verdiği tavizlerin kabul edilemez olduğunu bu tavizlerin Rum Kesimini dahada çözüme yanaşmayan bir duruma getireceğini belirtmiştir. 1999 yılı Türkiye için Avrupa Birliği ile olan ilişkiler için önemli bir yıl olmuş, Kıbrıs ise Türkiye'nin Avrupa Birliği ile olan ilişkilerinde sorun teşkil etmeye devam etmiştir (Köse,2013, s.55).

1996-97 yıllarında adada önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Bunlardan biri Rusya tarafından yapılan S-300 füzelerinin Rum bölgesine yerleştirmesinin öngörülmesi, Kıbrıs Rum Yönetimi'nin tüm adayı temsil edecek şekilde Avrupa Birliği'ne üye olmak için yaptığı çabalar ayrıca Birleşmiş Milletler Barış Gücünde görevli bir Türk

askerin Rumlardan bir askeri öldürmesi sonucunda gerginlikler meydana gelmiştir. Birleşmiş Milletler bünyesinde sorunun çözümü için harcanan çabalar ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Annan'ın iki taraf arasında yaptığı mekik diplomasisi ile tarafları yüz yüze görüşmeye getirme çabaları bir sonuç ortaya çıkarmamıştır. Annan iki tarafı bir araya getirmek için çabalarına devam etmiştir. 2001'de Denktaş Rum lider Klerides'e mektup yazmış ve görüşmeler 2002 yılının ocak ayında başlamıştır. Görüşmelerde Annan Planı ayrıntılı olarak ele alınıp değerlendirilmiştir. Annan Planı Kıbrıs sorununu daha önce kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti temelinde anayasal olarak çözmeye çalışan bir plandır. Birleşmiş Milletlerin 4 Mart 1964 tarihinde aldığı 186 sayılı kararda belirtilen Federal sistem şeklinde bir çözüm üzerinde yoğunlaşmıştır. Annan Planında yasamada bulunan alt ve üst meclisler basit çoğunluğa göre karar alacak olması Türkler için dezavantajlı bir durum teşkil edecektir. Çünkü mecliste nüfus yoğunluğuna göre bir yapılanma olduğu için Rumlar çoğunluktadır. Türk tarafının istediği eşit statüde iki taraflılık politikası ile zıt olan bir durum oluşmaktadır. Londra, Zürih ve Lefkoşa Antlaşmalarıyla uyuşmayan maddelerin varlığı Türk tarafını rahatsız etmektedir. Planda Türk tarafında kalacak olan bölgelere Rum nüfusunun yerleştirilmesini öngören maddelerin bulunması eşit iki taraflılık tezine aykırı bir durum oluşturmakta ve zamanla Türk halkının kendi topraklarından zorla göç ettirmesine zemin hazırlamaktadır (Sarı,2016, s.20).

Türkiye Cumhuriyeti Kıbrıslı Türklerin adada egemen eşit iki halktan biri sayılması, Zürih ve Londra Antlaşmaları Kıbrıslı Türklerin haklarının kaybedilmemesini sağlamak, Kıbrıs adasında sadece Rumların temsil ettiği bir yönetimin oluşmasına ve bunun Uluslararası tanınırlığını engelleme politikasını izlemiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık'ın başını çektiği batılı güçlerin Türkiye'ye baskı yaparak Kıbrıslı Türklerin haklarından vazgeçirme çabalarına Türkiye ve Kıbrıslı Türkler boyun eğmemişlerdir (Eymen,2008, s.448).

Dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından hazırlanan "Kıbrıs Sorununun Kapsamlı Çözümü İçin Anlaşma Temeli" olarak adlandırılan planı hazırlayıcısı olan Kofi Annan'ın soyadı olan, Annan Planı olarak bilinir. 11 Kasım 2002 yılında planını taraflara sunulan Annan Planı, bir takvime bağlanarak taraflardan bir hafta içerisinde cevap vermelerini istemiştir. Planın takvimine itiraz eden Rum tarafı, müzakerelere hazır olduğunu bildirmiştir. Türk tarafı Annan'a plan takviminde

bir esneklik yapmasını istemiş ve bunun için bir mektup göndermiştir (Köse,2013, s.73).

Annan Planı Birleşik bir Kıbrıs Devleti oluşacak şekilde planlanmıştır. Birleşik Kıbrıs devleti Belçika ve İsviçre devletlerinin federal yapısı örnek alınarak yapılmıştır. Planda Türkler ve Rumlar olmak üzere iki parçadan oluşan tek bir devlet şeklinde olacak, Kıbrıs tek bir devlet şeklinde Avrupa Birliği ülkesi olacak, tek bir ülke şeklinde Türkiye ve Yunanistan ile antlaşmalar yapacaktı. Plan için aynı zamanda hem Rumlar tarafında hem de Türkler tarafında referandum yapılacaktır. Referandum ile hem tek bir Kıbrıs Devleti ortaya çıkacak bu devlet ayrıca aynı anda Avrupa Birliği Ülkesi olacaktı. Daha önce 2003 yılının Nisan ayında Kıbrıs'a Avrupa Birliği üyeliği garantisi verilmiştir. Plana göre yürütme 6 kişilik bir Başkanlık konseyinden oluşacaktır. Komisyon üyeleri Türkler ve Rumların nüfuslarının oranlarına göre seçilecektir. Yasama görevini ise Senato ve Temsilciler Meclisi şeklinde ayrılmış Federal Parlamento yerine getirir. Senato ve Temsilciler Meclisinde 48 tane üye bulunacak bu üyeler parça devletler olan Rumlar ve Türklerin nüfus oranlarına göre seçilecek ama her parça devletin en az 12 üyesi kesin olacaktır. Yargı kısmında ise bir adet Yüksek mahkeme olacak bu mahkemede Türkler ve Rumlardan eşit sayıda yargıç bulundurulacaktır. Yüksek mahkeme anayasanın uygulanmasında yetkili olacaktır. Annan Planı'nda ülkenin idari yapısının yanında mülkiyetle ilgili konularda da düzenlemeler içermiştir. Bir mülkü kullanan kişi belli şartları sağladığı taktirde o taşınmazın sahibi olabiliyordu. Savaş döneminde Rumların terk edip gittiği taşınmazlar Türkler tarafından kullanıldığı için şartlar taşındığında Türklerin eline geçiyordu. Planda, Kıbrıs adasının askersizleştirmesi de planlanmıştır. Daha önce yapılan garanti ve ittifak antlaşmaları mevcudiyetini sürdürecek bunun yanında Birleşmiş Milletler Barış Gücü adada bulundurulacaktı (Dinçer,2019, s.62).

Annan Planı'nda Türk tezine aykırı olup Türkler için sakınca oluşturacak maddeler bulunmaktaydı. Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne üye olması durumunda Türklerin siyasal anlamda bir kimlik olarak yer almaması Kıbrıs Cumhuriyeti ismi altında bulunması, Rumların idarede çoğunluk olması Türklerin ise azınlık olarak ancak yönetimde kalabilmesi, Türkler ve Rumlar arasında öngörülen yer değiştirmeden dolayı Rum nüfusun adada baskın duruma gelmesi ile beraber Türklerin yaşadığı coğrafyanın azalması, Türklerin can güvenliğinin tehlikeye düşmesi, Türkiye'nin tarihten gelen

haklarının tehlike altına girip zamanla kaybetmesi Türk tarafı için kabul edilmeyecek durumlardır. Annan Planı 24 Nisan 2004 yılında referanduma gidene kadar 5 defa değiştirilmiş referandum sonunda Türk tarafı %64 evet oyu, Rum tarafı ise %75 hayır oyu vermiştir. Türklerin plana evet oyu, Rumların hayır oyu vermesine rağmen 1 Mayıs 2004 tarihinde Kıbrıs Rum tarafı adayı bütünüyle temsil edecek şekilde Avrupa Birliği'ne resmen aday olmuştur (Sarı,2016, s.21).

2004 yılında referanduma sunulan Annan Planında Kıbrıslı Türklere sunulan, Rum tarafı plana evet diyecek, Türklerde evet oyu verdikleri taktirde Annan Planı'nın hedefine ulaşacağını böylelikle Türkiye'nin bir etkisi olmadan Kıbrıslı Türkler Avrupa Birliği'ne üye olacak ekonomik yönden refaha kavuşacak, adaya huzur ve barış geleceğidir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, Türkiye'deki muhalefet ile birlikte Annan Planına karşı duruyordu. Türkiye'deki televizyon programları ve yazılı basın plana destek verecek şekilde programlar yapmışlardır, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği'ne katılması durumunda Türkiye için çok olumlu bir durumun oluşacağı böylelikle Türkiye'ninde Avrupa Birliği'ne katılmasının dahada kolay olacağı söylenilmiştir (Öymen, 2012, s.171).

Yunanistan Avrupa Birliğinin bir üyesi olarak Türkiye'ye karşı her zaman karşı pozisyon almıştır. Kıbrıs adasında tarafların anlaşmaya varamaması Yunanistan'ın Avrupa Birliği'nde Türkiye'ye karşı tutumunu etkilemiştir. Yunanistan Avrupa Birliği'ne üye olduğundan beri Türkiye'ye karşı birlik ülkelerinin desteğini almak için diplomasi yürütmüş üye ülkeler ilk başta destek vermeseler de ilerleyen dönemlerde fikirlerinde değişiklik meydana gelmiş Yunanistan'a destek vermeye başlamışlardır. Türkiye'nin Avrupa Birliği yolculuğunda her daim engel çıkaran Yunanistan 2004 yılında Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin de Avrupa Birliğine üye olmasıyla birlikte elini dahada güçlendirmiştir. Türkiye'nin 2005 yılında Avrupa Birliğine tam üyelik yolunda aday ülke statüsünü kazanması çok önemli gelişmelerden biridir bu statü ile beraber Yunanistan ve Rum yönetimi ile daha güçlü bir şeklide mücadele etmesinin yolu açılmıştır. Avrupa Birliği Türkiye ile müzakereler esnasında görüşeceği sekiz adet müzakereyi, Türkiye'nin Rum bandıralı gemilere Türk limanlarını açmamasından dolayı dondurmuştur (Ertürk, 2008, s.94).

Ekonomik İş birliği Örgütünün Mart 2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti adına Başbakan Mustafa Akıncı'yı resmi olarak gözlemci üye statüsünde çağırması Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin uluslararası camiada tanınması için önemli bir adım olmuştur. Türkiye'nin etkisinin fazla olduğu İslam Konferansı Örgütüne Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin katılması önemli gelişmelerden bir tanesidir. Adada iki halklı iki eşit devletli bir çözümün sağlanması fikrinin uygulamada yer edinmesi için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin uluslararasında tanınmış olması önemli gelişmelerden biridir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ağırlığının olduğu uluslararası kuruluşlarda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanıtılması için çekingen davranılmamalı cesur ve kararlı adımların atılması gerekmektedir (Kanlı, 2017, s.450).

Yunanlılar ve Rumlar Kıbrıs adasının Avrupa Birliğine girmesini istemekte böylelikle Türkiye'yi adadan çıkartıp Türklerin adada azınlık duruma düşmesi gerektiğini bir fikir ve strateji olarak amaç haline getirmişlerdir. Rum Kesiminin Kıbrıs adasının temsilcisi olarak Avrupa Birliğine üye olması Türkiye ve Kıbrıslı Türkler açısından olumlu bir gelişme olmamış artık Kıbrıs sorunu Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki bir sorun haline gelmiştir. Kıbrıs'ta çoğunlukta bulunan Rumlar Türkleri asimile etme çalışmalarına devam etmekte, Avrupa Birliği'nin getirdiği ekonomik refah Rumlar ile Türkler arasındaki gelişmişlik makasını giderek açmaktadır (Bulunç, 2005, s.198).

Kıbrıs sorunu yarım asırdır Türkiye ile Yunanistan arasında bir sıkıntı yaratmaktadır. Yunanistan Kıbrıs sorununu uluslararası kuruluşların gündemine getirip kendi tezini kabul ettirmek istemiştir. Kıbrıs sorununun Avrupa Birliği'nin gündemine gelmesi ise Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması ile garantör ülkeler olan Türkiye, Birleşik Krallık ve Yunanistan'ın konuyu kendi çerçevelerinden Avrupa Birliği gündemine getirmeleri ile meydana gelmiştir. 2004 yılında Kıbrıs Rum Yönetiminin Avrupa Birliğine tam üye olması ile Kıbrıs sorunu Avrupa Birliği'nin bir içi sorunu haline gelmiştir (Yılmaz,2009, s.50).

Türkiye Avrupa Birliği yolunda önemli bir adım atarak tam üyelik müzakerelerine başlamış, tam müzakereler yolu zamanla tıkanmaya başlamıştır. Türkiye'nin tam üyelik sürecinde Kıbrıs sorunu Avrupa Birliği tarafından sürekli Türkiye'nin karşısına bir engel olarak çıkarılmıştır. Avrupa Birliği'nin Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni tüm adanın temsilcisi olarak birliğe üye yapması adadaki sorunun çözümünü zorlaştırmış,

yapılması gereken Kıbrıs sorunu çözüldükten sonra adadaki Rumlar ve Türklerin birlikte Avrupa Birliği'ne girmesidir. Avrupa Birliği Rum Yönetimi'ni tam üye yapmak yerine imtiyazlı ortaklık verip Kıbrıs sorununun çözülmesinden sonra tam üyelik statüsüne geçirebilmesi daha uygun olurdu (Demir, 2014, s.236).

Avrupa Birliği'nin genişlemeden sorumlu üyesi Olli Rehn Türkiye'ye bir mektup göndererek taahhütlerin yerine getirilmesini istemiş, mektupta ayrıca Türkiye'nin Kıbrıs ile ilgili düşüncelerine göre Avrupa Birliği'ne katılım görüşmelerinin yeniden canlandırılacağını fakat Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sözleşmelerinde bulunan ek protokollerinin gereğini yapmadığı takdirde yapılacak görüşmelerin sene sonunda sıkıntıya girebileceği belirtilmiştir.2006 yılında Avrupa Birliği Türkiye'nin yapmak istemediği bir durum olan Kıbrıs Rum Kesimi'ni tanımasını istemiştir, Bunu söylerken Kıbrıs dahil bütün Avrupa Birliği ülkelerini tanıma şeklinde metinde göstermiştir. 2004 yılında Avrupa Birliğine tam üye olan Kıbrıs Rum Kesimi Dışişleri Bakanı George Lillikas Türkiye tam üyelik yolunda yükümlülüklerini yerine getirmedikçe başka fasıllara geçilmesine evet demeyeceklerini belirtmiştir (Afşar,2014, s.48).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, Türk halkının doğru bilgilendirilmediğini, görevlerinden birinin Türk halkını bilgilendirmek olduğunu belirterek Kıbrıs ve Avrupa Birliği basınının Türk halkını yanlış bilgilendirdiğini belirtmektedir. Türk halkına gerçekleri anlatmak için Türkiye'den gelen davetiyelere icabet etmek için çaba sarfettiğini açıklamıştır. Anadolu'daki davetiyelere gittiğimde genel olarak halktan kendisine destek geldiğini belirterek Türk halkının kendisine güvendiğini Rauf Denktaş'ın şehitlerimizi, gazilerimizi ve Kıbrıs davasıyla ilgili kişileri üzecek bir karar almayacağını söylediklerini açıklamıştır. Tabii ki bu fikirlere karşı olan Türk vatandaşlarında olduğunu, bunların kendisine Kıbrıs sorununun hamasetle çözülemeyeceğini söylediklerini, zaten kendilerinin hamasetli bir şekilde davranmadıklarını fakat adada olanların Türklerin milli duygularını artırdığını belirtmiştir (Denktaş, 2007, s.13).

4.KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NİN İDARİ YAPISI

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 15 Kasım 1983 yılında kurulmuştur. Başkenti Lefkoşa'dır, nüfusu 382.836, yüzölçümü 3.335 kilometre karedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin teşkilat yapısı merkezi yönetim ve yerinden yönetim şeklindedir. Merkezi yönetim kendi içesinde başkent teşkilatı ve taşra teşkilatı şeklinde ayrılmıştır. Başkent teşkilatı üç birimden oluşur bu birimler; Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar Kurulu'dur. İlçeler ve bucaklar merkezi idarenin taşra teşkilatını meydana getirmektedir. Başkent teşkilatının gerektiği zamanlarda bilgi alabileceği kuruluşludan olan Sayıştay, Cumhuriyet Güvenlik Kurulu ve Devlet Planlama Teşkilatı başkente yardımcı kuruluşlar olarak sayılmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yürütme yetkisinin iki kanadı vardır bunlardan biri Cumhurbaşkanı diğeri ise Başbakan'ın başkanlığındaki Bakanlar Kurulu'dur (Çeliksoy, 2021:, s.584).

4.1.Merkezi Yönetim

4.1.1 Başkent Teşkilatı

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı:

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yarı Başkanlık sistemi ile yönetilmektedir. Halk tarafından seçilen Cumhurbaşkanı, yasama organı içerisinden güvenoyu alabilecek yeterliliğe sahip mecliste grubu olan grup başkanını veya bir milletvekilini hükümeti kurmakla görevlendirebilir.

Cumhurbaşkanı seçildikten sonra beş yıl görev yapar. Cumhurbaşkanı seçilebilmek için; milletvekili seçilebilecek yeterliliğe sahip olmalı, otuz beş yaşından büyük olmalı, yüksek öğrenimi bitirmiş olmalı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı olmalı, anne ve babası Türk olmalı ayrıca son beş yıldır Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde devamlı olarak ikamet ediyor şartlarını sağlaması gerekmektedir. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde seçimi kazanabilmek için geçerli olan oyların yarıdan bir fazlasını (salt çoğunluk) almak gerekir. Eğer bu çoğunluğa hiçbir aday ulaşamazsa yedi gün sonra tekrardan seçim yapılır, bu seçime bir önceki turda oyları en fazla olan

iki adaya katılır. Katılan adaylar arasından en çok oyu alan kişi cumhurbaşkanlığı seçimi kazanmış olur. Cumhurbaşkanı yasa tarafından kendisine verilen resmi görevler dışındaki işleri yerine getiremez. Direk veya dolaylı yoldan devlet birimlerinin işlerini yapamaz (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.99).

Cumhurbaşkanı seçildikten sonra Cumhuriyet Meclisi'nde ant içer. Cumhurbaşkanı seçilen kişinin üyesi olduğu parti ile ilişkisi kesilir, partisinin verdiği kararlar kendisini bağlamaz bağımsız davranır (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.101).

Devletin başında Cumhurbaşkanı bulunur. Cumhurbaşkanı, devlet ile toplumun birliğini ve bütünlüğünü temsil etmek, kamuya ait işlerin düzenli ve devamlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak, devletin devamlılığını esas kılmak Cumhurbaşkanının görevlerindendir. Cumhurbaşkanı anayasa ve yasalardan aldığı yetkilerini kullanırken tarafsız olmalıdır. Cumhurbaşkanı Cumhuriyet Meclisi adına Silahlı Kuvvetleri'nin Başkomutan'ıdır. (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.102).

Yürütme organının sorumlu ve sorumsuz kanadı vardır: Sorumsuz kanadını "Cumhurbaşkanı" sorumlu kanadını ise "Başbakan veya Bakanlar Kurulu" oluşturur. Cumhurbaşkanı görevi gereği yaptığı işlerden sorumlu değildir. Buradaki sorumluluk kararnamelere beraber imza attığı başbakan ile bakanlara aittir. Cumhurbaşkanı'nın yargılandığı yer "Yüce Divan'dır". Yargılamayı yapan Yüce Divan, yapılan suçlamaları inceler. Eğer yerinde bulursa Cumhurbaşkanlığı görevi biter, yapılan suçlamaları yerinde bulmazsa Cumhurbaşkanı görevinde kalır (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.103).

Cumhurbaşkanlığı makamının boşalma durumu; Cumhurbaşkanı'nın ölmesi, geçici durumlar halinde görevinde olmaması veya herhangi bir yazı ile Yüksek Mahkemeye verilen istifa dilekçesi ile meydana gelir. Cumhurbaşkanlığı Makamı, Cumhurbaşkanının sağlık durumunun olumsuz olmasından dolayı da boşalabilir. Cumhurbaşkanı sağlık durumunun olumsuz gitmesinden dolayı görevini yapamayacak duruma gelirse Bakanlar Kurulu bunu Yüksek Mahkemeye sunar, Yüksek Mahkeme konuyu inceledikten sonra cumhurbaşkanının görevini yapamayacak durumda olduğuna karara verirse cumhurbaşkanlığı makamı boşalmış olur. Cumhurbaşkanlığı makamının boşalmasından sonra kırk beş gün içerisinde cumhurbaşkanlığı seçimi

tekrardan yapılır. Seçimi kazanan kişi Cumhurbaşkanı olur (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.104).

Cumhurbaşkanlığı Makamı; Cumhurbaşkanının ülke dışında bulunması, sağlık durumunun iyi olmaması şeklinde görevine belli bir süre geçici olarak devam edememesi durumda veya bir nedenden dolayı Cumhurbaşkanlığı Makamının boşalması halinde cumhurbaşkanlığı makamına vekillik etmek üzere Cumhuriyet Meclisi Başkanı oturur (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.105).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başbakanlık

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Başbakanlık'a bağlı olarak 10 tane bakanlık bulunur. Bakanlar Kurulu'nda başbakan ve bakanlar bulunur.

Bakanlıklar:

Başbakan Yardımcılığı, Turizm ve Çevre Bakanlığı

Dışişleri Bakanlığı

İçişleri Bakanlığı

Maliye Bakanlığı

Ekonomi ve Enerji Bakanlığı

Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı

Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı

Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı

Sağlık Bakanlığı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Başbakanlık

Başbakan Cumhurbaşkanı tarafından atanır. Cumhurbaşkanı, bu atama işlemlerini yaparken Cumhuriyet Meclisi'nden güvenoyu alabilecek yeterliliğe sahip, mecliste grubu olan grup başkanın yanı sıra bir milletvekiline de bakanlar kurulu kurma görevini verebilir. Cumhurbaşkanı tarafından Bakanlar Kurulu oluşturma yetkisi verilen milletvekili on beş gün içerisinde Bakanlar Kurulunu kurmalıdır. Bakanlar Kurulunu kuran Başbakanın önerisi üzerine Cumhurbaşkanı, bakanların atama

işlemlerini yapar. Gerektiği durumlarda Başbakan'ın önerisi ile Cumhurbaşkanı bakanların görevine son verebilir. Bakanların milletvekili olma şartları yoktur. Milletvekili seçilme yeterliliği olan kişiler Başbakan'ın önerisi ile Cumhurbaşkanı tarafından atanabilirler bu şekilde bakanlık görevine getirilen kişi yasama dokunulmazlığı hakkına sahip olur ancak cumhuriyet meclisinde oy kullanma hakkına sahip değildir. Yeni bakanlar kurulu, görevine başlayacak zamana kadar devletin iş ve işlemlerinin bir aksaklığa düşmemesi için eski bakanlar kurulu görevine devam eder (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.106).

Başbakan diğer bakanlıklar arasında iş ve işlemlerin doğru bir şekilde yürümesi için koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür. Başbakan, her bir bakanın görevlerini anayasaya uygun bir şekilde yerine getirip getirmediğine bakmak zorundadır ayrıca Bakanlar Kurulunun sistemli bir şekilde çalışmasını düzenlemek Başbakanın sorumluluğundadır. Başbakan, Bakanlar Kurulunca kabul edilen programın uygulanmasından Cumhuriyet Meclisine karşı bir sorumluluğu vardır. Genel durumda Bakanlar Kuruluna Başbakan başkanlık eder fakat Cumhurbaşkanının uygun görmesi halinde Bakanlar Kuruluna Cumhurbaşkanı başkanlık edebilir. Cumhurbaşkanı Bakanlar Kuruluna başkanlık ederken oy kullanma hakkına sahip değildir. Başbakan da tıpkı Cumhurbaşkanı gibi resmi olarak kendisine verilen görevlerden başka bir görevde bulunamaz (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.107).

Bakanlar Kurulunun genel siyasetinin yürütülmesi, bakanlar arası iş birliğinin sağlanması, yasaların tanıdığı sorumluluklar çerçevesinde görevleri yapmak ve yasaların uygulanmasını sağlamak amacıyla kurulan bir kuruluştur. Başbakanlık Makamı; özel kalem müdürlüğü, başkanlık merkez kuruluşu ile başbakanlık bağlı kuruluşlardan oluşur. Başbakanın görevlerine baktığımızda; bakanlığın politik sorumlusu ve en üst hiyerarşik amiridir. Başbakan Bakanlar Kuruluna başkanlık eder, bakanlar arası iş birliğinden sorumludur. Bakanların görevlerini anayasa ve yasalara uygun olarak yapmasını ve denetimini yapar. Başbakan Bakanlar Kurulu programının uygulanmasından Cumhuriyet Meclisine karşı sorumludur. Başbakan Bakanlar Kuruluna başkanlık eder, Cumhurbaşkanı gerekli gördüğü takdirde Bakanlar Kuruluna başkanlık edebilir fakat Cumhurbaşkanı Bakanlar Kurulu oylamasında oy kullanamaz. Başbakan resmi görevi dışında başka görev yapamaz.

Başbakanlık organizasyonun şemasının en üstünde Başbakanlık Makamı daha sonra bağlı daireler ve en alt basamakta da bağlı kurumlar bulunur. Başbakanlık Makamı kendi içinde; Başbakan, Müsteşarlar, Başbakanlık Müdürü, Özel Kalem Müdürü, Hukuk ve Siyasi İşler Müdürü, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü, Hukuk ve Siyasi İşler Müdür Yardımcısı, Hukuk İşleri Amiri, Ekonomi, Maliye ve İstatistik İşleri Amiri olarak sınıflandırılır. Bağlı Daireler; Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı, Sivil Savunma Teşkilat Başkanlığı, Bakanlar Kurulu Genel Sekreterliği, Başbakanlık Denetleme Kurulu Başkanlığı, İstatistik Kurumu, Devlet Planlama Örgütü, Personel Dairesi Müdürlüğü, Devlet Basımevi Müdürlüğü, Merkezi Mevzuat Dairesi Müdürlüğü, Gençlik Dairesi Müdürlüğü şeklinde sınıflara ayrılır. Bağlı Kurumlar; Bayrak Radyo Televizyon Kurumu, AB Koordinasyon Merkezi, Kıbrıs Vakıflar Kredi Şirketi, Ltd. Yayın, E-Devlet Yürütme Kurulu, Kıbrıs Türk Yatırım ve Geliştirme Ajansı (YAGA) şeklinde sıralanabilir (https://basbakanlik.gov.ct.tr/. Erişim Tarihi:14.12.2021).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başbakan Yardımcılığı, Turizm ve Çevre Bakanlığı

Mevzuat:

Mevzuat ana başlığını incelediğimiz zaman; yasalar ve tüzükler başlığı adı altında iki kısma ayrılır.

Yasalar;

Fasıl 138- Oteller Yasası

Kıbrıs Türk Otelciler Birliği Yasası

Turizm Endüstrisi Teşvik Yasası

Turizm Gelişim Yasası olmak üzere 4 (dört) çeşidi vardır.

Tüzükler;

2012 Oteller Tüzüğü
Mutfak Yönetmeliği
Yangın Yönetmeliği
Teşviklendirme Esasları (Tur Operatörleri İçin)

Katı Atık Şubesi -Tüzükleri

Doğal Hayat Şubesi -Tüzükleri

Atık Su Şubesi -Tüzükleri

Hava Emisyon Şubesi -Tüzükleri

ÇED -Tüzükleri

İzleme ve Denetleme -Tüzükleri şeklinde ayrılır.

Bakanlık bünyesinde çalışan personellerin çalışma saatleri yaz mesai saatleri ve kış mesai saatleri şeklinde ikiye ayrılır. Ülkede cumartesi ve pazar günleri tatil diğer günlerde mesai belli bir saate kadar açık olup hizmet vermektedir.

Bakanlığa bağlı olarak Müsteşarlık ve Özel Kalem Müdürlüğü makamı bulunur. Müsteşarlığa bağlı olarak; bakanlık müdürü, Turizm Tanıtma ve Pazarlama Dairesi Müdürlüğü, Turizm Planlama Dairesi Müdürlüğü, Çevre Koruma Dairesi Müdürlüğü, Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Müdürlüğü, Şehir Planlama Dairesi Müdürlüğü, Kalkınma Bankası, Şeker Sigorta Kıbrıs Ltd. Kooperatif Şirketler Mukayyitliği ve Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu bulunur (http://turizm.gov.ct.tr/. Erişim Tarihi:08.12.2021).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı

Bakanlığın makamında Dışişleri Bakanı oturur. Bakana bağlı olarak: Müsteşar, Genel Koordinatör ve Özel Kalem Müdürü bulunur. Müsteşarlığa bağlı olarak: Dışişleri Dairesi Genel Müdürlüğü, Bakanlık Müdürü, Tanıtma Dairesi Müdürlüğü, Enformasyon Dairesi Müdürlüğü ve Türk Ajansı Kıbrıs bulunur. Dışişleri Dairesi Genel Müdürlüğüne bağlı olarak: Araştırma ve Dış Politika Planlama Müdürlüğü, Siyasi İşler Müdürlüğü, Ekonomik Kültürel ve Siyasi İşler Müdürlüğü, Protokol Müdürlüğü, Konsolosluk İşleri Müdürlüğü, İslam İş birliği Teşkilatı ile İlişkiler Müdürlüğü, AB ile İlişkiler Müdürlüğü, Dış Koordinasyon Müdürlüğü, 27 Adet Yurtdışı Uygulama Birimi bulunur (https://mfa.gov.ct.tr/tr/, Erişim Tarihi:01.02.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı

İçişlerinin en üst kademesinde bakan bulunur. Bakanlığa bağlı olarak Nüfus Kayıt Dairesi, Merkez Cezaevi, İskân ve Rehabilitasyon Dairesi, Tapu ve Kadastro Dairesi,

Kaymakamlıklar, Dernekler ve Birlikler, Muhaceret Dairesi, Muhtarlıklar ve Belediyelerden oluşur (https://icisleri.gov.ct.tr/), Erişim Tarihi:14.12.2021).

Misyon ve Vizyon: İçişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği kriterleri kapsamında mülki idare birimlerinin kurulması, kaldırılması, düzenlenmesi gibi çalışmaların yapılması, mahalli idarelerin ve yerel yönetimlerinin merkezi yönetim ile olan ilişkilerinin düzenlenmesi, imar bakımından daha düzenli ve tertipli şehirlerin yapılmasını, dernekler ve nüfusla ilgili işlemleri insan odaklı bir anlayışla yürütülmesinin misyon edinmiştir (https://icisleri.gov.ct.tr/).14.12.2021).

İçişleri Bakanlığı bu misyona uygun olarak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti anayasası, temel insan hak ve özgürlükleri ile Avrupa Birliği kriterleri kapsamında; daha güçlü ve daha çağdaş mahalli idareler ve yerel yönetim anlayışını, ülkenin geleceğine ışık tutacak bir nüfus politikası oluşturmak, düzenli ve planlı şehirler oluşturma, gençlerin önüne daha güven ve umutla bakacağı daha güçlü ve daha parlak bir Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti oluşturmayı vizyon edinmiştir (https://icisleri.gov.ct.tr/).14.12.2021).

Mevzuat: Mevzuat başlığı adı altında yasalar , tüzükler, protokoller bulunur. Yasalar başlığı adı altında, Fasıl 105 Yabancılar ve Muhaceret Yasası bulunur (https://icisleri.gov.ct.tr/).14.12.2021).

Kaymakamlıklar: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde il idaresi bulunmaz, bunun yanında ilçe idaresi bulunur. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti merkezi yönetim kuruluşu bakımından 6 adet ilçe ve 11 bucağa ayrılmıştır. Coğrafik özellikler ve ekonomik özellikler göz önünde bulundurularak 6 İlçe Kaymakamlığı ve bu ilçeler arasında koordinasyon ve yerel kuruluşlara ait iş ve işlemleri yürütmek üzere içişleri bünyesinde kurulan Merkez Kaymakamlığı bulunur (https://icisleri.gov.ct.tr/, Erişim Tarihi:21.12.2022).

İlçe kaymakamlığı ilçedeki en yüksek mülki amiri olup ilçede devlet ve hükümeti temsil eder. Kaymakamlar bölgesel hizmetlerin etkin bir şekilde yerine getirilmesini denetlemek ve ilçe sınırları içerisinde bakanlık birimleri arasındaki koordinasyonu sağlamakla görevlidir. Kaymakamlar ilçede bulunan tüm resmi ve yarı resmi kuruluşların, yerel kuruluşların organlarının, bölgesel kuruluşların çalışmalarını denetlemek ve düzenlemekle yetkilendirilmişlerdir, bunların yanı sıra ilçedeki güvenli

ve huzurlu bir ortamın sağlanmasından kaymakamlıklar sorumludur (https://icisleri.gov.ct.tr/, Erişim Tarihi:21.12.2022).

Kaymakamlıklar bünyesinde; İlçe Koordinasyon Kurulu, İlçe Emniyet Kurulu bulunur. İlçe koordinasyon kurulu; ilçe sınırları içerisinde bulunan tüm resmi ve yarı resmi kuruluşlardan oluşur. Başkanlığını ilçe kaymakamlığının yaptığı İlçe koordinasyon kurulu ilçe verilen her türlü hizmetin etkin bir şekilde yapılmasını sağlar ayrıca bağlı bulunan kuruluşlar arasındaki iş birliğinin sağlanması için gerekli denetim ve düzenlemeleri yapar. İlçe Emniyet Kurulu; Kaymakamın başkanlığında görevini yürüten kurul ilçenin huzurlu ve güvenli bir ortama sahip olmasından sorumludur. İlçe emniyet kurulunda; İlçe Polis Müdürü, Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı'nın ilçeden sorumlu komutanı ve Sivil Savunma Bölge Müdürü bulunur (https://icisleri.gov.ct.tr/, Erişim Tarihi:21.12.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 6 adet ilçe bulunmaktadır Bunlar; Lefkoşe, Gazimağusa, Girne, Güzelyurt, Lefke ve iskele ilçeleridir.

Kaymakamlıklar başlığı adı altında; Kaymakamlık Projeleri ve Dernekler ve Birlikler alt başlıkları bulunur. Kaymakamlık projelerini incelediğimizde; Köy Gelişim Projesi, Kesim Yerleşim Alanlarında, Köy Gelişim Bölgelerine Elektrik Altyapı Projesi, Mali ve Hazine Malı Arazilerde Oluşturulan Hayvancılık Bölgeleri Alt Yapı Projesi, Dere Yatakları, Göletler ve Ova Yollarının Islahı Temizlenmesi ve Tapı Kayıtlarına İşlenerek Korunması Projesi, Köy ve Mahalle Sakinleri Kaydı ve Kaymakamlık Otomasyonu Projesi, Köy ve Mahalle Muhtarlık Bina İnşası ve Altyapısı şeklinde alt başlıkları görmekteyiz (https://icisleri.gov.ct.tr/, Erişim Tarihi:21.12.2022).

Belediyeler; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki 18 adet belediye ve bünyelerinde bulunan köyler aşağıdaki şekilde dizilmiştir.

Lefkoşa Türk Belediyesi: Lefkoşa, Eylence, Büyük Kaymaklı, Haspolat, Hamitköy, Kızılbaş, Ortaköy, Küçük Kaymaklı, Aydemet

Gazimağusa Belediyesi: Yukarı Derinya, Gazimağusa, Tuzla, Mutluyaka

Girne Belediyesi: Beylerbeyi, Doğanköy, Ozanköy, Karakum, Girne, Zeytinlik, Karaman, Edremit, Karaoğlanoğlu

Güzelyurt Belediyesi: Yukarı Bostancı, Aşağı Bostancı, Güneşköy, Aydınköy, Akçay, Zümrütköy, Şahinler, Gayretköy, Serhatköy, Mevlevi, Yuvacık, Güzelyurt, Yayla, Kalkanlı

İskele Belediyesi: Kuzucuk, Ötüken, Aygün, Boğaziçi, Sınırüstü, İskele, Bahçeler, Boğaztepe, Boğaz, Altınova, Ağıllar, Topçuköy, Yarköy, Kalecik, Kurtuluş, Turnalar, Ardahan, Mersinlik, Ergazi, Kaplıca, Kilitkaya, Tuzluca.

Lefke Belediyesi: Aşağı Kurtboğan, Taşpınar, Taşköy, Madenliköy, Lefke, Doğancı, Gaziveren, Cengizköy, Çamlıköy, Bağlıköy, Gemikonağı, Yedidalga, Bademliköy, Ömerli, Şirinköy, Yağmuralan, Süleymaniye, Günebakan, Yeşilırmak, Denizli, Yeşilyurt, Erenköy

Değirmenlik-Akıncılar Belediyesi: Değirmenlik, Kalavaç, Beyköy, Yeniceköy, Cihangir, Çukurova, Gökhan, Demirhan, Minareliköy, Düzova, Balıkesir, Meriç, Kırklar, Gaziköy, Dilekkaya, Yiğitler, Kiracıköy, Gaziler, Dereliköy, Akıncılar, Erdemli, Kırıkkale

Lapta-Alsancak-Çamlıbel Belediyesi: Sadrazamköy, Koruçam, Kayalar, Geçitköy, Çamlıbel, Kozan, Alemdağ, Malatya, Ilgaz, İncesu, Lapta, Alsancak, Yeşiltepe, Akdeniz, Tepebaşı, Karpaşa, Özhan, Hisarköy, Kılıçarslan, Karşıyaka

Erenköy-Karpaz Belediyesi: Gelincik, Ziyamet, Boltaşlı, Taşlıca, Derince, Esenköy, Yeşilköy, Avtepe, Adaçay, Kuruova, Kaleburnu, Sipahi, Yeni Erenköy, Dipkarpaz

Mehmetçik-Büyükkonuk Belediyesi: Yedikonuk, Mehmetçik, Büyükkonuk, Kumyalı, Pamuklu, Sazlıköy, Çayırova, Bafra, Zeybekköy, Balalan

Geçitkale-Serdarlı Belediyesi: Nergisli, Pınarlı, Sütlüce, Geçitkale, Çamlıca, Gönendere, Tirmen, Yamaçköy, Arıdamı, Çınarlı, Mallıdağ, Görneç, Ergenekon, Serdarlı, Ulukışla, Kurudere

Mesarya Belediyesi: Akdoğan, Paşaköy, Vadili, İnönü, Korkuteli, Dörtyol, Pirhan, Turunçlu, Aslanköy

Gönyeli-Alayköy Belediyesi: Alayköy, Gönyeli, Kanlıköy, Türkeli, Yılmazköy, Gürpınar, İkidere

Yeniboğaziçi Belediyesi: Mormenekşe, Yeniboğaziçi, Atlılar, Sandallar, Muratağa, Alaniçi, Yıldırım, Akova

Çatalköy-Esentepe Belediyesi: Çatalköy, Esentepe, Arapköy, Beşparmak, Karaağaç, Bahçeli

Dikmen Belediyesi: Şirinevler, Dağyolu, Aşağı Dikmen, Yukarı Dikmen, Yukarı Taşkent, Aşağı Taşkent, Güngör, Pınarbaşı, Boğazköy, Ağırdağ, Kömürcü, Göçeri, Akçiçek

Tatlısu Belediyesi: Tatlısu

Beyarmudu Belediyesi: Beyarmudu, Düzce, İncirli, Türkmenköy, Köprülü, Çayönü, Güvercinlik

Kurul, Komisyon ve Birimler; Taşınmaz Mal Bildirimi, Şartlı Tahliye Kurulu, Merkezi Av Komisyonu, Gece Kulüpleri ve Benzeri Yerler Komisyonu, Konut Edindirme Bildirimi, Özel Güvenlik Bildirimi şeklinde ayrılır. Kurul Komisyon ve Birimler başlığı altında bulunan Özel Güvenlik Birimi kendi arasında; Özel Güvenlik Formlar, Özel Güvenlik Hizmetler Yasası, Özel Güvenlik Tüzüğü ve Özel Güvenlik Eğitimi ve Sınav Başvuru Formu şeklinde alt başlıklara ayrılır (https://icisleri.gov.ct.tr/, Erişim Tarihi:21.12.2022).

Hizmetler; alo hatları, onay (tasdik) işlemleri, kaymakamlıklarca verilen hizmetler, EBYS kullanan birimler listesi, arşiv birimlerinde kullanılacak elektronik posta adresi, ateşli silahlar, trap-skeet ve atış poligonu, paintabll, oyun makineleri şeklinde alt başlıklara ayrılır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde içişleri bakanlığı bünyesinde yapılan online işlemler. İkamet İzinleri, Öğrenci İzinleri, Muhaceret İzinleri, Online Tapu Randevu Sistemi şekilde sıralanmıştır (https://icisleri.gov.ct.tr/).Erişim Tarihi:14.12.2021).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı

Tarihçe: 1963 olaylarından sonra kendi bölgelerinde toplanan Kıbrıslı Türkler kendilerini yönetmek amacıyla Kıbrıs Türk Yönetimini kurmuşlardır. Bu yönetimle beraber Maliye ve İktisadi işler üyeliği ağır ve zor şartlarda şimdiki ismi Mahkemeler Binası olan yapının altında kurulup görevini yürütmüştür. 1974 yılında Anavatan Türkiye tarafından yapılan Mutlu Barış Harekatı ile kurulan yeni Türk Devleti ile beraber bakanlığın görev yetki ve sorumlulukları genişletilmiş olup bakanlığa bağlı olarak görev yapan; Gelir ve Vergi Dairesi ile Maliye Dairesine ek o alarak; Bütçe Dairesi Gümrük ve Rüsumat Dairesi, Devlet Emlak ve Malzeme Dairesi, Maliye

Teftiş İnceleme Kurulu, Para Kambiyo ve İnkişaf Sandığı İşleri Daireleri kurulmuş olup hizmet vermeye başlamışlardır.1974 yılında yapılan Mutlu barış harekatından sonra hazine mallarının değerlendirilmesi ve devlete ait olan ihale ile ilgili işlemlerin yürütülmesi için Maliye Bakanlığına bağlı olarak Devlet Emlak ve Malzeme Dairesi kurulmuştur. Bakanlık bünyesinde denetim görevlerini yerine getirmek için Maliye Teftiş ve İnceleme Kurulu Dairesi kurulup hizmet vermeye başlamıştır (http://www.Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetimaliye.com/ Erişim Tarihi:21.12.2021).

Görev, yetki ve sorumluluk;

Maliye Bakanlığının görev yetki ve sorumlulukları 4 ana başlık altında toplanmıştır. Bu ana başlıkları incelediğimizde:

-Bütçe ile ilgili Görev, Yetki ve Sorumlulukları

-Gelir ve Vergi ile ilgili Görev, Yetki ve Sorumluluklar.

-Gümrük ve Rüsumat ile ilgili Görev, Yetki ve Sorumluluklar.

-Devlet Emlak ve Malzeme ile ilgili Görev, Yetki ve Sorumluluklar şeklinde ayrılır (http://www.Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetimaliye.com/ Erişim Tarihi:21.12.2021).

Teşkilat Şeması;

Maliye Bakanlığının en üst kademesinde Maliye Bakanı bulunur. Maliye Bakanlığına bağlı olarak; Genel Koordinatör, Müsteşar, Bakanlık Müdürlüğü, Özel Kalem Müdürlüğü birimleri bulunur. Maliye Bakanlığına bağlı olarak ayrıca; Bağlı Daire ve Kurumlar bulunur, Bağlı Daire ve Kurumlar; Bütçe Dairesi Müdürlüğü, Maliye Teftiş ve İnceleme Kurulu, Gelir ve Vergi Dairesi, Devlet Emlak ve Malzeme Dairesi Müdürlüğü, Gümrük ve Rüsumat Dairesi Müdürlüğü, Hazine ve Muhasebe Dairesi Müdürlüğü, Para Kambiyo ve İnkişaf Dairesi Müdürlüğü, Merkezi İhale Komisyonu Başkanlığı ve Bilgi İşlem Merkezi şeklinde ayrılır (http://www.Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetimaliye.com/ Erişim Tarihi:21.12.2021).

Ekonomi ve Enerji Bakanlığı

Vizyon ve Misyon:

Girişimcilik ve yenilikçi bir yapıya sahip olmakla beraber katma değeri yüksek üretime dayalı ekonomik yapısıyla Avrupa ve Asya'nın mal ve hizmet üretimi haline gelmek bakanlığın vizyonu olarak kabul edilmiştir. Bakanlık misyon olarak; ülkenin

rekabet gücünü artırmak, sanayici, tüccar esnaf ve sanatkarları güvenli, sürdürülebilir, çevreye duyarlı bir ekonomik ortam oluşturmak, tüketicileri oluşacak olumsuzluklara karşı korumak, ileri teknolojiye dayalı, yüksek katma değer sağlayan üretim piyasası oluşturmak, yenilenebilir enerji konusunda ülkenin yeni politikalar geliştirmesine öncülük etmeyi kabul etmiştir. Bakanlık temel değerler olarak; katılımcılık, bürokrasinin az olduğu kaliteli bir hizmet, toplumun sorumluluk aldığı, topluma öncülük edilen, sürekli gelişim halinde olmak, girişimci bir vatandaş profili oluşturmak, sonuca odaklı ayrıca şeffaf ve hesap verilebilen bir sistem olarak sayabiliriz.

Bakanlık şeması;

Bakanlığın en üst biriminde bakan bulunur, bakana bağlı olarak; Müsteşarlık, Bakanlık Müdürü, Bakanlık Özel Kalem Müdürlüğü bulunur. Bağlı Daireler ve Bağlı Kurumlar olarak iki başlık şeklinde de diğer birimler incelenir. Bağlı daireler; Sanayi Dairesi, Ticaret Dairesi, Resmi Kabz Memurluğu ve Mukayyitlik Dairesi ve Spor Dairesi şeklinde ayrılır. Bağlı kurumlar; Kıb-Tek, Yek Kurulu, Kıbrıs Türk Petrolleri, Rekabet Kurulu, Serbest Liman ve Bölge İdaresi, Türk Alkollü İçki ve Şarap Endüstrisi (Taşel), Kıbrıs Türk Tütün Endüstrisi Ltd. Kıbrıs Sigorta Şti. Ltd., Lefke Avrupa Üniversitesi, Piyangolar Birimi, Akaryakıt Birimi, Vakıflar Örgütü ve Din İşleri Dairesi

Mevzuat: Bu bölüm Yasalar ve Tüzükler ana başlığı altında iki kısımda incelenir.

Yasalar: Bakanlar Kurulu Yasası, Uluslararası İşletme Şirketleri Yasası, Ürün Güvenliği Yasası, Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Yasası, Finansal Kiralama, Faktöring ve Finansman Şirketleri ile Tefeciliğin Önlenmesine İlişkin Yasası, Sanayi Sicil Yasası, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yasası, Tüketici Kredileri Yasası şeklinde sıralanmıştır.

Tüzükler: Rekabet Tüzüğü, Uluslararası İşletme Şirketleri Tüzüğü, Arge Tüzükleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Tüzüğü, CE İşareti ve Uygunluk Beyanı Tüzüğü, Gaz Yakan cihazlar Tüzüğü, Makineler Tüzüğü, Onaylanmış Kuruluşlar ve Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları Tüzüğü, Oyuncak Güvenliği Tüzüğü, Tekstil Lif İsimleri, Tekstil Ürünlerinin Lif Kompozisyonlarıyla İlgili Etiketleme ve İşaretleme Tüzüğü, Terminal Donanımları Tüzüğü Şeklinde sıralanır. Raporlar kısımda İstatistik Raporları, Aylık Genel Gelir Gider Raporları başlıkları bulunur (https://ekonomi.gov.ct.tr/ Erişim Tarihi:21.12.2021).

Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı

Milli Eğitimin amacı: Genel amacı Kıbrıs Türk toplumunun bireylerini şu esaslara göre yetiştirmektir; Atatürk ilke ve devrimleri ile vatandaşlar arasında bir duygu ve fikir ortaklığını gerçekleştirmek, Atatürk milliyetçiliğine, demokrasiye, sosyal adalet ve hukukun üstünlüğü ilkesine bağlı vatandaşlar yetiştirmektir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin var olma mücadelesini anlayan ve bunu benimseyen, anavatan Türkiye'ye güçlü duygusal bağlarla bağlı olan vatanını milletine güçlü duygusal bağlarla bağlı, laik devlet anlayışını benimseyen, vatanına ve toplumuna karşı sorumluluklarını bilen vatandaşlar yetiştirmektir. Beden, zihin, ahlak ve duygu bakımından güçlü kişiliğe sahip, bilimsel dünya görüşünü benimseyen bireyler yetiştirmektir. Bireylerin kendi ilgi ve ihtiyaçlarına göre mesleklere yönlendirmek, bireylerin ve ailelerinin mutlu olacağı bir mesleği yapmalarını sağlamak, tüm toplum olarak ülkenin sosyal ve ekonomik olarak gelişmesine katkıda bulunmak.

Milli Eğitim Bakanlığı, eğitimi aşağıdaki başlıklar çerçevesinde yürütmektedir:

Milli Eğitimin Amacı

Milli Eğitimin Temel İlkeleri

Milli Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Eğitim ve Öğretim Alanındaki Görev ve Sorumluluk

Zorunlu Eğitim Uygulamaları

Yaygın Eğitim Uygulamaları

Özel Okul Uygulamaları

Öğretmenlik Mesleği

Özel Eğitim Kurumlarının Çalışma Esasları

Okul Rehberliği ve Psikolojik Danışmanlıkla İlgili Uygulamalar

Okul Bina ve Tesisleri ile Eğitim Araç ve Gereçleri

Eğitim Araç-Gereçleri ve Personel

Okul Aile Birliklerinin Amaçları ve Çalışma Yöntemleri

Teşkilat şeması:

Bakanlığın en üst kademesinde bakan bulunur. Bakanlığa bağlı olarak Müsteşar, Özel Kalem Müdürü, Bakanlık Müdürü bulunur. Bakanlık müdürüne bağlı olarak; Talim Derbiye Dairesi, Yükseköğrenim ve Dış İlişkiler Dairesi, Genel Ortaöğretim Dairesi, Mesleki Teknik Öğretim Dairesi, K.T. Devlet Tiyatroları, Milli Eğitim Denetleme Değerlendirme ve Yönlendirme Kurul, İlköğretim Dairesi, Eğitim Ortak Hizmetler Dairesi, Kültür Dairesi, Devlet Senfoni Orkestra ve Korusu birimleri bulunur. Eğitim mevzuatı başlığı altında yasalar ve tüzükler bulunur. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora şeklinde eğitim sisteminin kısımları bulunmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yasasına göre, zorunlu eğitim 15 yaşına kadar, özel eğitim ise 18 yaşına kadardır. Genellik ve Eşitlik, Toplumun Gereksinimleri ve Bireyin Yetenekleri, Yöneltme, Yetiştirme ve Başarı, Zorunlu Eğitim ve Öğretim Hakkı, Fırsat ve Olanak Eşitliği, Süreklilik, Her Yerde Eğitim, Karma Eğitim, Bilimsellik ve Çevresellik, Planlılık, Atatürk İlke ve Devrimleri İle Atatürk Milliyetçiliği, Ulusal Ahlak ve Kültürün Geliştirilmesi, Laiklik ve Din Kültürü Eğitimi, Demokrasi Bilincinin Geliştirilmesi, okul ile ailenin işbirliği, uyumluluk, eğitim etkinliklerinin yürütülmesi milli eğitimin temel ilkeleridir (http://www.mebnet.net/.Erişim Tarihi:14.12.2021)

Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı

Bakanlığın en üst kademesinde bakan bulunur. Bakana bağlı olarak; Müsteşar ve Müdürler bulunur. Müdürlükler; Bakanlık Müdürlüğü, Özel Kalem Müdürlüğü, Tarım Dairesi Müdürlüğü, Hayvancılık Dairesi Müdürlüğü, Veteriner Dairesi Müdürlüğü, Tarımsal Araştırma Müdürlüğü, Devlet Üretme Çiftliği Müdürlüğü, Süt Endüstrisi Kurum Müdürlüğü, Genel Tarım Sigortası Müdürlüğü, Toprak Ürünleri Kurumu Müdürlüğü, Su İşleri Dairesi Müdürlüğü, Jeoloji Maden Dairesi Müdürlüğü, Orman Dairesi Müdürlüğü şeklinde sınıflandırılmıştır.

Bakanlık tarihçesi: 1963 olaylarından sonra bir araya gelen Türk toplumları 1968 yılında Kıbrıs Türk Yönetimini kurmuşlardır, bu çerçevede yeni yönetimde tarım işleri üyeliği kurulmuştur. 1974 yılında anavatan Türkiye tarafından gerçekleştirilen Mutlu Barış Harekâtı sonucunda bakanlığın görev ve yetkileri genişletilmiştir.

Plan ve Stratejiler; Tarım Master Planı, Bitki Deseni Planlaması, Tarım Stratejisi Planlaması, Kırsal Kalkınma Planı, Kuzey Batı Bölgesi Yerel Kalkınma Stratejisi,

Doğu Masaraya Bölgesi Yerel Kalkınma Stratejisi, Kalpaz Bölgesi Yerel Kalkınma Stratejisi şeklinde sıralanabilir. Bakanlığa bağlı olarak yapılan çalıştaylara baktığımızda; Bitkisel Üretim Çalıştayı, Hayvancılık ve Su Ürünleri Çalıştayı, Balıkçılık Sorunları ve Çözüm Önerileri, Süt Çalıştayı Raporu ve Çözüm ve Çözüm Önerileri, sıralanabilir (https://tarim.gov.ct.tr/. Erişim Tarihi:14.12.2021).

Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı

Bakanlık 1974 yılında kurulmuş, kuruluşundan bugüne kadar farklı isimler altında faaliyet göstermiş olup son olarak bayındırlık ve ulaştırma adını almıştır.

Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığının görevi ülkenin tüm ulaşım ve haberleşme ihtiyaçlarının karşılamak bunların bakım ve onarımını yapıp milli çıkarlar yararına uygun olarak işletilmesini sağlamaktır. Karayolları ağının genişletilip geliştirilmesini sağlayarak ülke vatandaşlarının hizmetine sunmak gibi görevlerinin yanında ülkenin inşaat ve bayındırlık işlemlerini gelişmiş teknoloji ile beraber en iyi şekilde vatandaşların hizmetine sunmayı amaçlamıştır.

Teşkilat şeması; Bakanlığın en üst biriminde bakan bulunur. Bakanlığa bağlı olarak Müsteşarlık ve Özel Kalem Müdürlüğü bulunur. Müsteşarlığa bağlı olarak: Plan ve Proje Müdürlüğü, Bakanlık Müdürlüğü, Karayolları Dairesi Müdürlüğü, Posta Dairesi Müdürlüğü, Sivil Havacılık Dairesi Müdürlüğü, Limanlar Dairesi Müdürlüğü, Telekomünikasyon Dairesi Müdürlüğü, Trafik Dairesi Müdürlüğü, Planlama ve İnşaat Dairesi Müdürü, Meteoroloji Dairesi Müdürlüğü, Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu, Kıbrıs Türk Denizcilik Şirketi, Kıbrıs Türk Kıyı Emniyeti Kurtarma Ltd. Şti., Trafik ve Ulaştırma Hizmetleri şeklindedir.

Vizyon ve Misyon: Bakanlık vizyonu ulaştırma ve iletişim hizmetleri ile bilgi teknolojilerinin tüm vatandaşlar için, dengeli, güvenli, kaliteli ve ekonomik bir hizmet sağlamaktır. Bakanlık misyonu olarak, ulaşım ve iletişim hizmetleri ile bilgi teknolojilerinin yüksek sevide sunularak ülkenin küresel rekabet gücünü artırmak ve insanların yaşam kalitelerini artırmaktır.

Mevzuat; yasalar ve tüzükler şeklinde ayrılır.

Yasalar; bakanlığın yararlandığı yasalar aşağıdaki şekildedir:

Telekomünikasyon Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasası

Posta Dairesi Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları Yasası

Sivil Havacılık Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasası

Limanlar Dairesi (Kuruluş, Görev ve çalasıma Esasları) Yasası

Karayolları Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasası

Elektronik Haberleşme Yasası

Motorlu Araçlarla Yolcu ve Eşya Taşınması (Denetim) Yasası

Motorlu Araçlar ve Yol Trafiği Yasalarını Tadil Eden ve Birleştiren Yasa

Yol Güvenliği Yasası

Yasası Kamu

Yol Kuralları Yasası

Araçlar ve Trafik Düzenleme Yasası

Liman Düzenleme Yasası

Kıbrıs Türk Liman İşçileri Şirketi Yasası

Telekomünikasyon Servisi Yasası

Trafik Hizmetlerinin Planlanması, Koordinasyonu ve Denetimi Yasa Tasarısı

Sivil Havacılık Dairesi (Kuruluş Görev ve Çalışma Esasları) (Değişiklik) Yasa Tasarısı

Trafik Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasa Tasarısı

Motorlu Araçlara Yolcu ve Eşya Taşınması (Denetim) (Değişiklik) Yasa Tasarısı

Posta Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasası (Değişiklik) Yasa Tasarısı

1974 Motorlu Araçlar Yol ve Trafik Yasası

Planlama ve İnşaat Dairesi (Yapı malzemeleri yasa tasarısı)

Bilişim Suçları Yasası Raporu

Tüzükler; bakanlığı yararlandığı tüzükler aşağıdaki şekildedir.

Yolcu Taşıyan Araç Mesleki Sürücü Belgesi Verilmesi ve uyulması Gereken Kurallar (Değişiklik) Tüzüğü Taslağı

Motorlu Araçlar ve Yol Trafik (Değişiklik) Tüzüğü

Ehliyet, Sınav ve Sürüş Ehliyet Müfettişleri ile ilgili Usul ve Kurallar Tüzüğü

Sürüş Eğitim izni ve Sürüş Ehliyetleri Sağlık Tüzüğü

Şoför Okulları ve Eğitmenleri ile ilgili Esas ve Kıstasları Düzenleme Tüzüğü (https://bub.gov.ct.tr/. Erişim Tarihi;21.12.2022).

Sağlık Bakanlığı

Sağlık bakanlığı teşkilatını incelediğimizde, en üst bölümünde bakan bulunur. Bakana bağlı olarak: Bakanlık Müsteşarlığı, Bakanlık Müdürlüğü ve Bakanlık Özel Kalem Müdürlüğü bulunur. Bakanlık kendi içerisinde dairelerden de oluşmaktadır. Bu daireler, Yataklı Tedavi Kurumları Dairesi, Temel Sağlık Hizmetleri Dairesi, İlaç ve Eczacılık Dairesi, Devlet Laboratuvarı Dairesi, Koordinasyon Kurulu Üyeleri şeklinde sınıflandırılır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde; Dr. Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi, Acil Durum Hastanesi, Gazimağusa Devlet Hastanesi, Girne Dr. Akçiçek Devlet Hastanesi, Lefke Cengiz Topel Hastanesi, Barış Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Sağlık Ocakları şeklinde hastaneler vardır. Sağlık bakanlığı tarafından verilen online hizmetler şunlardır; İndirilebilir Formlar, Aşı Yan Etki Takibi, Covıd-19 Bildirim, Tahlil Sonuçları Yardın, İstatistiki Bilgiler, Denetimler, Sağlık Rapor Harçları Ödeme Portalı, Covıd-19 Test Online Başvuru, Covid-19 Test Online Sonuç Takip, HBYS Eğitim Dokümanları, Erişkin Aşılama Rehberi

Yataklı Tedavi Kurumları Dairesi: Yatılı tedavi hizmetlerinde tanı, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetlerini vermek ve bu hizmetleri verirken personel ve araç gereç yönünden en üst seviyeye ulaşacaktır (https://saglik.gov.ct.tr/. Erişim Tarihi:21.12.2022).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığı, çağdaş bir sosyal yaşamı oluşturmayı, işsizliği azaltmayı, çalışanların refahını ve çalışma şartlarını geliştirmeyi, devamlılığı olan adil bir sosyal güvenlik sistemini oluşturmak, sendikalaşmanın önündeki engelleri ortadan kaldırmayı misyon edinmiştir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Anayasaya, Avrupa Birliği normlarına uygun bir şekilde çalışma ve sosyal güvenlik ve sosyal hizmetler konusundaki çalışmaların geliştirilmesini buna bağlı olarak yasal düzenlemelerin yenilenmesini hedeflemektedir. Engelli istihdamının artırılması, iş

sağlığı ve güvenliği bilincinin yerleştirilmesi ve kayıt dışı çalışmanın azaltılmasını hedeflenmektedir. Çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığının uygulanmasından doğrudan sorumlu olduğu, tüzük ve yönetmelikleri şöyle sıralayabiliriz: Çalışma Dairesinin Uygulanmasından Doğrudan Sorumlu Olduğu Yasa, tüzük ve Yönetmelikler, Sosyal Sigortalar Dairesinin Uygulamasından Doğrudan Sorumlu Olduğu Yasa, Tüzük ve Yönetmelikler, İhtiyat Sandığı Dairesinin Uygulanmasından Doğrudan Sorumlu Olduğu Yasa, Tüzük ve Yönetmelikler, Sosyal Hizmetler Dairesinin uygulanmasından Doğrudan Sorumlu Olduğu Yasa, Tüzük Ve Yönetmelikler, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tarafından Onaylanan Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) Sözleşmeleri (Konvansyonlar)

Teşkilat Şeması; Bakanlığın en üst biriminde bakan bulunur, Bakana bağlı olarak; Müsteşar, Bakanlık Müdürlüğü, Özel Kalem Müdürlüğü bulunur. Daha alt kademede bulunan daireleri ise şu şekilde inceleyebiliriz; Çalışma Dairesi Müdürlüğü, Sosyal Sigortalar Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler Dairesi Müdürlüğü. İhtiyat Sandığı Dairesi Müdürlüğü ve Eşitlik Dairesi Müdürlüğüdür. Çalışma Dairesi Müdürlüğü kendi arasında; Lefkoşe, Gazimağusa, Girne, Güzelyurt, İskele Bölge Amirliği ile Lefke Bürosu, İş Bulma Merkezi, Çalışma İzin Belgesi, Engelliler Birimi şeklinde ayrılır. Sosyal Sigortalar Dairesi Müdürlüğü kendi içinde; Lefkoşe, Gazimağusa, Girne, Güzelyurt, İskele Bölge Amirliği ile Lefke Bürosu şeklinde ayrılır. Sosyal Sigortalar Müdürlüğü kendi içerisinde; Lefkoşe, Gazimağusa, Girne, İskele Kaza ve Sosyal Hizmetler Dairesi, Sosyal Hizmetler Dairesi Akdoğan Bürosu, Sosyal Hizmetler Dairesi Lefke Bürosu, Sosyal Hizmetler Dairesi Yeni Erenköy Bürosu ve Sosyal Hizmetler Dairesi Mehmetçik Bürosundan oluşur. İhtiyat Sandığı Dairesi Müdürlüğü kendi içerisinde; Lefkoşe, Gazimağusa, Girne, Güzelyurt, İskele Şube Müdürlüğü ve Lefke Bürosundan oluşur. Bakanlık bünyesinde yapılan online işlemleri; ön izinden muaf başvurusu, ön izin başvurusu, yatay geçiş başvurusu, çalışma izni yenileme başvurusu, öğrenci çalışma izni başvurusu, öğrenci çalışma izni yenileme başvurusu şeklinde sıralayabiliriz (https://csgb.gov.ct.tr/. Erişim Tarihi:21.12.2022).

4.1.2.Taşra Teşkilatı

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 15 Kasım 1983 yılında kurulmuştur, daha önceki yıllarda Kıbrıs Türk Federe Meclisi 1980 tarihli Mülki Yönetim Bölümleri Yasası ile İdari Teşkilatlanma düzenlenmiştir. Bu yasa ile Lefkoşe İlçesi, Gazi Mağusa İlçesi ve

Girne İlçesi şeklinde üç ilçe oluşturulmuştur. Lefkoşe ilçesinde, Lefkoşe Bucağı, Lefke Bucağı ve Güzelyurt Bucağı bulunmaktaydı. Gazi Mağusa İlçesi bünyesinde ise Gazi Mağusa Bucağı, Geçitkale Bucağı, iskele Bucağı ve Mehmetçik Bucağı bulunuyordu. Girne ilçesinde ise bucak şeklinde bir yerleşim şekli yoktur ancak bucaktan farklı olarak 41 tane yerleşim yeri mevcuttur (Çeliksoy, 2021: 585).

15 Kasım 1983 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra idari Teşkilatlanma ile ilgili 33/1998 sayılı Mülki Yönetim ve Bölümleri Yasası çıkarılmıştır. Bu yasa ile daha önce üç olan ilçe sayısı beşe yükseltilmiş bucak sayısı da on iki ye yükseltilmiştir. Lefkoşe ilçesinden ayrılan Güzelyurt ve Gazimağusa ilçesinden ayrılan İskele bucağı da ilçe statüsünü kazanmıştır. Lefkoşa ilçesi bünyesinde Lefkoşa Bucağı ve Değirmenlik Bucağı, Gazimağusa ilçesi bünyesinde Gazimağusa Bucağı, Geçitkale Bucağı ve Akdoğan Bucağı, Girne ilçesi bünyesinde Girne Bucağı ve Çamlıbel Bucağı, Güzelyurt ilçesi içerisinde Güzelyurt Bucağı ve Lefke Bucağı, İskele ilçesi bünyesinde İskele Bucağı, Mehmetçik Bucağı ve Yeni Erenköy Bucağı yer almaktadır. Günümüzde de yürürlükte olan 2/2017 sayılı Mülki Yönetim ve Bölümleri (Değişiklik) yasası ile Güzelyurt İlçesinden ayrılan Lefke Bucağı da ilçe statüsünü kazanmıştır. Böylece Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 6 ilçe ve 12 bucak şeklinde yeniden düzenleme yapılmıştır. Son hali ile Lefkoşa ilçesi bünyesinde Lefkoşa Bucağı ve Değirmenlik Bucağı, Gazimağusa ilçesi bünyesinde Gazimağusa Bucağı, Geçitkale Bucağı, Akdoğan Bucağı, Girne ilçesi bünyesinde Girne Bucağı ve Çamlıbel Bucağı, Güzelyurt ilçesi bünyesinde Güzelyurt Bucağı, İskele ilçesi bünyesinde İskele Bucağı, Mehmetçik Bucağı ve Yeni Erenköy Bucağı, Lefke ilçesi bünyesinde Lefke Bucağı bulunmaktadır (Çeliksoy, 2021: 586)

Kaymakamlık Kadroları:

Kaymakam:

Kaymakam yöneticilik hizmetleri sınıfında, üst kademe yöneticisi olarak belirlenen bir kadro çeşididir. Kaymakam, devletin ilçedeki en yüksek mülki ve idari amiri olmakla beraber yasalarda belirtilen görevleri yapmakla sorumludur. İlçede görevleri ile ilgili içişleri bakanlığı ve görev konusuna göre ilgili bakanlığa karşı sorumludur.

Kaymakam olmak için, üniversite ve yüksekokul mezunu olmak şartı ile kamu ile ilgili kurumlarda en az 8 yıl görev yapmış olmak, lise veya liseye denk gelen dengi okul

mezunu ise kamu ile ilgili kurumlarda en az 15 yıl çalışmış olmak gerekir (Mülki Yönetim Bölümleri (Değişiklik) Yasası 2/2017).

Kaymakam Muavini;

Yöneticilik hizmetleri sınıfında bulunan bir kadro türüdür. Kaymakamın sorumlu olduğu görevleri yerine getirmek için kaymakama danışmanlık ve yardımcı olur. İlçede bulunan bucakları denetlemek ve bunlar arasındaki iletişim ve koordinasyonu sağlamakla görevlidir. Yönetimleri altında çalışan personellerin eğitimlerinden sorumludurlar. Kaymakamlık ile ilgili görevlerin etkin bir şekilde yerine getirilmesi için araştırmak ve inceleme yaparlar. Kaymakam olmadığı zamanlarda kaymakama vekâlet ederler. Kaymakam muavinleri kaymakamlık bünyesindeki görevleri yerine getirirken kaymakama karşı sorumludurlar. Kaymakam muavini olmak için; Bucak sorulusu olarak en az 3 yıl görev almış olmak ayrıca kıdemli ilçe müfettişi veya bakanlık müfettişi olarak minimum 5 yıl görev yapmış olmak gerekir. Yasaların belirtmiş olduğu sınavlara girip başarılı olmak gerekir (Mülki Yönetim Bölümleri (Değişiklik) Yasası 2/2017).

Bucak Sorumlusu;

Yöneticilik hizmetleri sınıfında bulunan bir kadro türüdür. Görevli olduğu bucaktaki yerel hizmetlerin yerine getirilmesini sağlamak, bakanlıkların bucakta bulunan yerel kuruluşları arasındaki iletişim ve koordinasyonunu sağlamak, sorumluluğunda bulunan yerel çalışmaların denetimini yapmak, bütçe ve personelle ilgili işlemlerin mevzuata uygun bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak ile görevlidir. Sorumluluğundaki işler ile ilgili Kaymakam ve kaymakam muavinine karşı sorumludur. Bucak sorumlusu olmak için; Kıdemli ilçe müfettişi veya bakanlık müfettişi olarak en az 3 yıl çalışmış olmak, mevzuat gereği yapılmış olan sınavlara katılıp başarılı olmak gerekir (Mülki Yönetim Bölümleri (Değişiklik) Yasası 2/2017).

Kıdemli ilçe müfettişi kadrosu;

İdari hizmetler sınıfında olan bir kadro türüdür. Görev yaptığı ilçedeki yerel hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülmesinden ve farklı bakanlıkların bölge kuruluşları arasındaki koordinasyonu sağlar. Bunları yaparken kaymakam adına yerine getirir. Kıdemli ilçe Müfettişi olmak için, 2. Derce 1. Sınıf İlçe Müfettişi olarak en az 3 yıl çalışmış olmak, mülki yönetim bölümleri (değişiklik) yasası A bendinde bulunan 3

fiili hizmet yılına ek olarak kamu görevinde, sürekli personel veya işçi, geçici ve sözleşmeli personel olarak en az 4 yıl görev yapmış olmak ayrıca ilgili mevzuat gereği yapılan sınavlara katılıp başarılı olmak şartı aranır (Mülki Yönetim Bölümleri (Değişiklik) Yasası 2/2017).

1.Sınıf ilçe müfettiş kadrosu;

İdari hizmetler sınıfında bulunan bir kadro türüdür. Kaymakam, kaymakam muavini, bucak sorumlusu, kıdemli ilçe müfettişinin yönlendirmeleri kapsamında, görev yaptığı bölgedeki kamu ve yerel kuruluşların yaptığı çalışmaları denetlemek, denetlemeler sonucundan üstlerine bilgi vermek. Verilen görevleri yerine getirirken kıdemli ilçe müfettişine yardımcı olmak, kendi sorumluluğunda görevlendirilen 2. sınıf ilçe müfettişlerinin çalışmalarını denetlemek ile görevlidir tüm bunları yaparken amirlerine karşı sorumludur. 1.sınıf ilçe müfettiş olmak için, 3. veya 2. sınıf ilçe müfettişi kadrosunda en az 3 yıl çalışmış olmak, mülki yönetim bölümleri (değişiklik) yasası A bendinde bulunan 3 fiili hizmet yılına ek olarak kamu görevinde, sürekli personel veya işçi, geçici ve sözleşmeli personel olarak en az 4 yıl görev yapmış olmak ayrıca ilgili mevzuat gereği yapılan sınavlara katılıp başarılı olmak şartları aranır (Mülki Yönetim Bölümleri (Değişiklik) Yasası 2/2017).

2.Sınıf ilçe müfettiş kadrosu;

İdari hizmetler sınıfında bulunan bir kadro türüdür. Bucak sorumlusu, kıdemli ilçe müfettişi veya 1. sınıf emniyet müfettişinin yönetimi altında ilçede görevlendirildiği bölge ile ilgili durum ve problemlerin tespitini yapmak, görev alanında meydana gelen; sosyal, ekonomik, idari sorunların çözümü konusunda amirlerine çözüm önerileri sunmak, görev yaptığı bölgede bulunan yerel kuruluşların görevlerini yapmada ve yıllık bütçelerini hazırlamada yol gösterip ve yardımcı olmak, yerel kuruluşların gelir ve giderlerini denetlemek, amirlerinin vereceği görevleri yerine getirmek, görevlerini yerine getirirken amirlerine karşı sorumludurlar. 2. sınıf emniyet müfettişi olmak için, hukuk, iktisat, siyasal bilgiler veya idari ilimler ile ilgili bir fakülte veya yüksek okul mezunu olmak, yapılan sınavlarda başarılı olmak şartları aranır (Mülki Yönetim Bölümleri (Değişiklik) Yasası 2/2017).

4.2.Merkezi İdare Yardımcı Kuruluşlar

Merkezi idarenin başkent teşkilatı içinde olan kuruluşlardır. Bu kuruluşlar direk olarak idari bir karar alma yetkileri yoktur. İdari kuruluşlara kendi fikirlerini iletip ilgili konu ile ilgili öneri, tavsiye niteliğinde fikir bildiren kuruluşlardır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Başkentte Yardımcı Kuruluşlar olarak; Sayıştay, Cumhuriyet Güvenlik Kurulu ile Devlet Planlama Örgütü bulunur (Bayram,2017, s.144).

4.2.1.Sayıştay

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasasının 132. maddesinde Sayıştay mali denetim organ olarak sayılmıştır. Kamunun gelir ve giderlerini denetleyerek bu konu ile ilgili bir rapor düzenler düzenlediği raporları Cumhuriyet Meclisine ve Bakanlar Kuruluna bildirir. Kendi görev alanı ile ilgili Cumhuriyet Meclisine ve Bakanlar Kurulu'na bilgiler vermekle mükelleftir. Sayıştay'ın; kuruluşu, işleyişi, başkanının ve üyelerinin niteliği, atamaları ile ilgili kurallar yasa ile düzenlenmiştir. Sayıştay kuruluşu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden önce kurulup faaliyet göstermiş bir kuruluştur. Kıbrıs Türk Federe Meclisi'nin 18 Temmuz 1978 tarihinde yaptığı birleşimde Sayıştay Yasası kabul edilmiştir, daha sonra 15 Kasım 1983 tarihinde kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile beraber Sayıştay Anayasal bir kurum haline gelmiştir (Bayram,2017, s.144).

Sayıştay'ı Sayıştay Başkanı temsil eder ve aynı zamanda Sayıştay'ı yönetir. Sayıştay başkanı Cumhuriyet Meclisi'ne başvuru yapan adaylar arasından yapılan gizli oylama ve salt çoğunluk ile seçilirler. Sayıştay bağımsız bir kuruluştur, bir başkan ve iki üyeden oluşur. Sayıştay bünyesinde ayrıca denetçi üye idari ve kitabet personeli çalışmaktadır. Sayıştay; bağımsız kuruluşlar, bakanlıklar ile bakanlıklara bağlı olan kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, döner sermaye ve fon şeklinde bulunan kurum ve teşebbüsler ile yasalarda Sayıştay'ın denetiminde bulunan kurumları denetlemektedir. Denetlediği kurumların gelir ve giderlerini denetler, denetimle ilgili hazırladığı raporları Cumhuriyet Meclisi ve Bakanlar Kurulu'na sunar. Sayıştay, hesap verme zorunluluğu kapsamında kamu kurumlarının kaynaklarını verimli ve tutumlu kullanıp kullanmadığını da denetlemekle yetkilidir. Sayıştay Başkanı, Sayıştay denetçileri tarafından hazırlanan raporları Cumhuriyet Meclisine sunmaktadır bu raporlar, Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plan Komitesin de görüşülür (Şafaklı,2010, s.9).

18/1978 sayılı Sayıştay Yasası'nın 3. maddesine göre Sayıştay'ın görevleri şunlardır:

Devlete ait ikraz, istikraz ve taahhütlerle çeşitli kaynaklardan bağış ve yardım suretiyle elde edilen nakdî veya aynî kıymetleri, devlet bonolarını, bütün kefalet, kredi ve devlet avanslarını denetler. Genel ve katma bütçeleri ait kesin hesapları inceler, bu inceleme ile ilgili düzenleyeceği uygunluk bildirimlerini ilişkin olduğu kesin hesap tasarısının verilmesinden başlayarak en geç altı ay içerisinde Cumhuriyet Meclisine sunar. Denetim yaptığı kuruluşların hesap ve işlemlerin incelenmesi sonucunda gerekli gördüğü konularda rapor hazırlar ve bu raporu Cumhuriyet Meclisine ve Bakanlar Kuruluna sunar. Bağımsız kuruluşlar, bakanlıklar ile bakanlıklara bağlı olan kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, döner sermaye ve fon şeklinde bulunan kurum ve teşebbüsler ile yasalarda Sayıştay'ın denetiminde bulunan kurumları denetlemektedir. Denetlediği kurumların gelir ve giderlerini denetler, denetimle ilgili hazırladığı raporları Cumhuriyet Meclisi ve Bakanlar Kuruluna sunar. Sayıştay, hesap verme zorunluluğu kapsamında kamu kurumlarının kaynaklarını verimli ve tutumlu kullanıp kullanmadığını da denetlemekle yetkilidir. Denetim kapsamında bulunan kurum ve kuruluşlar ile ilgili incelediği kesin hesaplar hakkında uygunluk bildirimlerini altı ay içerisinde Cumhuriyet Meclisine ve Bakanlar Kuruluna bildirir. Söz konusu denetimleri ile ilgili saptadığı yasa dışı bir durum varsa bunu Başsavcılığa bildirir. Mali işlere ve hesap usulleriyle ilgili gelir tahakkuk sistemleri hakkında Cumhuriyet Meclisi ve Bakanlar Kurulu'na rapor verir. Maliye bakanlığı tarafından uygulama ile ilgili istendiğinde görüş belirtir, ayrıca yasaların verdiği diğer görevleri yapmakla sorumludur (Bayram,2017, s.144).

Sayıştay bağımsız bir kuruluş olup iki tane üyesi vardır. Bu üyeler aynı zamanda başkan yardımcısıdırlar. Sayıştay ile ilgili iş ve işlemlerde başkandan sonra ikinci derecede sorumludurlar. Sayıştay Başkanı, kurumun en yetkili amiridir. Kuruluştaki iş ve işlemlerden ayrıca personelin genel denetiminden sorumludur. Sayıştay genel bütçe içerisinde kendi bütçesiyle yönetilir. Sayıştay başkanlığınca Cumhuriyet Meclisi başkanlığına gönderilen Sayıştay Bütçesi, genel bütçe yasası tasarısına ithal edilerek Cumhuriyet Meclisi Bütçesi ile beraber Maliye Bakanlığı'na gönderilir (Bayram,2017, s.144).

Sayıştay mali denetim organıdır. Kamu gelir ve giderlerini denetler, denetleme sonucu rapor haline getirerek Cumhuriyet Meclisine ve Bakanlar Kuruluna iletir. Sayıştay mali konularda Cumhuriyet Meclisine ve Bakanlar Kuruluna yardım eder. Sayıştay'ın

başkan ve üyelerinin atamaları, kuruluş ve işleyişi ilgili yasa ile düzenlenir (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.132).

4.2.2.Cumhuriyet Güvenlik Kurulu

Cumhuriyet Güvenlik Kurulu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 111. Maddesinde düzenlenmiştir. Kurul Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanır. Kurul üyeleri: Cumhuriyet Meclis Başkanı, Başbakan, Savunma Bakanı, İçişleri Bakanı, Dışişleri Bakanı, Silahlı Kuvvetler Komutanı ve Emniyet Genel Müdürüdür. Cumhuriyet Güvenlik Kurulu toplandığı konunun gündemine göre ilgili bakan ve kişilerde kurula katılabilir. Başbakanın isteği üzerine kişiler Cumhuriyet Güvenlik Kuruluna çağrılıp konu ile ilgili görüşleri alınabilir. Başbakanlık, Cumhuriyet Güvenlik Kurulunun sekretarya görevini yerine getirir. Cumhuriyet Güvenlik Kurulu, devletin güvenlik politikalarının belirlenmesi ve uygulanması ile ilgili kararların alınması, gerekli olan eşgüdümün oluşması konusunda görüşlerini Bakanlar Kurulu'na bildirir. Cumhuriyet Güvenlik Kurulunun; devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, halkın huzur ve toplumu ile ilgili alınmasını zaruri gördüğü konular, bakanlar kurulunca ivedi olarak dikkate alınır (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.111).

Ülkede özgür demokratik ortam ve temel hak ve özgürlüklerin ortadan kaldırılması ile ilgili önemli bir belirti veya yaygın şiddet olayları meydana geldiği zaman, Bakanlar Kurulu Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanır, Cumhuriyet Güvenlik Kurulunun görüşünü alarak ülkenin bir bölgesinde veya birden fazla bölgesinde süresi üç ayı geçmemek üzere olağanüstü hâl ilan eder (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.125).

Olağanüstü hal ilanını gerektiren durumdan daha vahim bir durum; şiddet olaylarının yaygınlaşması, savaş halini gerektiren bir durumun oluşması, ayaklanma halinin meydana gelmesi, cumhuriyete karşı şiddetli bir eylemin meydana gelmesi, ülkenin bölünmez bütünlüğünü içten ve dıştan tehlikeye düşürün bir durumun hasıl olması durumunda Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu Cumhuriyet Güvenlik Kuruluşunun görüşünü alarak ülkenin bir veya birden fazla bölgesinde sıkıyönetim ilan eder. Alınan bu karar derhâl Resmî Gazete 'de yayınlanır ve hemen Cumhuriyet Meclisine sunulur (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.127).

4.2.3.Devlet Planlama Örgütü

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devlet Planlama Örgütü Kıbrıs Türk Federe Devleti zamanında 1976 Devlet Planlama Örgütü Yasası ile kurulmuştur. Devlet Planlama Örgütünün yönetimi müsteşar tarafından yerine getirilir. Devlet Planlama Örgütü'nün iş ve işlemleri personel denetimi gibi tüm işlemleri müsteşar tarafından yapılır. Müsteşar üçlü kararname ile atanır. Üçlü kararnamede; ilgili bakan, Başbakan ve Cumhurbaşkanı'nın imzası bulunur. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti anayasasında Devlet Planlama Örgütü direk olarak geçemez, 134. madde de Kalkınma ve Planlama başlığı altında kalkınma ve planlamadan söz edilmektedir. Planlama ile ilgili örgütün görevleri, kuruluşu iş ve işlemleri, palanın hazırlanması, yürürlüğe girmesi, planların uygulanması ve planların değiştirilmesi ile ilgili işlemler yasa ile belirlenir (Bayram,2017, s.146).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devlet Planlama Örgütünün yapısı görev ve işleyişleri çoğunlukla Türkiye Cumhuriyeti Devlet Planlama Teşkilatı'nın kuruluş dönemindeki yapısına çok benzemektedir.

Devlet Planlama Örgütünün görevleri 33/1976 sayılı yasanın 3. Maddesinde şu şekilde belirtilmiştir:

Ülkenin doğal, beşerî ve ekonomik kaynak ve olanaklarını saptamak ve bunlar ile ilgili belirlenecek politika ve hedefleri belirlemek. Bakanlar Kuruluna yardımcı olmak. Bakanlıkların ekonomik, sosyal ve kültürel konuları ile ilgili uygulamalarında koordinasyonu sağlamak bakanlıklara gerekli yerlerde danışmanlık yapmak. Kısa ve uzun vadeli ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı sağlayacak konular ile ilgili Bakanlar Kurulu'na önerilerde bulunmak bu hedeflerin geçekleşmesi ile ilgili yol ve yöntemleri tavsiye etmek, uzun ve kısa vadeli palan ve projeleri hazırlamak. Bakanlar Kurulu ve Cumhuriyet Meclisi tarafından kabul edilen uzun ve kısa vadeli plan ve projelerin tam ve eksiksiz bir şekilde uygulanıp uygulanmadığını gözetlemek. Plan ve programların başarılı bir şekilde uygulanması amacıyla; ilgili bakanlık, kurum, kuruluş, daire ve yerel kuruluşlara önerilerde bulunmak, planların uygulanması ile ilgili değerlendirmeler yapmak, bir düzeltmeye gerek duyuyorsa bunların düzeltilmesini önermek. Kamu kuruluşları ile özel kuruluşların faaliyetlerini planın hedefleri doğrultusunda özendirecek önerilerde bulunmak. Her konuda istatistikler düzenlemek, analiz etmek bunları yayınlamak. İstatistikler ile ilgili kamu kuruluşları

arasında koordinasyon birliğini sağlamak. Her yıl yapmak şartı ile yıl içerisinde çeşitli alanlar ile ilgili faaliyetleri ve özet tabloları gösterin İstatistik Yıllığı hazırlamak. Aralıklarla tarım sayımı, nüfus sayımı, genel sanayi ve işyeri sayımı yapıp bunları sonuçlandırmak ve daha sonra yayınlamak. Kamuoyu yoklaması yapan bilimsel kuruluşların çalışmalarına yardımcı olmak. Plan ve programların gerekliliği doğrultusunda ekonomik, sosyal ve kültürel araştırmalar yapmak. Tüm kamu kurum ve yerel kuruluşların organizasyon metot hizmetlerini yerine getirmek (1976 Devlet Planlama Örgütünün Kurulması Hakkında Yasa mad.3 42/1982, 47/1983, 21/1994 ve 59/1995 sayılı Yasalarla değiştirilmiş şekliyle Devlet Planlama Örgütünün Kuruluş ve Görevleri).

Devlet Planlama Örgütü; Yüksek Planlama Kurulu, Sosyal ve Ekonomik Konsey ve Merkez Örgütünden meydana gelmiştir. Yüksek Planlama Kurulu; Başbakan, varsa ilgili devlet bakanları ve Bakanlar Kurulunca seçilecek üç bakan, Devlet Planlama Örgütü Müsteşarı, Ekonomik Planlama Dairesi Başkanı, Sosyal Planlama Dairesi Başkanı, İstatistik ve Araştırma Dairesi Başkanı ve İzleme ve Koordinasyon Dairesi Başkanından oluşmaktadır. Yüksek Planlama Kurulunun görevi; ekonomik, sosyal ve kültürel politika hedeflerinin oluşturulmasında Bakanlar Kuruluna yardımcı olmak, hazırlanacak plan ve projelerin Bakanlar Kuruluna sunulmadan önce hedeflere uygunluğunu konusunu ve yeterlilik durumunu incelemektir. Sosyal ve Ekonomik Konsey; devlet planlama örgütü Müsteşarı, tüm Bakanlık Temsilcileri, kamu iktisadi teşebbüslerin temsilcileri, işçi ve işveren sendikaların. Ticaret ve sanayi odalarının, yasa ile kurulan meslek teşekküllerinin, yerel kuruluşların, birlik ve derneklerin temsilcilerinden oluşur. Sosyal ve Ekonomik Konsey yılda en az bir defa toplanıp plan ve programların yapılması ile ilgili ekonomik, sosyal ve kültürel sorunları tartışıp çözüm arayışları üretir, bu amaçla Yüksek Planlama Kuruluna önerilerde bulunur, konsey danışma konumundadır. Merkez Örgütü dört tane daire başkanlığından oluşur, bunlar Ekonomik Planlama Dairesi Başkanlığı, Sosyal Planlama Dairesi Başkanlığı, İstatistik ve Araştırma Dairesi Başkanlığı, İzleme ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı. Daire başkanlıkları, araştırmalar yapmakla görevli şube ve komisyonlardan oluşur.

4.3.Yerel Yönetimler

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Anayasası'nın 119. Maddesinde yerel yönetimleri; "*bölge, belediye veya köy ve mahalle halkının yerel ortak*

gereksinmelerini karşılamak üzere kurulmuş ilkeleri yasa ile belirtilen ve karar organları seçimle oluşturulan kamu tüzel kişileri" şeklinde tanımlamıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yerel yönetim kuruluşlarının kuruluşu, görevleri ve yetkileri yasa ile düzenlenmiştir, yasa düzenlenirken yerel yönetim ilkesi göz önünde bulundurulmuştur. Yerel yönetim organları seçim ile iş başına gelirler. Yerel Yönetim Organlarının seçimleri Anayasanın 68. maddesinde belirtilen ilkeler çerçevesinde dört yılda bir yapılır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yerel hizmetleri veren kurumlar varsa belediye kuruluşu yoksa mahalle muhtarlıkları aracılığı ile yerine getirilir. 2008 yılında hukuki düzenleme yapıldı ve bu düzenleme ile köy ismi kaldırıldı ve köyler mahalle olarak adlandırıldı. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti coğrafik olarak 3.355 km^2 gibi küçük bir alana sahip olduğu için kamu hizmetlerinin önemli bir kısmı merkezi idari tarafından yürütülmektedir, dolayısıyla yerel yönetimlerin yetkileri daha azdır. İtfaiye, şehir içi trafik, imar işlemleri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde birçok ülkenin aksine merkezi hükümetin yetkisi altındadır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda dikkat çekildiği gibi, kamu hizmetlerin çoğunlukla yerel yönetimler tarafından yapılmalıdır. Güvenlik, eğitim, itfaiye, sosyal yardım, imar planlaması, önleyici sağlık hizmetleri gibi alanlarda belediyeler daha çok aktif olmalıdırlar (Bayram,2017, s.153).

4.3.1. Belediyeler

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 51/1995 sayılı Belediye Yasası belediyelerin görev, yetki, sorumluluk, belediye teşkilatı ile ilgili iş ve işlemleri detaylı bir biçimde ele alıp düzenlemiştir. Belde, belediye kuruluşu olan yerleşim birimlerini ifade etmektedir. Belediye, beldede yaşayan vatandaşların yerel ihtiyaçlarını karşılayan kamu tüzel kişiliğine haiz olan bir kuruluştur. 51/1995 sayılı belediye yasası, belediye ile ilgili bulunan konular üzerinde iyi çalışmış ve bunları ayrıntılı bir şekilde açıklamıştır. Belediye meclisi tarafından alınan kararlar vardır. Bu kararların başka bir makamın onayından geçmesine gerek yoktur . Fakat alt ve üst sınırı kanun ile belirlenen; vergi, harç, resimlerin alınması ile ilgili tüzüklerin Bakanlar Kurulu onayından geçmesi gerekmektedir. Belediyeler yasasını incelediğimizde; beldenin gelişmesi, belde sınırları içerisinde yaşayan insanların huzur, mutlu, esenlik içerisinde yaşamını sürdürmesi için belediyeler tarafından demokratik, çağdaş bir anlayışla

karşılanacağı belirtilmiştir. İlgili kanun maddesinde belediyenin görevleri aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

-Belediyelerin sağlık ve sosyal yardımla ilgili görevleri

-Belediyelerin imara ilişkin görevleri

-Belediyelerin ekonomi ve çalışma yaşamına ilişkin görevleri

- Belediyelerin esenlik ve güvenlikle ilgili görevleri

-Belediyelerin eğitim, kültür ve turizme ilişkin görevleri

-Belediyelerin tarıma ilişkin görevleri

-Belediyelerin ulaşıma ilişkin görevleri

-Belediyelerin diğer görevleri

Belediyeler ile ilgili yasa incelediğinde belediyenin organları ada altında belediye başkanı ve belediye meclisi belirtilmiştir. Yönetim kurulu, encümen şeklinde tanımlamalara yer verilmemiştir. Belediyeler kanununda belediyenin alacağı vergi gibi gelirler düzenlendiği için ayrıca ayrı bir gelirler kanunu düzenlenmemiştir. 2009 yılında kanunda yapılan bir değişiklik ile belediyeler kendilerine yapılan yardımlardan minimum olarak 1/6'sını alt yapı çalışmalarına harcamak zorundadırlar. Belediyelerin yaptıkları çalışmaların içinde bulunan; metro, kanalizasyon, salhane, sosyal amaçlı konut, yol, su şebekeleri, çöp imha, ayrıştırma gibi tesislerin kurulması, yenilenmesi, geliştirilmesi gibi projelerde devlet belediyeleri ayrıca tekrardan destekler. Projeler değerlendirilirken nüfusları 5000'in altında olan belediyelerin projeleri öncellikle değerlendirilir (Kendir,2012, s.5).

Belediye personel yasası:

Belediye personel yasası ile belediyelerin teşkilat yapılandırılması, kadrolar, atama ile personel ataması ile ilgili, nitelikler, sınav şekli ve personelin hak ve sorumlulukları da düzenlenmiştir. Belediye yasasında geçen yasa maddesi gereği belediye personeli; sürekli, geçici personel ve işçiler şeklinde düzenlenmiştir. Sürekli personel belediye bütçesinden aylık alan, belediyeye ait sürekli ve asil işlerde görev yapan kişiler olarak adlandırılırlar. Kadrolara ilişkin görevler, yetki, sorumluluk, görevi yapacak kişilere ait nitelikler ayrıca başka bir cetvelde ele almıştır. Sözleşmeli personel ise mesleki ve uzmanlık gibi özel mesleki bilgi gerektiren işlerde çalıştırılan personellerdir. Bunlar

geçici süreli olup sözleşme ile çalıştırılırlar. Sözleşmelerin süresi en fazla bir defada iki yıl olabilir ayrıca her zaman iptal edilebilirler. Sözleşmeli personeller yerli olabildiği gibi yabancı kişilerde olabiliriler. Geçici işçi olarak çalışan personellerin sayısı kadrolu personelin sayışana göre belirlenmiştir. Nüfusu 5000'e kadar olan belediyelerde daimî işçi çalışan kadrolu personel sayısının %40'ından, nüfusu 5000-15000 arasında ise daimî işçi çalışan kadrolu personel sayısının %20'inden, nüfusu 15000'den fazla ise daimî işçi çalışan kadrolu personel sayısının %10'undan fazla olamaz. Belediyelerde çalışan personel sayısına yasalar ile sınırlandırmalar getirilmiştir. Dolayısıyla belediyeler merkezi yönetimin çıkardığı yasalarda belirtilen personel sayısın aşamazlar. Belediyelere ilk defa personel alımı için bir komisyon kurulur, komisyonun başkanlığını belediye başkanı yapar, belediye başkanı ile beraber 3 tane belediye meclis üyeleri ve en yüksek belediye personelinden oluşur. Belediye yasası madde 61. maddeye göre: Personel alımlarında nasıl bir sınav uygulanacağı, bu sınav ile ilgili usul ve esaslar; Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği'nden bir temsilci, ilgili bakanlığın bir temsilcisi, Personel Dairesi'nin bir temsilcisi, en çok üyeye sahip sendikanın bir temsilcisi ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın bir temsilcisinden oluşacak bir kurulca hazırlanır. Bakanlar Kurulu onayına sunulur daha sonra Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girer (Kendir,2012, s.7).

Yerel Yönetimlerin Genel Görünümü:

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde en yüksek mülki birim ilçedir. İlçelerin başında Kaymakam bulunur. Bunun yanında kaymakamların hükümetle ilişkilerini düzenleyen Merkez Kaymakamlığı bulunur. Nüfusu 5000 ve üstü olan ilçeler ile ilçe merkezindeki belediyeler "Kent Belediyeleri" olarak adlandırılırlar. Kent belediyeleri ile diğer kent belediyeleri olmayan belediyeler arasında görev ve yetki bakımından farklılıklar bulanmaktadır. Belediyenin kurulabilmesi için nüfusunun en az 2000 olması gerekmekte olup bunun yanında başka yeterliklerin bulunması gerekir. Nüfusu 5000'in üzerindeki yerlerde belediyelerin kurulması zorunludur bir veya birden fazla yerleşim yerinde belediyenin kurulması için o yerin nüfusunun en az 2000 olması ve diğer belde olan yerlerin merkezine uzaklığının minimum 5000 metre olması gerekmektedir. Yapılan referandum sonucunda belediyenin kurulması konusunda evet oyu çıkarsa daha sonra o karara istinaden Bakanlar Kurulunun kararı ile o yerde belediye kurulmasına karar verilir. Belediye kurulurken oluşması gereken şartlar

ortadan kalkarsa Bakanlar Kurulunun kararı ile belediye kaldırılır. Belediye meclis üyeleri tarafından birden fazla belediyelerin birleştirilmesine daha iyi hizmet verilmesi düşüncesiyle birleştirilmesine karar verilirse Bakanlar Kurulu kararı ile belediyeler birleştirilir. Belediyenin sınırlarının değiştirilmesi kararı belediye meclisi tarafından alındığı Bakanlar Kurulu kararı ile sınırlar değiştirilir (Kendir,2012, s.8).

Belediyelerin Kurumsal Yapısı;

Her belediyede, belediye meclisi bulunur. Belediye meclisi belediyenin karar organıdır. Belediye meclisi direk olarak belediye sınırları içerisinde yaşayan ve seçme hakkına sahip olan vatandaşlar tarafından 4 yıllığına seçilirler. Belediye meclisinin üyelik şartları aşağıdaki gibidir:

Nüfusu 2000'i geçmeyen yerlerde 6 kişi

Nüfusu 2001-5000 arasındaki yerlerde 8 kişi

Nüfusu 5001-10.000 olan yerlerde 10 kişi

Nüfusu 10001-15000 olan yerlerde 12 kişi

Nüfusu 15001-20000 olan yerlerde 14 kişi

Nüfusu 20001-25.000 olan yerlerde 16 kişi, nüfusu 25000' geçen yerlerde her 5000 için iki üyeden oluşacak şeklinde düzenlenmiştir. 25 yaşını doldurmuş, 5 yıldan fazla hapis cezası almamak ve bunların yanında belli suçlardan mahkûm olmamak kaydıyla her kadın veya erkek Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı Belediye meclis üyesi olarak seçilebilirler. Belediye Meclisi ayda en az bir defa toplanır, isteyen her Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı bu toplantıları katılabilir. Belediye meclisi belde ile ilgili her türlü sorunları görüşebilir, sorunlar için gerek görürse komisyonlar kurabilir. Komisyonların kurulması için yasalarda bir zorunluluk belirtilmemiştir. Belediye başkanı aynı zamanda belediye meclisinin de başkanıdır. Belediye meclisinde yapılan oylamada oylar eşit çıkarsa Belediye Başkanı'nın oyu iki oy sayılır. Yapılan toplantılarda belediye başkanı meclis üyelerinin sorduğu sorulara gereklilik durumuna göre yazılı veya sözlü cevap vermek zorundadır. Belediye meclisi toplantı veya birleşimlere katılan meclis üyelerine günlük hesaplanan asgari ücret miktarını geçmemek şartıyla toplantılara katılma karşılığı olarak bir ücret verebilir. Belediye meclisinin aldığı kararlar karar tarihinden itibaren 7 gün içerisinde ilan edilir ilan edildiği andan itibaren kararlar yürürlüğe girer, kararların alındığı tarihten itibaren

İçişleri Bakanlığına bildirilme süresi 15 gündür. Belediye meclisinin görevlerini aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

-Bütçeyi yapmak

-Belediyenin çalışmaları ile ilgili planlamaları yapmak

-Aylık hesapları ve yıllık kesin hesapları yapmak

-Yapılan plan ve projeleri kabul etmek

-Borçlanmak

-İmtiyaz vermek

-Taşınmaz alım satımı ile araçların alımına karar vermek

-Toplu sözleşmeleri onaylamak,

Belediye meclisine başkanın faaliyetlerin değerlendirip sonuçta yetersiz bulmak yetkisi verilmemiştir. Belediye meclisinin; belediyenin kendi personelinin kadrolarının oluşturulması, kaldırılması ve değiştirilmesi yetkisi yoktur. Belediye Meclisi üyelikleri bazı şartların oluşması halinde düşebilir bu şartlar: Üst üste 3 toplantıya özürsüz olarak katılmamak, bir yılda toplam 6 toplantıya özürsüz olarak katılmamak şeklinde düzenlenmiştir. Belediye meclisi ile komisyonların çalışma şekilleri Belediye meclisinin çıkaracağı tüzük ile düzenlenmiştir (Kendir,2012:12)

Yürütme Organı:

Belediyeler belde sınırları içerisinde yaşayan vatandaşlara; sağlıklı, şeffaf, ucuz ve etkili bir hizmet vermek için örgütlenmiş organlardır. Belediye başkanı direk halk tarafından seçilir, başkan belediye meclisinin başkanıdır. Bunun yanında belediye tüzel kişiliğini temsil eden yürütme organının başıdır. Belediye başkanları devlet memurları için ücret kriterlerine göre maaş alırlar. Belediye başkanının talimatıyla görev yapan suçların önlenmesini sağlayan ve gerektiğinde işlenen suçların takibini yapan üniforma giyen kolluk görevlileri bulunur. Belediye başkanının gensoru veya halk tarafından seçim olmadan makamından alınması gibi bir düzenleme söz konusu değildir (Kendir,2012:12).

Nüfusu 5001 (beş bin bir) ve üstü olan yerleşim yerlerinde belediye biriminin kurulması zorunludur. İlçe merkezleri nüfuslarına bakılmaksızın kent olarak

isimlendirilirler. Bir veya daha fazla köyden oluşan bir yerleşim biriminde belediye birimi kurulabilir, bunun için belli şartların yerine getirilmesi gerekir; son yapılan genel nüfusta nüfusunun 2000 (ikibinden) fazla olması gerekir ayrıca belde merkezinin başka bir belde merkezine en az 5000 (beşbin) metre uzaklıkta olması gerekir. Bir yerde belediye kurulabilmesi için, o yerleşim yerinde oturan kişilerin 1/3'nün kaymakamlığa yazılı müracaata bulunmaları gerekir. Kaymakam gelen bu müracaatı kendi görüşlerini de katarak dosyayı bakana iletir. Bakan; nüfusu, uzaklığı, coğrafik konumu, yerleşim yerinin ekonomik ve sosyal olarak durumunu, o yerleşim yerinde yaşayanların ekonomik durumu, gelir kaynaklarının durumu ve yerleşim yerinin gelişmişliği, tarih, turizm özelikleri gibi durumlar ile ilgili araştırmalar yaptıktan sonra konuyu Bakanlar Kuruluna bildirir. Bakanlar Kurulu ilgili yerleşim yerinde belediye kurulmasına onay verdikten sonra belediye olacak yerleşim yerinde referandum yapılır. Referandum sonucu seçmenler evet derlerse Bakanlar Kurulu konuyu Resmî Gazete'de yayınlar ve ilgili bakanlığa gerekli evrakları gönderir. Yeni kurulacak belediye ile ilgili mevzuatın öngördüğü işlemler tamamlandıktan sonra, ilgili bakanlık durumu Yüksek Seçim Kuruluna bildirir. Yüksek Seçim Kurulu belediye seçimi için tarih yayınlar ve gerekli çalışmalarını yapar. Yapılan yerel seçimden sonra Belediye Başkanı seçilen kişi seçimden en geç 10 gün sonra Kaymakam'ın çağrısıyla toplantısını gerçekleştirir ardından görevine resmi olarak başlamış olur. Seçilen belediye başkanı ve meclis üyeleri yeni görevlerine başladıkları gün belediye resmen tüzel kişilik kriterlerine sahip olmuş olur. Kurulmuş olan belediye birimleri resmi olarak göreve başlayana kadar eski yönetim birimi görevine devam eder. Yeni kurulan belediyelerin sınırlarını bakanlar kurulu yayınlayacağı bir kararla belirler. Belediyenin kurulması ile ilgili koşulların ortadan kalkması durumunda, belediye meclisi ve kaymakamın görüşleri alınmak sureti ile bakanlar kurulu bir karar alır ve bu kararını Resmî Gazete 'de yayınlayarak belediye birimini iptal eder. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin tüm personeli, boş kadro olup olmadığına bakılmaksızın diğer belediyelere yerleştirilir. Bir belediyenin isminin değiştirilmesi veya belediyelerin birleşmesi, ilgili belediye meclislerinin alacağı karar üzerine Bakanlar Kurulunun alacağı karar ile olur. Mahalle; bir kent, kasaba veya köyün yasal olarak belirlenmiş yönetim birimleridir (Belediyeler yasası iç düzeni, birinci kısım, sayı 51/1995).

Belediye başkanı belediye kuruluşunun yürütme organıdır. Belediye Başkanı, belediye meclisinin başkanı olarak yetkilendirilmiştir. Yapılan oylamalar sınasında eğer bir

eşitlik durumu söz konusu olduğu zaman belediye başkanının oyu iki oy olarak kabul edilir (Belediyeler yasası iç düzeni, üçüncü kısım, sayı 51/1995).

Belediye kolluğu: Belde haklının ve beldenin huzur, sağlığını korumak için görevlendirilen birimdir. Kolluk görevlileri resmi üniformalı birimlerdir. Kolluk hiyerarşik olarak, belediye müdürü veya idare amiri ile nihayetinde belediye başkanına bağlı olarak görev yaparlar. Belediyeye bağlı kolluk görevi süreklidir, resmi bayramlar, dini bayramlar, gece fark etmez her daim 24 saat görev başındadırlar. Belediye kolluk görevlileri rutin görevleri dışında; yangın, deprem, su baskını gibi olağanüstü durumlarda çalışmakla yükümlüdürler (Belediyeler yasası iç düzeni, dördüncü kısım, sayı 51/1995).

Belediyelerin görevleri; sağlık ve sosyal yardımlar ile ilgili görevleri, imar işlemleri ile ilgili görevleri, ekonomi ve çalışma ile ilgili görevleri, vatandaşın esenlik ve güvenlik ile ilgili görevleri, eğitim kültür ve turizm ile ilgili görevleri, tarım ile ilgili görevleri, ulaşım ile ilgili görevleri ve diğer görevleri şeklinde sıralanabilir (Belediyeler yasası iç düzeni, birinci bölüm, sayı 51/1995).

Belediyenin sağlık ve sosyal yardım konusunda görevlerine baktığımızda; vatandaşın içme suyu ile sanayi kuruluşlarının ihtiyaç duyduğu suyu temin etmek ve bununla ilgili tesisleri oluşturmak, içme sularına bazen ülkenin durumuna tasarruf koyulması gerekebilir bu durumlarda suyun diğer amaçlar için kullanılmasını engellemek, yasalar tarafından kendilerine verilen yetkilen çerçevesinde, yenilecek ve içilecek maddelerin kontrol ve denetimlerini yaparak bunların kullanma amaçları dışında kullanılmasına engel olmak, son kullanma tarihi geçmiş maddelerin veya standartlara göre hazırlanmayan her türlü maddelerin denetimini yaparak standartlara uymayanlara el koymak gerekirse onları imha etmek, belde halkının sosyal açıdan sağlıklı bir birey olarak gelişimlerini sağlamak için halkın eğlenmesini, dinlenmesi gibi kamuya açık yerlerde yapılan etkinliklere izin vermek, yiyecek ve içecek ile ilgili iş yerinde çalışan insanların sağlık kontrollerini yapmak ve sağlık açısından sakıncalı olanların çalışmalarına izin vermemek, kamuya açık yerlerin, ev ve işyerlerinin çöplerini toplamak ve bunun içinde gerekli sistemi kurmak, çöp ve moloz gibi artıkların dökülebileceği yerleri tespit etmek ayrıca çöplerin belirlenen yerler dışına dökülmesini engellemek için gerekli tedbirleri almak, beldede yaşayan halkın sağlığına karşı bir sıkıntı yaratmayacak şekilde; sanayi tesisi, işyeri, akaryakıt ile ilgili tesisler, besihane

gibi tesislerin, diğer imalathane ve depoların kurulmasın aşamasındaki izin işlemlerini olumlu veya olumsuz sonuçlandırmak. Halkın sağlığına olumsuz etki edebilecek sanayi, tesis ve üretim atölyelerinin kurulurken mevzuata uygun bir şekilde kurulmasını sağlamak, ayrıca bu konularla ilgili mevzuat hazırlanırken çalışmalara katılmak. Salgın ve bulaşıcı hastalıkların bulaşmasını engellemek ve bu konu ile ilgili gerekli tedbirleri almak, halkın sağlığına zarar verebilecek olan sivrisinek gibi diğer zararlı hayvanlara karşı mücadele etmek. Cenaze ve defin işlemlerini gerçekleştirmek, belde sınırları içerisinde yaşayan sosyal yardım almadan yaşaması olumsuz yönde etkilenebilecek kişilere sosyal yardımda bulunmak, havanın ve suların kirlenmemesi için önlemler almak, vatandaşlara ait arazileri kamulaştırarak vatandaşlara sosyal konut yapmak, sokak, cadde ve kaldırımların işgal edilmesini engelleyecek tedbirler almak (Belediyeler yasası iç düzeni, ikinci kısım, birinci bölüm sayı 51/1995).

Belediyenin ekonomi ve çalışma yaşamına ilişkin görevleri: Malların alış ve satışından yapılan satış ve kar oranlarını belirlemek, ülkenin içinde bulunduğu şartlar dikkate alınarak zorunlu gereksinim maddelerinin satışını yapmak veya stokunu yapmak ve bu şekilde piyasayı korumak, pazar yerleri kurmak, halkın ihtiyacı göz önünde bulundurularak gerekli görüldüğü takdirde fırınlar ve buğday öğütlemesini yapan un değirmenlerini kurmak (Belediyeler yasası iç düzeni, ikinci kısım, birinci bölüm sayı 51/1995).

Belediyenin esenlik ve güvenlikle ilgili görevleri: Yangına karşı önlemler almak, su baskınlarına karşı önlemler almak, her türlü sağlığa zararlı madde ve hareketlere karşı önlemler almak, belediyenin belirlediği yerler dışında afi, reklam ve benzeri ilanların verilmesini engellemek. İlgili bakanlıktan izin alarak, akaryakıt ve patlayıcı maddeler deposunu yaparak onların işletmelerini yapmak (Belediyeler yasası iç düzeni, ikinci kısım, birinci bölüm sayı 51/1995).

Belediyenin eğitim ve kültür ile ilgili görevleri: Ülkenin milli kültür, eğitim, sanat ile ilgili hizmetleri yerine getirmek ve bunların gelişmesini sağlamak. Belediye sınırları içerisinde turizm alanları kurmak, şenlik ve eğlence etkinlikleri düzenlemek, limanlarda balıkçı tekneleri dışında diğer tekneler için yat barınakları yani marinalar kurmak (Belediyeler yasası iç düzeni, ikinci kısım, birinci bölüm sayı 51/1995).

Belediyelerin tarım ile ilgili görevleri: Belediyelerin özelliğine göre kesimhaneler yapmak, belediye sınırları içerisinde başıboş ve sahipsiz hayvanlar için barınaklar inşa

etmek, hayvan ve kuş yetiştirmek, belediyenin sorumlu olduğu bölgelerde izinsiz mandıra, ağıl ve kümes gibi yerlerin kurulmasını engelleyip bur da izinsiz hayvan yetiştirilmesinin önüne geçmek (Belediyeler yasası iç düzeni, ikinci kısım, birinci bölüm sayı 51/1995).

Belediyenin ulaşım ile ilgili görevleri: Araçlar için garaj, otopark gibi tesisler inşa etmek, park ve durak yerlerini belirlemek, araç ve yaya trafiği ile ilgili önlemleri almak (Belediyeler yasası iç düzeni, ikinci kısım, birinci bölüm sayı 51/1995).

Belediyenin diğer görevlerini şöyle sıralayabiliriz:

Yasalarla kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmek, fırınları denetleyerek üretilen malların kriterlere uygun bir şekilde olmasını sağlamak, salgın hastalıkların bulaşabilecekleri yerlerin ilaçlanmasını yapmak, çöplerin toplanması konusunda gerekli tedbirleri alarak çöpleri toplamak, cenaze ve mezarlık ile ilgili esasları belirlemek, vatandaşların rahatsız olabilecek görüntülere karşı gerekli tedbirleri almak, belde sınırları içerisinde dilenen dilencilerin dilenmesini engelleyecek tedbirler almak, elverişsiz; sokak, cadde, inşaatı bitmemiş konutlar için gerekirse emniyet ile beraber gerekli tedbirleri almak (Belediyeler yasası iç düzeni, ikinci kısım, birinci bölüm sayı 51/1995).

Belediyelerin gelirleri: Yasalarla belirlenen vergi, resim, harç, ücret gibi alanlardan alınan gelirler, devlet tarafından alınan gelirlerden belediyelere ayrılan gelirler, belediyelerin kamu hizmeti kolunda çalışan kuruluşlarından elde edilen gelirleri, belediyelerin hukuk alanındaki girişimleri ile elde ettikleri gelirleri, devlet ve kamu kuruluşlarının yardımları, bağışlar ile alınan bağışlar ve borçlanmalar, belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarından; kira, satış ve benzeri yöntemlerden alınan gelirleri, belediye sınırları içerisindeki taşınmaz mal vergisi, para ve vergi cezaları ile diğer gelirler şeklinde sıralanabilir (Belediyeler yasası iç düzeni, beşinci kısım, sayı 51/1995).

Belediyeler hizmet sunarken zorlandığı veya gücünü aşan durumlarda hizmetleri daha verimli ve ucuza mal etmek için birlik kurabilirler. Bazı hizmetler merkezi yönetim tarafından belediyelere bırakılmıştır, bu hizmetler bırakılırken merkezi yönetim belediyelere; kaynak sağlamak, bilgi ve hizmet katkısı sağlamak, eşgüdüm, yardım hizmetinde bulunmak, yapılacak hizmetleri belirlemek ve bunların yapılması için

gerekli önlemleri almak gibi hizmetleri sunarlar. Belediyeler hizmetlerini sunarken, merkezi idareye ve mülki idare birimlerine yaptırabilirler.

4.4.Yasama Organı:

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Meclis Cumhuriyet Meclisi olarak adlandırılır. Cumhuriyet Meclisi 50 milletvekili tarafından oluşturulur (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.77).

Cumhuriyet Meclisi'nin görevleri: Yasa koymak, yasaları değiştirmek, yasaları kaldırmak, para basılması ile savaş ilanına karar vermek, Bakanlar Kurulu ile beraber Bakanları denetlemek, uluslararası antlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, kalkınma planlarını onaylamak, genel ve özel af ilanına karar vermek, kesin ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek, Anayasada belirtilen diğer görevleri yerine getirmek şeklinde sıralanabilir (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.78).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Cumhuriyet Meclisi seçim ile ilgili düzenlemeler yasa ile belirlenmiştir. Cumhuriyet Meclisi seçimleri 5 yılda bir tekrarlanır, yenilenen meclis seçimlerinden sonra yeni meclis seçilinceye kadar eski meclisin yetkileri devam eder. Ara seçimler ise her yıl yapılır. Genel seçimlerin yapılmasına 1 yıl varsa ara seçime gidilemez. Ülkede olağanüstü bir durum mevcut olduğu durumlarda Cumhuriyet Meclisi'nin alacağı üçte iki çoğunluk ile seçimler 1 yıl ertelenebilir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet meclisi Anayasa madde 80'de belirtildiği gibi dokunulmazlığa sahiptir hiç kimse meclise hakarette bulunamaz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası 80. maddede geçtiği gibi Cumhuriyet Meclis Başkanlığı meclise bağlı bina ve eklentilerinde kolluk ve yönetim hizmetlerini yerine getirir, Cumhuriyet Meclisini korumak için Emniyet veya diğer kolluk görevlilerinden yeteri kadar personel görevlendirilir (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.79).

Cumhuriyet Meclisi toplantılarını meclis binasında kendi iç tüzüğünde belirtilen kurallara göre gerçekleştirir, Meclis Ekim ayının ilk iş günü başka bir çağrıya gerek olmadan kendiliğinden toplanır ve haziran ayına kadar çalışmalarına devam eder. Meclis üye tamsayısının yarısının bir fazlası (salt çoğunluğu) ile toplanır ve başka bir norm konulmamışsa yine toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir. Olağanüstü durumlarda Cumhuriyet Meclisi'ni; Cumhurbaşkanı, Cumhuriyet Meclis

Başkanı, Bakanlar Kurulu veya on kişiden az olmamak üzere milletvekilleri toplantıya çağrılabilir. Meclisteki görüşmeler tutanak dergisinde eksiksiz yayınlanır ve açıktır. Bazı oturumların gizli yapılması konusunda yetki Meclisin Genel Kuruluna bağlıdır. Genel Kurulca farklı bir karar alınmadığı müddetçe her şekilde cihaz ile yayın yapmak serbest bırakılmıştır (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.81).

Milletvekili seçilen kişiler görevlerine başlamak için mecliste yemin ederler (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.82).

Meclis Başkanı, Başkan Yardımcısı ile yeterli sayıda Kâtip üye ve idare amirleri milletvekilleri arasından seçilip Cumhuriyet Meclisi Başkanlık Divanı'nı oluştururlar. Divan Mecliste grubu olan partilerin oranlarına göre oluştururlar. Bir yasama döneminde iki defa Meclis Başkanlığı ve Başkan Yardımcılığı seçimleri yapılır. İlk dönemde seçilenlerin görev süresi 3 yıl ikinci dönemde seçilenlerin görev süresi ise 2 yıldır. Yeni seçilenler görevlerine başlayana kadar eskileri görevlerine devam eder. Meclis Başkanı ve yardımcılarının seçimleri gizli oylama şeklinde yapılır, ilk dört turda salt çoğunlukla adaylardan biri seçilemezse dördüncü turda en çok oy alan iki aday beşinci turda yarışır bu turda en çok oyu alan aday seçilmiş olur (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.83).

Milletvekilleri yasama dokunulmazlığı gereği mecliste kullandıkları oylardan söyledikleri sözlerden ve bunları meclis dışında açığa vurmaktan sorumlu değillerdir. Milletvekili seçimden önce veya sonra suç işleme şüphesi olması durumunda meclisin kararı olmadan tutuklanıp yargılanamaz fakat burada ölüm veya 5 yıl ve fazla hapis cezası ile cezalandırılacak bir suç ise bu istisnai bir durumdur. Milletvekili ile ilgili seçim öncesi veya seçim sonrası verilmiş bir ceza varsa infazı içinde bulunduğu yasama döneminin sonrasına bırakılır, kişinin milletvekili olduğu dönemde zaman aşımı işlemez (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.84).

Milletvekili seçilen bir kişinin milletvekilliği; ölüm, kesin hüküm giyme, yargı kararı ile kısıtlanması, milletvekilliğinden çekilmesi, milletvekili sıfatına ters düşen görevleri kabul etmesi, bir özrü olmadan veya izin almadan bir ay meclis çalışmalarına katılmaması durumunda Cumhuriyet Meclisi Genel kurulunun yapacağı oylama sonucunda düşer (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.85).

Cumhuriyet Meclisi salt çoğunluk ile milletvekili seçimlerini yenileyebilir. Altmış gün içerisinde Bakanlar Kurulunun oluşturulmaması durumunda Cumhurbaşkanı

Milletvekili seçimlerinin yenilenmesine karar verebilir. Bir yıl içerisinde Bakanlar kurulunun üç defa güvenoyu almaması veya güvensizlik oyu ile üç kez düşmesi durumunda Cumhurbaşkanı milletvekili seçimlerinin yenilenmesine karar verebilir (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.88).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, 89. Maddeye göre Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yasa ve karar önerme yetkisine sahiptirler.

Ülkenin yabancı ülkelerle veya uluslararası kuruluşlarla yapacağı antlaşmaları meclisin bir yasa ile onaylamayı uygun bulması gerekir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yasalarını değiştirecek her türlü uluslararası antlaşmaların onaylanmasını yine meclisin bir yasa ile uygun bulması gerekir. Uluslararası antlaşmalar belirtilen kurallar dahilinde yürürlüğe girmişse bunların Anayasaya aykırılık durumu ili ilgili Anayasa Mahkemesine başvurulamaz (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.90).

Cumhuriyet Meclisi savaş ilanına karar verir bunun yanında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti askerlerinin ülke dışında görev yapmasına ve yabancı askerlerin ülkede görev yapmalarına da karar verir. Ülkenin ansızın saldırıya uğraması durumunda Cumhuriyet Meclisi'nin toplanamamasından dolayı silahlı kuvvetlerini kullanma yetkisi Cumhurbaşkanı'na aittir. Cumhurbaşkanı aldığı bu kararı derhal Cumhuriyet Meclisinin onayına sunar. Meclis ilk toplantısında bu konu ile ilgili gerekli olan kararı alır (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.91).

Bütçenin hazırlanması, uygulanması yasa ile düzenlenir. Devletin ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri hariç kamu tüzel kişilerin harcamaları yıllık bütçe ile düzenlenir. Cumhuriyet Meclisine bütçe ile ilgili tasarı mali yılbaşından en az iki ay önce sunulur. Bütçe tasarısı Mecliste tartışıldığı sırada milletvekillerinin gider artırıcı veya azaltıcı öneride bulunmaları yasaktır. Meclisin onayladığı Bütçe Yasası'nı Cumhurbaşkanı on gün içerisinde imzalayarak Resmî gazetede yayımlar (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.92).

Cumhuriyet Meclisinde kabul edilen yasalar Cumhurbaşkanı'na gelir, Cumhurbaşkanı bu yasaları on beş gün içerisinde Resmî Gazete 'de yayımlar. Fakat yayımlanmasını anayasa ve yasalara göre uygun bulmazsa tekrar görüşülmek üzere Cumhuriyet Meclisi'ne geri gönderir. Yasaların yayımlanma süresi içinde Bakanlar Kurulu tarafından istenirse Cumhurbaşkanı halkoylamasına sunar. Halkoylaması sonucunda

yasalar halk tarafından kabul edilirse on gün içerisinde Resmî Gazete ’de yayımlanır (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.94).

Cumhuriyet Meclisi; Soru, Genel Görüşme, Meclis Araştırması, Meclis Soruşturması ve Güven Oylaması şeklindeki yetkileri ile Bilgi Edinme ve Denetleme yetkisini kullanır (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.96).

4.5.Yargı Teşkilatı:

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasasına göre yargıçlar bağımsızdır, Anayasa’ya, hukuka ve yasalara uymak şartı ile vicdanlarını dinleyerek karar verirler. Gerek birey olsun gerek merci olsun hiç kimse yargıçlara baskı kurup talimat veremez. Devam eden bir dava ile ilgili Cumhuriyet Meclisi’nde soru sorulamaz fikir beyan edilemez. Devletin tüm organları yargının verdiği kararlara uymak zorundadırlar (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.136).

Yargıçların görevlerini sağlıklı bir şekilde yapmaları için; kendileri istemedikleri müddetçe veya yasada belirtilen yaştan önce görevlerinden uzaklaştırılamazlar ve emekliye sevk edilemezler. Meslekleri ile bağdaşmayan hareketlerde bulunanlar, görevlerini sağlık problemlerinden dolayı yerine getiremeyenler, meslekten çıkarılmayı gerektiren suçüstü durumlarında ise meslekten çıkarılabilirler, bu durum ile ilgili kanunda istisnai durumlar mevcuttur. Yargıçlar görev yaparken söyledikleri söz ve eylemlerle ilgili kovuşturmaya tabi tutulamazlar (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.137).

Yargıçların emeklilik yaşları, Yüksek Mahkeme başkanı ile yargıçları için 65 yaşını bitirinceye kadar devam eder, bunlar dışında kalan yargıçlar için ise 60 yaşını bitirince emekliye ayrılırlar. Yargıçlar yaptıkları görevden dolayı kanunda belirtilenler dışında hiçbir genel ve özel işte görev alamazlar (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.138).

Mahkemeler verecekleri her türlü kararı gerekçeli olarak vermek zorundadırlar. Duruşmalar herkese açıktır fakat Anayasa 17. Madde 3. Fıkradaki haller saklıdır (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.139).

Yargı kolundaki iş ve işlemlerin düzenli ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi mesleğin korunması ile ilgili yargıçların en iyi şeklide yetişmesi için gerekli önlemleri alan kurul Yüksek Adliye Kurulu’dur. Kurul her sene takvim yılının sonunda yargıdaki

işlerin işleyişi ve yürütülmesi varsa aksaklıkları ile ilgili; Cumhurbaşkanı'nı, Cumhuriyet Meclisine ve Bakanlar Kurulu'na rapor verir gerektiğinde aksaklıkların önlenmesi için tavsiyelerde bulunabilir. Kurulun görevleri yetkileri ve çalışmaları ile ilgili düzenlemeler kanunda belirtilmiştir. Bir üyeyi Cumhurbaşkanı'nın, bir üyeyi Cumhuriyet Meclis Başkanı7nın, bir üyeyi Barolar Birliği'nin seçtiği kurulda, Yüksek Mahkeme başkan ve yargıçları ile Cumhuriyet Başsavcısı kurula üyedir. Cumhurbaşkanı'nın, Cumhuriyet Meclis Başkanı'nın ve Barolar Birliği'nin seçtiği üyelerin görev süresi üç yıldır süresi biten üye tekrar seçilme hakkına sahiptir (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.141).

Gerek Yüksek Mahkeme gerekse diğer mahkemeler verilen bir karara uymayan bir kişiyi karara uyana kadar en fazla on iki aya kadar hapsedebilir. (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.142).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bir Başkan ile yedi üyeden oluşan Yüksek Mahkeme, başkan olmadığı zamanlarda en kıdemli olan yargıç vekaleten başkanlığı yürütür. Anayasa Mahkemesi, Yüce Divan, Yargıtay ile Yüksek İdare Mahkemesi görevlerini yerine getiren Yüksek Mahkeme, Anayasa Mahkemesi görevini yerine getirirken Başkan ve dört üye ile Yargıtay veya Yüksek İdare Mahkemesi görevini yerine getirirken Başkan ve iki yargıç veya üç yargıç ile toplanır. Verilen kararlar kesindir (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.143).

Anayasa Mahkemesi; Cumhurbaşkanı'nı, Başbakan'ı ve bakanları Yüce Divan sıfatıyla yargılayabilir. Yüksek Mahkeme Yüce Divan yetkisini kullanırken savcılık görevini Başsavcı veya Başsavcı Yardımcısı yerine getirir (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.144).

Devlet organlarının kendi aralarında kuvvet ve yetki uyuşmazlığı ile itirazlar hakkında Anayasa Mahkemesi'ne başvurulabilir, başvuru sonucunda Anayasa Mahkemesi kesin karar vermek zorundadır (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.145).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Anayasa Mahkemesi'ne iptal davalarını; Cumhurbaşkanı, Cumhuriyet Meclisi'nde bulunan siyasi partiler, siyasal gruplar, sayıları en az dokuz kişi olan milletvekilleri, kendileri ile ilgili bir konu olmak şartı ile kurum ve kuruluşlar, sendikalar açabilirler. Yasayı, kararnameyi, tüzüğü, Cumhuriyet Meclisi İç Tüzüğü, Cumhuriyet Meclis'i kararı veya yönetmeliğin Anayasaya aykırı olmasından dolayı Anayasa Mahkemesi'ne direk iptal davası açılabilir. İptal için

Anayasa Mahkemesi'ne başvurulacak konunun Resmî Gazete 'te yayımlanmasının üzerinden doksan günün geçmemesi gerekir, doksan günlük süre aşıldığında Anayasa Mahkemesi'ne iptal davası açma hakkı düşer (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.147).

Anayasa Mahkemesi'nin kararları kesin olup gerekçesi ile açıklanır. Anayasa Mahkemesi'nin verdiği kararlar iptal kararı ise gerekçeli kararın Resmî Gazetede yayınlanmasından sonra iptal edilen yasa, kararname, yönetmelik, tüzük, meclis İç tüzüğü, meclis kararı yürürlükten kalkmış olur. Anayasa Mahkemesi gerekli görürse iptal kararının yürürlüğe girme tarihin ileri bir tarihe erteleyebilir, fakat bu tarih verilen hükmün Resmî Gazete 'de yayınlanmasından itibaren bir yıldan fazla olamaz. Anayasa Mahkemesi'nin verdiği iptal kararları geriye yürümez (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.150).

Yüksek Mahkeme'nin yetki alanı dışında kalan yargılama görevini alt mahkemeler ve ihtisas mahkemeleri yerine getirir. Alt Mahkemeler ve ihtisas mahkemelerinin görevleri, yetkileri, işleyişleri ve yargılama kuralları yasalar tarafından düzenlenmiştir (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.155).

Askeri mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yerine getirilen yargı ise askeri yargıdır (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.156).

Askeri kışlalarda askeri mahkemelerin verdiği kararların son inceleme yeri Askeri Yargıtay'dır (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.157).

Başsavcı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hukuk Dairesi'nde başkan olarak görev yapar, Daire bağımsız bir yapıya sahiptir. Başsavcı Yüksek Mahkeme yargıcı olarak atanabilecek kişiler arasından atanır. Yüksek Mahkeme yargıçları ile aynı koşul ve şartlara sahip olup bu şartlar altında görev yapar. Başsavcı görevinin son bulma şartları Yüksek mahkeme Yargıçları ile aynıdır. Başsavcı; devletin, Cumhurbaşkanı'nın, Başbakan'ının, Bakanlar Kurulu'nun, bakanların ve devlet organlarının hukuki danışmanı olarak görev yapar. Başsavcı kamu yararı gereği mahkemelerde dava açma yetkisine sahiptir. Başsavcı, hukuk ve Anayasa davalarında devlet taraf olduğunda devleti temsil etmekle görevlidir. Takvim yılının sonunda Başsavcı Hukuk Dairesi'nin işleyişi ve meydana gelen aksaklıklar ve nedenleri ile ilgili; Cumhurbaşkanı'na, Cumhuriyet Meclisi'ne ve Bakanlar Kurulu'na rapor sunup tavsiyelerde bulunabilir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Hukuk Dairesi'nin kurulması işlemleri, Başsavcı,

Başsavcı Yardımcısı, savcıların atanmaları, hakları, ödevleri, meslek ile ilgili ilerlemeleri, ödenekleri, disiplin kovuşturmaları ve disiplin cezalarının işleyişi mahkemelerin bağımsızlığı ve yargıçların güvenceleri gereği yasa ile belirlenmiştir (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.157).

4.6. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Güvenlik Teşkilatı:

Askeri anlamda güçlü olmak ülkeler için çok önemlidir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti savunma birimini Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı oluşturur. 1 Nisan 1955 tarihinde Kıbrıslı Rumlar tarafından kurulan EOKA adlı örgüt İngilizlere karşı yaptığı eylemlerini daha ileriki zamanlarda adada yaşayan Kıbrıslı Türklere yapmaya başlamıştır. EOKA tarafından yapılan saldırıları bertaraf etmek için Kıbrıslı Türkler tarafından; Volkan, Karaçete, 9 Eylül Cephesi, Kıbrıs Türk Mukavemet Birliği kurulmuştur. Türk Mukavemet (TMT) Teşkilatı 1 Ağustos 1958 yılında kurulmuştur. Aralık 1963 tarihine kadar faaliyetlerini gizli yapmış bu tarihten sonra gerek açık gerek gizli bir şekilde Rum saldırılarına karşı koymuştur. Türk Mukavemet Teşkilatı 20 Temmuz 1974 yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüştür. Rumlar 1967 tarihinde Kıbrıs'taki Tük köylerine saldırılar düzenlemiş bu saldırılara karşı Türk Mukavemet Teşkilatı direnişler göstererek köylerini savunmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Kıbrıs üzerindeki garantör hakkını kullanarak 1974 Temmuz ayında Kıbrıs'a Mutlu Barış Harekatı'nı düzenlemiş bu harekatta Mücahitler ile beraber çarpışıp başarıya ulaşmışlardır. Kıbrıs Barış Harekatı'nı takip eden yıllarda 13 Şubat 1975 tarihinde Kıbrıs Türk Federe Devleti (K.T.F.D) kurulmuştur. 1 Ağustos 1976 tarihinde eski birikimlerinin üzerine temellenmiş Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı kurulmuştur. 23 Kasım 1976 tarihinde Güvenlik Kuvvetleri Kuruluş, Görev ve Yetki Yasası Meclis tarafından çıkarılıp yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten sonra Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı teşkilatlanma işlemlerini hızlı bir şekilde sonuçlandırarak düzenli, çağdaş ordu kimliğine kavuşmuştur (https://mucahit.gov.ct.tr/,Erişim Tarihi:15.02.2022).

Güvenlik Kuvvetleri bünyesinde; Özel Kuvvet Komutanlığı, Eğitim Merkez Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Havacılık Birlik Komutanlığı ve Polis Genel Müdürlüğü bulunur.

Özel Kuvvetler Komutanlığı: Dünyada meydana gelen teknolojik gelişmelerle beraber iki askeri tarafın savaş meydanında karşı karşıya gelme şeklinde olan savaşlar günümüzde artık daha az meydana gelmektedir. Dünya üzerindeki ülkeler, meydana

gelen bu teknolojik gelişmeler paralelinde silahlı kuvvetlerinde yenilikler yapmışlardır. Güvenlik Kuvvetleri bünyesinde bu bağlamda Özel Kuvvet Komutanlığı kurulmuştur. Özel Kuvvetler Komutanlığı her zaman moral motivasyonu en üst seviyede, muharebe gücü yüksek kendisine yüklenen her türlü görevi layıkıyla yapan güç ve kararlığa sahiptir.

Eğitim Merkez Komutanlığı: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığına asker yetiştiren birliktir. 1974 yılında yapılan Mutlu Barış Harekâtı sırasında şehit olan Muhabere Kıdemli Üstçavuş Kadir Gülseren soyadı verilerek Gülseren Kışlası adını almıştır. İlk defa askere alınan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşlarının askeri anlamda eğitim aldığı yer olan Eğitim Merkez Komutanlığının vizyonu, Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) ruhunu kaybetmeden Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı'nın en iyi birliği olma yolunda ilerlemektedir. Mücahitler, Mustafa Kemal Atatürk'ün "Benden sonra beni benimsemek isteyenler, bu temel eksen üzerinde akıl ve bilimin öncülüğünü kabul ederlerse, manevi mirasçılarım olurlar." sözünü kendilerine bir yol gösterici olarak benimsemişlerdir. Bu amaçla Eğitim Merkez Komutanlığına yeni gelen acemi askerleri karşılamaktadırlar. Eğitim Merkez Komutanlığına gelen acemi askerler öncelikle doktorlar ve Rehberlik Danışma Merkezinde sağlık kontrollerinden geçtikten sonra kıyafetleri için ölçüler alınır. Böylelikle acemi askerler askerliğe hazır bir hale gelmenin temellerini atmış olurlar. Yemekhane ve koğuşlar modern bir şekilde donatılmıştır 5 yıldızlı otellerle yarışacak şekilde donanıma sahip olan Gülseren kışlasında her gece banyo yapma imkânı, tuvaletlerin temizliği, askerlerin çarşaflarının temiz olması dikkat edilen hususlardan biridir. Askerlere kışla içerisinde verilen; bilgisayar, internet, yabancı dil, berber, terzi, garsonluk ile ilgili kurslar askerlerin askerlik sonrası sivil hayatlarında hayatlarını daha iyi bir şekilde sürdürebilmek için meslek sahibi olmalarını sağlamaktadır. Gülseren kışlasında acemi eğitim süresi 5 haftadır. Bu süre sonunda eğitimlerini tamamlayan askerler yeni birliklerine yapılan törenlerle gönderilirler.

Eğitim Merkez Komutanlığına gelen askerlere yapılan işlemleri şu şekilde sıralanır:

Yeni askerliğe başlayacak kişilerin nizamiyeye gelmeleri

Merkez Komutanlığına bir düzen içerisinde gönderilmeleri

Sancak nöbetçisi tarafından eski tören kasetleri ve marşlarla karşılanma töreninin yapılması

Tek çift şeklinde numara verilip kayıtlar yapılıp ve bölüklere gönderilmesi

Bölük Astsubayı tarafından yeni gelen askerlerin kayıtlarının tamamlanması

Yeni gelen askerlerin boy ve kilolarının belirlenip kıyafetlerinin dağıtılması

Askeriyeye uygun bir şekilde tıraşlarının yapılması

Eğitimlerin bitmesi ile beraber askerlere eğlencelerin düzenlenmesi

Eğitimin birinci haftasında isteyen askerler izine çıkarlar izine çıkmayan askerlerin aileleri ise kışlaya gelip askerlerinin askerlik yaptıkları yerleri gezmek suretiyle askeri kışlayı tanıma imkanının bulurlar (mucahit.gov.ct.tr/, Erişim Tarihi:15.02.2022).

Sahil Güvenlik Komutanlığı: Üç tarafı denizlerle çevrili olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti denizlerde güçlü olmak ve vatanını korumak amacıyla Sahil Güvenlik Komutanlığı kurulmuştur. 24 saat buyunca denizlerde kesintisiz görev yapan Sahil Güvenlik Komutanlığı denizlerde can ve mal güvenliğini sağlamak, denizlerde oluşabilecek kaçak avlanmaların önüne geçmek, denizlerde meydana gelebilecek bütün kaçakçılığa engel olmak ayrıca denizlerin insan ve insan dışı faaliyetler tarafından kirlenmişinin önüme geçmektir. Sahil Güvenlik Komutanlığı modern ve daha güçlü bir yapıya sahip olmak için kendisine verilen görevlerle hedefine ulaşmak için var gücüyle çalışmaktadır. (mucahit.gov.ct.tr/ , Erişim Tarihi:15.02.2015).

Havacılık Birlik Komutanlığı: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kara sınırları, hava sahası, kara suları ile uluslararası hava ve deniz sahasını korumak amacıyla kurulmuş bir komutanlıktır. Belirtilen sınırlarda arama kurtarma ve havadan sıhhi tahliye görevleri başta olmak üzere diğer görevleri en kısa zamanda yerine getirebilecek güce ve birikime haiz bir birliktir. Havacılık Birlik Komutanlığı verilecek görevleri yerine getirecek helikopter gibi araç ve eğitilmiş personeli bünyesinde bulundurmaktadır. Helikopterler, tam oto pilot sistemi özelliğine sahip, aletle uçuş ve gece uçabilecek donanımı bulunan, en kötü şartlarda kendisine verilen arama kurtarma görevlerini yapabilecek standartlara sahiptir (https://mucahit.gov.ct.tr/,Erişim Tarihi:15.02.2022).

Polis Genel Müdürlüğü: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde güvenliği sağlamakla yükümlü olan kurumlardan biri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Polis Genel Müdürlüğüdür. Polis Genel Müdürlüğü; anayasaya bağlı, demokratik, laik, sosyal ve hukuk devlet ilkeleri bağlamında insan haklarına saygılı, hukukun üstünlüğüne bağlı vatandaşları arasında bir ayrım yapmadan, vatandaşların ve bireylerin temel hak ve

özgürlüklerinin bekçisi olan, vatandaşlar ile bütünleşip, bireylere huzur ve güven veren bir kurum olmayı amaçlamış ve bu amaç doğrultusunda görevlerini yerine getirmeyi misyon edinmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Polis Genel Müdürlüğü'nün vizyonuna baktığımızda, Dünya üzerinde güvenlik ile ilgili gelişmeleri yakından inceleyerek, toplumun her zaman gelişmekte olan ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir yapı ve donanıma sahip, insan haklarına ve özgürlüklerine saygı gösteren her zaman yüksek verimle çalışan personel yetiştirmek, gerek ülke içinde gerek ülke dışındaki kurumlarla, halkla işbirliği kurmak bu anlamda dünyadaki gelişmelere verilebilecek en yüksek katkıyı sağlamayı kendisine vizyon edinmiştir (polis.gov.ct.tr/, Erişim Tarihi:14.02.2022).

Kıbrıs Osmanlı Devleti yönetiminde iken Osmanlı Devleti'nde uygulanan Zabıta Teşkilatı, Kıbrıs adasında da uygulanmıştır. 3 kıtada hüküm süren Osmanlı Devleti adalet ve insan hakları konusuna çok önem vermiştir. Osmanlı Devleti döneminin ilk başlarında Kıbrıs adasında güvenliği korumak askeriyenin görevi idi bu görevi subaşının emrinde görev yapan yeniçeriler yerine getiriyorlardı. 1826 tarihinde 2. Mahmut tarafından yeniçeriler ortadan kaldırıldı. Aradan geçen zamanla birlikte 16 Şubat 1946 tarihinde Türkiye topraklarında Zaptiye Müşirliği kuruldu. Bu kuruma benzer bir kurum Kıbrıs adası Osmanlı Devleti idaresine geçtikten sonra Osmanlı Devleti tarafından kurulmuştur. 1571 yılı ile beraber Osmanlı Devleti topraklarından Kıbrıs adasına iskân için gelen insanların iskân edilmelerini sağlayan kadılara zabıta çavuşları yardımcı olmuşlardır. Kıbrıs adasında ilk başlarda halk zaptiyelik yapardı. Bu görevi yerine getirirken halk kendi arasında bir sıra oluşturup bu görevi sıra ile yapıyorlardı. Zaptiyeler; kasabalarda, köylerde görev yapıp ayrıcı devriye atarlardı. Osmanlı Devleti zamanında Kıbrıs adasında zaptiye görevini yapanlar Türklerden seçiliyordu. O dönemde Osmanlı Devleti dönemindeki Türkiye topraklarında insanlar Kıbrıs adasına kalıcı olarak gidip zaptiye görevini yerine getirmişlerdir. Osmanlı Devleti döneminde Kıbrıs adasında görev yapan zaptiyelerin bilgileri günümüz polisliği gibi değildi. Zaptiye olmak için okuma, yazma bilmeye gerek yoktu. Zaptiyelerin yaptığı görevlere karşılık aldığı maaşı Osmanlı Devleti Kıbrıs bütçesinden karşılıyordu. Köylere görev için zaptiyeler giderdi, bu görevler esnasında köylüler tarafından kendilerinin ve atlarının ihtiyaçları giderilirdi (polis.gov.ct.tr/, Erişim Tarihi:14.02.2022)

Osmanlı Devleti'ne zayıflamasından sonra Kıbrıs adasının hakimiyeti Birleşik Krallık'a geçti, İngiliz idaresi Kıbrıs adasında 1878'de başlayıp 1960 yılına kadar devam etmiştir. İngilizler Kıbrıs adasında güvenlik ile ilgili birimlere daha fazla önem vermişlerdir. Bu önem diğer dünya ülkeleri tarafından biliniyordu. İngiliz himayesinde bulunan Kıbrıs adasında güvenlik ile ilgili sorunlar İngilizlerin kolonilerine göre çok azdı bunun nedeni ise daha önce Osmanlı Devleti zamanında kurumları ile verimli uygulanan bir güvenlik sisteminin olmasıdır. Bu dönemde halktan alınamayan vergilerin alınmasında, gümrük harçlarının alınmasında zaptiyeler görev alırlardı. İngilizler Kıbrıs adasını aldıktan sonra iki ay gibi kısa bir süre içerisinde İngilizcesi Cyprus Military Police olan Türkçe karşılığı ise Kıbrıs Askeri Polisi olan bir Polis Teşkilatı kurdular. Bu kurum silah eğitim gibi yönleri ile asker niteliği taşıyordu. Yeni kurulan Polis Teşkilatının ana gücünü Osmanlı Devleti döneminden kalan zaptiyeler oluşturuyordu (polis.gov.ct.tr/, Erişim Tarihi:14.02.2022).

İngilizler 82 yıl boyunca Kıbrıs adasında hüküm sürdüler. İngilizlerden sonra 1960 yılından 1963 yılına kadar Kıbrıs Cumhuriyeti dönemi başladı. Londra ve Zürih Antlaşmaları ile Kıbrıs adasındaki Polis Teşkilatı ikiye ayrılarak Polis ve Jandarma şeklinde iki ayrı isim aldı. Kentlerde güvenlik ve asayişi polis teşkilatı korurken köylerde ise bu görevi jandarma teşkilatı yerine getiriyordu. Cumhuriyet Anayasası'na göre Polis veya Jandarma Teşkilatının başkomutanını Türk olması halinde yardımcısının Rum olması gerekir eğer başkomutan Rumlardan olursa yardımcısı Türk oluyordu. Anayasaya göre polislerin sayısı 1158 kişi jandarma teşkilatında görev yapan personel sayısı ise 842 olarak belirlenmiş olup toplamda 2000 kişilik bir güvenlik sistemi öngörülmüştü. 2000 kişilik polis ve jandarma kadrosunun içerisinde 702 kişi olmak üzere oran olarak %35'lik kesim Türklerden oluşuyordu. 1960-1963 yılları arasında anayasada itfaiyenin de kurulacağı belirtilmiştir. Kıbrıslı Rumlar aralık 1963 yılında Kıbrıs adasını Yunanistan'a bağlama girişiminden sonra ilişkiler kopmuş bu dönemde polis ve jandarmanın elindeki silah, araç, gereç ve teçhizatın önemli bir kısmı Rumların eline geçmiştir. Türk polisinin elinde çok az bir miktarda araç ve malzeme kalmış olmasına rağmen bunlar çok iyi bir şekilde değerlendirilmiştir (www.polis.gov.ct.tr/,Erişim Tarihi:15.02.2022).

Türkiye Cumhuriyeti 1963 yılından itibaren Kıbrıs adasındaki Türk Polis Teşkilatına gerekli yardımları yapmış bu sayede Kıbrıs Türk Polisi daha fazla güçlenmiştir. 1974

yılında Türkiye tarafından düzenlenen Barış Harekatının amacına ulaşmasından sonra Kıbrıs Türk polisinin ihtiyacı olan araç ihtiyacı tam olmasa da giderildi. Kıbrıs'ta Rumlara karşı ülkelerini koruyan mücahitlerin yanında Kıbrıs Türk polisi kahramanca savaşmıştır. 1955 tarihinde 1974 Kıbrıs Barış Harekatının olduğu tarihe kadar Kıbrıs polisi şehitler vermiş bu şehitlerin sayısı 40'ı aşmıştır. Kıbrıs adasında Rumlar ile Türkler arasında çatışmaların başlaması ile polis ve jandarma içerisindeki Türkler ve Merkez Cezaevinde görevli Türk personeller Rumlardan ayrılıp 30 Haziran 1964 tarihinde bugünkü Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti polis örgütünün temellerini atmışlardır. 1970 yılına gelinceye kadar Polisler kazalarda görev yaparlardı. Görev yaparken sancaktarın emrinde çalışırlardı. Sancaktarların bağlı olduğu birim ise Lefkoşa'daki bayraktarlıktır. Polisler o zamanlarda Rumlara karşı cephede Mücahitlerin yanında savaşmış, bazıları bölge radyolarında görevler üstlenmişlerdir. Polis Genel Müdürlüğü makamı, 1970 yılında kuruldu başkanlığına Mehmet Refik Bey getirildi. Lefkoşe ilçesinde o yıllarda polis okulu açıldı. Bu okuldan mezun olan genç polisler polis teşkilatının bünyesine girmişlerdir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde acil telefonlar şunlardır:

Polis İmdat: 155

Narkotik:156

Yangın İhbar:199

Orman Yangın:177

Acil Sağlık:112

Sivil Savunma:101

Sahil Güvenlik:158 (polis.gov.ct.tr/, Erişim Tarihi:15.02.2022).

5. KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE GÜNCEL SORUNLAR VE YANSIMALARI

Okullarda görev yapan hademelere yapılan baskılar ve toplu sözleşmede kazanılan haklarının verilmemesinden dolayı yedi okulda daha önce greve başlayan Kamu İşçileri Sendikası (Kamu-İş) 11.10.2022 tarihinden itibaren Alasya İlkokulu ve Polat Paşa İlkokulunda da greve başladığını duyurdu. Kamu-İş Sendikası Başkanı Ahmet

Serdaroğlu TAK' a verdiği röportajda, bakanlığın taleplerini dikkate almadığını ve adeta çözüm olarak çözümsüzlüğü kendilerine sunduklarını belirterek önümüzdeki cuma gününe kadar bir çözüm bulunmazsa grevi daha da genişleteceklerini belirtmiştir (haberkibris.com/, Erişim Tarihi: 11.10.2022).

5 Ekim Dünya Öğretmenler Günü vesilesiyle Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası (KTÖS) tüm öğretmenlerin Dünya Öğretmenler Gününü kutladı. KTÖS yetkilileri gün dolayısıyla yaptıkları açıklamalarda, demokratik eğitim, herkesin nitelikli eşit, ulaşılabilir, ücretsiz eğitim almak, öğretmenleri uluslararası platformlarda birlik, beraberlik ve dayanışma içerisinde bulundurmak için çalışmalarına devam edeceklerini belirttiler (yeniduzen.com/, Erişim Tarihi:05.10.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 2022-2023 eğitim-öğretim yılında İlköğretim Dairesine bağlı olarak 111 adet kamu ve 16 adet özel okul olmak üzere toplam 127 adet okul bulunmaktadır. Bu okullarda 25 bin civarı öğrenci eğitimlerine devam etmektedir. Genel Ortaöğretim Dairesi bünyesinde 37 adet kamuya bağlı, 12 adet ise özel okul faaliyetlerine devam etmektedir. Bu 49 okulda 23 bin civarında öğrenci eğitimlerine devam etmektedir. 2022-23 eğitim ve öğretim yılı İlköğretime bağlı okullarda 13.09.2022 tarihinde, Genel Ortaöğretim Dairesine bağlı okullarda ise 14.09.2022 tarihinde başlayacaktır. Yarıyıl tatili 1 Şubat 2023 tarihinde başlayacak ve 15 Şubat 2023 tarihinde sona erecektir. 16 Haziran 2023 tarihinde 2022-2023 eğitimve öğretim yılı sona erecektir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 28 Ocak 2023 tarihinde kolejlere giriş sınavlarının 1. basamağı yapılacak 10 Haziran 2023 tarihinde ise ikinci basamak sınavları yapılacaktır. Bülent Ecevit Fen Lisesi ve 20 Temmuz Fen Lisesi'ne girmek isteyen öğrenciler için 24.06.2023 tarihinde giriş sınavları yapılacaktır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 2022-2023 eğitim-öğretim yılında 5800'e yakın öğretmen çalışmaktadır (gundemkibris.com/ , ErişimTarihi:15.10.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti meclisinin gündemine aldığı Öğretmenler Yasası Değişiklik Önerisi meclisteki oyların çoğunluğu ile ivedilikle kabul edildi. Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası (KTÖS) Genel Sekreteri Burak Maviş, Kıbrıs Postasına yaptığı açıklamada öğretmenlerin kendi çalışma şartlarını kötüleştirmek isteyenlere karşı durmaya devam edeceklerini belirtti. Maviş Milli Eğitim Bakanı Nazım Çavuşoğlu'nun, "Bugüne kadar ben yaptım oldu." şeklinde antidemokratik, bilimsellikten uzak bir tavır sergilendiğini; yapılacak bu değişikliklerin okuldaki

eğitimin kalitesine, okulların bilgi kapasitesine katkı sunmadığını söyledi. Maviş, Milli Eğitim Bakanının gösterilen tepkilere karşı gözlerini kapattığını öğretmenlerin tepkilerini görmezden geldiğini, tepki olarak fikirlerini söyleyen öğretmenlerden 22 tanesine dava açıldığını belirterek tüm bu iddiaların doğru olmadığını söyledi. Maviş, Atatürk Orman Akademisi (AÖA) ile ilgili tasarının 6 Mayıs tarihinden itibaren üniversite öğretim üyeleri tarafından bir tasarı hazırlanmış olmasına rağmen ilgili bakanlık tarafından bugüne kadar teknik kurulun gündemine alınmadığını söyledi, tasarının sürekli eğitim merkezin kurulup eğitim programları için ve öğretmenlerin yetiştirmesini sağlayan sistem için olumlu katkı sağlayacağını söyledi. Tasarının akademik alandaki ilerlemede yaşanan sıkıntıları da gidereceğini, eğitimdeki idari yapının organizasyonuna katkı sağlayacağını, öğretim elemanı sayısını artıracağı için daha fazla öğretmen adayının yetiştirileceğini belirtti. Öğretmenler (Değişiklik) Yasa Tasarısını eleştiren Maviş tasarının öğretmenlik mesleğinin itibarını zedelediğini, Kıbrıslı Türk kimliği ile beraber, kültürü, varlığının sebebi olan Atatürk Öğretmen Akademisi'nin misyonuna ket vurduğunu ve hafife indirgeyeceğini belirti. Tasarıda bilimsel bir çalışma yapılmadan öğretmenlerin çalışma saatlerinin artırılmak istendiği öğretmenin çalışma saatlerinin sadece sınıf içindeki sürenin olmadığı, derse hazırlık, okula gidiş geliş süreleri, veli görüşmeleri gibi 24 saat olduğunun gözden kaçırıldığının bilinmesi gerektiğini belirtti. Sendika başkanı Burak Maviş Milli Eğitim Bakanının samimi olmadığını eğer samimi ise tasarının geri çekilmesi gerektiğini arka planda Ar-Ge çalışmasını yapıp konuyu referanduma sunması gerektiğini ayrıca Eğitim Şurasının toplanması ile konuyu etraflıca tartışabileceklerini ifade etti (kibrispostasi.com/, Erişim Tarihi:15.10.2022).

Eğitimde sıkıntılar olduğunu savunan Kamu İşçileri Sendikası, Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası ve Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretmenler Sendikaları Millî Eğitim Bakanlığı önünde toplanarak protestolarda bulundular. Sendikalar, öğretmenleri ilgilendiren kanunlar çıkartılırken öğretmenlere danışılmadığını ayrıca okulda çalışan personellerin mevcut haklarının ellerinden alınmak istendiği eğitimde yeteri kadar denetimin olmadığını ifade ettiler. Bakanlık önünde açıklama yapan sendikalara destek vermek için Kamu-İş'e bağlı okullarda hademe olarak çalışan üyelerde bakanlık önüne gelip destekte bulundular. Okullarda örgütlü olarak bulunan 3 sendika öğretmenlik mesleğinin itibarını düşüren, çalışanların düşük ücret ile ve güvence olmadan çalıştırılmasına sessiz kaldıkları için Millî Eğitim Bakanlığını

eleştirmişlerdir. Kamu-İş Genel Başkanı Ahmet Serdaroğlu, yasalara herkesin uyması gerektiğini belirterek yöneticilerin yasalara göre kurumların iş ve işlemlerini yerine getirmeleri gerektiğini fakat yöneticiler yasaların gerekliliğini yerine getirmediği için Polis, öğrenci ve öğretmenlerin mağduriyet yaşadıkları şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Hademelerin daha önce başlattıkları iş eylemleri sonucunda hükümet tarafından sıkıntıları dikkate alınmış, olumlu adımlar atılmış olmasına rağmen Milli Eğitim Bakanı Nazım Çavuşoğlu'nun hademelerin bağlı olduğu taşeron şirket ile anlaşarak eylemde olan hademelerin sorunlarını çözmek yerine, onların yerine yeni işçiler almıştır. Yeni işe alımların acele bir şekilde yapıldığı için kişilerin yeterli gerekliliğe sahip olup olmadıklarını gösteren belgelere bile bakılmadığını bu konu ile ilgili Millî Eğitim Bakanlığı ile şirket yetkililerinin birbirlerini suçladığı belirtilmiştir. KTOEÖS Başkanı Ozan Elmalı, eğitim alanında sorunların çözülemediğini okullarda emek veren insanların emeklerinin sömürüldüğünü, yaklaşık 3 aydır devam eden eylemlerden dolayı okullarda çalışacak personel bulunamadığı için hijyen ve sağlık gibi alanlarda sıkıntıların yaşandığını söylemiştir. Okullarda öğretmen sayısının azlığı, fiziki yer sıkıntılarının olması, temizlik malzemelerinin yetersiz olması okullarda sıkıntıların dahada büyümesine katkı sunmaktadır (starkibris.net, Erişim Tarihi:01.11.2022).

Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretmenler sendikası (KTOEÖS) ve Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası (KTÖS) Kuzey Kıbrıs Millî Eğitim Bakanlığı önünde 26.07.2022 tarihinde basım açıklaması yaparak Millî Eğitim Bakanlığının eğitimin asıl sorunları ile ilgilenmediği okulların kapasitelerinin artırılması ile ilgili bir amaç ve çalışmalarının olmadığını belirtiler. Atatürk Öğretmen Akademisinin kapatılmasına izin vermeyeceklerini açtıkları bir pankartla dile getiren sendika üyeleri, yapılan harcamalara rağmen sorunların çözümsüz kaldığını belirterek buna örnek olarak Cumhuriyet Lisesinin tadilat çalışmaları örnek verilmiştir. Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretmenler sendikası (KTOEÖS) ve Kıbrıs Türk Öğretmenler sendikası (KTÖS), ülkede okul yapımına, müdür, müdür muavini, öğretmen ihtiyacının fazla olduğunu bu kadroların eğitimin kalitesinin artırılması için doldurulması gerektiğini, okullarda sınıf mevcutlarının 40'ı aştığını, okullarımızda bilgisayar, laptop, akıllı tahta gibi ihtiyaçların bulunduğu hatta artık bir temel ihtiyaç şeklinde kendini gösteren internetin okullarımızın %30'unda olmadığını belirti. Ortak açıklamada, bütçeden eğitim için ayrılan miktarın artırılması, eğitim alanında çalışan personellerin koşullarının

iyileştirilmesinin istendiği ayrıca öğretmenleri mesleki uzmanlıklarına güvenilip saygı gösterilmesi konularına değinildi (kibrisgenctv.com/ ,Erişim Tarihi:17.10.2022).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakan Yardımcısı Yavuz Selim Kıran, yaptığı açıklamada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni yükseköğretim adası yapıp bu alanda adayı bir marka haline getirmeyi düşündüklerini belirti. Kıran, TBMM'nin yaptığı son toplantıda Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında Kültürel İş birliği Protokolünün yanı sıra Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesinin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde eğitim-araştırma yerleşkesinin kurulması ile ilgili verilen kanun tekliflerinin kabul edildiği belirtildi. TBMM Dışişleri Komisyonu'nda Dışişleri Bakan Yardımcısı milletvekillerini bilgilendirirken Türkiye'nin Kuzeye Kıbrıs Türk Cumhuriyetini egemen ve özgür bir devlet olması için destek vermeye devam edeceklerini söyledi. Kıran, uluslararası standart kitap numarasının (ISBN) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yayımlanan kitaplarda bulunmadığını belirterek bu sorunun çözümü için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yayımlanan kitaplara Türkiye'de ISBN verilmesi için çalışma başlatacaklarını, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı bünyesinde bulunan kitaplar Kuzey Kıbrıs Milli Kütüphanesinde ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki diğer kütüphanelerde dağıtacaklarını belirti. Ülkemizin tiyatro, opera, bale vb. alanlarda elde ettiğimiz tecrübeleri Kıbrıs'la paylaşacaklarını, Devlet Tiyatrosu yapım çalışmaları, Atatürk Kültür Merkezinin tadilat çalışmaları, belediyelerin uhdesinde bulunan kültür merkezleri, halk kütüphaneleri ile müzeler ile ilgili çalışmalara destek konusunda her daim Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yanında olduklarını bundan sonrada olmaya devam edeceklerini belirtti. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı bünyesinde görev yapan çalışanlara mesleki gelişimlerine destek amacıyla eğitim düzenleyeceklerini, Kıbrıs dışındaki diğer ülkelere Türkiye tarafından düzenlenecek olan sanat ve kültür ile ilgili çalışmalarda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinden katılımların sağlanması için çalışmalarının olacağını belirtti. Türkiye ile beraber uluslararası etkinlikleri katılacak olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin böylelikle kendisine karşı uygulanan uluslararası izolasyonun veya dışlanmışlığında önüne geçileceği belirtildi. Türkiye Dışişleri Bakan Yardımcısı Yavuz Selim Kıran, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki amaçlarından biride ülkeyi yüksek öğretimde ileri götürüp bir marka değer haline getirmek olduğunu belirti. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde üniversite sayılarını incelediğimizde toplamda 22 üniversite bulunmaktadır. Türkiye'de faaliyet gösteren

Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi adada bulunan kampüsleri ile faaliyet göstermektedirler. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren üniversitelerde eğitim gören öğrenci sayısı 108 binden fazladır, 2022-2023 eğitim öğretim yılında 144 ülkeden 45 bin civarında yabancı öğrenci tercihlerinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti üniversitelerini tercih etmişlerdir. 15.06.2020 tarihinde Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi arasında yapılan protokol ile Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Kıbrıs'ta bulunan Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesinin devrini alarak Kıbrıs'ta eğitim alanında dahada etkin bir duruma geldi. Devir işlemleri ile beraber 700 öğrenci ile eğitime başlanılmıştır. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesinde personel olarak görev yapanların Kıbrıs'taki biriminde sözleşmeli olarak görev alacaklar bu görev süresince aylıklı izinli statüsünde olacaklardır. Üniversitenin Kıbrıs yerleşkesinde görev alacak personelin izin işlemleri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Çalışma Bakanlığı tarafından yerine getirilecektir. Türkiye'den üniversitenin Kıbrıs'taki bölümlerini kazanan öğrenciler Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı (YKS) ile belirlenecek, mezuniyet hakkı kazanan öğrencilere Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Kıbrıs Akademik Birimi diploması verilecektir (aa.com.tr/, Erişim Tarihi:17.10.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren Kıbrıs Türk Hemşireler Sendikası üyelerinin bilgi ve mesleki gelişimlerini geliştirmek amacıyla eğitim düzenledi. Eğitimde Temel Yaşam Desteği ve Yeni Doğan Farkındalık Eğitimi konularında bilgiler verildi. Sendika başkanı olarak görev yapan Ali Özgöçmen açıklama yaparak yapılan bu eğitimin Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi ile gerçekleştirildiğini buradaki asıl amacın hemşire ve ebelerin bilgi birikimlerini artırarak dolayısıyla halka daha doğru ve daha hızlı hizmet vermeyi sağlamak olduğunu belirti. Sendika başkanı Ali Özgöçmen, öğretim görevlisi Nurcan Bilgiç, uzman hemşire Elif İlkan ve Kadir Çekiç'e emeklerinden dolayı teşekkür etti (kibrisgenctv.com/kibris/, Erişim Tarihi:15.10.2022).

Belediye Emekçileri Sendikası (BES) ve Devrimci İşçi Sendikaları Federasyonu (Dev-İş) Lapta, Yenierenköy, Büyükkonuk Belediyelerinde çalışanların maaşlarının ödenmemesinden dolayı eylem yapacağını duyurmuştu fakat yetkililerle yapılan görüşmelerde çalışanların maaşlarının ödeneceğinin belirtilmesinden sonra yapılacak

olan eylemlerin durdurulması kararı verilmiştir. Türk Ajansı Kıbrıs'a (TAK) konuşan Belediye Emekçileri Sendikası Başkanı Mustafa Yalınkaya devletin gün içerisinde ismi geçen belediyelerdeki çalışanların ücretlerinin yatıracağını belirtmiş bundan dolayı eylemin ertelendiğini söylemiştir. Mustafa Yalınkaya katkı payı ödemesi ile ilgili sıkıntıların 28 belediyenin de sıkıntısı olduğunu, devlet yetkilileri ile yapılan görüşmelerde katkı payı farklarının hafta içerisinde ödeneceği belirtilmiştir (Starkibris.net, Erişim Tarihi: 12.10.2022,

23.01.2022 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yapılan erken genel seçim sonuçlarına göre %5 barajını aşarak meclise girmeye hak kazanan siyasi partiler ve oy oranları: Ulusal Birlik Partisi (UBP) %39,54, Cumhuriyetçi Türk Partisi ('CTP) %32,4, Demokrat Parti (DP) %7,41, Halkın Partisi (HP) %6,68, Yeniden Doğuş Partisi (YDP) 6,39 şeklindedir (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti- Yüksek Seçim Kurulu (ysk.mahkemeler.net/, Erişim Tarihi: 12.10.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 23 Ocak 2022 tarihinde yapılan erken genel seçimden sonra Cumhurbaşkanı Ersin Tatar hükümeti kurma görevini en çok oy alan Ulusal Birlik Partisi Genel Başkanı Faiz Sucuoğlu'na verdi. Faiz Sucuoğlu Başbakanlığında UBP-DP ve YDP katılımıyla oluşturulan kabine Cumhurbaşkanına sunuldu. Cumhurbaşkanının 21 Şubat 2022 tarihinde kabineyi onaylamasından sonra Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 38. hükümeti kurulmuş oldu. Faiz Sucuoğlu'nun Başbakan olduğu Ulusal Birlik Partisi (UBP), Demokrat Parti (DP), Yeniden Doğuş Partisi (YDP) tarafından oluşturulan koalisyon hükümetinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olarak görev yapan Oğuzhan Hatipoğlu 09.03.2022 tarihinde görevinden istifa ettiğini açıkladı. Boşalan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na, Dışişleri Bakanı Hasan Taçoy, Dışişleri Bakanlığına ise Tahsin Ertuğruloğlu getirildi. Başbakan Faiz Sucuoğlu yapılan kabine değişikliklerini Cumhurbaşkanı Ersin Tatar'a sundu Cumhurbaşkanının onaylamasıyla birlikte yeni bakanlar resmen görevlerine başlamış oldular. 19 Nisan 2022 tarihinde Başbakan Faiz Sucuoğlu Bakanlar Kurulunda değişiklikte bulunmuştur. Maliye Bakanı Sunat Altun'u bakanlıktan almak istemiş fakat Cumhurbaşkanı Ersin Tatar'ın bunu kabul etmemesi üzerine Başbakan Sucuoğlu hükümetin istifa ettiğini açıklamış. Cumhurbaşkanı Başbakan ile yaptığı görüşme sonucunda hükümetin istifasını kabul etmiştir. Cumhurbaşkanı Tatar hükümet kurma görevini yapılan görümeler sonucunda tekrardan Faiz Sucuoğlu'na

vermiştir. Ulusal Birlik Partisi (UBP), Demokrat Parti (DP) ve Yeniden Doğuş Partisi'nin (YDP) katılmasıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 39. hükümeti kuruldu. 30 Nisan 2022 tarihinde Başbakan Faiz Sucuoğlu, Ulusal Birlik Partisi (UBP), Demokrat Parti (DP) ve Yeniden Doğuş Partisi (YDP) tarafından kurulan 39. hükümetin istifasını Cumhurbaşkanı Ersin Tatar'a sundu. Cumhurbaşkanı Ersin Tatar siyasi partiler ile yaptığı görüşmelerde erken seçime gitmeyeceğini bu meclisin içerisinden bir milletvekiline hükümeti kurma görevini vereceğini belirtti. Cumhurbaşkanı Ersin Tatar 40. hükümeti kurma görevini UBP Girne Milletvekili ve İçişleri Bakanı Ünal Üstel'e verdi. Ünal Üstel, kabinesini oluşturarak Cumhurbaşkanı Ersin Tatar'a sundu, Cumhurbaşkanının hükümeti onaylaması ile beraber Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 40. hükümeti 12 Mayıs 2022 tarihinde kurulmuş oldu (aa.com.tr, Erişim Tarihi: 13.10.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Maliye Bakanlığına bağlı olarak hizmet veren Kıbrıs Türk Elektrik Kurumunun (KIBTEK) Başbakanlığa bağlanmasından sonra Maliye Bakanı Sunat Altun istifa etti. Altun'un istifasını kabul eden Başbakan Ünal Üstel yerine yine Ulusal Birlik Partisi (UBP) Milletvekili Alişan Şan'ı atadı. Konu ile ilgili açıklama yapan Başbakan Ünal Üstel; Sunat Altun'a hizmetlerinden dolayı teşekkür ederek sayın Altun'un partilerinin milletvekili olduğu ve görevine orda devam edeceğini belirtti (aa.com.tr, Erişim Tarihi:14.10.2022).

Yeniden Doğuş Partisi Genel Başkanı ve Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanı Erhan Arıklı daha önce takvimleştirdiğimiz hükümet programı ile ilgili olarak koalisyonun diğer üç ortağı ile bir görüşme için talepte bulunacaklarını belirtti. Yeniden Doğuş Partisinin Güzelyurt ilçe yönetimi tarafından organize edilen toplantıya katılan Erhan Arıklı: Biz hükümet ortağı olarak göreve gelirken takvime bağlanmış programa uymak şartı ile geldik. Şimdi aradan belli bir zaman geçti, bu geçen süre zarfında halka verdiğimiz vaatleri yerine getirebildik mi bu konuları masada konuşmak istediklerini belirtti. Erhan Arıklı, bundan sonra icraat zamanı olduğu dolayısıyla meydana gelebilecek başarı ya da başarısızlık durumlarının Ünal Üstel tarafından kurulan hükümete ait olduğunu belirterek ülkeye faydalı olamayacağımızı anladığımız anda hükümetten çekilebileceklerini söyledi (kibrisgenctv.com, Erişim Tarihi: 14.10.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 25 Aralık 2022 tarihinde yerel seçimler yapılacak, Cumhuriyetçi Türk Partisi ile Ulusal Birlik Partisi adaylarını açıkladı diğer

partiler aday açıklama çalışmalarına devam ediyorlar. Hükümeti temsil eden partilerin yerel seçimler de ittifak yapacakları konuşulurken bu konu ile ilgili henüz somut bir adım atılmamıştır. Ulusal Birlik Partisi adaylarını açıklamasına rağmen hükümetin diğer ortaklarının adayları henüz netleşmedi. Demokrat Parti Milletvekili Hasan Tosunoğlu hükümet ortağımız olan Ulusal Birlik Partisinin adayını açıkladığı için hükümet ortaklarının yerelde ittifak yapmalarının zor olduğu belirtmiştir. Yeniden Doğuş Partisi Genel Sekreteri Talip Atalay yaptığı açıklamada parti merkez yönetim kurulunun yerel seçimlerde aday belirlemek ve hükümette bulunan diğer partilerle ittifak görüşmeleri yapmak yönünde karar aldıklarını, resmi olarak yapılacak görüşmelerin daha başlamadığını bildirdi. Halkın Partisinden yapılan açıklamada bazı bölgelerden aday çıkartacaklarını bazı bölgelerde ise bağımsız adayların destekleneceği belirtildi. Toplumcu Demokrasi Partisi başkent Lefkoşe'de kendi adayları ile seçime girmelerinin kesin olduğunu, Girne'de bağımsız olarak seçime girecek olan Zeki Çekler'i destekleyeceklerini, bunlar dışında kalan yerlerde mevcutta Cumhuriyetçi Türk Partisinden belediye başkan görevini yürütenler arasından tekrar aday olacakların destekleneceği belirtildi. Cumhuriyetçi Türk Partisi genel sekreterlik görevini yürüten Asım Akansoy yerel seçim için çalışmalarına çok önceden, yaklaşık 1 yıl önce başladıklarını yakın zamanda da İskele belediye başkan adayını açıklayacaklarını belirtmiştir. Ulusal Birlik Partisinde Genel Sekreterlik görevini yürüten Oğuzhan Hasipoğlu şu ana kadar 7 bölgemizde adaylarını belirlediklerini, ekim ayı bitmeden diğer bölgelerde de adaylarının belirleme çalışmalarının sonuçlanacağını belirtmiştir. Girne'de bağımsız aday olan Zeki Çeker'i destekleyeceklerini belirten Toplumcu Demokrasi Partisi Genel Sekreteri Nevzat Özkunt Lefkoşe'de ise adayları ile seçime gireceklerini belirti. Halkın Partisinde genel sekreterlik görevini yürüten Ahmet Tokatlıoğlu, yerel seçimler ile ilgili yaptığı açıklamada bazı bölgelerde adayları ile seçime gireceklerini bazı bölgelerde ise bağımsız adayları destekleyeceklerini belirti (yeniduzen.com, Erişim Tarihi:31.10.2022).

Rusya basınında önemli bir yere sahip olan İzvestiya gazetesinin haberine göre Rusya devletinin yakın bir tarihte Rusya'dan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne direk uçuşların başlayacağını belirterek Rusya'nın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yıl sonuna kadar konsolosluk açacaklarını belirti. Yapılacak ilk uçuşlara daha fazla anlam yüklemek için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluş yıldönümü olan 15 Kasım

tarihine denk getirilmek istendiği belirtildi. Rusya'dan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne direk uçuşlar için irade bulunmasına rağmen uçuşlar henüz başlamamıştır. Gazetenin üst düzey yetkililerden aldığını söylediği bilgilere göre Rusya'nın bu anlamının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanımak amacıyla yapılmayacağı amacın sadece Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan Ruslara yapılan bir çalışma olduğu belirtildi (tgrthaber.com.tr, ErişimTarihi:17.10.2022).

ABD 2023 mali yılı için Güney Kıbrıs Rum Kesimi'ne uyguladığı silah ambargosunu kaldırdığını açıklamasının ardından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye bu durumu sert bir şekilde kınamış ABD'nin bu kararını tekrardan gözden geçirmesini istemişlerdir. Kıbrıs adasında yaşayan iki halkın eşitliğine ters düşen bu karar Rum tarafını daha da cesaretlendirecek ve uzlaşmaz tavrı dahada yoğunlaşarak devam edecektir. Doğu Akdenizde silah yarışını artıracaktır. 1959-1960 yıllarında yapılan antlaşmalarla adada iki halkın eşitliğine dayanan statünün korunması için bu karardan ABD'nin en kısa sürede vazgeçmesi gerekmektedir. Türkiye yapılan uluslararası antlaşmalar gereği garantör ülke olmasından dolayı Kıbrıs Türkü'nün hakkını her daim koruyacaktır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı yaptığı açıklamada ABD'nin Rumlara verdiği bu silahlarla kimlerin hedefte olduğu açıktır. Rum yönetiminin Fransa ile yaptığı saldırı helikopteri satış antlaşması ile silahlanmayı arttırmış, ayrıca füze sistemi, radar sistemi ve askeri malzeme almak için çalışmalarını devam ettirmektedir. Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin silahlanma çalışmalarına ses çıkarmayan hatta destek veren ABD'nin Rum tarafını cesaretlendirdiği ortadadır. Garanti antlaşmaları ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için bir teminat olan Türkiye garantörlük misyonun ne derece önemli olduğunun önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır (milliyet.com.tr, ErişimTarihi:12.10.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ersin Tatar Ercan Havalimanında 19-23 Eylül 2022 tarihleri asasında Amerika Birleşik Devletleri'ne yaptığı seyahatte katıldığı görüşmeler ile ilgili açıklamasında, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ile önemli görüşmeler yaptığını ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres ile görüşmesinin verimli geçtiğini bildirdi. Ersin Tatar Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres ile yapılan görüşmelerde artık farklı bir durumun olduğunu ancak adada iki halkın eşitliğinin uluslararası statüde tanınmasıyla müzakere sürecinin başlayabileceğini

beyan etti. Genel sekreter ile yapılan görüşmelerde Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nde seçim tarihinin yakın olması dolayısıyla Rum lider Nikos Anastasiadis tarafından yapılan konuşmaların realitenin dışında olduğunu iletti. Kendi açılarından ABD temaslarının en verimli tarafının Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmalarında, Kıbrıs'ta mevcut uygulamalarının Kıbrıslı Türkler için artık kabul edilemez olduğunu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin uluslararası arenada tanınma zamanının geldiği şeklindeki sözleri olduğunu belirti. Amerika Birleşik Devletleri'nin son zamanda Güney Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne daha önceden uygulanan silah ambargosunun kaldırılmasının adanın sükûneti açısından olumsuzluğa neden olacağını, Rum tarafının silahlanmasını hızlandırmasıyla adada gerginliğin tırmanacağını söyledi. 2022 Temmuz ayının 1-8 tarihlerinde Rum kesimine iş birliği konusunda teklif sunduklarını ancak herhangi bir cevap alamadıklarını beyan etti. Doğu Akdenizde bulunan hidrokarbon kaynaklarının araştırılması, adada bulunan mayınlı arazilerin temizlenmesi, su kaynakların iki taraf arasında paylaştırılması ve enerji alanı ile ilgili konuların iki devlet arasında iş birliği ile çözüme kavuşturulması konusunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine sunduğunu belirtti. Amerika'daki temasları sırasında Türkevinde yapılan söyleşi, görüşmelerde Amerikalı iş adamları, bazı dernek ve kuruluşlarla görüş alışverişinde bulunduklarını, Kıbrıs Türk Yardım Cemiyeti yetkilileri ile bir araya geldiklerini, bütün kuvvetimizle elimizden ne geliyorsa, davamızı eşit iki halk ve uluslararası statüde eşitlik ilkesi doğrultusunda savunduklarını söyledi (gundemkibris.com, ErişimTarihi:17.10.2022).

Katar Ulusal Petrol Şirketi ile Amerika Birleşik Devletleri'ne ait olan Exxon Mobile şirketi arasında 11.12.2021 tarihinde yapılan antlaşma gereği Kıbrıs Rum Yönetimiyle 5. parselde sondaj çalışmaları yapılacak, 5. parseldeki sondaj çalışmalarının yapılacağı yer Türk kıta sahanlığı içerisinde olduğu için Kıbrıs Türkleri bu alanda eşik haklara sahiptir. Katar ve Amerika şirketleri arasında yapılan antlaşmalar gösteriyor ki hem Katar hem de Amerika Birleşik Devletleri 5. parselin Kıbrıs Rum Kesimine ait olduğunu resmen kabul etmişlerdir. Bu durumda Türk savaş gemileri daha önce Fransa ve İtalya'nın kıta sahanlığımızda yaptığı çalışmaları engellemek için gerekli önlemleri alarak Fransa ve İtalya'yı geri püskürtülmüşlerdir. Bölgedeki sondaj çalışmalarına katılacak, Katar ve Amerika'ya ait sondaj gemilerine aynı şekilde karşılık verilip verilmeyeceği önümüzdeki günlerde netlik kazanacaktır. Katar ile ABD arasında yapılan bu antlaşma Türkiye açısından asla kabul edilemez bir durumdur. Katar'ın bu

tavrı Türkiye'yi arkadan vurmak anlamına gelmektedir. Türkiye yapılacak sondaj çalışmalarını donanmasıyla engellemelidir (yenicaggazetesi.com.tr, ErişimTarihi:19.10.2022).

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) Bakanlar Kurulu Akdeniz'de Kıbrıs çevresinde bulunan 5. İle 10. parsellerde petrol aramak için Exxon Mobil-Katar Petrolleri ortaklığı adlı konsorsiyuma gerekli izinleri verdi. East Med Projesinin İsrail-GKRY-Yunanistan güzergahı ABD tarafından olumlu karşılanmamış olmasından dolayı hayata geçirilememiştir. Bundan sonraki yeni güzergâh Kıbrıs adasının doğusu olarak değer kazanmaktadır. Akdeniz'in doğusundaki Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin haklarına saldıran Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin bu hareketlerine karşılık Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin haklarını savunmak ve meydana gelebilecek durumları lehimize dönüştürmek için, askeri güce gerek kalmadan 4 adımlı çözüm stratejisini şöyle özetleyebiliriz:

-Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti öncelikle deniz yetki alanları ortak kullanım anlaşması imzalamalı. Yapılacak bu antlaşma ile Türkiye için mavi vatan olan alanlar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin de (KKTC) mavi vatanı olacaktır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bu anlaşma ile yetkisindeki deniz alan sahasını 10 kat genişletmiş olacaktır. Bu alanlardan elde edilecek ürünler ile beraber Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ekonomik düzeyi önemli ölçüde aratacaktır.

-Türkiye sismik araştırma ve sondaj gemilerini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne kiralanmalı ve bu gemilere Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bayrağı çekilmeli. Bu durum ile sondaj ve sismik arama yapan gemilerde Kıbrıs Bayrağı olacağı için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni muhatap almak zorunda kalacaklar, bunu kabul etmeyip Türkiye'yi muhatap almak istediklerinde Türkiye muhatabı kendisi olmadığını geminin üstündeki bayrağın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne ait olduğunu ve muhatabın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olduğunu belirterek Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınmasını sağlayacaktır. Bugüne kadar Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Yunanistan ile beraber Batı, Kıbrıs adası adalılarındır söylemi desteklenmiş olacak ve adalı olan Kıbrıs Türkleri ada çevresinde petrol ve doğalgaz arama faaliyetlerini yapmış olacaklardır. Yapılacak bu tarz atılımlar diplomasi ve hukuk açısından karşı tarafın hamlelerine karşı bir ön bariyer oluşturacaktır.

-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bayraklı gemiler gidip 5 ve 10 numaralı parsellerde Güney Kıbrıs Rum Yönetimi adına faaliyet gösteren gemilerin yanında sondaj yapmaya başlamalıdır. Bu arada Türkiye'nin savunduğu adadaki hakların Rumların olduğu kadar Kıbrıslı Türklerin de hakkıdır, tezi uygulamaya konulmuş olacaktır. Ada adalılarındır tezinden hareket edilerek Kıbrıs Türkeri'nin hakları korunmuş olacaktır.

-East Med Projesinin İsrail-Güney Kıbrıs Rum Yönetimi -Yunanistan güzergahı ABD'nin destek vermeyeceğini belirtmesi üzerine çökmüştür. Yeni güzergâh (özellikle Rusya-Ukrayna Savaşı'ndan sonra) Kıbrıs adasının doğusundan Türkiye üzerinden planlanmaktadır. Bu durum Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması için kullanılmalıdır. İsrail doğalgazının Avrupa'ya taşınması için Kıbrıs adasının doğu tarafının kullanılması için bir proje bulunmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kendi münhasır ekonomik bölgesini (MEB) ilan ederse doğal olarak adanın doğu kısmı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin münhasır ekonomik bölgesi olacaktır. Uluslararası geçerliliği olan Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi gereği bu güzergahta bir çalışma yapıldığında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden izin alınması gerekeceğinden bu da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması anlamında önemli bir katkı sağlayacaktır. Eğer bunlar yapılmazsa güzergâh için Güney Kıbrıs Rum Kesimi muhatap alınıp izin talebinde bulunulacaktır (kibrispostasi.com, Erişim Tarihi: 29.06.2022).

Karadeniz'de bulunan ve 2023 yılının ilk dönemlerinde denizden çıkartılıp karaya ulaştırılacak doğal gazdan sonra, Akdeniz'de bulunan Abdülhamit Han sondaj gemisi Yörükler-1 sondaj kuyusunda aramalara devam ediyor. Türkiye ile Libya arasında imzalanan hidrokarbon arama antlaşması ile Akdeniz'de trilyonlarca dolar hidrokarbon kaynaklarının Türkiye çok önemli bir gelecek sunuyor. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Enerji Politikaları danışmanı Salih Saner, maddi açıdan çok büyük öneme sahip olduğunu belirterek Kıbrıs adasının hidrokarbon denizinin ortasında olduğundan stratejik önemi gittikçe artmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Enerji Politikaları danışmanı öğretim üyesi Salih Saner konuşmalarına devam ederken Akdeniz de bulunan havzalardan Nil Deltası, Heredot havzası, Levant ve Afrodit'te gaz rezervlerinin çok fazla olduğunu, Levant ve Heredot'taki rezervlerin Türklere ait olduğunu bundan asla vazgeçmeyeceklerini belirti. Afrodit bölgesinde ise kime ait olduğu konusunda anlaşmazlıklar devam

ediyor, İsrail bu bölgenin kendisinin olduğunu beyan ediyor. Rum tarafı ile bu alanda anlaşma için zemin arıyor. Levant ve Heredot havzalarında ise Rum ve Yunan tarafı sıkıntı çıkarmaya devam ediyor, bu sıkıntılar devam ettikçe bütün taraflar zarar edecektir. Kıbrıs-Suriye-Lübnan-İsrail arasına bulunan Levant Havzasında 3,45 trilyon metreküp doğalgaz ayrıca 1,7 milyar varil petrol yatakları mevcuttur. Doğu Akdeniz'in altında yatan ve ilgili ülkelerin geleceğine olumlu anlamda büyük bir katkı sağlayacak olan rezervlerin bir an önce çıkarılıp insanlığın hizmetine sunulması gerekir. Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin istediği eşit uluslararası şartlar dahilinde bu kaynakların çıkarılmasıdır. Salih Soner, Akdenizde tartışmalı olan bölgeler dışında kalan Girne-Mersin güzergahı, Antalya, İskenderun bölgelerinde milyarlarca tahmini bir rakamla 3,5 milyar metreküplük petrol ve doğalgaz rezervleri olduğunu belirti. Doğu Akdeniz, Kıbrıs adası ve Ege denizinde son zamanlarda meydana gelen sıcak gelişmeler bu bölgede bulunan petrol ve doğalgazdan bağımsız düşünülemez. Yunanistan'ın geçmişte yaptığı gibi bütün batıyı arkasına alıp bölgede söz sahipliğini kimseye bırakmak istememesini tahmin etmek pekte zor olmayacaktır. Yunanistan ve batı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni yok sayarak buradaki yer altı kaynaklarını çıkaramazlar bir anlaşma olmadığı müddetçe hem Kıbrıs Türkü hem de Rum tarafı buradaki yeraltı zenginliklerinden faydalanamaz. Biz Türkiye olarak 1960 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin anlaşmalar gereği garantörleriyiz dolayısıyla Kıbrıs Türkünü her zaman çıkarlarını korumakla mükellefiz. Rum tarafı ve Yunanistan Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile anlaşmadığı müddetçe Akdeniz'de bulunan yeraltı zenginliklerini tek başlarına çıkartıp satamazlar, mevcut anlaşmalara göre yeraltı kaynaklarındaki yapacakları herhangi bir işlem için tasarrufta bulunamazlar, eşit şartlarda çalışmak istememeleri çözüm için oluşabilecek yolların tıkanmasına sebep oluyor. Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti tüm bu gelişmelere seyirci kalmadan harekete geçmeli Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Türkiye'den maden arama gemisi kiralayıp münhasır bölgelerde arama işlemlerine başlamalıdır. Bu bölgelerden çıkarılacak olan zenginlikler Türkiye'nin olduğu kadar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti halkının gelişim ve refahına büyük bir katkı sağlayacaktır (turkiyegazetesi.com.tr, ErişimTarihi:19.10.2022).

Bölge haritaları 1. Dünya Savaşı'ndan sonra petrole göre şekillendirmek istenilip cetvelle çizilmiştir, günümüzde geçmişe benzer bir şekilde Akdeniz'deki sınırlar burada bulunan hidrokarbon kaynaklarına göre parsellenmek istenmektedir. Türkleri

nasıl petrol kaynaklarının dışına itmek istedilerse şimdide aynı oyunu tekrar oynayıp yaptıkları Sevilla Haritası ile münhasır ekonomik bölgeleri belirleyip hidrokarbon kaynaklarının dışına itip mavi vatanı dar bir bölgeye sıkıştırma gayretindeler. Türkiye Cumhuriyeti Devleti sömürü güçlerin bölgedeki hedeflerini çok iyi bilmekte, nasıl yüz yıl önce bağımsızlığı için düşmanlarını ülkesinden kovduysa bugünde mavi vatanın korunması için aynı duyguları taşımaktadır. Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki hedefi mavi vatanı ve enerji kaynaklarını korumak ve garantörlük antlaşmasından doğan haklardan dolayı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin menfaatlerini her zaman korumak için tüm varlığı ile mücadele etmeye devam edecektir. Yunanistan ve Rum Kesimi hak, hukuk ve adalet ilkelerini benimsemiş olsalardı bugün bu sorunlar çözülmüştü. Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon kaynakları için tekrar aynı çevreler dediğimiz Almanya, Fransa devreye girip Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin hidrokarbon kaynaklarını çıkarmalarını engellemektedirler (yenisafak.com, ErişimTarihi:25.10.2022).

Mersin'e bağlı Taşucu Limanı'nda yapılan bir törenle Akdeniz'deki görev yerine gönderilen Abdülhamit Han adı verilen sondaj gemisi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne bağlı Gazipaşa'ya 55 kilometre uzaklıktaki Yörükler-1 kuyusunda sondaj çalışmalarını gerçekleştirecek. Törende Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Abdülhamit Han ismini verdikleri sondaj gemisini mavi vatandaki sondaj noktasına gönderdiklerini belirti. Abdülhamit Han isimli sondaj gemisini eşlik edecek sondaj destek gemisinin ismi de 24 Aralık 1963 yılının gece vaktinde Rum çeteleri tarafından anneleri Mürüvvet Kutsi ile beraber evlerinde öldürülen üç kardeşlerden Hakan İlhan, Kutsi İlhan ile Murat İlhan'dan gelmektedir. Güney Kıbrıs Rum Kesiminde Phileleftheros gazetesinde Kostas Venizelos tarafından yayımlanan bir makaleye göre Türkiye'nin sondaj gemilerini Akdeniz'e gönderme nedenlerinin hem mavi vatan anlayışını gerçekleştirmek hem de tüm bunları yaparken Petrol ve Doğalgaz çalışmaları yaparak enerji ihtiyacını karşılamak olduğu belirtilmiştir. Makalede ayrıca Abdülhamit Han adlı sondaj gemisinin sefer bilgilerine bakıldığında Kıbrıs münhasır egemenlik alanının kuzey bölgelerinde bulunan deniz bloklarının 6. ve 7. hudutlarının olduğu, Türkiye'nin belirtilen alanlarda doğalgaz kaynakları olduğu konusunda ellinde veriler olduğunu belirti. Makalede, Türklerin planlamasında sondaj kulelerinin hidrokarbon bulmak için çalışmalar yaptığını Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Türkiye enerji üstü olacak şeklindeki açıklamasının aslında

Karadeniz gazı için değil Akdeniz'den çıkarılmasını düşündükleri hidrokarbon ile ilgili olduğunu, 2023 yılına kadar Türkiye'nin kendi doğalgaz ve petrolünü bulacağını söylemesinin bir tesadüf olmadığını bu durumun Türkiye Cumhuriyetinin 100. yılı için bir kutlamaya hazırlık olduğunu belirtti (yeniakit.com.tr, Erişim Tarihi:20.10.2022).

Doğu Akdeniz'de çıkartılan doğalgazın Türkiye aracılığıyla Avrupa ulaştırılması için Türk Doğalgaz Hub'u ve Kıbrıs Türk Gazı Boru Hattı kurulmalıdır. Doğu Akdenizde Rum Yönetiminin yasadışı olarak ilan ettiği münhasır ekonomik bölge (MEB) sınırlarında; Amerikan, İtalyan, Fransız, İsrail, Katar ve Güney Kore'ye ait şirketler Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin münhasır ekonomik bölgelerinde sondaj çalışması yapmak istemişlerse de Türkiye Cumhuriyeti donanmaları tarafından engellenmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti 2010 yılından itibaren bölgede sismik aramaları başlamış ilerleyen zamanlarda Yavuz ve Fatih adlı gemileri ile derin su sondajları yapmıştır. Yapılan arama ve sondaj çalışmalarının Yunanistan ile ona destek veren ülkeler tarafından engellenmesin diye Türk Silahlı Kuvvetlerine ait donanma gemileri ile güvenlikleri sağlanmıştır. Türkiye bölgede arama çalışmaları yaparken Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa'ya ait gemilerin tacizlerine uğramıştır. Güzelyurt-1, Karpaz-1, Lefkoşa-1 ve Selçuklu-1 kuyularında Yavuz sondaj gemisi tarafından derin su sondaj yapılmıştır, yine Fatih adlı sondaj gemisi Kıbrıs adası çevresinde bulunan Finike-1, Magosa-1, Alanya-1ile Yunanistan'ın Meis adasının yakınlarında bulunan bölgede de derin su sondaj kuyu çalışması yapmıştır. Türkiye Cumhuriyeti, Kıbrıs çevresinde özellikle güneydoğu akdenizde resmi olarak açıklamasa bile zengin hidrokarbon yataklarının bulunduğu buralarda petrol ve doğalgaz rezervinin çok fazla olduğundan söz etmektedir. Yunanistan resmi makamlarından Akdeniz'deki hidrokarbon kaynakları ile ilgili Avrupa Birliği çerçevesinde iş birliği yapma çağrıları bir anlamda Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti münhasır alanlarında bulunan kaynaklara el atıp onları sömürmek anlamına gelmektedir, Türkiye bu çağrılara fazla güvenmemeli bu bölgedeki haklarından taviz vermemelidir. Hem Türkiye Cumhuriyeti'nin hem de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin geleceği için Türkiye güneydoğu akdenizde sondaj çalışmalarına devam etmeli ayrıca o bölgede yaptığı çalışmaların sonuçlarını açık bir şekilde duyurmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti devleti Yunanistan ile yapılmakta olan görüşmelerin seyrine olumsuz ekti yapmasın diye şimdilik Akdeniz'deki sondaj aramalarına ara vermiş olmasına rağmen Yunanistan ve Rum Kesimi tarafından

Türkiye'ye karşı tahrikler durmuş değildir. Araştırmalar güneydoğu akdeniz için 83 trilyon metreküp doğalgaz rezervinin olduğu tahmin edilmektedir. Bu bölgedeki gazın miktarının büyüklüğünü açıklamak için tüm Ortadoğu bölgesinde çıkartılan doğalgazın 75,8 trilyon olduğunu düşündüğümüzde ne kadar büyük bir miktar olduğunu tahmin edebiliriz. Akdenizde üretilecek gaz miktarı Avrupa ülkeleri için büyük önem arz etmektedir. Bu gazın en ekonomik yoldan Avrupa'ya taşınması büyük bir kazanç sağlayacaktır. Proje aşamasında olan İsrail doğalgazının Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınması durumunda bu boru hattında İsrail'in yanı sıra Lübnan, Mısır ve Kıbrıs doğalgazı da en ekonomik yoldan Avrupa'ya taşınmış olacaktır. Türkiye Cumhuriyeti Doğu Akdenizde kesinlikle taviz vermemeli çünkü Türkiye Akdeniz'de çok büyük bir deniz kıta sahanlığına sahiptir. Kıta sahanlığı ile denk olacak şekilde münhasır ekonomik bölge ilan etmelidir. İsrail gazının Kıbrıs ve Yunanistan üzerinden Avrupa'ya taşınması projesi çevreye yaptığı olumsuz etkiler ve çok büyük ekonomik yatırım gerektirmesi ayrıca Türkiye'nin kıta sahanlığından geçtiği için Akdeniz'de gerilim oluşturmuştur. Gerilimin azaltılması için Amerika Birleşik Devletleri tarafından verilen destek geri alınmış Offshore East Med (Doğu Akdeniz) Boru Hattı projesi bir anlamda kadük duruma düşmüştür. İsrail, Mısır, Güney Kıbrıs Rum Kesimi, Yunanistan, Ürdün ve Filistin yönetimi Türkiye'nin içinde olmadığı Doğu Akdeniz Gaz Formu oluşturarak Doğu Akdeniz'deki gazı çıkarmak için girişimlerde bulundular. Yunanistan Sevilla Antlaşmasına dayanarak Türkiye'nin deniz yetki alanının kendisine ait olduğunu ileri sürmektedir. Türkiye bunu kabul etmemekte Amerika Birleşik Devletleri bu konuda Yunanistan'ın fikrine katılmayıp Türk kıta sahanlığının Girit adasına kadar devam eden 26 derece doğu boylamına kadar olduğunu söylemektedir. Türkiye Doğu Akdeniz'de hidrokarbon aramalarını durdurmamalı bu bölgede Fiziksel Hub konumuna gelmek istiyorsa hidrokarbon aramalarına devam edip buradan doğalgazını çıkararak İsrail'in yapmak istediği, İsrail gazının Türkiye- Avrupa arasında yapılacak olan boru hattı ile dış ticarete aktarmalıdır. Akdeniz'in doğusunda çıkartılacak doğalgazın Avrupa ülkelerine taşınması için Kıbrıs Türk Gazı Boru Hattı" ve "Türk Doğalgaz Hub'u şeklinde bir proje geliştirmelidir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti coğrafi konumundan dolayı bu projenin ana merkezi olmalı Türkiye ise gazı işletecek ülke konumunda olmalıdır. Türk boru hatlarına alternatif olarak kurulabilecek olan diğer hatların oluşumu engellenmeli eğer Türkiye'nin münhasır ekonomik bölgelerinden geçiyorsa buna izin verilmemelidir.

Mavi vatan tezinin içinin doldurulması için Türk gazı boru hattı büyük önem arz etmektedir. Türkiye gaz konusunda Hub konumuna gelirken Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, gaz terminali haline dönüşecek diğer ülkelere gaz taşınması buradan olacağından gaz alan ülkeler Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanımak için kendilerini zorunlu hissedeceklerdir (aydinlik.com.tr, ErişimTarihi:31.10.2022).

Münhasır ekonomik bölgeler ilan ederek Doğu Akdenizde bulunan petrol ve doğalgaz kaynaklarını çıkarmak isteyen Güney Kıbrıs Rum Kesimi'ne Türkiye tarafından itirazlar yapılmış bu durumun kabul edilmeyeceği belirtilmiştir. Rum yönetimi Doğu Akdeniz'de Türkiye ile görüşmeler yapmadan İsrail, Lübnan, Mısır ve Suriye ile birtakım antlaşmalar yaparak Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni yok saymıştır. Rum yönetim anlaşmalardan sonra çalışmalar yaparak Doğu Akdenizde 13 adet ayrı bölgede petrol çıkaracak yerler belirleyerek bu bölgelerde arama yapmak üzere uluslararası petrol şirketlerine teklifler sunmuştur. Rum yönetiminin ilan ettiği münhasır ekonomik alan Kıbrıs adasının yüzölçümünden daha büyüktür. Yunanistan'ın desteğiyle Rum Yönetiminin ilan ettiği münhasır ekonomik alan özellikle Türkiye ve Mısır'ın aleyhine bir durum oluşturmuştur (Özkan,2012, s.375).

Ukrayna savaşı ile beraber Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi Rusya karşısında tarihte olmadığı kadar karşıt pozisyon aldılar. Rus gemilerinin Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi limanlarına yasaklama getirme kararını vermeleri Amerika Birleşik Devletleri'nin Güney Kıbrıs Rum Kesimine karşı uyguladığı silah ambargosunun kaldırma şartından bir tanesini yerine getirdikleri anlaşılmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri Doğu Akdeniz ve Karadeniz siyasetine baktığımızda Türkiye'yi çevreleyen bir siyaset izlediğini görmekteyiz, Akdeniz'de Yunanistan'da kurduğu askeri üstlerin yanında Akdeniz'de Türkiye'ye karşı ABD, Yunanistan, Güney Kıbrıs ve İsrail'den oluşan bir hat oluşturulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nin Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ne uyguladıkları askeri ambargoyu kaldırmasından sonra yeni bir aşamanın Güney Kıbrıs Rum Kesimi'ne direk olarak Amerika Birleşik Devletleri askeri yığınağını oluşturmak olacaktır. Bazı çevreler Amerika Birleşik Devletleri tarafından yapılan bu yığınakların Rusya'yı kuşatmak amacıyla olduğunu söylese de aslında bu kuşatmanın bir amacının da Türkiye olduğunu söyleyebiliriz. Amerika'da faaliyet gösterin bazı kurumların yazarlarını incelediğimizde; Rusya'nın giderek çoğalan saldırganlığına ve Türkiye'nin güven

vermeyen dış politikasına karşı Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Amerika Birleşik Devletleri ile ortaklığı oldukça önemlidir. Amerika ve Batı Kıbrıs'ta bulunan Rus; helikopter, tank ve hava savunma sistemlerini kendi sitemleri ile değiştirmesi için Rum Kesimi'ne gerekli destekleri vermelidir. Amerika yönetimi Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin karasuları ile açık denizlerde bulunan enerji kaynaklarını korumak için kıyı devriye gemileri ile deniz araçlarını kapsayacak şeklinde yardım etmelidir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Rum yönetimine karşı silah ambargosunu kaldırması iyi bir gelişme olmasına karşın yeterli değildir. Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin güvenliği için gerek duyulan tüm silahlar sağlanmalı ve Amerika Birleşik Devletleri bölgede kontrolu eline alarak hakimiyetini artırmalıdır, şeklinde açıklamalarda bulunulmuşlardır. Kıbrıs adasında Amerika Birleşik Devletleri'nin yeni politikasına karşılık Türkiye'nin yapması gereken Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanıtılması için girişimlere hızlı bir şekilde başlamak olacaktır (aydinlik.com.tr, Erişim Tarihi:25.10.2022).

Yunanistan'ın son dönemde Ege Denizi'nde yaptığı tahrik ve provokasyonlara tepki gösteren Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi başkanı Zorlu Töre, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkelerinin Yunanistan ve Kıbrıs Rum Kesimi şımarttıklarını fakat Türkiye Cumhuriyeti'nin bölgedeki gücü ve coğrafik genişliğinden dolayı Türkiye'yi devre dışı bırakacak bir uygulama içerisine giremeyecekleri şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Cumhuriyet Meclisi Başkanı Zorlu Töre; Yunanistan ve Kıbrıs Rum Kesimi'nin Anadolu, Kıbrıs, Ege Denizi ve Trakya'daki emellerinde halen vazgeçmediğini, Rumlar Kıbrıs adasının tamamının kendilerine ait olarak görmekte olduklarını, Türkiye Cumhuriyeti'nin eski zamanlarda sismik araştırma yapacak araçlarının olmadığını fakat son zamanlarda dört adet sismik araştırma gemilerinin olduğunu bunun mavi vatanda yeraltı zenginlikleri aramak için Türkiye'nin elini güçlendirdiğini belirtmiştir. Rum yönetiminin Kıbrıs adasının çevresindeki kıta sahanlığının sadece Rumlara ait olduğunu belirtmekte oysaki Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kendisine ait kıta sahanlığının olduğunu buralarda bulunan yeraltı kaynaklarını çıkarma yetkisi vardır. Doğu Akdenizde çıkartılan enerji kaynaklarının Avrupa ülkelerine ulaştırılması için Türkiye'yi denklem dışında bırakan bir enerji transfer yolunun mümkün olmadığını dolayısıyla Türkiye'ye muhtaç oldukları bu yolların aktif hale gelmesiyle Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için maddi açıdan önemli kazançlar getirecektir (aa.com.tr, Erişim Tarihi:26.10.2022).

İsrail Akdeniz'de kendi kıta sahanlığında önemli bir miktar doğalgaz kaynakları bulmuştur bulduğu bu doğalgazı çıkardıktan sonra Avrupa pazarına çıkarması gerekmektedir. İsrail'in Türkiye ile olan ilişkilerinin 1990'lı yıllardan beri sıkıntısız bir şekilde ilerlediği için İsrail kıta sahanlığında çıkartacağı petrol ve doğal gazı Türkiye'nin tepkisinden dolayı İsrail-Rum Yönetimi- Yunanistan hattında Avrupa katasına uzanacak bir boru hattı projesini fazla gündeme getirmemiştir. Gerek Davos gerek Mavi Marmara olaylarında sonra Türkiye ile ilişkilerini zora soktuktan sonra İsrail, Yunanistan ve Kıbrıs Rum yönetimine yönelerek çıkardığı doğalgazı Rum Yönetimi ve Yunanistan üzerinden Avrupa piyasasına pazarlamak istemiştir. İsrail Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile 17 Aralık 2010 yılında Münhasır Ekonomik Bölge Anlaşması imzalayarak Türkiye'nin sert bir şekilde tepkisi ile karşı karşıya gelmiştir. Günümüzde bu konu ile ilgili halen net bir çözüm bulunamamıştır (Kirlidökme,2013, s.170).

İsrail'de çıkarılacak olan doğal gazın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye üzerinde Avrupa ülkelerine nakil edilmesi projesi gündemde, çünkü bu yolun İsrail gazı Avrupa'ya taşıyacak en ucuz yol olduğu belirtildi. İsrail gazını Avrupa'ya götürecek projenin 450 kilometrelik olduğunu bunun saha çalışmalarının başladığı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bu projeye dahil olacağı belirtildi. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Uluslararası İlişkiler Komitesi Başkanı Hüseyin Işıksal, İsrail doğalgazının Avrupa'ya taşınma projesinin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için mali açıdan ziyade siyasal açıdan çok önemli bir proje olduğunu söyledi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Danışma Kurulunun bir üyesi yaptığı konuşmada bu konuda önemli adımların atıldığı ve bu yolun seçilmesinin ekonomik yönden projedeki masrafları en aza indirdiğini belirtti. Giynik gazetesine verdiği röportajda İsrail, Rum ve Mısır gazının Avrupa'ya taşınması konusunda çalışmaların sürdüğünü Kıbrıs Rum Kesimi'nin yoğun çaba harcayarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin konunun dışına atmak istediğini bildirdi. Işıksal, Kıbrıs Rum Kesimi'nin tek amacının Kıbrıslı Türkleri oluşabilecek bir projenin içerisine koymamak olduğunu, Türkiye'nin bu konuda yoğunu bir çaba harcadığını İsrail ve Mısır gazlarının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin münhasır bölgesinden geçirmek amacında olduklarını bu durumun gerçekleşmesi durumunda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması anlamında önemli bir yol geçileceğini buradaki asıl kazancının maddi olmaktan ziyade manevi anlamda kazanç olacağını belirtti. Altun

yaptığı açıklamalarda İsrail'in kendi gazının Avrupa'ya taşınması konusunda Rum Kesimi ile birlikte çalışma konusunda istekli olmadığı, bunun dışında İsrail gazının Avrupa'ya taşınması konusunda iki alternatif güzergahın bulunduğunu bunlardan birisinin İsrail gazının bulunduğu Akdeniz'deki Leviathan bölgesinden direk olarak yer altından 450 kilometrelik bir boru hattı döşeyerek gazı Avrupa'ya ulaştırmak, ikinci güzergah ise İsrail'in Akdeniz'deki Laviathan bölgesinden, Laviathan-Magosa-Geçitköy şeklinde güzergah kullanılıp İsrail gazının Mersine ulaştırılıp buradan Avrupa'ya ulaşmasını sağlamak. Geçitköy 'den Mersin'in Anamur ilçesine yapılacak boru hattının altyapısının hazır olduğunu, bu güzergahın kullanılması durumunda İsrail tarafından 1 milyar avroluk daha az harcama yapılacağı dolayısıyla İsrail için önemli bir maddi kazanç olacağını belirtti (giynikgazetesi.com, Erişim Tarihi:20.10.2022).

Avrupa Birliği ülkeleri doğalgaz konusunda Rusya'ya bağımlı oldukları için Rusya-Ukrayna arasında çıkan savaştan sonra doğal gaz ihtiyacının karşılanması için İsrail doğalgazının Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınması projesi aktifleştirilmek istenmiştir. İsrail gazının Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınması için 2016 yılında saha araştırmaları için karar alınmış fakat Türkiye-İsrail arasındaki diplomatik gerilimden dolayı bir ilerleme sağlanamamıştı. Daha önce İsrail doğalgazının Güney Kıbrıs ve Yunanistan üzerinden taşınmasını sağlayan EastMed projesinde Türkiye'yi bilerek denklemin dışında bırakmışlardır. EastMed projesine Amerika Birleşik Devletleri destek vermediği için İsrail gazının Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınması tekrar gündeme gelmiştir. EastMed projesine göre daha ekonomik olan Türkiye projesi uygulanabilirlik açısından daha avantajlı görülmektedir (euronews.com, Erişim Tarihi:26.102022).

EastMed boru hattı İsrail-Güney Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Girit adası-Yunanistan üzerinden Avrupa'ya giden güzergâh kullanılarak oluşturulmak istenen bir projeyi hayata geçirmek isteyen bazı çevreler adım atmaya başlamışlardı. EastMed boru hattı projesi Türkiye'deki güzergâha göre kıyasladığımızda daha uzun bir güzergaha sahip aynı zamanda daha fazla maliyete mal olmaktaydı. Bu projenin gündemde olduğu dönemde gaz fiyatlarının düşük seviyede seyrettiği ve maliyetlerin yüksekliğinden dolayı ayrıca Amerika Birleşik Devletleri projeye olan desteğini çektiği için proje hayata geçememiştir. 2019 yılında Türkiye ile Libya arasında imzalanan Münhasır

Bölge Anlaşması EastMed boru hattı antlaşmasında belirlenen sınırları böldüğü için Türkiye'nin rızası olmadan EastMed boru hattı antlaşmasının hayata geçmesi imkânsız olmuştur. Uluslararası hukuka aykırı aynı zaman da maliyeti fazla olduğu için EastMed boru hattı antlaşması hayata geçirilemedi. Rusya-Ukrayna savaşı ile beraber Avrupa ülkelerinin doğalgaz tedarik sıkıntıları oluşmaya başlamasıyla beraber doğalgaz sıkıntısının giderilmesi için alternatiflerden biri İsrail doğalgazı oldu, İsrail doğalgazının Avrupa'ya ulaşmasının en ekonomik güzergahı Türkiye üzerinden geçecek olan güzergâh olduğu için Türkiye'nin içinde olmadığı bu antlaşmanın hayata geçmesi taraflar için büyük sıkıntılar yaratacaktır. İsrail'in Leviathan olarak isimlendirilen Akdeniz sahilindeki bölgesindeki gaz sahası bölgesinden Türkiye sınırına kadar olan bölgenin uzunluğu 500 kilometre civarında, bu uzunluk EastMed boru hattı antlaşmasında ölçülen uzunluğun yaklaşık dörtte biri kadardır. Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınacak olan İsrail gazı 500 kilometrelik deniz boru hattından sonra Türkiye'de mevcut olan doğalgaz boru hattına bağlanacağı için ekstra bir maliyete gerek kalmayacaktır. Oysaki EastMed boru hattı antlaşmasındaki belirtilen güzergahtaki doğalgaz boru hattının yeniden inşa edilmesi gerekeceğinden yapım gideri çok daha fazla olacaktır. Gazın Türkiye'den geçmesi durumunda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınmasına katkı sağlayacak, Türkiye'nin ve Kıbrıslı Türklerin Kıbrıs için sundukları uluslararası ve Kıbrıs adasında eşit statüye sahip iki ayrı halktan oluşan iki egemen devletli yapı şeklinde bir çözüm için atılmış önemli bir adım olacaktır (aa.com.tr, Erişim Tarihi:27.10.2022).

İsrail ve Lübnan Akdenizde bulunan hidrokarbon kaynakları için münhasır ekonomik bölgeler konusunda anlaşmaya vardılar. Fransız şirket Total İsrail ve Lübnan arasında sıkıntılı olan gaz bölgesinde anlaşma sağlanması için aracı olarak iki devletin anlaşmaya varmasını sağladı. İsrail sıkıntılı gaz sahası bölgesindeki haklarını Lübnan'a bıraktı. Bu gaz sahasında arama yapacak olan Total şirketi elde ettiği bir kısım paylarını İsrail'e vermek suretiyle anlaşmaya varılmıştır. Bu anlaşma sonucu İsrail ve Lübnan ayrı ayrı kendi münhasır ekonomik bölgelerinde doğalgaz ve diğer yeraltı zenginliklerini arama çalışmalarını yapabilirler. İsrail ve Lübnan arasında anlaşma sağlanması acaba aynı yöntemin Kıbrıs adasının münhasır ekonomik bölgelerine giren deniz sahalarında uygulanabilir mi şeklinde bir fikir ortaya koymuştur. Güney Kıbrıs Rum Kesimi ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti karşılıklı olarak birebirlerini tanımadıkları için hidrokarbon kaynaklarının olduğu bölgelerde

anlaşmaya vardıklarında bu durum birbirlerini tanıdıkları anlamına gelecektir, iki tarafta bu duruma düşmemek için böyle bir anlaşmaya yanaşmamaktadır. İsrail ile Lübnan arasında sıkıntılı gaz sahalarında Total adlı şirketin araya girmesi ile sorunun çözülmesi yöntemi Kıbrıs adasında da uygulanabilir (fikirturu.com, Erişim Tarihi:27.10.2022).

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan Annan Planının Kıbrıs adasında yapılan oylamasında Türklerin büyük bir çoğunluğunun evet Rumlar ise hayır demişlerdir. Rumların hayır demesine rağmen sanki Türkleri cezalandırır gibi Kıbrıs Rum Kesimi'ni 2004 yılında Avrupa Birliği'ne üye olarak kabul etmişlerdir. Kıbrıs'ın geleceğine evet diyen Türklerin tutumuna karşı Rumların tüm Kıbrıs'ı temsil edecek şekilde Türkleri yok sayarak Avrupa Birliği'ne üye olarak kabul edilmesi büyük bir hukuksuzluk oluşturmuştur. Batı adada Türkleri Rumların bur yamasıymış gibi görmüş Türkleri hep ikinci plana atmış, Türklere karşı yapılan ambargolar devam etmiştir. Uluslararası geçerliliği olan garantörlük antlaşmalarını geçersiz kılıp bunun yerine Kıbrıs adasındaki yeni garantör olarak Avrupa Birliği'ni yapmak isteyen Avrupa Birliği bu durumu da bir slogan haline getirip sıfır asker sıfır garanti şeklinde dile getirmiştir. Bu politikaları ile Türkiye askerlerini Kıbrıs'tan çekecek böylelikle zamanla Türkiye'nin Kıbrıs'taki etkisi azalacaktır. Yapılan tüm bu girişimlerin hepsi Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşundaki anlaşmalara aykırı olduğu için büyük bir hukuksuzluk içermektedir. Avrupa Birliği Kıbrıs Rum Kesimi'ni kendi bünyesine alarak güya tek devlet adı altında Türkiye'nin etkisini azaltmak istemiştir. Halbuki 60 yıldır iki toplumlu devlet yapısı fiili olarak devam etmektedir. Kıbrıs Türklerini ekonomik olarak zayıf duruma getirip aksine Kıbrıs Rum Kesimi'ni zenginleştirip Türkleri Rumlara ekonomik olarak muhtaç etme güneye göç ettirip asimile etme politikasını görüyoruz ve bunlarla sonuna kadar mücadelemizi devam ettireceğiz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yapılan bunca ambargolara rağmen turizm sektöründeki canlılık ekonomik olarak olumlu bir gelişmedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan üniversiteler iyi bir duruma gelmiştir, Dünyada yaşanan iklim değişiklikleri ve küresel ısınmalara rağmen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yapılan sulama projeleri ile tarımda olumlu gelişmeler yaşanmıştır. Avrupa Birliği Kıbrıs Türklerine çeşitli öneriler sunmuştur bu öneriler arasında Gazimağusa Limanı ve Ercan Havalimanı'nı Avrupa Birliği denetimine bırakılması ayrıca Maraş bölgesinin iade edilmesi teklif edilmiştir buradaki amaç Avrupa Birliği adı altında

Rum otoritesini Kıbrıs adasının tamamına yayarak Türkiye etkisini sıfıra indirgemek olduğu anlaşılmaktadır. Bu tarz girişimlere evet demek, olumlu bakmak devlet egemenliği için bir tehdit oluşturmaktadır. Bunlar yapıldığında o anı kurtarıp ticaret gelişecek ekonomik refah artacak düşüncesi ile hareket edildiğinde zamanla bunlar devam edecek arkasından başka tavizler istenecek ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin egemenliği zayıflamış olacaktır. Egemenlik anlayışı tapu gibidir, ülkenin toprakları kutsaldır. Bu kutsal ekonomik kazanç uğruna başkasına verilmez. Avrupa Birliği ve Rum tarafı; Türkleri ekonomik olarak olabildiğince sıkıntıya sokmak, ekonomik olarak gelişmelerine engel olmak ve Türklerin artık yeter deyip İki devletli bir yapı istemiyoruz biz tek devletli bir yapı istiyoruz demek durumuna getirip kendi istek ve emellerini uygulamaya koymaktır. Kapalı Maraş'ın 47 yıl sonra açılmış olması önemli bir gelişmedir. Yıllardır kapalı olan Maraş bölgesinde altyapısı yeniden yapılacak ve daha verimli kullanışlı bir hale getirilecektir. Maraş'a Türklerin yanı sıra hem güneyden hem de dünyanın birçok yerinde insanlar ziyaretlere gelmeye başlamışlardır. Maraş savaş yıllarından kalma görüntüsüyle bile turistler için bir cazibe merkezi haline gelmiştir, ileriki zamanda Maraş'ın bir müze haline getirilmesi projeleri de değerlendirilmektedir. Maraş'taki mal mülk meselesi ilgili komisyon tarafından çözüme kavuşturulabilir eski sakinleri ile ilgili sorunlarda gerek geri dönüş gerekse takas yöntemiyle çözüme kavuşturulabilir (milliyet.com.tr, Erişim Tarihi:21.10.2022).

Avrupa Birliği Komisyonu sözcüsü Peter Steno'nun: "Kıbrıs hükümetinin kontrolu dışındaki topraklarda bir toplumun lideri olarak görüşme yapma hakkı var fakat Kıbrıs'ın uluslararası ilişkilerini Kıbrıs hükümeti Dışişleri Bakanlığı yürütür." şeklindeki açıklaması Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı tarafından sert bir şekilde kınandı. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ersin Tatar ile Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev arasında görüşmeler yapılmıştır. Kuzey Kıbrıs Cumhurbaşkanlığı; Kıbrıs adasında Türkler ile Rumların eşit statüye sahip olduğu bir tarafın diğer bir taraf üzerinde üstünlüğünün olamayacağı ayrıca bir tarafın diğer bir tarafın hiçbir şekilde temsilcisi olamayacağı, Rum tarafının Kıbrıs adasının başka ülkelerdeki temsilcisi olamayacağı için adayı temsil etme hakkının olmadığını, Türk tarafının uluslararasında yapacağı görüşmelerde ne Avrupa Birliği'nden ne de Rum Kesimi'nden onay almayacağı şeklinde açıklama yapmıştır. Avrupa Birliği'nin yasa dışı olarak Rum tarafını Avrupa Birliği üyesi yapmasıyla beraber adadaki sorun

dahada artmıştır. Avrupa Komisyonu'nun Rum tarafının yaptığı fikir beyanı doğrultusunda açıklama yapması Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti tarafından üzüntüyle karşılanmıştır. Rum tarafının iddia ettiği adanın bir bütün olduğunu adanın temsilcisinin kendileri olduğunu söyledikleri tek Kıbrıs yapısını aslında 1963 yılında Türkleri öldürerek, katlederek bitirdiklerini Avrupa Birliği'nin bunu görmeyip Rum tarafını Avrupa Birliği'ne üye yaptığını ve Kıbrıs adasının tek temsilcisi olarak gördüğünü Kıbrıs Türklerinin bunu asla kabul etmeyeceklerini dile getirmişlerdir. Avrupa Birliği'nin tarafsız davranmadığı adada her daim Rum tarafının lehine kararlar aldığı, halbuki Kıbrıs adasında iki egemen tarafın olduğu Kıbrıs Rum Kesimi'nin yanında Kıbrıs Türk tarafınında adada var olan bir güç olduğunun bilinmesi gerektiğine vurgu yapılarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Kıbrıs adasının içinde veya uluslararası ilişkilerde kendisini temsil etmeye bu gerçekleri her zaman dile getirmeye devam edecektir, şeklinde açıklamalarda bulunulmuştur. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Tahsin Ertuğruloğlu, Avrupa Komisyonu yetkililerinin verdiği demeçlerde kendi değerlerini çiğnediğini her beyanlarının Kıbrıs Rum Kesimi'nin destekler nitelikte olduğunu buradan da Avrupa Birliği'nin her durumda Kıbrıs Rum Kesimi'nin lehine kararlar alındığı anlaşılmaktadır açıklamasında bulundu. Ertuğruloğlu açıklamasında, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı sayın Ersin Tatar ile Azerbaycan Cumhurbaşkanı sayın İlham Aliyev arasında yapılan görüşmelerin Avrupa Komisyonu'nu rahatsız etmesi Avrupa Birliği'nin Kıbrıs Rum Yönetimi'nin bakış açısıyla paralel düşünceye sahip olduğunun açık göstergesidir. Avrupa Birliği kurulduğu değerlere uymayarak Kıbrıs Türklerinin en insani haklarını Rum Kesimi'nin etkisi altında görmemezlikten gelmeye devam etmektedir. Daha önceleri Kıbrıs adasındaki sorunların çözümü için düşünülen federasyon şeklindeki yönetim sisteminin başarıya ulaşmasının zor olduğunu, iki tarafında mutlu huzurlu olacağı gerçeklere aykırı olmayan, iki halkı eşit gören bir yapıya ihtiyaç olduğunu böyle bir yapının Kıbrıs adası için en gerçekçi çözüm olduğunu belirtmiştir (dunya.com, Erişim Tarihi:21.10.2022).

9 Mayıs Avrupa Birliği günü dolayısıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bir mesaj yayımlayarak, Kıbrıs adasında tek etkili ve gerçekçi çözümün eşik haklara sahip iki halk ve eşit egemen iki devlet şeklinde bir yapının oluşmasıdır. Avrupa Birliği'nden beklentilerinin Kıbrıs adasında Rumlardan farklı olarak yaşayan Türk halkının yaşadığını Türk halkının haklı taleplerinin artık duyulması zamanının geldiğidir.

Kıbrıslı Türkler 15 Kasım 1983 tarihinde Kıbrıs adasında eşit kurucu egemen bir halk olduklarını göstermişlerdir, 5 Mayıs 1985 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından çalışmaları yapılarak hazırlanan anayasa Kıbrıslı Türklerin yüzde 70,18'lik evet oyu ile kabul edilmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti halkı ile beraber kurulduğu tarihten itibaren önemli isteklerinden birisi Türkiye dışındaki ülkeler tarafından da tanınması olmuştur. 24 Nisan 2004 yılında Annan Palanı olarak isimlendiren Kıbrıs adasında sorunun çözülmesi için oluşturulup referanduma sunulan plana Türklerin evet, Rumların hayır oyu vermesine rağmen Avrupa Birliği Kıbrıs Türk halkına verdiği sözleri yerine getirmemiştir. Referandum öncesi Avrupa Birliği tarafından yapılan açıklamalar maalesef referandum sonucunun belli olmasından sonra ertesi gün unutulmuş Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye'nin beklentilerinden uzak olmuştur. Annan planından çıkan sonuç Avrupa Birliği yetkililerinde bir hayal kırıklığına yol açmış, Rum tarafının plana hayır demesi onlar için bir aldatılmış hissi yaratmış olmasına rağmen yine de Rum tarafına herhangi bir yaptırım uygulanmamıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yerine Kıbrıs Cumhuriyeti'ni tekrardan devreye sokmak için Kıbrıslı Türklerin lehine olacak sözler söylenmiş fakat gerçekçi adımlar atılmamıştır. Günümüzde Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için adadaki tek çözümün egemen iki eşit halkın kurduğu iki devletli çözüm olmalıdır (21yyte.org, Erişim Tarihi:22.10.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Avrupa Birliği tarafından tanınsa, Türkler ile Rumların eşitliği ile iki devlet şeklinde Avrupa Birliği'ne üye olunsa bile Türkiyesiz bir Avrupa Birliği üyeliği Kıbrıslı Türklerin geleceği için çok büyük sıkıntılar meydana getirecektir. Türkiye olmadan Avrupa Birliği'ne giren Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti beş yıl içerisinde asimile olma tehlikesi ile karşı karşıya kalabilir, Türk bölgesinde bulunan nüfus, toprak ve finans hakimiyetini kaybedebilir. Kıbrıs'ın Türkiye'den tamamen ayrılmasına, Türk askerlerinin Kıbrıs adasından ayrılıp Türkiye'ye geri dönmesine sebep olabilir. Stratejik önemi çok büyük olan Doğu Akdeniz'deki yeraltı kaynakları üstündeki haklarımızın kaybolacak, mavi vatan doktrinimizin büyük bir yara alacak Akdeniz artık Avrupa Birliği'nin bir gölü haline gelecektir. Türk halkı Kıbrıs'ta bulunan şehitlerini ziyaret etmek için Schengen vizesi alması gerekecek, Yunanistan ve Rumlar Avrupa Birliği'ni de arkasına alarak sermayeleri ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti topraklarını istila edecek savaş gücünü

kullanmadan Kıbrıs'taki Türk topraklarını ilhak edecektir (veryansintv.com, Erişim Tarihi:22.10.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni 2022 ekim ayında ziyaret eden Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı yardımcısı Fuat Oktay; Kıbrıs konusunda 46 yıldır sabrettiklerini bu sabıra rağmen Avrupa Birliği'nin olumlu bir adım atmadığını, adadaki Türklere azınlık muamelesi ile yaklaştığını halbuki Türkler adanın asıl sahibi olduğunun altını çizdi. Avrupa Birliği'nin desteğini arkasına alan Rum Yönetimi, Kıbrıs Türklerinden Maraş bölgesinin kendilerine verilmesini istemiş; buna karşılık olarak Ercan Havalimanı'nın kullanılmasına izin vereceklerini belirtmişlerdir. Oysa hem Maraş hem de Ercan Havalimanı'nın Türklerin toprağı olduğunu bu teklif adada mevcut olan soruna bir çözüp getirmeyip çözümsüzlüğü daha da artırmaktadır. Kıbrıs sorununun çözülmesi için Rum tarafının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıması gerekir. İki eşit halk olarak Türklerin ve Rumların adayı beraber eşit bir şekilde yönetmesi, hidrokarbon gibi yeraltı zenginliklerinin, elektrik, su vb. kaynaklarının eşit bir şekilde iki halk tarafından kullanılıp değerlendirilmesi gerekmektedir. Kıbrıs yakınlarında bulunan hidrokarbon kaynaklarının verimli kullanılması gerektiği, bu kaynakların iki halkı kavga ettiren değil barıştıran bir unsur olmalıdır. Rum tarafı ve Yunanistan hidrokarbon kaynaklarını çıkarıp kullanmak istiyorsa bunu ancak Kıbrıs'ta iki eşit halklara sahip bir yapının varlığında yapabileceklerdir. Hidrokarbon ada halkı için bir savaş ve çatışma değil barış getirmelidir. Türkiye bu konuda bir komisyonun kurulmasını hidrokarbonun nerde aranacağını ve nasıl kullanılması gerektiğine ilgili komisyon karar vermelidir. Türkiye gerek İsrail ile gerekse Avrupa'daki taraflar ile görüşmeler gerçekleştirmiş her görüşmede Türkiye'nin içinde aktif olarak yer almadığı Akdeniz gazının Avrupa ülkelerine taşınması projesi kesinlikle amacına ulaşamayacağını belirtmiştir. 2020 yılında açılan Maraş bölgesi, adeta bir hayalet şehri barındırıyor. Maraş Rumların Türkleri nasıl katlettiklerinin canlı şahididir. Açıldıktan bugüne kadar 500 bini geçen bir ziyaretçi sayısı var. Bu haliyle turizme kazandırılması bile milyonlarca turistin ziyaret etmeye gelebileceği bir yer olarak kendisini göstermeye başlamıştır. Maraş sorunu mülkiyet haklarına riayet edilerek bir çözüme kavuşturulursa adada barışın bir sembolü olabilir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Maraş konusunda çalışmalar yapmakta, Türkiye bu çalışmalara katkı sağlayıp Maraş'ın hayalet şehir olarak değil ekonomik faaliyetlerin aktif olduğu insanların, barışın hüküm sürdüğü bir şehir haline gelmesi için her türlü desteği

sağlayacaktır, şeklinde açıklamalarda bulundu (milliyet.com.tr, ErişimTarihi:22.10.2022).

Kuzey Kıbrıs Cumhurbaşkanı Özel Temsilcisi Ergün Olgun Avrupa Birliği Dış İlişkiler Servisi Genel Sekreter Yardımcısı ve Siyasi Direktörü Büyükelçi Enrique Mora ile görüme gerçekleştirdi. Olgun sekreter yardımcısına Kıbrıs sorununun çözümü ile ilgili bir çalışma başlayacaksa bunun ancak Kıbrıslı Türklerin uluslarası alanda Rumlarla beraber eşit statüye sahip eşit iki halk şeklinde tanımlamasıyla mümkün olabileceğini belirtmiştir. Avrupa Birliği eğer Kıbrıs adasında ve Doğu Akdeniz'deki sıkıntılara bir çözüm bulmak istiyorsa Kıbrıs Rum Kesimi'ni Kıbrıs'ta yapmaya çalıştığı hakimiyetçilik stratejisinden vazgeçirmelidir. Kıbrıs sorununun çözümü için Avrupa Birliği'nin Türk tarafına zorla bir çözümü kabul ettiremeyeceğini, çözüm için garantör ülkelerin ve Kıbrıs Türk Halkının düşüncelerini dikkate almalıdır. Kıbrıs Rum Kesimi'nin giderek silahlanma çabalarını hızlandırdığını bu durumun ada ve bölge için büyük sıkıntılara sebep olabileceğini bunlara Türk tarafı olarak sessiz kalmayacaklarını belirten Olgun, Rum tarafının yaptığı bu tehditlere karşılık vermek için her zaman hazır olduklarını açıkladı. Biz Türk tarafı olarak Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'nin aracı olduğu 6 adet iş birliği önerisi çalışmasını Rum Tarafına ilettiklerini adanın barışına katkı sağlayacak olan bu önerilerin kabulü için Avrupa Birliği'nin Rum tarafını ikna etmesi gerektiğini belirtmiştir (gundemkibris.com, ErişimTraihi:22.10.2022).

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin 2004 Avrupa Birliği'ne üye olması ile birlikte Kıbrıs adasının bütününün temsilcisi gibi davranıp Kıbrıs ile ilgili antlaşmaları Kıbrıs adına imzalaması, Kıbrıs Cumhuriyeti döneminde imzalanan iki kesimin ittifakı ile garanti anlaşmalarında belirtilen Kıbrıslı Türklerin veto etme hakkını yok saydıklarının göstergesidir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin temelini oluşturan Zürih ve Londra Antlaşmalarının 8. maddeleri ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Anayasası olarak bilinen 1960 tarihli anayasanın 50. maddesinin 1. fıkrasındaki hükümlerin Rum tarafının Avrupa Birliği'ne girmesi ile ilhak edildiği anlaşılmaktadır. 1960 yılında imzalanan Garanti Antlaşması'nın 1. ve 2.maddesinde belirtilen Kıbrıs Cumhuriyeti'nin tarafları başka ülkeler ile birleşemez ve tek taraflı olarak uluslararası sözleşmelere taraf olamaz hükmünün Rum Kesimi tarafından açıkça ihlal edilmiştir. Kıbrıslı Rumların Avrupa Birliği'ne girmesi sadece 1959-1960 yıllarındaki antlaşma maddelerine ters değil aynı

zamanda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 649. maddesinde belirtilen hükümlere açıkça aykırıdır. Çünkü ilgili karar her iki tarafın adımlarını dikkatli atmalarını, durumu dahada sıkıntıya götürecek adımlardan sakınmalarını istemektedir. Kıbrıs sorununda uluslararası hukuka baktığımızda Türkiye'nin haklılığı net bir şekilde ortada olmasına rağmen Avrupa Birliği üye ülkeleri bunu görmezden gelmektedirler. Güney Kıbrıs Rum Kesimi uluslararası hukuku ve uluslararası sözleşmeleri tanımamaktadır, Avrupa Birliği ülkeleri de bünyelerine aldıkları Güney Kıbrıs Rum Yönetimi7ni açık ve net bir şekilde hukuka uygun olmamasına rağmen korumaya devam etmektedirler. Kıbrıs Cumhuriyeti için garantör ülke olan Yunanistan ve Birleşik Krallık Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluş ve garantör antlaşmasındaki maddelerine aykırı olmasına rağmen Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin Avrupa Birliği'ne üye olmasında veto haklarını kullanmamışlardır. Doğu Akdenizde yaşanan gelişmelerden sonra artık Türkiye'nin de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin uluslararası arenada tanınması için çalışmalarına başlamalıdır fakat bu çalışmalarını yaparken dikkatli davranmalı çünkü böyle bir tanıma girişimlerinde tepkiler olacağını unutulmamalıdır (dunyabulteni.net, Erişim Tarihi:22.10.2022).

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Avrupa Birliğine üye olduğu dönemde Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Bülent Ecevit ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın sağlık sorunları olduğu için durumun ciddiyetini fark edemediler, durumu geri getirmek için geç kalındığından Rum Yönetimi'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği Türkiye ve Kıbrıs Türkleri için olumsuz bir durum olarak tarihe geçmiş oldu. Daha önce adada çözüm olmadan Kıbrıs adasının Avrupa Birliği'ne katılmasına olumlu bakmayan ülkeler zamanla Türkiye'nin adada çözüm istemediğini beyan etmişlerdir. Avrupa Birliği ülkeleri Rum Kesimi'nin birliği girmesine evet oyu kullanarak Rumların Avrupa Birliği'ne girmelerini sağlamışlardır. Annan Planından 15 gün önce Rum Kesimi'nin Avrupa Birliği'ne katılma isteği için Katılım Antlaşması imzalanmış artık Rumların birliğe katılmaları bir anlamda kesinleşmiştir. Bu noktadan sonra Rumların Annan planına hayır demeleri şaşırtıcı olmamıştır çünkü Annan Planına hayır denilse bile zaten Avrupa Birliği'ne katılmaları daha önceden onaylamıştı. O dönemin dışişleri bürokratları her ne kadar Rumların Annan Planını reddetmelerine sevinseler de aslında Kıbrıs Türkleri için olumsuz bir durum olduğunu ilerde bedeller ödeyeceklerini öngörememişlerdir. Güney Kıbrıs Rum Kesimi Avrupa Birliği'ne üye olduktan sonra artık adanın yönetimini Türklerle paylaşma istekleri

gittikçe zayıflamaktadır. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ve Avrupa Birliği Komisyonu'nun parametrelerinde bulunan maddeler dikkate alan ülkeler Türkiye'nin önerdiği Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması şartı ile Kıbrıs'ta yeniden müzakerelere başlama şartını kabul etmiyorlar (yeniduzen.com, Erişim Tarihi:22.10.2022).

Kıbrıs adası için en net çözümün federasyon şeklinde yönetim olmadığı bellidir, iki uluslu hem içte hem dışta eşit haklara sahip iki eşit egemen devletten oluşan yapı Kıbrıs adası için en iyi çözüm yolu olduğu anlaşılmıştır. Yakın tarihe baktığımızda Sovyetler Birliği, Çekoslovakya, Yugoslavya gibi federasyon yönetim şeklini benimseyen ülkelerin parçalandıkları görülmüştür, bunların yerine kurulan ülkeler ise egemenliklerini daha iyi bir şekilde sürdürmeye devam ediyorlar. Kıbrıs adasında da Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti adı altında iki ayrı egemen devletin kurulması gerekmektedir. Kurulan iki devleti hem kendileri karşılıklı tanımalı hem de Dünya ülkeleri tarafından tanınmalıdır. İki devlet Avrupa Birliği ve NATO'ya üye olmalıdır, bunlar gerçekleştiği zaman Rum tarafının güvenlik kaygısı Kıbrıslı Türklerin ise ekonomik yönden kaygıları giderilmiş olur. Türkiye Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile beraber Avrupa Birliği'ne kabul edilmeli, Yunanistan Kıbrıs Rum Yönetimi ile beraber Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanımalı, bunlar yapıldığı takdirde Doğu Akdeniz NATO ve Avrupa Birliği koruması altında daha güvenli ve daha gelişmiş bir yapıya kavuşacaktır. Kıbrıs sorununun devam etmesi ne Rum tarafı ile Yunanistan için ne de Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için fayda sağlamayacaktır. Barış içinde huzurlu bir Doğu Akdeniz iki taraf içinde faydalı

Avrupa Parlamentosu Başkanı Roberta Metsola Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ne yaptığı ziyarette tek çatı altında üniter egemen bir Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne üye olabilir şeklindeki açıklamaları üzüntü vericidir. Metsola açıklamasında Avrupa Birliği olarak her zaman Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin yanında olacaklarını Kıbrıs adasının bir bütün olarak Avrupa Birliği'ne girmesini arzuladıklarını Kıbrıs'ın bu şekilde bölünmüş olması Avrupa Birliği'nin tamamlanmamış olduğu anlamına gelmektedir. Metsola; bir bütün halinde Kıbrıs Avrupa Birliği devleti olabilir bu durumda bütün vatandaşları Avrupa vatandaşı kimliğine kavuşacaktır. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları dikkate alınarak Türk ve Rum toplumu olmak üzere iki kesimli federasyon olmalıdır. Avrupa Birliği'ne üye olmuş bir devletin

bölünmüşlük hali sadece Kıbrıs adasını ilgilendirmiyor aynı zamanda Avrupa ülkelerini de ilgilendirmekte, bunun çözüme kavuşturulması gerekmektedir, Kıbrıs'ın bu bölünmüşlüğe karşı durması aynı zamanda Avrupa'nın da karşı çıkması anlamına gelmektedir, Maraş bölgesinde yapılanlar fiili durumun bozulması anlamına gelmektedir bu tarz durumlar çözüm çabalarına ket vurmaktadır, iki toplumunda fayda sağlayacağı iki toplumun birbirine güvenmesini sağlayacak adımların atılması gerekir şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Avrupa Komisyonu Yapısal Reform Destek Genel Müdürü Mario Nova verdiği röportajda; enerji sektörü Kıbrıs adasındaki iki toplum için çok önemli olduğunu ve bunları birleştirecek bir güç olabileceğini, adada en iyi ve gerçekçi çözümün iki kesimden oluşmuş iki toplumlu bir federasyon olduğunu, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin kararlarına uygun olmayan iki devletli bir çözümün gerçekçi olmadığını, Kıbrıs adasındaki Türkleri Avrupa Birliği'ne katılmış Kıbrıs Cumhuriyeti bölgelerinde uygulanan Avrupa Birliği programları için teşvikler vermeye devam ediyoruz, Müzakerelere yeniden başlanması gerektiğini yapılacak müzakerelerde Avrupa Birliği olarak her zaman müdahil olmamızın çok önemli olduğunun farkındayız şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Avrupa Birliğindin iki üst düzey yetkililerin yaptığı bu açıklamaları okuduğumuzda, Kıbrıs adasında çözüm arayışları için yapılan bu tarz açıklamaların Türkler için bir anlam ifade etmediği çünkü Türkler iki devletle eşit egemenlik hakkına sahip bir çözüm istemektedir. Avrupa Birliği ve Rum Kesimi adil sürdürülebilir bir çözüm teklifi ile gelmeleri gerekmektedir. Bu açıklamalar ve çözüm tekliflerinden sonra Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olarak adadaki Türk milletini temsil eden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni uluslararası arenada tanınmasını sağlayacak adımlar atmamız gerekmektedir (yenicaggazetesi.com.tr, ErişimTarihi:23.10.2023).

Kıbrıs adasında 1974 yılından beri bir çözüm üretilememiştir. Son yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Cumhurbaşkanı seçilen Ersin Tatar'ın iki devletli çözümü desteklemiş olması Türkiye Cumhuriyeti'nin de bu tezi desteklemesi adada dengelerin değişmesine sebep olmuştur. Kapalı Maraş'ın açılması ve ileride yerleşime de açılma ihtimalinin olması, Kıbrıs karasularında doğalgaz arama arayışı Kıbrıs Rum Kesimi ve destekçilerini endişeye sevk etmiştir. Türkiye'nin ve Kıbrıs Türklerinin çözüm için önerdiği eşit statülü iki devletli çözüme karşı Rum Kesimi ve destekçilerinin önerdiği federasyon önerisinin Kıbrıslı Türkleri oyalamaktan öteye gidememiştir. Türkiye ile Kıbrıs arasında bir federasyonun kurulması nasıl imkansızsa

Kıbrıs adasında da Türkler ile Rumlar arasında federasyonun kurulması imkansızdır, tezini ortaya koyan Erol Manisalı Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti artık birlikte hareket edip Kıbrıs sorunu konusunda, bir hedef belirlemelidirler. Hedef koyarken Kıbrıs adasında bağımsız iki devlet mutlaka olmalı bunun yanında Kıbrıs adasında Türk askerinin varlığı mutlaka devam etmelidir. Kıbrıs adası için dört model uygulanabilir. Bunlardan birinci model: Birleşmiş Milletler kararlarının aksine bağımsızlığını ilan eden Kosova modelidir, ikinci model ise Nahçıvan'da olduğu gibi dışişleri ile güvenlik konularında Türkiye'ye bağlı içişlerinde ise serbest olan bir Kıbrıs modeli, üçüncü model Birleşmiş Milletler üyeliğinden çıkarılmış fakat resmi temsilcilikler yolu ile Birleşmiş Milletler ile ekonomik ve kültürel anlamda ilişkilerini devam ettiren Tayvan modelidir, son model ise yukarda saydığımız modellerden oluşan iki bölgeye ayrılmış, iki parlamentosu olan bir yapı ile Kıbrıs adasındaki sorun çözülebilir. Kıbrıs tapuları incelendiğinde adadaki arazilerin %34'ü Türk vakıfına ait, %18'i ise Kıbrıslı Türklerin bireysel şahıslarına ait arazileridir yani sonuç olarak Kıbrıslı toprakların %52'si bize aittir, şeklinde bir kararlılıkla müzakerelerden sonuç alınması gerekir. Kıbrıs sorununun çözümü için artık bir hükmü veya geçerliliği olmayan kuzey kelimesi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti isminden çıkartılarak artık yeni ismin Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olarak benimsenmeli bunun için çalışmalar yapılmalıdır. Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan Pakistan, Libya, Bangladeş, Gambia gibi ülkelerin Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanımaları için çalışmalara başlanılmalıdır. 2007 yılından itibaren Yunanistan ve Kıbrıs Rum Kesimi'nin yapmaya çalıştıkları Kıbrıs adasına hâkim olma niyetleri Ersin Tatar'ın son yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı seçilmesi ile beraber darbe yemiş Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki etkinliği artmaya başlamıştır. Doğu Akdeniz için en önemli bölge Kıbrıs adasıdır, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki Cumhurbaşkanlığı seçiminin Ersin Tatar'ın kazanması Doğu Akdeniz için önemli bir kazanım olmuştur. Cumhurbaşkanlığı seçimini Ersin Tatar'ın kazanmaması durumunda seçilen Cumhurbaşkanı'na baskı kurulacak Kıbrıs için hazırlanan birleşme planı için ikna edilip imzalatılacaktır, kabul edilen Birleşik Kıbrıs Devleti en kısa zamanda Avrupa Birliğine üye yapılacak ardından Doğu Akdeniz'de Birleşik Kıbrıs Devleti egemenliğine ait münhasıran ekonomik bölge ilan edilip Birleşmiş Miletler tarafından tanınması sağlanacak, en son olarak Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

üzerindeki egemenlik hakkı elinden alınıp, Türkiye bu coğrafyadan koparılmış olacaktır. Türkiye Cumhuriyeti en kısa zamanda Kıbrıs'ta Türk deniz üssü kurup etkinliğini artırmalı Kıbrıs Türklerinin güvenliğini pekiştirmelidir. Mavi vatan kavramı çok önemlidir burada ki menfaatlerimizin gereğini yapmak adına uçak gemisi ile uzaktan kumandalı deniz araçları yapılmalı, Deniz alanlarında daha etkin olmak için Denizcilik Bakanlığı kurulmalıdır. Doğu Akdeniz'de bulunan enerji kaynakları Amerika Birleşik Devletleri için önem arz etmektedir, Rusya'nın Suriye'de söz sahibi olması ile beraber Irak ve Suriye'de Amerika Birleşik Devletleri'nin etkinliği azalmaya başlamış, bunları telafi etmek için Kıbrıs adasına Amerika Birleşik Devletleri'nin ilgisi artmaya başlamıştır. Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin Amerika Birleşik Devletleri tarafından silahlandırılmaya başlanılması Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri gibi iki NATO üyesi arasında ve NATO açısından olumsuz bir durum oluşturmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin aldığı bu kararlar incelendiğinde Türkiye ile müttefiklik ilişkisini artık pek fazla dikkate almadığı görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye ile yaşadığı bu sıkıntı durumun İsrail için olumlu bir durum olmadığını çünkü İsrail gazının Dünyadaki diğer ülkelere özellikle Avrupa'ya taşınması için en güvenilir koridorun Türkiye üzerinden geçen koridor olduğu için İsrail Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasında Doğu Akdeniz'de bulunan sorunları çözmek için elinden geleni yapacaktır (iyigunler.net, Erişim Tarihi:24.10.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması için Tayvan modelini öne süren Türkiye daha sonra Amerika Birleşik Devletleri'nin buna karşı çıkmasıyla şimdilik bu modeli rafa kaldırmıştır. 1979 yılından beri uygulanan Tayvan modeline Çin Halk Cumhuriyeti karşı çıkmaktadır. Bu modelde ülkeler Tayvan'ı direkt olarak tanımamakta fakat burada temsilcilik açarak direk uçuş yapabilmektedir. Kültürel, ekonomik ve sınırlıda olsa siyasi anlamda ilişkilerini sürdürmektedirler. Birçok ülkenin Tayvan'ın başkenti Taype'de temsilcilikleri bulunmaktadır bu temsilcilikler kültürel ve ekonomik olarak faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bunun yanında Tayvan'da diğer ülkelerde temsilcilikleri bulunmaktadır. Buradaki temsilcilikler Tayvan'ın bu ülkelerdeki diplomatik temsilciliklerini temsil etmektedirler. Ukrayna Rusya savaşından sonra Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi ile ilişkileri kötüye giden Rusya ayrıca Türkiye ile siyasi ilişkilerinin iyi olmasından dolayı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıma durumu olabileceği konuşulmaya başlanıldı. Ukrayna

savaşından önce Rum Kesimi Rusya'nın ortağı olmasının yanı sıra aktif ilişkiler içerisinde olduğu bir ülke idi. Amerika'nın Rumlara yılardır uyguladığı silah ambargosunun kaldırması ile birlikte Rumların taraf değiştirerek Amerika Birleşik Devletleri'nin tarafına geçmesi Rusya'yı önemli derecede rahatsız etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Rumlara uyguladığı silah ambargosunu kaldırması Türkiye'yi rahatsız etmiş, Türkiye Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne daha fazla silah ve asker göndereceğini açıklamasıyla cevap vermiştir. Türkiye'nin Kıbrıs için önerdiği çözüm önerisi iki eşit bağımsız egemen devletli bir çözümdür fakat bu çözüm dünyada pek destek görmediğinden Türkiye'nin bundan sonra yapacağı şey, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni Türkiye'nin bir parçası haline getirmektir. Bu adım atıldığı takdirde Türkiye ve Kıbrıs'ın Doğu Akdeniz'deki güvenliği sağlanacak hem de Ege Denizinde sorun yaratarak çıkarlarımızı zedeleyen Yunanistan'a karşı bir cevap olacaktır. ABD ve Birleşik Krallık'ın Kıbrıs adası için kullandıkları bizim için bir uçak gemisidir, cümlesi en çokta Türkiye için önem arz etmektedir. Kıbrıs bizim güney sınırlarımızın güvencesi olan bir uçak gemisinden daha öte bir yerdir (veryansintv.com, Erişim Tarihi:29.10.2022).

2004 yılında Avrupa Birliği'ne giren Rumlar Avrupa şemsiyesi adı altında silahlanmaya baladılar. Avrupa Birliği'nin savunma amaçlı PESCO kararları ile Rum Kesimi'nin silahlanması arttı. Adada Rumların lehine olacak şekilde Fransızlar ile on adet silahlı helikopter antlaşması yapmaları, Amerika Birleşik Devletleri'nin Rumlara uyguladıkları silah ambargolarını kaldırmaları, İsrail ile gittikçe gelişen silah iş birliği projeleri Rumların Avrupa Birliği'ne girmesinden sonra meydana gelen gelişmelerdendir. Rumlar Kıbrıs'ta iki toplum, iki bölge ve tek egemenlik, tek temsiliyetin olduğu bir federasyonu Türklere kabul ettirerek Kıbrıs'ta hâkim güç olmak istiyorlar. Rumlar Avrupa Birliği'nin desteğiyle Kıbrıslı Türklere avroları dağıtıp Türkiye'ye karşı düşmanca tavır almalarını sağlayarak, Türk askerine adada işgalci görüntüsünü vererek Kıbrıs adasını Tayvan'a benzetmeye çalışıyorlar. 2017 yılında Crans Montana konferansında Kıbrıs adası için eşit egemenlik kavramı kabul edildi, Rumların buradaki asıl amacının bu kavramı kendi lehine çevirerek Türkiye'nin zamanla etkisini azaltmak böylece Kıbrıs adasında etkisi azalan Türkiye olduğunda hakimiyeti güçlenecektir. Günümüzde Birleşmiş Milletler, Amerika Birleşik Devletleri ile Avrupa Birliği adada Federasyon tarzı çözümü savunmakta olup bunun yanında Kıbrıs Cumhuriyeti'ni kabul edip onun temsilcisinin Güney Kıbrıs Rum

Kesimi olduğunu kabul ettirme düşüncesindeler. Aslında bakıldığında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması antlaşmalarına tamamen ters olmasına rağmen Güney Kıbrıs Rum Kesimi'ni Kıbrıs adasının temsilcisi olarak Avrupa Birliği'ne alınmasına onay verdiler. Rum tarafının adanın çevresindeki münhasır ekonomik bölgelerde bulunan 13 ayrı sahada hidrokarbon araması yaparken kendisini adanın tek temsilcisi sayarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin haklarını vermek istemediğinde yukarıda saydığımız uluslararası kuruluşlar ve ülkeler Rum tarafının yanında yer almışlardır (veryansintv.com, Erişim Tarihi:30.10.2022).

Avrupa Komisyonu son zamanlarda Kıbrıs Rum Yönetimi'ne baskı yaparak Yeşil Hat üzerinden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile ticaretin genişletilmesini istemektedir. Avrupa Komisyonunun bu talebi Rumlar tarafından yerine getirildiğinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ekonomisine iyi bir katkı sağlayacak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin malları sadece Rum kesiminde değil aynı zamanda Avrupa Birliği'nin tümünde dolaşıma katılacaktır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin mallarının ticari sistemi geçmesinin hızlandırılması ile ilgili Avrupa Birliği tarafından Rum yönetimine hatırlatılmada bulunuldu. Rum kesimi ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında serbest dolaşımın Yeşil Hat üzerinden yapılması planlandı bununla ilgili bir tüzük hazırlandı, tüzüğe göre yapılması planlanan ticaret yıllardır istenilen hıza uluşamamıştır (trthaber.com, Erişim Tarihi:30.10.2022).

Kıbrıs Türkleri artık her şartta anlaşmaları kabul etmeyecekler 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ile Türk askeri Kıbrıs adasına adadaki Türklerin hak ve hukuklarını korumak için gelmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ersin Tatar İstanbul'daki Global Kalite Zirvesinde yaptığı konuşmada; Rum kesimi ile yapılacak bir ortaklığa karşı olduklarını Rumlar için böyle bir ortaklığın asıl amacının Türklerin Kıbrıs adasındaki varlığını yok etmek olduğunu, amaçlarının Türkiye'yi adadan uzaklaştırmak olduğunu bu niyetle Kıbrıs Rum Kesimi'nin Avrupa Birliği'ne alındığını Avrupa Birliği sınırları içerisinde serbest dolaşım ve serbest yerleşim haklarının verilmek niyetini benimsedikleri şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Türkiye ile beraber Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin de artık 1974 öncesindeki duruma gitmek istememektedir eğer Kıbrıs'ta bir çözüm olacaksa bu bir ortaklık şeklinde değil eşit haklarda yan yana yaşayan iki halktan oluşan iki ayrı devletle mümkün olacaktır. Uluslararası arenada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne

uygulanan ambargoların son bulması gerekmektedir. Ambargolarla Kıbrıs Türkleri uluslararası toplumdan dışlanacak zamanla Türkiye Kıbrıs'tan çıkarılacak ve nihayetinde Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki varlığı sona ermiş olacaktır (qha.com.tr, Erişim Tarihi:01.11.2022).

Uluslararası arenada Rum yönetimine pozitif ayrımcılık yapılarak ekonomisinin iyileştirilmesi ve tanınırlığının artırılması istenilmektedir. Rum kesimi lehine yapılan bu ayrımcılık dilinin asıl hedefi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti'dir. Kıbrıs adasında bir antlaşma olacaksa iki egemen devlet şeklinde olacaktır, bu şekliyle adada Kıbrıs Türk Devleti sonsuza dek yaşayacaktır. Son zamanlarda Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon aramalarından sonra Kıbrıs adasının önemi artmıştır, artık bölgede yeni bir siyaset şekillenmiş ve Kıbrıs Türkleri ile Türkiye'nin önemi artmıştır (dha.com.tr, Erişim Tarihi:01.11.2022).

Kıbrıs Rum Kesimi, Mısır, Lübnan ve İsrail ile Münhasır Ekonomik Bölge sınırlarını belirleyen anlaşma yapmaları Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin haklarını yok saymışlardır. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) tarafından düzenlenen Ege ve Doğu Akdenizde Türk Dış Politikası adlı panelde konuşma yapan Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Güney Kıbrıs Rum Kesimi ile Doğu Akdenizde bir anlaşma olması durumunda o bölgedeki sorunların yarısından fazlasının çözüleceğini belirti. Kıbrıs adasının kesinlikle Rum ve Yunanistan'a ait olmadığını adada yaşayan Türklerinde o adanın sahibi olduğunu 1960 yılında taraflar arasında yapılan antlaşmalarla ada Türk ve Rumlar tarafından yönetilmesi konusu imza altına alınmıştır. Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıs'ı kendi yönetiminde gördüğü Türklerin egemenliğini kabul etmek istemediğini böylelikle sorunların çözülmesinin önünün tıkandığı şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Akdeniz ve Egede Türkiye'nin kıta sahanlığını 9 kez ihlal etmek istediğini fakat Türkiye'nin aldığı önlemlerle bunun gerçekleşmediğini, Türkiye'nin daha önce önerdiği Doğu Akdeniz Konferansı düzenlenmesi tekliflerinin halen geçerli olduğunu kabul edilmesi halinde konferansın yapılabileceğini belirterek Türkiye'nin ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Doğu Akdenizde olan haklarını her koşul ve şartlarda korumaya devam edeceklerini şeklinde açıklamalar yapmıştır (brtk.net/, Erişim Tarihi: 02.11.2022).

Suriye'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile yaptığı Münhasır Ekonomik Bölge Antlaşması Yunanistan ve Rum Kesimini oldukça tedirgin etmiştir. Suriye'nin bu antlaşma ile daha fazla deniz alanı kazanacağını buna karşılık olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıyacağı şeklinde açıklama yapılmıştır. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Dışişleri Bakanı yaptığı açıklamada Avrupa Birliği ülkelerinden iki ülkenin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ofis açabileceğini belirtti. Yunan basınında, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıyabilecek ülkeleri incelerken bunlardan ikisinin Macaristan ve Suriye olabileceğini yazdı. Suriye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında 2011 yılında Suriye savaşından önce iki taraf arasında görüşmeler yapılmış ve Lazkiye ile Magosa arasında feribot ile deniz seferleri yapılmıştır. Fakat savaşın başlamasıyla görüşmeler kesilmiştir (ulusal.com.tr, Erişim Tarihi:01.11,2022).

6. SONUÇ

Kıbrıs adasının önemi her zaman güçlü ülkelerin rotası altında olmuş güçlü ülkeler uygun zamanı bulduklarında Kıbrıs adasını ele geçirmeye çalışmışlardır. Kıbrıs adasında; Hititler, Mısırlılar, Asurlar, Büyük İskender, Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu, Cenevizler, Memlükler, Osmanlı Devleti, İngilizler hâkim olmuşlardır. Kıbrıs adasına hâkim olan bu medeniyetler döneminin güçlü uygarlıklarından biriydiler. Cenevizler denizcilikte çok geliştikleri için Kıbrıs adasını Akdeniz'in güvenliği için ele geçirmişlerdir. Osmanlı Devleti Mısırın fethinden sonra iç deniz haline gelen Akdeniz'in güvenliği için ayrıcı Kuzey Afrika'da ele geçirdiği toprakların güvenliği için Kıbrıs'ın ele geçirmesinin önemini anlayarak Kıbrıs adasını fethetmiştir. Döneminin güçlü Birleşik Krallık'ı sömürgesi altında bulunan Mısır ve Süveyş kanalının güvenliği daha sonra Ortadoğu'daki sömürgelerinin güvenliği ve Ortadoğu petrolünün güvenliği için Kıbrıs adasında hüküm sürmüştür. Osmanlı Devleti'ne doğal sınırlarına ulaşmasından sonra artık toprak kaybetmeye ekonomik olarak zayıflamaya başlamıştır. Rusya'nın saldırgan ve yayılmacı politikasından Osmanlı Devleti 'da nasibini almış, Rusya ile 1877-78 yıllarında yapılan savaşta yenilen Osmanlı Devleti Birleşik Krallık'tan yardım istemek zorunda kalmıştır. Birleşik Krallık Osmanlı Devleti'ni zor durumda bulunca tavizler koparmaya

çalışmıştır. Birleşik Krallık'ın Rusya'ya karşı Osmanlı Devleti'ne yardım etmek için Osmanlı Devleti idaresinde bulunan Kıbrıs adasının yönetiminin kendisine verilmesini istemiş zor durumda bulunan Osmanlı Devleti Berlin antlaşması ile Kıbrıs adasının yönetimini Birleşik Krallık'a devretmiştir. Yaklaşık 300 sene Kıbrıs adasını yöneten Osmanlı Devleti 1878 yılında yönetimini Birleşik Krallık'a devrettiği Kıbrıs adasını bir daha geri alamamış Birinci Dünya Savaşı ile birlikte Birleşik Krallık Kıbrıs adasını kendi topraklarına kattığını ilan etmiştir. Burada şu görülüyor ki Birleşik Krallık Osmanlı Devleti'ne zayıflamasını ve savaşta yenilmesini fırsat bilerek adayı işgal etmiştir. Lozan Antlaşması ile birlikte Türkiye Cumhuriyeti Kıbrıs adasının Birleşik Krallık'a ait olduğunu resmen kabul etmiştir. 1923 yılından 1950'li yıllara kadara Türkiye Cumhuriyeti'nin gücünün az olması gerek Rusya tehdidi ayrıca Yunanistan ile kurulan iyi dostluklardan dolayı Kıbrıs adasındaki sorunlara müdahil olmamış sorunları Birleşik Krallık'ın iç işleri şeklinde görmüştür. Adada Rumların baştan beri Enosisi gerçekleştirme çabaları vardı. 1950'li yıllar ile Enosis düşüncesi dahada artmış adada bulunan İngiliz birimleri ile Türklere karşı Rumlar tarafından saldıralar başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti her ne kadar sorunlara Birleşik Krallık'ın içi sorunu şeklinde baktıysa da Türklere karşı yapılan baskı ve suikastlar sonucunda Türkiye'de olaya taraf olmaya başlamıştır. Yunanistan'ın devamlı kendisinden bir parça olarak gördüğü Kıbrıs adasında Enosisi gerçekleştirmek uğruna uluslararası kuruluşlara başta Birleşmiş Milletler olmak üzere başvurularda bulunmuş buralardan bir sonuç elde etmeye çalışmıştır. Yunanistan hem ekonomik hem askeri güç olarak Türkiye ve Birleşik Krallık'tan daha güçsüz olduğu için adaya direk müdahalede bulunamayıp bunun yerine uluslararası kuruluşların, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği gibi ülkelerinin yardımıyla adayı Rumlaştırmak istemiştir. 1950' li yılların sonlarına doğru Kıbrıs adası ile ilgili yapılan görüşmeler meyvelerini vermeye başlamış soruna taraf olan Türkiye, Birleşik Krallık ve Yunanistan arasında Zürih ve Londra antlaşmaları imzalanmıştır. Bu antlaşmalarla yıllardır çözülemeyen sorunlara çözüm bulunmuş ada huzuru yakalamıştı. Adada yeni durum ile ilgili seçimler yapıldı, seçimlerde Rum tarafı kendi içinden Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanını Türkler ise kendi içerisinden Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Yardımcısını seçeceklerdir. Seçimler sonucunda Başpiskopos Makarios Cumhurbaşkanı Dr. Fazıl Küçük ise Cumhurbaşkanı Yardımcısı olarak seçildi. Birleşik Krallık Kıbrıs adasının yeni statüsünü 29 Temmuz 1960 tarihinde imzalayarak resmen kabul etmiş oldu. Zürih

ve Londra antlaşmalarında kabul edilen tüm evraklar 16 Ağustos 1960 yılında taraflarca imzalanarak resmen Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuş oldu. Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasına göre Türkler %30 Rumlar ise %70 temsiliyet hakkına sahip oldular. Anlaşmalar gereği adada Türkiye 650 asker Yunanistan ise 950 tane asker bulundurabileceklerdi. Türkiye, Birleşik Krallık ve Yunanistan Kıbrıs adasında garantör ülkeler konumu kazandılar. Türklerin Rumlara göre Mecliste temsiliyetleri nüfus oranlarına göre ayarlandığı için sayıları daha azdı. Cumhurbaşkanını yanında Cumhurbaşkanı Yardımcısının da Savunma, Dışişleri ve Emniyet ile ilgili kararları veto etme hakkının olması Türkler açısından önemli bir gelişmedir. Çünkü mecliste çoğunlukta olan Rumlar meclisteki oylamalarda çoğunlukta oldukları için kararları daha kolay çıkartabiliyorlardı fakat Türk olan Cumhurbaşkanı yardımcısının bazı konularda kararlar ile ilgili veto kararını kullanabilmesi Türklerin aleyhine olan kararların Kıbrıs Cumhuriyeti meclisinden çıkartılmasının önü kapatılmıştır. Birleşik Krallık ise bu anlaşmalar ile Kıbrıs adasının yeni statüsünü tanımış sadece adada birkaç üssü elinde tutabilmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti uluslararası kuruluşlarında desteği ile kurulduğu için Birleşmiş Milletlere üye olmuştur. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra adada sıkıntılar bitmemiştir. Kabinede ve Mecliste çoğunluğu elinde bulunduran Rumlar Türklere baskılar yapmaya başlamışlardır. Rumlar ve Türkler ortak Cumhuriyet altında yaşamalarına rağmen birbirleri ile devlet meseleleri konusunda yeteri kadar istişare yapmadıklarından devletin işleyişinde sıkıntılar meydana gelmeye başlamıştır. Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı yardımcısı Fazıl Küçük'ün fikir ve düşüncelerinin dikkate alınmaması Türkler arasında rahatsızlık yaratmıştır. Rumlar Türkler ile birlikte Kıbrıs Cumhuriyeti'ni kurmalarına rağmen Enosis fikirlerinden vazgeçmiş değillerdir, Rumlar enosis düşüncesi kapsamında adada Türk camilerine, köylerine, yerleşim yerlerine saldırılar düzenlemeye başlamış, katliamlar yapmışlardır. Rumlar Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası ile Türklere verilen hakların fazla olduğunu bunların geri alınmasını istemişler. Türkler bu talepleri kabul etmeyince sıkıntılar artmaya devam etmiştir. Rumlar tarih boyunca adada kendilerinden başka milletten insanlar istemediklerinden Türklere karşı her zaman negatif bir yaklaşım ileri sürmüşlerdir. 1960'lı yıllarda Türklere karşı yapılan katliamlar gösteriyor ki Rumlar Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasına pekte taraf olmamışlardır. Adada meydana gelen olayların şiddeti giderek artmış bu duruma sessiz kalmayan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi adaya barış gücü göndermiştir.

Rumlar ittifak anlaşmalarını tanımadıklarını beyan edip tek taraflı olarak ittifak antlaşmalarından çekildiklerini açıklamışlardır. Rumların ittifak anlaşması ile birlikte Türklere karşı saldırılar artmaya devam etmiş, Rumlar adada Türklerin yaşadığı yerleşim yerlerine saldırmaya devam etmişlerdir. Rumların saldırgan ve uzlaşmaz tavırları Türkleri farklı arayışlara sürmüş, Türkler 1960 Anayasasında Türklere verilen hakların eksiksiz bir şekilde verilinceye kadar 29 Aralık 1967 yılında Kıbrıs Geçici Hükümetini kurduklarını açıklayarak Türklerin istemediği bir şeyin başarıya ulaşamayacağını ve ayrı seçeneklerinin de olduğunu Rum tarafına bildirmiş oldular. Bu süre içerisinde de iki taraf arasında görüşmeler devam etmiş olmasına rağmen Rum tarafının devamlı enosisten yana tavır koyup anlaşmalara yanaşmamasından ötürü görüşmelerden bir sonuç elde edilememiştir. Rum tarafı bir yandan görüşmelere katılırken bir yandan da enosis düşüncesinde örgütlenmeler yapıyorlar, bunlardan bir tanesi Grivas tarafından 1971 yılında kurulan EOKA-B isimli terör örgütüdür. 15 Temmuz 1974 tarihinde Yunanistan güdümünde olan Nikos Sampson Rum Lider Makarios'a karşı suikast girişiminde bulunuş fakat Makarios sağ kurtularak yurt dışına kaçmıştır. Artık Enosis için ortam dahada müsait hale gelmiş çünkü Rumların yeni Cumhurbaşkanı Nikos Sampson amacı enosisi gerçekleştirmek olmuştur. Nikos Sampson, Cumhurbaşkanı olduktan sonra gerçek düşüncesini açıklayarak Helen Cumhuriyeti'ni kurduğunu beyan etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Kıbrıs adasında meydana gelen askeri darbe ile birlikte Yunanistan ve Rum Kesiminin oluşturmak istediği yeni duruma sert tepkiler göstermiş yapılan görüşmelerde Yunanistan çözüme yanaşmayınca Türkiye Garanti Antlaşmalarındaki garantörlük hakkını kullanarak 20 Temmuz 1974 yılında Kıbrıs Barış Harekâtı düzenlemiştir. Başta Amerika olmak üzere Avrupa Birliği ülkelerinin karşı çıkmasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti Devleti kendi özgür iradesiyle Kıbrıs Barış Harekâtını düzenlemiştir. Kıbrıs Türk halkının güvenliğini sağlamakta olan Türkiye Kıbrıs Barış Harekâtı ile birlikte Kıbrıs adasının kuzey kısmını kontrolü altına almıştır. Kıbrıs Barış Harekâttı önce hava bombardımanı ile başlamış ilerleyen zamanlarda kara harekâtı ile devam ederek kendilerine ataları tarafından vatan edinilen yerlerde yaşayan Türklerin güvenliği sağlanmış oldu. Kıbrıs Barış Harekatının emrini veren dönemin Başbakanı Bülent Ecevit harekât sürerken harekât ile ilgili açıklama yaparak, İsviçre'nin başkenti Cenevre'de kararlar alınmış fakat Kıbrıs Rum Kesiminin bu kararlara uymadığı için Kıbrıs Türk halkını korumak amacıyla harekâtı düzenlediklerini bildirmiştir. Koalisyon hükümetinde dönemin

Başbakan Yardımcısı olan Necmettin Erbakan'da harekata destek vermiş Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet ve hükümet olarak Kıbrıs davası konusunda ne derece duyarlı olduğunu göstermiştir. Kıbrıs Barış harekâtı 16 Ağustos 1974 yılında taraflar arasında yapılan ateşkes ile sona erdi. Amerika Birleşik Devletleri Türkiye'nin Kıbrıs adasına bir askeri müdahale yapmasını istemediğinden Türkiye'nin harekâtından sonra Türkiye'ye silah ambargosu uygulamaya başlamış, Türkiye'nin afyon ekimi yasaklanmıştır. Türkiye Amerika Birleşik Devletleri'nin bu hareketine karşılık bağımsız devlet bilinci ile hareket ederek Amerika Birleşik Devletleri ile 1969 yılında imzaladığı Savunma İş Birliği Antlaşmasını kaldırdığını beyan etmiştir. Türkiye'de halk sevinç yaşarken Yunanistan'da halk Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı tepkiliydi. Yunan halkı Amerika Birleşik Devletleri'nin Rum Kesimindeki cuntalara destek verdiği için durumun bu hale geldiğini belirtmektedirler. Kıbrıs Barış Harekâtından sonra Yunanistan'da cunta yönetimine karşı tepkilerden sonra cunta yönetimi dağıldı, yapılan seçimlerle Karamanlis hükümeti kuruldu, Yunanistan Karamanlis'in Başbakan olmasından sonra NATO'nun askeri kanadından ayrılma kararı alarak birlikten ayrılmıştır. Kıbrıs Barış Harekâtı ile beraber Kıbrıs Türk Halkı derin bir nefes almıştır. Kıbrıs Türk Halkının arkasında güçlü bir Türkiye'nin olduğunu tüm dünya anlamış oldu. Yunanistan ve Rum Kesimide her zaman dile getirdikleri enosis fikrinin hayata geçmesinin ne denli zor olduğunu buna Türklerin asla izin vermeyeceklerini anlamış oldular. Türkler artık adada kendi adlarında bir devletin kurulmasının zamanını geldiğini düşünerek 1975 tarihinde Kıbrıs Türk Federe Devletini kurdular. Kıbrıs Türk Federe devleti kurulmadan önce Yunanistan'ın Kıbrıs adası ile ilgili Birleşmiş Milletlere götürdüğü her konunun Türklerin aleyhine olacak şekilde kabul edilmesi Kıbrıslı Türklerin devletlerini kurmalarının önünü açmıştır. Kıbrıs Barış Harekâtından sonra Güney Kıbrıs'ta kalan 65000 Türk adanın kuzeyine göç etmiş adada artık kuzeyde Türkler güneyde ise Rumların yaşadığı yer olmuştur. Türkler ile Rumların tüm bu yaşanmışlardan sonra adada birlikte yaşamaları zorlaşmıştır. Türkler adada Rumlar ile beraber yaşayamayacaklarını anladıkları için 15 Kasım 1983 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni kurdular. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıyan ilk ve tek ülke Türkiye olmuştur. Kıbrıslı Türkler garanti anlaşmaları ile birlikte mevcut olan diğer antlaşmaların geçerliliğini koruduğunu belirterek taraflar arasında yapılan antlaşmalara uyduklarını yaptıklarının bunlara aykırı olmadığını belirtmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasından

sonra 5 Mayıs 1985 tarihinde hazırlanmış olan anayasa halk oyuna sunulmuş %70,18 evet oyu ile kabul edilmiş oldu. Anayasanın kabul edilmesi ile birlikte seçimler yapılmış, seçimleri gençlik yıllarından beri Kıbrıs Türk davasının her kademesinde görev alan Rauf Denktaş kazanmış Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurucu Cumhurbaşkanı olmuştur. Birleşmiş Milletler Kıbrıs sorununun çözümü için arayışlarına devam etmiş bu amaçla farklı dönemlerde çözüm için görüşmeler düzenleyip iki tarafı bir araya getirmiştir. Fakat çözüme gidecek bir sonuç elde edememiştir. Adada çözüm için yapılan planlardan bir tanesi dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan'ın ismiyle anılan Annan Planıydı. Annan Planına göre Kıbrıs tek bir devlet olacak fakat kendi içerisinde Türkler ve Rumlar şeklinde iki parçadan oluşacaktı. Kıbrıs Devleti tek bir devlet şeklinde Avrupa birliğine üye olacak Türkler ve Rumlar kendi nüfusları oranında Başkanlık Konseyi, Senato ve Temsilciler Meclisine üye seçecek şeklinde düzenlemeler yapıldı. Annan Planı düzenlenip halk oyuna sunulacak halk oylaması sonucunda evet denildiği takdirde plan hayata geçmiş sayılacaktı. 24 Nisan 2004 yılında halk oylamasına sunulan Annan Planına Türkler %64 ile evet Rumlar ise %75 ile hayır oyu vermiş dolayısıyla plan kabul edilmemiştir. Halk oylaması tüm dünyaya Türklerin çözümden yana Rumların ise çözümden yana olmadığını gösterilmiş oldu. Rumların Annan Planını hayır demelerinin nedenlerinden bir tanesi de 2003 yılında Avrupa Birliği tarafından Kıbrıs Rum Kesimine Avrupa Birliği'ne girme garantisi verilmesidir. Avrupa Birliği'ne tam üyeliklerini garantileyen Rumlardan Annan Planına evet demesini beklemek çok iyimser bir düşünce olacaktır. Rum Kesimi'nin Avrupa Birliğine tam üye olması ile birlikte Avrupa Birliği Kıbrıs adasının tek temsilcisi olarak Rumları görmeye başlamış, Türkleri yok sayan bir politika izlemiştir. Kıbrıs adasının tek çatı altında Avrupa Birliği'ne Türkiyesiz girmesi zamanla Türkiye'nin etkisinin adada azalmasına sebep olacak böylelikle Kıbrıs Türklerinin asimilasyona uğramaları daha hızlı ve kolay olmuş olacaktır. Türkiye Avrupa Birliğine girmeden Kıbrıslı Türklerin Kıbrıs çatısı altında Avrupa Birliğine üye olması Türkler için kabul edilebilecek bir düşüncü olmamalıdır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yönetim şekli bir nevi Yarı Başkanlık sistemi şeklindedir. Halkın oyları ile seçilmiş bir Cumhurbaşkanı bulunur. Yapılan seçimlerde geçerli oyların yarısından bir fazlasını alan kişi Cumhurbaşkanı seçilir. Cumhurbaşkanı seçimlerden sonra meclisten güvenoyu alabilecek bir siyasi partinin

gurup başkanına hükümeti kurma görevini verebilir. Kıbrıs yasalarına göre Cumhurbaşkanı herhangi bir milletvekiline hükümeti kurma görevi verebilir. Cumhurbaşkanı ortak kararnamelerde attığı imzalara karşı sorumlu olmayıp oradaki sorumluluk Başbakan ve varsa ilgili bakandadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde idari sistem Türkiye Cumhuriyeti'nde 2018 yılından önce uygulamada olan sisteme benzerlik göstermektedir. Başbakanlığın koordinesinde faaliyet gösterin 10 adet bakanlık bulunmaktadır. Bakanlıklar kendi görev alanlarına giren iş ve işlemlerde faaliyet gösterirler. Başbakan Bakanlar Kurulunun genel siyasetini yürütmek bakanlıklar arasında koordinasyonu sağlamak ile görevlidir. Bakanlar Kurulu yapılan iş ve işlemlerde Cumhuriyet Meclisine karşı sorumludur. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Başbakanlık kurumu fazla aktif değildir. Asıl aktif olan Kurum Cumhurbaşkanlığı makamıdır.

Başka bir erk olan yasama erki 50 milletvekilinden oluşan Cumhuriyet Meclisi'dir. Cumhuriyet Meclisi Bakanlar Kurulunun iş ve işlemlerini denetleme yetkisine sahiptir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimleri 5 yılda bir yapılır yerel seçimler ise 4 yılda bir yapılmaktadır. Milletvekili seçilmek için 25 yaşında Cumhurbaşkanı seçilmek için en az 35 yaşında olmak gerekir. Seçimlerde oy kullanma yaşı 18'dir. Gençlerin Cumhuriyet Meclisine girebilmeleri için seçilme yaşının 25 olması gençler için bir dezavantaj oluşturmaktadır. Seçilme yaşının 18'e indirilmesi, gençleri daha iyi anlayabilen onlarla empati kurabilen aynı yaş gurubuna sahip milletvekilinin mecliste olması daha isabetli bir karar olacaktır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki diğer bir erk yargı erkidir. Yargı bağımsız ve tarafsızdır hiç kimse yargıya emir ve talimatlar veremez. Yargıçlar kanunda belirtilenlerden başka görev alamazlar, Yüksek mahkemede görevli yargıçlar 65 yaş diğer yargıçlar ise 60 yaşından önce kendileri istemedikçe emekli edilemezler. İki dereceli yargı sistemi mevcut olup bunlar yüksek mahkeme olan Anayasa Mahkemesi ve 1. derece mahkemeleri olarak görev yapan alt derece mahkemeleridir. Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar Kurulu üyelerini Anayasa Mahkemesi Yüce Divan sıfatı ile yargılar bu yargılama esnasında savcılık görevini Başsavcı veya Başsavcı yardımcısı yerine getirir.

Doğu Akdenizde çok zengin hidrokarbon kaynaklarının bulunması Kıbrıs adasının önemini artırmaktadır. Rum kesimi ve Yunanistan son zamanlarda Kıbrıs adasını

sadece Rumların vatanı olarak görmesi orada yaşayan Türkleri yok sayacak şekilde adımlar atması Türkiye ve Kıbrıs Türklerinin asla kabul edemeyeceği bir durumdur. Doğu akdenizde Amerika ve Avrupa ülkelerinin destekleri ile İsrail, Mısır, Yunanistan ve Rum Kesiminin Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne karşı ortak bir cephe oluşturarak Türkleri zengin yeraltı kaynaklarından uzaklaştırmak istemektedirler. İsrail doğalgazının, Rum Kesimi ve Yunanistan'dan geçerek Avrupa Birliği ülkelerine ulaştırılması projesi Türkiye'nin onayı olmadan gerçekleşmeyeceği açıktır çünkü Türkiye'nin Libya ile imzaladığı Münhasır Ekonomik Bölge Antlaşması ile İsrail gazını Avrupa'ya taşıyan EastMed boru hattı antlaşması güzergâhını da içine aldığı için Türkiye'nin izni olmadan asla uygulanmaya konulamayacaktır. Rum kesiminin kendisini adanın tek temsilcisi olarak görüp Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin fikrini almadan münhasır ekonomik bölgeler ilan etmesine Türkiye sert tepki göstermiş, Rumların burada yapacağı hidrokarbon, petrol ve doğalgaz aramalarına izin vermemiştir. Türkiye'nin izni olmadan Rum Kesimi ve Yunanistan'ın Akdeniz'de yapacağı her çalışma kadük kalacağı açıktır. Avrupa Birliği'nin yıllardan beri Rum Kesimini adanan tek temsilcisi olarak görmesi, Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne karşı her daim Rumların arkalarında durumları Rumları cesaretlendirmiştir. 2022 yılının ilk aylarında başlayan Rusya-Ukrayna savaşı ile birlikte Rusya'nın Avrupa Birliği'ne giden gaz miktarını azaltması ile birlikte Avrupa'nın gaz ihtiyacı azalmış bunun için farklı arayışları girilmiş bu arayışların başın da İsrail gazı gelmektedir. İsrail gazının EastMed boru hattı ile Rum kesimi üzerinden Yunanistan ve Avrupa Birliği'ne taşınması hem çok maddi emek gerektirdiğinden hem de Türkiye'nin Libya ile imzaladığı münhasır ekonomik bölgeden geçtiği için bu hatta olumsuz bakılmaktadır. Buna alternatif olarak İsrail'den gelen gazın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin doğusundan ve münhasır ekonomik bölgesinden geçerek Türkiye'de bulunan mevcut boru hatlarına eklenerek Avrupa Birliği ülkelerine taşınması en isabetli karar olacaktır. Türkiye'nin son zamanlarda yerli milli olarak savunma sanayisinde başarılar elde etmesi Kıbrıs meselesinde Türkiye'nin caydırıcılığını artırmıştır. 2010 yılından beri Yavuz ve Fatih adlı gemiler ile Doğu akdenizde batılı güçler ve Rum Kesimin tüm itirazlarına rağmen derin sismik aramalara başlamış sondaj çalışmaları yapmış çalışmalarda koruma görevini Türk Silahlı Kuvvetlerine ait donanmalar yapmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Doğu Akdeniz ve Kıbrıs için taviz vermeyerek yerli ve milli teknolojilerini geliştirerek Akdeniz'deki

yeraltı zenginliğinden mutlaka faydalanmalıdır. Bu zenginlikten faydalanacak olan Türkiye Cumhuriyeti çok önemli adımlar atacak bununla beraber Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'de hem ekonomik hem tanınırlık yönünden önemli bir yerlere gelecektir. Türkiye uluslararası platformlarda dost ve kardeş ülkelerden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanımaları için çalışmalarını hızlandırmalı, Türkiye'nin bu dost ve kardeş ülkelerle birlikte üye olduğu uluslararası kuruluşlara Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin üye olması sağlanmalıdır, bunların hayata geçmesi durumunda artık Kıbrıslı Türkler kapalı bir alandan daha geniş bir alana açılmış olacak kendi sorunlarını özellikle Rumların yarattığı sıkıntıları uluslarası platformlarda daha gür bir sesle dile getirmiş olacaktır. Ürettikleri mallarını diğer ülkelere satılabilecek o ülkelerle ticaretini geliştirecek bu vesileyle Kıbrıs Türkü ekonomik ve sosyal yönden daha güçlü, özgüveni yüksek bir duruma gelecektir.

KAYNAKÇA

aa.com.tr. (2022). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'de kabine değişikliği yapıldı.* https://www.aa.com.tr/tr/dunya/Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde-kabine-değişikliği-yapıldı/2529548# (Erişim Tarihi:13.10.202)

aa.com.tr. (2022). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'de UBP-DP-YDP koalisyon hükümeti kuruldu.* https://www.aa.com.tr/tr/dunya/Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde-ubp-dp-ydp-koalisyon-hükûmeti-kuruldu/2586298 (Erişim Tarihi: 13.10.2022)

Adıbelli. B. (2022). *Kıbrıs sorununda Tayvan modeli yine gündemde.* veryansintv.com. https://www.veryansintv.com/kibris-sorununda-tayvan-modeli-yine-gundemde/. (Erişim Tarihi:29.10.2022)

Afşar, K. Ö. (2014). *Türkiye ile Avrupa Birliği Girişimi, Türkiye ve Avrupa Birliği Arasındaki Anlaşmazlıkların Analizi*, Ankara, Detay Yayınları, s.48

Akfırat. F. (2022). *Akdeniz'de kuşatmayı yarma.* aydinlik.com.tr. https://www.aydinlik.com.tr/koseyazisi/dogu-akdenizde-kusatmayi-yarma-firsati-342370. (ErişimTarihi:25.10.2022)

Akman, H. (2012). *Kıbrıs Cumhuriyeti İlanından Johnson Mektubuna, Kıbrıs Sorunu (1960-1964)*. Güney Doğ Avrupa Araştırmaları Dergisi. Sayı.22. s.72.73.82.83

Arıklı. E. (2022). *Sıkıntılar var, Başbakan da görüyor... Biz olmadan da bu hükümet devam eder*. Kibrisgenctv.com. https://www.kibrisgenctv.com/kibris/arikli-sikintilar-var-basbakan-da-goruyor-biz-olmadan-h104198.html . (Erişim Tarihi: 14.10.2022)

Atasoy. K. C. (2022). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Mavi Vatan.* kibrispostasi.com. https://www.kibrispostasi.com/c1-Kıbrıs_Postası_Gazetesı/j2669/a39120-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti-ve-mavi-vatan. (Erişim Tarihi: 29.06.2022).

Balıkel, A, E. (2017). *Teorik Çerçevede Geçmişten Günümüze Türkiye Dış Politikası, İstanbul*, Karadeniz Kitap Ltd. Şti. s.79.

Bayram, T. (2017). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Siyasal Sistemin Kurumsallaşma Süreci ve Demokrasinin Konsolidasyonu*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2017, s.48.56.57.58.74.75.89.104.106.144.145.146.153

Baytal, Y. (2021).*1950-1960 Yılları Arasında Kıbrıs Anlaşmazlığı, Enosis Meselesi ve Türkiye.* Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi Cilt: 9 Sayı: 28 s.304.305.306.307

Belediyeler yasası iç düzeni, birinci kısım, sayı 51/1995

Belediyeler yasası iç düzeni, üçüncü kısım, sayı 51/1995

Belediyeler yasası iç düzeni, dördüncü kısım, sayı 51/1995

Belediyeler yasası iç düzeni, birinci bölüm, sayı 51/1995

Belediyeler yasası iç düzeni, ikinci kısım, birinci bölüm sayı 51/1995

Belediyeler yasası iç düzeni, beşinci kısım, sayı 51/1995

Bilgin, M. (2008). *Türkiye'nin Küresel Konumu*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, s.288

Brtk.net. (2022). *Kuzey Kıbrıs ile Rum Tarafı Arasında Hakça Paylaşım Konusunda Bir Anlaşmaya varılması Durumunda Doğu Akdeniz'deki Sorunların yüzde 51'i Otomatik Olarak Çözünmüş Olacak.* https://brtk.net/Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti-ile-rum-tarafi-arasinda-hakca-paylasim-konusunda-bir-

anlasmaya-varilmasi-durumunda-dogu-akdenizdeki-sorunlarin-yuzde-51inin-otomatik-olarak-cozulmus-olacak/ (Erişim Tarihi:02.11.2022)

Bulunç, A, Z. (2005). *Türk Dış Politikası 2. Türk Dış Politikası Sempozyumu Tutanak ve Bildirileri,* (Editörler: Necefoğlu H, Kuzucu K, Osmanoğlu F), Kars, s.198.

Canbolat, İ, S. (2012). *Uluslararası İlişkilerde Türkiye Savaş ve Barış Arasında Dünya*, Ankara, Aktüel Yayınları Alfa Akademi Ltd., Şti. s.243.

Cengiz. İ. (2022). *Kıbrıs Meselesi ve Doğu Akdeniz*. iyigunler.net. https://www.iyigunler.net/kibris-meselesi-ve-dogu-akdeniz-makale,2751.html.

Cindoruk, H. (2017). *Kıbrıs'ta Son Söz! Kim Söyleyecek*. Panel, Av. Prof. Dr. Necdet Basa, Ankara, Türkiye Barolar Birliği, s.41

Coşkun, Y. (2018). *Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin (KTFD) İlanından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) Kuruluşuna Kadar Olan Süreçte Kıbrıs Sorunu (1975-1983),* Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 64, s.4.5.6

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. https://csgb.gov.ct.tr/. (Erişim Tarihi:21.12.2022).

Çelik, C. (2012). *İngiliz Yönetiminde Kıbrıs'ın İdari ve Sosyal Durumu (1878-1914),* Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, s.101.102

Çeliksoy, E. (2021). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkezi İdare ve Yerel Yönetim Teşkilatı*, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2021, Cilt 10, Sayı 30, s.585,586,584

Çetinkaya. B. (2022). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Başkanı Töre: Avrupa ve Amerika, Türkiye'yi Göz Ardı Eden Bir Uygulama İçerisine Giremez*. aa.com.tr. https://www.aa.com.tr/tr/gundem/Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti-cumhuriyet-meclisi-baskani-tore-avrupa-ve-amerika-turkiyeyi-goz-ardi-eden-bir-uygulama-icerisine-giremez/2684780. (Erişim Tarihi:26.10.2022)

Çoruh, H. (2008). *2. Mahmud Döneminde Kıbrıs'ın İdarî, İktisadî ve İctimaî Yapısı (1808-1839),* T.C. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı Doktora Tezi, s.10.12

Demir, İ. (2014). *Türkiye'nin Dış Politikası Yeni Eğilimleri, Yeni Yönelimleri, Yeni Yaklaşımları*, Bursa, Dora Basım-Yayın Dağıtım Ltd. Şti. s.236

Denktaş, R. R. (2007). *Son Çağrı*, İstanbul, Remzi Kitabevi A.Ş. s.13

Devlet Planlama Örgütünün Kurulması Hakkında Yasa mad. 42/1982, 47/1983, 21/1994 ve 59/1995 sayılı Yasalarla değiştirilmiş şekliyle Devlet Planlama Örgütünün Kuruluş ve Görevleri

Dha.com.tr. (2022). *Rum Kesimi'nin tanınırlığını artırmaya yönelik oyunlar oynanıyor.*https://www.dha.com.tr/gundem/ersin-tatar-rum-kesiminin-taninirligini-artirmaya-yonelik-oyunlar-oynaniyor-2153147. (Erişim Tarihi:01.11.2022)

Dinçer. M. (2019), *Kıbrıslı Rumlar ve Annan Planı*, Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi, s.62

Dolanbay, H. (2019). *1975-1984 Arası Gündem: Kıbrıs Barış Harekâtı ve Türkiye'nin Dış Politikası*, Tarih ve Gelecek Dergisi, Cilt 5, Sayı 3, s.853.

Dunya.com. (2022). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinden Avrupa Birliği Komisyonuna tepki.* https://www.dunya.com/dunya/Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetiden-ab-komisyonuna-tepki-haberi-666261. (Erişim Tarihi:21.10.2022)

Dunyabulteni.net. (2022). *Kıbrıs sorunu ve Türkiye'nin Kıbrıs'taki uluslararası haklı tezleri.* https://www.dunyabulteni.net/kibris/kibris-sorunu-ve-turkiye-nin-kibris-taki-uluslararasi-h542546.html. (ErişimTarihi:22.10.2022)

Ece. N. (2022). *Burak Maviş: Öğretmenler (Değişiklik) Yasa Tasarısı, öğretmenlik mesleğinin itibarını zedeliyor.* kibrispostasi.com. https://www.kibrispostasi.com/c91-EGITIM/n442500-burak-mavis-ogretmenler-degisiklik-yasa-tasarisi-ogretmenlik-mesleginin-itibarini-zedeliyor. (Erişim Tarihi:15.10.2022)

Ertürk, Y. (2008). *Adalar (Ege) Denizinde Türk- Yunan Mücadelesi*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, s.94.

Eroğlu, H. (2002). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni Yaratan Tarihî Süreç ve Son Gelişmeler*, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt.18, sayı.54, s.746.747.750.751.752

Euronews.com. (2022). *İsrail-Türkiye doğal gaz boru hattı projesi: Zorluklar ve avantajlar neler?* https://tr.euronews.com/2022/05/23/israil-turkiye-dogal-gaz-boru-hatt-projesi-zorluklar-ve-avantajlar-neler. (Erişim Tarihi:26.10.2022)

Eymen, O. (2008), *Çıkış Yolu Dış Baskılara Karşı Tam Bağımsızlığı Korumak*, Remzi Kitabevi, s.448

Girgin, K. (1994). *Osmanlı Devleti ve Cumhuriyet Dönemleri Hariciye Tarihimiz (Teşkilat ve Protokol)*, Ankara, Türk Tarihi Kurumu Yayınları, s.s 225

Giynikgazetesi.com. (2022). *İsrail ile Türkiye arasındaki boru hattı projesi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıtacak.* https://giynikgazetesi.com/israil-ile-turkiye-arasindaki-boru-hatti-projesi-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini-tanıtacak. (Erişim Tarihi:20.10.2022)

Gundemkibris.com. (2022). *Olgun, AB Dış İlişkiler Genel Sekreter Yardımcısı ile görüştü.* https://www.gundemkibris.com/kibris/olgun-ab-dis-iliskiler-genel-sekreter-yardimcisi-ile-gorustu-h348960.html. (ErişimTraihi:22.10.2022)

Gundemkibris.com. (2012). *Yeni eğitim yılı başlıyor.* https://www.gundemkibris.com/kibris/yeni-egitim-yili-basliyor-h348161.html. (Erişim Tarihi:15.10.2022)

Gundemkibris.com. (2022). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin artık tanınması çağrısı toplantıya damga vurdu*. https://www.gundemkibris.com/kibris/Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti-nin-artik-taninmasi-cagrisi-toplantiya-damga-h349209.html. (ErişimTarihi:17.10.2022)

Gülen, A. (2012). *İnönü Hükümetleri 'nin Kıbrıs Politikası (1961-1965),* Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi Sayı.50, s.392.394.

Güler. A. (2022). *Hükümette 'ittifak' sancısı*. yeniduzen.com. https://www.yeniduzen.com/hukumette-ittifak-sancisi-157283h.htm. (Erişim Tarihi:31.10.2022)

Güner, S. (2017). *Küresel Siyasette Psikolojik Savaş*, İstanbul, İşaret Yayınları, s.151

Gürdeniz. C. (2022). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti: *Türk deniz jeopolitiğinin vazgeçilmez anahtarı.* veryansintv.com. https://www.veryansintv.com/Kuzey

Kıbrıs Türk Cumhuriyeti-Türk-deniz-jeopolitiğinin-vazgeçilmez-anahtarı/. (Erişim Tarihi:30.10.2022)

Hasgüller, M. Uludağ, B. M. (2004). *Devletlerarası ve Hükümetler Dışı Uluslararası Örgütler*, Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti, ss.237.

Irkıçatal, E. (2012). *İkinci Dünya Savaşı Sonrası İngiltere'nin Ortadoğu Politikaları İçin Kıbrıs'ın Stratejik Önemi ve Kıbrıs Meselesinin Ortaya Çıkışı*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı.15, s.31.39.41.45.46

İsmail. S. (2022). *Rum-Yunan ve AB'nin aç gözlülüğü ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti takıntısı olmasaydı!* veryansintv.com. https://www.veryansintv.com/rum-yunan-ve-abnin-ac-gozlulugu-ve-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti-takıntısı-olmasaydı/. (Erişim Tarihi:22.10.2022)

Kanlı, Y. (2017). *Türk Dış Politikasını Nasıl Bilirdiniz*, (Editör, Özdağ, Ü. Demirbağ, Y). Ankara, Kripto Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti. s.450

Kapucu, Z. (2020). *1974 Kıbrıs Hava Harekâtı*, Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi, s.84.85.87.88

Karakuş. A. (2022). *Aklını başına almazsa sessiz sakin durmayız.* milliyet.com.tr. https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/abdullah-karakus/aklini-basina-almazsa-sessiz-sakin-durmayiz-6779252?sessionid=2. (Erişim Tarihi:22.10.2022)

Karakuş. A. (2022). *Yama Olmayız*. milliyet.com.tr. https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/abdullah-karakus/yama-olmayiz-6781023?sessionid=3. (Erişim Tarihi:21.10.2022)

Kendir, M. (2012). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kamu İdaresi Teşkilat Şemaları Raporu***,** Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, s.5.7.8.12

Kibrisgenctv.com. (2022). *Hemşireler ve Ebeler Sendikası Temel Yaşam Desteği ve Yeni Doğan Farkındalık eğitimi düzenledi. https://www.kibrisgenctv.com/kibris/hemsireler-ve-ebeler-sendikasi-temel-yasam-destegi-ve-yeni-dogan-h104202.html.* (ErişimTarihi:15.10.2022)

Kibrisgenctv.com. (2022). *TÖS ve KTOEÖS Eğitim Bakanlığı önünde basın açıklaması yaptı.* https://www.kibrisgenctv.com/kibris/ktos-ve-ktoeos-egitim-

bakanligi-onunde-basin-aciklamasi-yapti-h101215.html. (ErişimTarihi:17.10.2022)

Kirlidökme, U. (2013). *Uluslararası Güvenlik Kongresi*, Kocaeli, (Ed. Prof. Dr. Hasan Çakmak, Dr. Ayşegül Gökalp Kutlu) Bildiriler Kitabı Cilt 1, ss.170

Kocakılıç, G. (2021). *Kıbrıs Meselesinin Genel Seyri,* Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi, s.58.59.60

Köse, İ. (2013). *Kıbrıs; Ulusal Dava, Uluslararası Çıkmaz 1975 – 2004*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, Cilt. 16, Sayı.1, ss.51.52.53.54.55.73.

Kuneralp. (2022). *Kıbrıs'ta iş işten nasıl geçti.* yeniduzen.com. https://www.yeniduzen.com/kibrista-is-isten-nasil-gecti-155169h.htm. (Erişim Tarihi:22.10. 2022)

Kutluk. A. D. (2022). *İsrail-Lübnan mutabakatı Kıbrıs'a ilham olur mu?* fikirturu.com. https://fikirturu.com/jeo-politik/israil-lubnan-mutabakati-kibrisa-ilham-olur-mu/. (Erişim Tarihi:27.10.2022)

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, md.99,101,102,103, 104,105,106,107,111,125,132 https://www.cm.gov.nc.tr/, Erişim Tarihi: 16.02.2022

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başbakanlık. https://basbakanlik.gov.ct.tr/. (Erişim Tarihi:14.12.2021).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başbakanlık. https://mfa.gov.ct.tr/tr/. (Erişim Tarihi:08.12.2021).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başbakan Yardımcılığı, Turizm, Kültür, Gençlik ve Çevre Bakanlığı http://turizm.gov.ct.tr/. (Erişim Tarihi:08.12.2021).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. https://icisleri.gov.ct.tr/, (Erişim Tarihi:21.12.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı. http://www.Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetimaliye.com/ (Erişim Tarihi:08.12.2021).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı. https://ekonomi.gov.ct.tr/ Erişim Tarihi:21.12.2021).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. (http://www.mebnet.net/. (Erişim Tarihi: 14.12.2021)

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı https://tarim.gov.ct.tr/. (Erişim Tarihi:14.12.2021).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı . (Erişim Tarihi;21.12.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı. https://saglik.gov.ct.tr/. (Erişim Tarihi:21.12.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Polis Genel Müdürlüğü .http://www.polis.gov.ct.tr/misyon.aspx.html. (Erişim Tarihi: 21.12.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Güvenlik Kuvetleri Komutanlığı. https://mucahit.gov.ct.tr/GenelBilgiler/EgitimTaburu. (Erişim Tarihi: 21.12.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Güvenlik Kuvetleri Komutanlığı https://mucahit.gov.ct.tr/GenelBilgiler/SahilGuvenlik . (Erişim Tarihi: 21.12.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Güvenlik Kuvetleri Komutanlığı. (https://mucahit.gov.ct.tr/GenelBilgiler/Havacilik. (Erişim Tarihi: 21.12.2022).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu. Genel Bilgiler. http://ysk.mahkemeler.net/. (Erişim Tarihi: 12.10.2022)

Milliyet.com.tr. (2022). *ABD'den skandal Kıbrıs kararı! 'Hedef çok açık.* https://www.milliyet.com.tr/dunya/abdden-skandal-kibris-karari-hedef-cok-acik-6826724). (ErişimTarihi:12.10.2022).

Mülki Yönetim ve Bölümleri Yasası, Birinci Kısım

Mülki Yönetim Bölümleri (Değişiklik) Yasası 2/2017, Üçüncü Cetvel, Madde 7

Mor, H. (2016). *Türkiye Dış Politikasının Eksenleri Belirleyici Faktörler Ekseninde Özal'ın Dış Politika Konsepti*, Konya, Çizgi Kitabevi Yayınları, s.45

Oğuzoğlu, T, Ongun, Y. (2019). *Türk Dış Politikasında Güncel Sorunlar ve Güncel Uygulamaları*, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık, s.344

Oruç. H. (2022). *Türkiye-İsrail normalleşmesinin enerji boyutu*. aa.com.tr. https://www.aa.com.tr/tr/analiz/turkiye-israil-normallesmesinin-enerji-boyutu/2531776. 8 Erişim Tarihi:27.10.2022)

Önder. E. (2022). *Kıbrıs sorununun yıllarca çözülememiş olmasında iki önemli etken mevcut.* kibrispostasi.com. https://www.kibrispostasi.com/c91-EGITIM/n427403-yrd-doc-dr-ersoy-onder-kibris-sorununun-yillarca-cozulememis-olmasinda-iki-onemli-etken-mevcut. (Erişim Tarihi:22.10.2022).

Öymen, O. (2012). *Çıkış Yolu Dış Baskılara Karşı Tam Bağımsızlığı Korumak,* İstanbul, Remzi Kitabevi, s.251

Öymen, O. (2012). *Uçurumun Kenarında Dış Politika*, İstanbul, Remzi Kitabevi, s.171.

Özer, Y. (2010). *Türkiye'nin Değişen Dış Politikası*, (Der: Yenigün, C, Efegil, E.), Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd., Şti. s.559

Özkan, A. (2008). *Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu*, Aydın, H, A. Bakan, İ, Yardımcıoğlu, M. (Ed.), Kahramanmaraş, "Yönetim-Ticaret-Siyaset" Bildiriler Kitabı, s.375

Özbey, R. (2017). *Türkiye'nin Jeopolitiği Değişimler ve Öncelikler,* Ankara. Pegem Akademi, s.29

Sarı, A.S. (2016). *Kıbrıs Sorunu*. Galatasaray Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü uluslararası İlişkiler Bilim Dalı. s.16.17.18.19.20.21.

Sander, O. (1998). *Türkiye'nin Dış Politikası*. Ankara. İmge Kitapevi Yayınları. s.127

Serdaroğlu. A. (2022). *Grevler artarak devam edecek.* Haberkibris.com. https://haberkibris.com/-serdaroglu-grevler-artarak-devam-edecek-1040-2022-10-11.html. (Erişim Tarihi: 11/10/2022).

Sevinç, D. (2017). *Türk-Yunan İlişkileri Çerçevesinde Kıbrıs Sorununda Yeni Bir Aşama (1954-1960).* Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi Sayı: 60. s. 179.180.181.185.187.188.189.190.191.192.193.195

Serter, Z.V. (2014). *Adım Adım… Kıbrıs Cumhuriyeti (1960-1963).* Genelkurmay Personel Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Yayınları. s.318

Somuncuoğlu, S. (2004). *İstanbul'da Yeni Roma İmparatorluğu*. Akçağ Yayınları. s.32

Sönmezoğlu, F. (2004). *Türk Dış Politikasının Analizi*. İstanbul, Der Yayınları. s.575.

Starkibris.net. (2022). *Bes ve Dev-İş'in Belediyelerle İlgili Eylemi Bir Günlüğüne Askıda.* https://www.starkibris.net/index.asp?haberID=312032. (ErişimTarihi:12.10.2022)

Starkibris.net. http://www.statarkibris.net/index.asp?haberID=312574

(ErişimTarihi:01.11.2022)

Şafaklı, O.V. (2010). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve AB'de Sayıştay Müesseslerinin Etkinlik Üzerine Karşılaştırmalı Analizi*. Akademik Bakış Dergisi. s.9

Şahin, M. (2000). *Avrupa Birliğinin Self Determinasyon Politikası*. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti. s.135.

Tgrthaber.com.tr. (2022). *Rusya'dan kritik Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hamleleri: Önce direkt uçuş, sonra konsolosluk.* https://www.tgrthaber.com.tr/dunya/rusyadan-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetiye-dogrudan-ucus-hamlesi-2849912. (ErişimTarihi:17.10.2022)

Tepav (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı) (2012). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yönetimler Arası Yetki Paylaşımı ve Yerel Yönetim Sistemi Kurumsal ve Fonksiyonel Analizi.* Ankara. s.22

Tosun, R. (2001). *Kıbrıs Meselesi,* Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı.10, s.95.96.98.101.102.103.

Trthaber.com. (2022). *Putin: NATO'nun genişletilmesi tepkimizi tetikleyecek.*

https://www.trthaber.com/haber/dunya/putin-natonun-genisletilmesi-tepkimizi-tetikleyecek-680551.html. (ErişimTarihi:30.10.2022)

Turhan, T. (2008). *Tarihsel Bakış Açısıyla Kıbrıs Türk Hukuk Sistemi*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s.257

Türkiye Gazetesi. (2022). *3 Trilyon Dolarlık Kapışma* https://www.turkiyegazetesi.com.tr/ekonomi/3-trilyon-dolarlik-kapisma-918771. (ErişimTarihi:19.10.2022)

Uluçevik. T. (2022). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Yayınladığı 9 Mayıs "AB Günü" Mesajı*. 21yyte.org. https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti-nin-yayinladigi-9-mayis-ab-gunu-mesaji. (Erişim Tarihi:22.10.2022)

Ulusal.com.tr. (2022). *Yunanistan basını: "Suriye Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıyabilir"*.https://www.ulusal.com.tr/dunya/yunanistan-basini-suriye-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetiyi-taniyabilir-15003235. (ErişimTarihi:01.11.2022)

Uslu, N. (2006). *Türk Dış Politikası Yol Ayrımında Soğuk Savaş Döneminde Yeni Sorunlar, Yeni İmkanlar ve Yeni Arayışlar*. İstanbul, Anka Yayınları, s.303

Ültanır. M. Ö. (2022). *Türkiye Doğu Akdeniz'deki aramaları sürdürmeli!* aydinlik.com.tr. https://www.aydinlik.com.tr/haber/turkiye-dogu-akdenizdeki-aramalari-surdurmeli-316094. (ErişimTarihi:31.10.2022)

Vatansever, M. (2012). *Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. cilt.12. özel sayı. s.1487.1489.1490.1492.1495

Yenicaggazetesi.com. (2022). *Katar Kıbrıs açıklarında petrol arayacak. Rumlarla yeni anlaşma yaptılar.* https://www.yenicaggazetesi.com.tr/iktidar-sessiz-katar--amerikan-sirket-ile-birlikte-kibris-aciklarinda-petrol-arayacak-rumlarla-sondaj-anlasmasi-imzalandi-492308h.htm. (ErişimTarihi:19.10.2022)

Yeniduzen.com, (2022). *Herkesin Ücretsiz Kamusal Eğitim hakkına Kavuşması İçin Mücadelesini Sürdürüyor.* Yenidüzen com. https://www.yeniduzen.com/ktos-sendikamiz-herkesin-ucretsiz-kamusal-egitim-hakkina-kavusmasi-icin-mucadelesini-157034h.html. (Erişim Tarihi:05.10.2022).

Yenisafak.com. (2022). *Doğu Akdeniz'de Kıbrıs'ın önemi*. https://www.yenisafak.com/dusunce-gunlugu/dogu-akdenizde-kibrisin-onemi-3841787. (Erişim Tarihi:25.10.2022)

Yılmaz, H. (2017). *Kıbrıs Barış Harekâtı ve Sonuçları.* İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.93.94.95.

Yılmaz, F. (2009). *Türk Dış Politikası Uluslararası 3. Türk Dış Politikası Sempozyumu Tebliğleri*. (Editörler: Laçiner S, Necefoğlu H, Özertem H. S.), Ankara. Usak Yayınları. s.50

Yusuf. H. M. (2022). *Avrupa Birliği Kıbrıs'ta Yeni Tuzaklar Peşinde.* yenicaggazetesi.com.tr https://www.yenicaggazetesi.com.tr/avrupa-birligi-kibrista-yeni-tuzaklar-pesinde-578376h.htm. (ErişimTarihi:23.10.2023)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ORCID	0000-0003-3491-1323
Adı Soyadı	Mehmet DEMİRTAŞ
Doğum Yeri	Ergani
Doğum Tarihi	02.03.1978

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Anadolu Üniversitesi
Fakülte	İktisat Fakültesi
Bölüm	Kamu Yönetimi

YÜKSEK LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

YABANCI DİL BİLGİSİ

-

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	Millî Eğitim Bakanlığı
Görevi/Pozisyonu	Öğretmen
Tecrübe Süresi	18 Yıl

KATILDIĞI KURSLAR

Kurslar	Millî Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Kursları

İLETİŞİM

Adres	Merkez/Bingöl
e-mail	mehmet_demirtass@hotmail.com